This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

+ *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.

+ *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.

+ *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.

+ *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via `http://books.google.com`

Digitized by Google

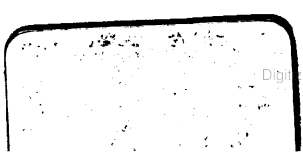
Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

2386 d 6

Digitized by Google

E

)T,

)
AN

AL
N

ND

t,

Digitized by Google

Digitized by Google

STAATKUNDIGE GESCHRIFTEN,

Opgesteld en nagelaaten door

Mr. SIMON VAN SLINGELANDT,

Gebooren den 14 January 1664,

aangesteld tot

SECRETARIS VAN DEN RAAD VAN STAATEN

den 4 Augustus 1690,

RAAD EN THESAURIER GENERAAL DER VEREENIGDE NEDERLANDEN

den 27 October 1725,

RAADPENSIONARIS VAN HOLLAND

den 17 July 1727,

Overleeden den 1 December 1736.

TWEEDE DEEL.

Te AMSTERDAM,
By PETRUS SCHOUTEN,
1784.

Digitized by Google

Geene Exemplaaren worden voor echt erkend, als dewelke door iemand uit de Familie van den Heer Raadpensionaris VAN SLINGELANDT eigenhandig zyn ondertekend.

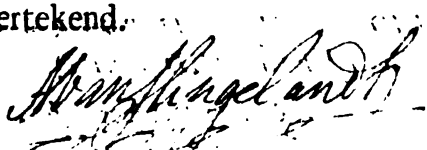

Digitized by Google

REGISTER

DER

STUKKEN

IN DIT DEEL VERVAT.

Aanwyſing van de waare oorſaaken van het jeegenwoordig groot verval in de generale Regeering van den Staat der Vereenigde Nederlanden, en van de noodige middelen van redres: met een byvoegſel, raakende de Provintie van Holland en Weſtvriesland in het byſonder. . . . bl. 1—90.

Aanwyſing van een korte, en gereede, weg om te koomen tot herſtel der vervalle ſaaken van de Republicq. . . . . bl. 91—124.

Discours over de conſtitutie der Vergadering van de Hoog Mogende Heeren Staaten Generaal der Vereenigde Nederlanden, en over de materie, en forme, van haare deliberatien. . . . . bl. 125—282.

Digitized by Google

Digitized by Google

AANWYSING

VAN

DE WAARE OORSAAKEN

VAN

HET JEEGENWOORDIG GROOT VERVAL

IN DE GENERALE REGEERING

VAN DEN STAAT DER

VEREENIGDE NEDERLANDEN,

EN

VAN DE NOODIGE MIDDELEN VAN REDRES:

MET EEN BYVOEGSEL,

RAAKENDE DE PROVINTIE VAN HOLLAND

EN WESTVRIESLAND IN HET BYSONDER.

Opgeſtelt in het Jaar 1717.

Digitized by Google

Digitized by Google

VOORBERIGT.

Het oogmerk van dit Geſchrift is niet, een wel geſchikte Republicq te maaken van een Republicq, die, ſoo als ſe jegenwoordig geſtelt is, nog na eenige Republicq gelykt, waar van men leeſt, nog ('t geen meer te verwonderen is) na haar ſelve, ſoo als een ieder, die het minſte begryp heeft van haar oude, en waare, conſtitutie, moet erkennen. Een diergelyke onderneeming vereiſcht andere tyden, en andere menſchen.

Het oogmerk van dit Geſchrift is maar alleen, de Republicq ſoo ver te reformeeren, als abſolut van noode is tot verhoeding van haar ondergang, voor ſoo veel die ſchynt, vroeger, of laater, te moeten volgen uit haar jegenwoordige geſteltheid.

Of de middelen, in dit Geſchrift voorgeſlaagen, de gepaſte middelen daar toe ſyn, of wat daar aan ontbreekt, moet de Leeſer oordeelen. Maar om dat hy, dit Geſchrift geleeſen hebbende, ſoude konnen vraagen naa de reden, waarom daar in niet geſprooken word van de aanſtelling van één of meerder Stadhouders, ſchoon dat veele, en de meeſt onſydige, die aanſien voor het eenig middel van redres: ſoo is het dienſtig, daar ontrent vooraf eenig berigt te geeven.

Het is niet, om dat de Schryver ſtelt als een onttwyffelbaare ſaak, dat het Ampt van Stadhouder uit ſyn natuur geen bequaam middel ſoude wee-

Digitized by Google

ſen tegen de voornaamſte defecten in de conſtitutie van de Republicq: of dat, goed en quaad tegen malkander opgewoogen, de Republicq gelukkiger is ſonder, als met, een ſodanig Amptenaar.

Wie ſoude dat durven ſtellen als een ontwyffelbaare ſaak, die ſig te binnen brengt dat de Voorouders, ſtigters van de Republicq, nergens minder om gedagt hebben als om een Regeering ſonder Stadhouders: dat deſelve in tegendeel van begryp geweeſt ſyn, en meer als eens ſolemneelyk verklaart hebben, dat de Regeering niet konde weeſen ſonder *hoofd*, om dat „ de eenigheid, „ waar door alle Republiquen meeſt behouden, ge„ ſterkt, en beveſtigt worden, niet wel ſyn kan „ by veelen, in wil, en gemoed, veeltyds differee„ rende (*a*)": opmerkelyke woorden: en dat deſelve niets anders verſtaan hebben door de Vryheid, waar voor ſe vogten, als de regten en privilegien van de Staaten en Ingeſeetenen, ſoo als beide die beſeeten hadden onder haar voorige Landsheeren (1): in plaats dat de naam van *Vryheid* heedensdaags in veeler mond beduid een Staatsregeering ſonder Stadhouders, een independentie van de Provincien van mal-

(*a*) Sie *de Acte van het Gouvernem*t *van Holl*d. van 't jaar 1575, *de Unie tuſſchen Holl*d. *en Zeel*d. van 't jaar 1576, en *de Acte van delatie van de H: Overigheit* van 't jaar 1581, in *'t Reg: van Holl*d. 21 *Jul.* 1575, 28 *April* 1576, en 23 *Dec:* 1581.

(1) De Heer DE GROOT ſegt ſeer opmerkelyk *Annal: lib:* 4, *erant*, te weeten, in het jaar 1584 naa doode van Prins Willem, wanneer het Ampt van Stadhouder van Holland over het jaar onbegeeven bleef, *qui civium imperia praeferebant, intempeſtive avidi libertatis, cui tolerandae impares tunc maxime in discordias ibant.*

Digitized by Google

malkander, en, ſoo men ſiet op de ſaak, ſonder te blyven hangen aan de naamen, een volſlaagen anarchie.

Maar de reden, waarom de aanſtelling van één of meerder Stadhouders niet getelt word in dit Geſchrift onder de geneesmiddelen van de quaalen van de Republicq, is dat de Schryver meent, dat het oogmerk van dit Geſchrift bereikt kan worden ſonder Stadhouder.

Het geen onderſtelt ſynde, gelyk hy meend te mogen doen, heeft daar in van geen Stadhouder moeten geſprooken worden, om de twee of dry volgende redenen.

Eerſtelyk, om dat de Regenten generalyk een ſeer groote weerſin hebben tegen een Stadhouder: het ſy alleen uit vrees, dat volgende Stadhouders, voortgaande op het ſpoor der voorige, ſouden konnen haar autoriteit misbruiken, het ſy, dat eigen intreſt met die vrees gepaart gaat.

Sulx dat de voorſlag van een Stadhouder by ſeer weinige Regenten ingang ſoude vinden: de Republicq heedensdaags in deeſen deele niet qualyk gelykende na de Roomſche ten tyde van Augustus, wanneer de groote autoriteit, welke onder verſcheide naamen in één hand gebragt wierd, veelen ſoo ſeer tegen de borſt was: (ſchoon dat 'er misſchien, alles geconſidereert, geen ander remedie over was tot redding van een Staat, die door de tweeſpalt, ſoo tuſchen den Adel en het Volk, als tuſchen de Regenten, ſedert veel jaaren gevaar liep van te vervallen in de uiterſte verwerring, jaa van te grond te gaan:) dat *Livius* aanmerkt in de Voorreeden van ſyn Hiſtorie, dat men een tyd beleefde, waar in Roomen

Digitized by Google

nec vitia ſua, de defecten in de conſtitutie van de vrye Regeering, *nec remedia*, het geeven van meeder geſag aan Augustus als met een vrye Regeering overeenquam, *pati poterat*.

Maar om van de Roomſche Republicq te keeren tot die van de Vereenigde Nederlanden, ſchoon dat de Regenten minder ingenoomen waaren tegen een Stadhouder als ſe ſyn, men ſoude, en dit is de tweede reeden waarom in dit Geſchrift van geen Stadhouder geſproken word, ſeer veel moeite hebben om 'er een te vinden.

Hier te Lande is maar één eenig Prins van het Huis van Naſſou overig, en dat nog een Prins van ſoo weinig jaaren, dat die nog in lange niet ſoude konnen beantwoorden aan het oogmerk, waar meede de Provincien, welke jegenwoordig ſonder Stadhouder ſyn, of eenige derſelve, hem tot Stadhouder ſouden verkieſen: En bovendien een Prins, die reeds Stadhouder van twee Provincien is, een groote ſwaarigheid voorwaar, om dat het in voorige tyden veel gecontribueert heeft tot behoud van de Vryheid, of van het regt van de Staaten, en van de Privilegien van het Land, dat alle de Provincien niet onder één en deſelve Stadhouder waaren, maar dat de voorſtanders van de Vryheid eenigſins konden contrabalanceeren het geſag van den eenen Stadhouder door dat van den ander.

Of ſoo men, om die ſwaarigheid weg te neemen, ſoude uitſien na een Stadhouder, onder de Proteſtantſche Princen in het Duidſche Ryk, (want waar kan men 'er elders een ſoeken?) ſoude men beſwaarlyk konnen een keuſe doen, die niet ſeer gevaarlyk ſoude weeſen aan de wet-

tige

Digitized by Google

tige Regeering van het Land, en die teffens niet veel ongenoegen, en jalouſie, ſoude geeven aan Princen, die voorbygegaan ſouden weeſen.

Behalven, dat ſodanige Stadhouders geen kleine tyd ſouden nodig hebben om te leeren de Wetten en Coſtumen deeſer Landen, en misſchien nog meerder om ſig daar na te leeren ſchikken, als gebooren, en opgevoed, onder een ſeer deſpotique Regeering.

Men voeg by deeſe twee redenen, dat ſoo 'er al een bequaam ſubject tot het Ampt van Stadhouder binnen off buiten 's Lands te vinden was, de Provincien, welke jegenwoordig ſonder Stadhouder ſyn, naa alle waarſchynlykheid niet ligt ſouden te brengen weeſen om ſig daar over met malkander te verſtaan: en dat niet veel ſoude gevordert weeſen ten opſigte van het oogmerk, met welk hier van een Stadhouder geſprooken word, ſoo maar deeſe of geene Provincie een Stadhouder aannam, en de andere daar toe niet waaren te beweegen.

Dit zyn de voornaame redenen, waarom het aanſtellen van een Stadhouder niet voorgeſlagen word in het volgend Geſchrift als een remedie tegen de quaalen van de Republicq, niet tegenſtaande, dat het anders een onwederſpreekelyke ſaak is, dat een Staatsregeering met Stadhouders de oude, en waare, conſtitutie van de Republicq is, en dat de Stadhouders van het begin van de Republicq af veel gecontribueert hebben om de Provincien, ſoo elk in den haare, als onder malkanderen, te houden in ruſt, en eenigheid: en niet minder om ſpoed, vigueur, en ſecretesſe by te ſetten, en aan de delibera-

Digitized by Google

tien, en aan de executie der genoome Reſolutien.

Maar ſoo deeſe redenen toonen, dat om geen Stadhouder kan gedagt worden, ſe toonen meteen, dat des te ernſtiger moet gedagt worden op andere remedien tegen de qualen van de Republicq: de quaalen niet minder gevaarlyk ſynde, nog minder roepende om een prompt remedie, om dat het eerſte remedie, dat voorkomt, off niet goed, off niet practicabel, gevonden word.

En dit is het oogmerk van het volgende Geſchrift.

Aan-

Digitized by Google

Aanwyſing van de waare oorſaaken van het jegenwoordig groot verval in de generaale Regeering van den Staat der Vereenigde Nederlanden, en van de nodige middelen van redres: met een byvoegſel, raakende de Provintie van Holland en Weſtvriesland in het byſonder.

Niets ſchynt minder tegenſpraak te lyden, als dat geen Societeit, publique, off particuliere, kan beſtaan, wanneer elk Lid van de Societeit meeſter is van de deliberatien over ſaaken, betreffende het weeſen, en oogmerk, van de Societeit: of, om klaar te ſpreeken, wanneer elk Lid kan beletten de concluſie van ſodanige deliberatien, en niet kan gehouden worden tot het naakoomen der genoome Reſolutien.

Hier uit is af te neemen, wat een onſydig menſch van geſonde hersſenen moet oordeelen van een ſodanige Regeering als die van den Staat der Vereenigde Nederlanden, van welke met waarheid kan geſegt worden, en jeegenwoordig meer als oit voor deeſe, dat elk Lid, off Provintie, de magt heeft om te ſtremmen de heilſaamſte, en de nodigſte, Reſolutien: en dat het lichaam, off de Generaliteit van de Provincien, de magt niet heeft om de byſondere Leeden te houden tot naakooming der genoome Reſolutien.

En preſenteeren ſig vervolgens als van ſelfs verſcheide importante vraagen, welke het de moeite waerd is te beantwoorden, om dat ſe die-

Digitized by Google

nen om te ontdekken de wortel van het quaad, de waare hulpmiddelen aan te wyſen, en de vooroordeelen daar ontrent weg te neemen.

I.

Eerſtelyk kan gevraagt worden, off, en waarom, de Voorouders een Republicq geſtigt hebben, welke geen voorbeeld heeft in de Hiſtorien, en welkers grondregels ſtryden met die van alle publique en particuliere Societeiten?

Soo men niet anders had te antwoorden, ſoude men met een wys Man ſeggen, *Reipublicam Batavorum caſu factam*, en daar aan toeſchryven de gebreeken in de conſtitutie van de Regeering.

Maar men behoeft ſig niet daar meede te behelpen, dewyl men onbeſchroomt kan antwoorden, dat de Voorouders een gansch andere Republicq geſtigt hebben:

Dat het negende Articul van de Unie van Utregt meedebrengt, dat als de Provintien niet konnen malkander verſtaan over ſaaken, waar in geen overſtemming plaats heeft, het verſchil ſal afgedaan worden by ſubmisſie: en het dry en twintigſte Articul, ſoo wel als de Acte van parate executie van den 13 July 1579, en de Inſtructien van den Raad van State van de jaaren 1584, 1588, en 1651, dat de reſpective Leeden van de Unie konnen gehouden worden door middelen van bedwang tot naakooming der genoome Reſolutien en der gedraage Conſenten:

Dat het een en ander geraakt zynde in verval en ongebruik, alle de Provintien, in het jaar 1651 extraordinaris vergadert, eenpaarig van be-

Digitized by Google

begryp geweeſt zyn, dat de *ſubmiſſie*, en de *conſtramte*, beide weder moſten ingevoert worden, en alleen gediscrepeert hebben over de forme der ſubmisſie: waar over ſy nogtans meede genoegſaam eens geworden ſyn nog voor het ſcheiden der extraordinaris Vergadering. Sodanig, dat die importante ſaak ongetwyffelt doe ter tyd ſoude ſyn gebragt geweeſt tot de gewenſchte concluſie, indien niet de Provintie van Holland, welke naderhand ſig des beklaagt heeft, geſtaan had op het uitſonderen van het ſtuk der Conſenten (*a*).

2.

Ten tweede kan gevraagt worden na de oorſaak, waarom ſoo heilſaame ſaaken, ſchoon ſoo formeelyk vaſtgeſtelt, of niet in practycq gebragt, of immers van overlang buiten practycq geraakt, zyn?

Waar op voor antwoord diend, en eerſt in opſigt van het point van de *ſubmiſſie*, dat in het begin, en ſoo lang als de vrees voor het Spaanſche jok de Provintien eenig maakte, en niet alleen de Stadhouders, welke groot geſag hadden in de Regeering, en doorgaans één lyn trokken, maar ook de Ambasſadeurs van Vrankryk en Engeland, tuſchen beide ſpraaken in alle importante Staatsdeliberatien, de queſtien noit, off ſelden, ſoo hoog gingen, dat het aanquam op het ſubmitteeren derſelve.

Waar by nog ſtaat te conſidereeren, dat niet kan getwyffelt worden, of de Regenten hebben al

(*a*) Sie *Reſ: St^n van Holl:* 2 *Mey* 1663.

Digitized by Google

al vroeg gemerkt, dat men in de Unie misgetaſt had, met alle toekoomende queſtien te verblyven aan de Stadhouders, welke, reeds veel geſag hebbende, konden ſig geheel meeſter maaken van de deliberatien door middel van de deciſie der verſchillen: dewyl ſe daar toe maar behoefden eenige wynige Leeden te winnen, en tweeſpalt te maaken, een ſeer ligte ſaak in een veelhoofdige Regeering.

Het is waar, dat de Unie maar ſpreekt van de Stadhouders, *doe ter tyd weeſende*, en dat deſelve daar door ſchynt te reſerveeren aan de Bondgenooten de vryheid, om naderhand te noemen andere Arbiters. Maar wie ſiet niet, dat de volgende Stadhouders niet konden voorbygegaan, en andere Arbiters genoemt worden, ſonder openbaare offenſie? dat de volgende Stadhouders te veel geſags hadden, als dat men ſe ſoude hebben durven openlyk offenſeeren door ſe voorby te gaan? en dat men daarom ligt heeft konnen inclineeren om af te ſien van de ſubmisſie der verſchillen?

In het jaar 1651 wierd dit ſtuk beeter begreepen, doe de gedagten gingen om aparte Arbiters te kieſen, in vry groot getal, tot elke voorkoomende ſaak. Van welke manier van ſubmisſie, en arbitrage, geen diergelyke gevolgen als de boovenſtaande te vreeſen waaren.

En wat aangaat het point van de *conſtrainte*, de reeden, waarom het altyd mank gegaan heeft, en eindelyk geheel en al geraakt is in ongebruik, is buiten twyffel, dat het ſelve point aanbevoolen is aan den Raad van Staate, een Collegie, dat hand over hand verlooren heeft van

Digitized by Google

van ſyn autoriteit, van de dag af dat men genoodſaakt is geweeſt daar in ſesſie te geeven aan de Engelſchen, en welk ſeedert noit wedergekregen heeft de autoriteit, die het eens verlooren had.

Waarom ook de Raad van Staate, bewuſt van dat defect, ſelden, ſoo oit, het middel van conſtrainte gebruikt heeft, als met overleg, en op Reſolutie, van de Vergadering van haar Ho: Mo:, dat is van een Vergadering, beſtaande uit Gedeputeerden, welke veel meerder relatie hebben, elk tot ſyn Committenten, als tot de Republicq. Het geen Prins Willem den Oude al in ſyn tyd deed ſeggen, *que les deputéz. ſervoient à l'aſſemblée plutot pour excuſer les Provinces, comme Procureurs & Avocats de leurs Conſtituans, et Maitres, que pour avançer le bien commun* (*a*): daar uit niet veel goeds voorſpellende.

3.

Ten derde, kan gevraagt worden, waar by het toekomt, dat de Republicq ſoo lang beſtaan heeft, en nog beſtaat, indien het waar is, gelyk beweeſen is in het begin, dat geen Societeit, publique, off particuliere, kan beſtaan, wanneer elk Lid op de bovengeſegde wys meeſter is van de deliberatien over de ſaaken, betreffende het weeſen, en oogmerk, van de Societeit?

Gewiſſelyk dit is niet ſoo ſeer toe te ſchryven aan de gemaatigtheid, waar meede de reſpective Provintien ſig bedient hebben van dat meeſterſchap,

(*a*) Sie *Reſ: Staaten Gen:* 24 *Novb:* 1579.

Digitized by Google

ſchap, als aan de Goddelyke Voorſienigheid, welke tegen alle menſchelyke apparentie ſoo lang ſtaande heeft gehouden het wankelbaar geſtel van de Republicq.

Egter kan men 'er nog deeſe, en geene, tweede oorſaaken byvoegen, en naamelyk, de vrees voor Spagnien, en naderhand voor Vrankryk: het groot geſag der Princen van Orange: en de rykdom, waar meede God in voortyden de ganſchen Staat, en byſonder de Provintie van Holland, geſeegent heeft, als waar door men groote ſwaarigheeden, die van tyd tot tyd geſprooten ſyn uit de conſtitutie van de Regeering, te booven is gekoomen, en nog ſoude konnen te booven koomen, indien de ganſche Staat, en indien de Provintie van Holland in het byſonder, niet verboodemt waaren door opgenoome Capitaalen, en daar door geheel verlooren hadden haar credit.

Een ryk huishouden kan desorders veelen, welke een berooit huishouden over hoop werpen. En daarom ſoude men te grooter ongelyk hebben, met ſig te vleijen met de hoop, dat de Republicq nog wel ſal ſtaande blyven, ſchoon dat de aangeweeſe defecten in de conſtitutie derſelve niet worden weggenoomen.

4.

Soo men in de vierde plaats vraagt na de remedien tegen de aangeweeſe defecten: deſelve ſyn met geringe moeite af te leiden uit het reeds geſegde.

Uit de exemplen van verſcheide vrye Staatsregeeringen, ſoo oude, als nieuwe, welke ſouden kon-

konnen bygebragt worden, blykt, dat indien aan de eene syde geen politicq lichaam kan bestaan, wanneer elk Lid meester is van de deliberatien, en resolutien, aan de andere syde geensins vereischt word tot het bestaan van een politicq lichaam, dat het één Lid meer te seggen hebbe als het ander Lid, maar alleen dat elk Lid gesubordineert sy aan het lichaam.

Dit laaste soude plaats hebben in de Regeering van de Republicq, en de aangeweese defecten in de constitutie derselve souden weggenoomen weesen, indien het geen, dat in het jaar 1651, tusschen de Provintien geprojecteert, en bynaa tot besluit gebragt, is ontrent de *submissie*, en *constrainte*, eenpaarig aangenoomen en gedecreteert wierd, met de correctien, en byvoegsels, vervat in het hier nevensgaand Advis van den Raad van Staate van den 27 January 1717 aan de extraordinaris Vergadering van haar Ho: Mo:, in welk Advis, mitsgaders in de voorgaande Brieven van den 14 Decemb: en 18 Janua:, welke insgelyx hier agter volgen, deese materie uitvoerlyk verhandelt is.

Dan, hoewel onder de voors: Byvoegsels één is, waar by de tyd, tot het noemen der Arbiters, aan welke de geschillen souden *gesubmitteert* worden, wyselyk bepaalt is; het welk overgesonden was in de concept Resolutie van het jaar 1651, soo is die tyd soo lang genoomen, dat de omstandigheeden van den Staat somwyl geen soo lang uitstel souden konnen lyden.

En soude derhalven noodwendig dienen daar by gedaan te worden, dat die tyd soude konnen verkort worden, soo niet by een simple meerderheid,

ten

ten minſte met vyff ſtemmen van de ſeeven: het middel van *ſubmisſie* geen middel ſynde, wanneer het niet kan op ſyn tyd in 't werk geſtelt worden.

5.

In de vyfde plaats kan gevraagt worden, off de voorgeſlaage remedien niet ſouden de vermoogenſte Provintien te veel doen afhangen van de minder vermoogende?

Waar op tot antwoord diend, eerſtelyk, dat dewyl de Unie geſlooten is tusſchen de Provincien, niet om malkanders handen te binden, en ſtil te ſitten, maar om malkander met alle magt by te ſtaan, de vermoogenſte Provincien jeegenwoordig tegen dat oogmerk in een ſeer groote maat afhangen van de minder vermoogende, om dat de laaſte, de ſterkſte in getal ſynde, konnen ſtuiten, niet alleen by overſtemming, maar ſelfs ieder afſonderlyk, al wat volgens de Unie moet gedaan worden tot bereiking van het oogmerk derſelve:

En ten andere, dat de ſubmisſie het waare middel is, niet alleen om die afhanglykheid weg te neemen, en de ſaaken te brengen in de termen van een behoorlyke egaliteit, doordien het getal der Arbiters, aan welke de verſchillen ſouden verbleeven worden, eeven groot moet ſyn van wederſyden, maar ook, om de wortel uit te roeijen van alle partyſchappen, en cabales, ontrent ſaaken, waar in de ſubmisſie plaats heeft: geen Provincien ſullende ſaamenſpannen tegen andere, wanneer nog meerder, nog minder,

Digitized by Google

der, getal kan ſtremmen de deliberatien, en wanneer, in geval van dispariteit van gevoelens, het minder getal regt heeft om ſoo veel Arbiters te noemen als het meerder getal.

En om, ſoo veel doenbaar is, te beletten alle influentie van de Provincien op de Adviſen der Arbiters, het welk het eenig middel is dat over ſoude blyven aan de Provincien, om malkander te verkloeken, en te benadeelen, ſoude de geprojecteerden eed der Arbiters behooren daar meede geampliëert te worden, „ dat niemant ſal „ moogen t'eeniger tyd openbaaren ſyn eigen ad„ vis, off de adviſen van anderen, op pœne „ van infamie, te deeerneeren by het Collegie, „ aan welk de conſtrainte, off executie, ſou„ de worden aanbevoolen".

6.

Nog kan in de laaſte plaats gevraagt worden, of de voorgeſlaage middelen konnen beſtaan met de Vryheid?

Dog deeſe vraag vereiſcht geen ander antwoord, als dat de Vryheid niet beſtaat in een ongebonde licentie, ſtrydende met de natuur en het einde van alle Societeiten, en in het byſonder met de Unie, welke ganſch en gaar daar door ontſenuwd word: maar dat die beſtaat in een ordentelyke Regeering, overeenkoomende met de Unie, en met de andere grondwetten van den Staat: En dat het ſoo ver van daar is, dat de voorgeſlaage middelen ſouden ſtryden met de Vryheid, in die ſin genoomen, dat in tegendeel

Digitized by Google

niets gevaarlyker is voor de Vryheid, en niets dat eerder ſoude konnen over hoop werpen de jegenwoordige vrye Staatsregeering, als het langer verſuim der voorgeſlaage middelen.

Want wat heeft men anders te wagten, ſoo de jegenwoordige confuſie in de Regeering blyft duuren, en ſoo de Financien niet gered worden, die het onmogelyk is te redden, ſonder een voorgaand redres in de Regeering, als dat de gemeente, gaande gemaakt door het eerſte onverhoopt toeval, en aangeſet door menſchen, die haar voordeel ſoeken in verandering, waar aan het ſelden, off noit, manqueert, ſal voeren de taal van de Voorouders, waar van geſprooken is in het Voorberigt, „dat" naamelyk „ de eenig„ heid, waar door alle Republiquen en Ge„ meenſchappen, meeſt worden behouden, ge„ ſterkt, en beveſtigt, niet wel ſyn kan by „ veelen, in wil en gemoed veeltyds differee„ rende: en dat midsdien nodig is dat de Re„ geering aan één hoofd, en Overigheid, ge„ ſtelt, en bevoolen wierde." Waar van het gevolg niet minder nadeelig ſoude weeſen aan de jegenwoordige Regenten, als aan de jegenwoordige forme van Regeering.

Soo dat men wel beſluiten mag, dat de geene, die ſig kanten tegen de voorgeſlage middelen, off niet met al haar vermoogen bevorderen het gebruik derſelve, ſoo ſe geen beeter hebben voor te ſlaan, geen regte voorſtanders, indien geen bedekte vyanden, zyn van de Vryheid, en van de vrye Staatsregeering. *Qui vult finem, vult media.*

By-

Digitized by Google

Byvoegſel, raakende de Provincie van Holland en Weſtvriesland in het byſonder.

De meeſte Provincien hebben in de conſtitutie van haar Regeeringen de beide weeſentlyke defecten, van welke booven geſprooken is, en vooral de Provincie van Holland en Weſtvriesland, welkers Regeering, ſchoon beſtaande (het geen ſonderlinge opmerking verdient) uit een veel grooter getal van Leeden als die van eenige Provincie, en daarom ook moeylyker ſynde te brengen tot eenpaarigheit, egter dat gemeen heeft met de Regeeringen van meer andere Provincien, dat nog overſtemming, nog ſubmiſſie, nog eenig ander middel om te koomen tot een uitkomſt, plaats heeft in de deliberatien over de voornaamſte ſaaken: en dat de executie der Reſolutien, en inſonderheid van die Reſolutien, welke raaken den opheff der Middelen, afhangt in een ſeer groote maate van de particuliere Leeden, elk in den haaren.

Waarom ook de Middelen nooit geheeven ſyn, en hoe langer hoe minder geheeven worden, met de vereiſchte egualiteit: en te vergeefs, immers met wynig vrugt, gearbeid word om daar aan te remedieëren, door het verbeeteren der Ordonnantien, welke, hoe goed en exact ook, niet konnen haar ſelve executeeren.

Invoegen, dat een groot gedeelte van het geen, welk booven geſegt is van de defecten in de generaale Regeering der Vereenigde Nederlanden, toepaſſelyk is op de Provincie van Holland en Weſtvriesland.

Digitized by Google

Maar laatende die toepaſſing aan den Leeſer, ſal men hier alleen wat naader aanwyſen de oorſaak van de voorſ: defecten in de Regeering van die Provincie.

Wat dan belangt het eerſte defect, dat 'er naamelyk geen uitkomſt van ſaaken is, wanneer de Leeden niet ſyn te brengen tot eenpaarigheid: de ſubmisſie der geſchillen over ſaaken, waar in geen overſtemming plaats heeft, het gepaſte remedie van dat defect, is een der oude grondreegels van de Regeering van Holland, uitwyſens de Ordonnantien op de Vergaadering van de jaaren 1574 en 1581 (*a*).

Ook brengt het veertiende Articul der Ordonnantie van den 19 February 1585, ſedert welke geen nadere gemaakt is, uitdrukkelyk meede, dat wanneer de Leeden niet ſouden konnen vereenigen, off verdraagen, ontrent ſaaken, waar in geen overſtemming plaats heeft, het getal van welke ſaaken merkelyk vergroot is by die Ordonnantie, „ de verſchillen deshalven weeſende, „ als de twee derde deelen van de ſtemmen, off „ adviſen, overeendraagen, geſubmitteert, en „ geſtelt, ſullen worden ter deciſie van alſulke „ neutrale Heeren, off Perſonagien binnen de „ geünieerde Provincien, als ſy onderling ſullen „ konnen verdraagen, die men ten wederſyden „ gehouden ſal weeſen te nomineeren binnen de „ tyd van veertien dagen, off dry weeken, naa „ dat de geſchillen ontſtaan ſullen zyn."

Maar

(*a*) De inhoud van de eerſte is te vinden by Bor *b*: 7. *fol*: 482. de tweede in *het Regiſter van Holl*: 17 *Maert* 1581.

Digitized by Google

Maar op dat veertiende Articul vallen verſcheide remarques, en namelyk in de eerſte plaats, dat de Staaten genoodſaakt waaren wegens de ſterke oppoſitie van Amſterdam en Gouda uit te ſonderen van de ſubmisſie de pointen van de *Souverainiteit*, *Religie*, *en* (het geen meerder te paſſe komt in de daaglyxe deliberatien) *ordinaris en extraordinaris Contributien*, gelyk te ſien is uit de Reſolutien van den 19 Febr: en 12 Maert 1585: ſchoon dat alle de andere Leeden begreepen, „ dat op het verdrag van het point van „ de ſubmisſie is beruſtende de behoudenis, off „ ondergang van den Lande" (*a*).

Ten andere, dat dewyl de Ordonnantie van het jaar 1585 gemaakt is in een tyd, wanneer Holland ſonder Stadhouder was: Prins Mauritz den 1 Novemb van dat jaar eerſt Stadhouder geworden ſynde: en dewyl om die reeden de Stadhouder niet genoemt word in het voorſ: 14de Articul, gelyk in de voorige Ordonnantien op de Vergadering, maar integendeel *neutraale Heeren*, *off Perſonagien*, *binnen de geünieerde Provincien:* wel te begrypen is, dat Prins Mauritz, Stadhouder geworden ſynde, heeft moogen lyden dat het middel van ſubmisſie, voor ſoo veel het by de Ordonnantie van het jaar 1585 in weeſen was gelaaten, vervallen is.

Prins Mauritz was wel naauwlyx Stadhouder geworden, off de Staaten autoriſeerden hem, „ als Gouverneur van Holland, en eenige uit „ den Raade van Holland, die daar toe by ſyn „ Exellc. ſouden worden verkooren, om uiterlyk

(*a*) Sie *Reſ: St*. *van Holl:* 19 *Febr*: 1585, en 18 *Febr:* 1588.

Digitized by Google

„ te decideeren de differenten, die tuſſchen de „ Eedelen en Steeden van Holland in 't particu- „ lier op het inwilligen van de contributien, tot „ de gemeene defenſie noodig ſynde, ſouden „ voorvallen" (a). Maar die autoriſatie eindigde met dat jaar, en is ſedert niet wederom vernieuwt:

En ten derde, dat het voorſ: veertiende Articul in het generaal ſpreekt van *neutrale Heeren, off Perſonagien, binnen de geünieerde Provintien*, ſonder het getal te bepaalen, of iets anders ontrent de keuſe derſelve vaſt te ſtellen als alleen de tyd, binnen welke ſy ſouden moeten genoemt worden, de reſt, na het ſchynt, overlaatende aan het *onderling verdrag* van partyen.

Soo dat het voorſ: veertiende Articul in verſcheide opſigten gebrekkelyk is, en niet ſoude konnen met nut in practyq gebragt worden, ſonder merkelyke ampliatie, ſoo ontrent de materie, als ontrent de forme, van de *ſubmiſſie*:

De ſwaarigheeden, welke te vreeſen waaren uit de afſchaffing der *ſubmiſſie* ontrent het point van de *contributien*, het point, waar over doorgaans het meeſte verſchil valt, en dat een directe, off indirecte, influentie heeft, in meeſt alle andere Staats ſaaken, ſouden in geenen deele ſoo groot geweeſt ſyn, indien de Eedelen, en de ſes groote Steeden, welke voor de troublen alleen *ordinaris* ten dagvaart beſchreeven wierden, gehad hadden de voorſigtigheit van te bedingen by het admitteeren van ſoo veel kleine Steeden tot *ordinaris* meedecomparanten, dat de kleine Steeden niet ſouden hebben het ſelve voorregt met

(a) Sie *Reſ: Staat: van Holl:* 8 *Jan:* 1586.

met de Eedelen, en met de groote Steeden, van te konnen ſtremmen de concluſie in ſaaken, waar in geen overſtemming plaats heeft.

En gewis de kleine Steeden, welke voor de troublen geheel vervangen wierden door de Eedelen en groote Steeden, en waar van ſommige geen *ordinaris* comparanten ſyn geworden als in het jaar 1581, hadden geen reden, om niet te minſte dat voorregt te laaten aan de Eedelen en groote Steeden, die van haar zyde niet wynig van haar oude preéminentie overgaaven door de kleine Steeden toe te laaten tot alle *ordinaris* dagvaarden:

Vooral, ſoo men conſidereert, dat niets billyker is in een Regeering, beſtaande uit Leeden, welke alle gelyke ſtem hebben, ſchoon weſende van ſeer ongelyk vermoogen, als dat ten minſte eenige van de importantſte ſaaken worden uitgeſondert, waar in de vermoogenſte Leeden, off die eenige andere preéminentie hebben, niet konnen overſtemt worden door haar Meedeleeden.

Maar het was te laat in het jaar 1585, om te willen bedingen het geen, dat te vooren verſuimt was, doe het miſſchien wynig moeite ſoude gekoſt hebben.

Behalven, dat dit expedient wel ſoude de ſwaarigheid vermindert, maar niet geheel weggenoomen, hebben, dewyl de Eedelen en groote Steeden meede niet altyd eens ſyn, en 'er daarom een middel moſt gevonden worden om te koomen tot een afkomſt van ſaaken, ſoo wel wanneer de Eedelen en groote Steeden van malkander, als wanneer die van de kleine Steeden, ſouden discrepeeren.

Digitized by Google

En daarom hadden de twee Leeden, welke niet langer wilden aan de ſubmisſie der geſchillen, moeten andere middelen voorſlaan *Omnino enim* (om te gebruiken de woorden van een Man (*a*), wiens woorden plagten voor oraculen aangeſien te worden by de voorſtanders van de oude wettige Regeering) *ea credenda eſt fuiſſe voluntas coëuntium in ſocietatem, ut ratio aliqua eſſet expediendi negotia*, die 'er notoirlyk niet is, wanneer 'er geen uitkomſt is in cas van discrepantie als by eenparigheid.

En het is te meer te beklaagen, dat die twee Leeden daar op doe ter tyd niet ſyn bedagt geweeſt, om dat alle voorſlaagen, die niet geheel onreedelyk waaren, ſcer ligt ſouden ingang gevonden hebben by de andere Leeden, als welke met ſoo veel kommer aanſagen tegen de gevolgen van het ligten der ſubmisſie uit de Ordonnantie op de Vergadering, dat ſe, na alle apparentien, ſouden geluiſtert hebben naa alle voorſlagen, welke maar konden dienen om die gevolgen te ſtuiten, en om een wel geſtelde Regeering te preſerveeren van te veraarden in een ſoort van anarchie, waar naa ſe jeegenwoordig in verſcheide opſigten maar al te veel gelykt.

Men kan niet beeter dit eerſte point beſluiten, als met de opmerkelyke woorden van de ſoo eeven aangehaalden Auteur (*b*). *Ubi de novis oneribus diſceptatur, valere majoris partis decreta vetat mos, ſub principatu haud imprudenter introductus* (N: B:) *Libertati periculoſus, ni pro jure ſuo-*

(*a*) GROTIUS *de J: B: ac P: lib:* 2, *cap:* 5, § 17.
(*b*) *Annal: L:* 4.

Digitized by Google

ſuccedant prudentia et publici amor, twee qualiteiten, die niet ſoo gemeen ſyn onder de Regenten, als wel te wenſchen was.

Belangende nu het tweede defect in de Regeering van Holland, dat naamelyk de executie der Reſolutien over het ſtuk der Middelen in een groote maate afhangt van de reſpective Leeden, elk in den haaren, en dat de Middelen daarom ook ſeer ineguaal geheeven worden: een poſitif dat niemant kan teegenſpreeken: de voornaamſte oorſaak van dat defect is te vinden in een Reſolutie, off Placaat, van den 23 April 1576, waar by de kenniſſe der queſtien over den ophef der Middelen benoomen is aan het Hoff Provinciaal, en gegeeven aan de *Gecommitteerden van de Staaten in elken Quartiere.*

Want in plaats dat het Hof beſtaat uit Raaden, welke gecommitteert worden voor haar leven tot de adminiſtratie van de Juſtitie, en welke by het aanvaerden van haar Ampt ſig moeten ontſlaan van alle relatie tot de byſondere Leeden, beſtaan de Collegien van de Gecommitteerde Raaden, het één geheel, het ander op één Heer uit de Ordre van de Ridderſchap naa, uit Regenten van de Steeden, welke meerder relatie hebben elk tot de Stad, waar door hy voor een korte tyd geleend word aan de Provintie, als tot het gemeene Land.

Was de lange train van procedeeren, voor het Hoff gebruiklyk, nadeelig aan den ophef der Middelen: en had het Hof te veel te doen met ordinaris regts-ſaaken, om te konnen vaceeren tot de kenniſſe der queſtien, raakende

Digitized by Google

de Middelen: de Staaten hadden konnen ordonneeren aan het Hof, gelyk ſe geordonneert hebben aan Schepenen Commiſſariſſen, *de plano* regt te doen in 't ſtuk der Middelen: ſe hadden konnen het Hoff verſterken met het noodig getal van Raaden om te beſoigneeren met twee Kaamers: in alle gevallen ſe hadden konnen opregten één off meerder Regtbanken, beſtaande, gelyk het Hoff, uit Raaden, welke ſouden moeten afleggen alle relatie tot de byſondere Leeden, en dienen voor haar leeven.

Maar, hoe nadeelig deeſe eerſte verandering ook was aan den opheſ der Middelen, het is daar by niet gebleeven. De judicature ter eerſter inſtantie van de queſtien over de Middelen is eenige jaaren daar na, en namelyk by de generale Ordonnantie van het jaar 1583, gegeeven aan Schepenen, off wel aan eenige Gecommitteerden uit het getal derſelve, te kieſen door de Commiſſariſſen ter verpagting: niet tegenſtaande, dat de eige redenen, welke hadden doen beneemen aan het Hof de judicature over de Middelen, hadden moeten beletten die te geeven aan Schepenen, welke bovendien nog veel naauwer relatie hebben tot de reſpective Steeden, als de Collegien van de Gecommitteerde Raaden.

Waar by nog komt in de derde plaats, dat de Officieren van de Steeden, welke moeten de Pagters, en andere Collecteurs der Middelen, aſſiſteeren, ingelyx meerder relatie hebben tot de Steeden als tot het gemeene Land, inſonderheid, ſedert dat de Officiersampten in veel Steeden verandert ſyn in dryjaarige Commiſſien; ſonder dat de

de Fiscaal van Holland, of Commiſen Fiscaal, in ſtaat zyn om te ſuppleeren aan dat defect. Het welke geen andere bewys behoeft als de ondervinding.

Of het jeegenwoordig geraaden is, de Financien der beide Quartieren in één te ſmelten, en te combineeren de Collegien van de Gecommitteerde Raaden, is een ſaak van groot overleg. Maar de ſeparatie der financien, geſprooten, gelyk bekent is, uit de troublen, welke de communicatie tuſſchen de Quartieren moeylyk maakte, is van ouds aangeſien voor ſoo nadeelig, dat de Staaten ſtrax naa het ceſſeeren van die belemmering ernſtelyk bedagt geweeſt ſyn, om meede te doen ceſſeeren de ſeparatie der financien van de twee Quartieren, reſolveerende ten dien einde, belangende „de combinatie van de „ Collegien van de Staaten binnen Holland, dat om „ om alle weegen en middelen te ſoeken van ac„ coord, en ten einde de penningen in ééne beurſe „ mogten koomen, ſeer ernſtelyk aan alle de Stee„ den in den Noorderquartiere ſoude geſchreven „ worden, behoorlyk te willen letten op de gewig„ tigheid van de ſaake:" waar by de Eedelen verklaarden, „dat ſoo verre die van den Noorderquar„ tiere haarluider Collegie niet van meening ſouden „ ſyn te laaten combineeren, en de gemeene pen„ ningen koomen in ééne beurſe, ſyluiden pro„ testeerden, dat alle de penningen, die ten platten „ Lande aldaar, en byſonder in haarluider Juris„ dictien, geligt, en geheeven, ſouden worden, „ binnen deeſen Lande (dat is het Zuiderquartier) „ ten Comtoire ſouden worden gebragt." Om te ſwygen van de devoiren, welke ſedert nu en dan

(a) *Reſn. St.n van Hollant* 28 en 29 *Decemb.* 1578.

Digitized by Google

dan daar toe gedaan ſyn, gelyk bekent is uit de Regiſters.

Men laat aan een ieders overweeging, hoe ver de ſaaken moeten verloopen weeſen, voor dat het tyd is om met ernſt bedagt te weeſen op het herſtel derſelve, indien het geen tyd daar toe is, wanneer het ſodanig geſtelt is met de finantien, om van geen andere ſaaken te ſpreeken, dat de ordinaris laſten, naa al dat gedaan is ſeedert de Vreede tot vermindering derſelve, blyven excedeeren het inkoomen, onaangeſien de continuatie van het meeſte deel der extraordinaris ſchattingen, welke niet plagten geheeven te worden als in oorlogstyd: en dat dienvolgens Holland, en met Holland de ganſche Staat, ſig ſoude vinden in de uiterſte perplexiteit, indien de minſte geleegentheid voorquam om te moeten armeeren, te waater, off te Land, tot defenſie van den Staat, welke jeegenwoordig ontbloot is van alle defenſie.

Gewiſſelyk, in een ſodanige geſteltheid van ſaaken behoorden geen ſwaarigheeden, hoe inſurmontabel ſe moogen ſchynen, welmeenende Regenten een oogenblik te wederhouden van de handen aan het werk te ſlaan, met agterſtelling van alle Steedelyke, en andere, belangen.

Dat.

Digitized by Google

Dat. 14.
Rec. 15. } December 1716.

Extraordinaris Vergaderinge.

Hoogh Mog. Heeren.

Dewyl het voornaam oogmerk van de convocatie deeſer extraordinaris Vergadering is, de noodige middelen te beraamen, en vaſt te ſtellen, om het werk van de Conſenten, tot handhaaving en defenſie van de Vereenigde Provincien vereiſcht, te brengen op een beeter voet; hebben wy gemeend, een aangenaame dienſt te ſullen doen aan U Ho: Mo: met hiſtoriſcher wyſe, en ſonder ons verder op de materie uit te laaten, aan deſelve te vertoonen, hoedanig het werk van de Conſenten begreepen, en gehandelt, is van het begin van de Republicq, en vervolgens, geduurende de tagtigjaarigen oorlog met Spagnien, met het einde van welke het groot verval ontrent het ſtuk van de conſenten, ſoo niet begonnen, ten minſte hand over hand toegenoomen heeft: geperſuadeert weeſende, dat wanneer de ſaaken door langheid van tyd geraakt ſyn in een ſoo groot verval, en desordre, als het werk van de conſenten gewiſſelyk in alle ſyn deelen is, niets ſoo ſeer dient om de weg te baanen tot de waare middelen van redres, als te rug te ſien naa de tyden, wanneer de ſaaken ordentelyk, en volgens de gronden van de Unie, gehandelt wierden.

Om ter ſaake te koomen, het vyfde Articul van

van de Unie, het tweede Articul der Inſtructie van de Landraad; het vyfde van de Inſtructie van Prins Maurits en den Raad van Staate, gecommitteert den 18 Aug: 1584 tot de proviſioneele Regeering, de 8, 9 en 10 Articulen van de Inſtructie van den Raad van den 12 April 1588, en eindelyk de 15, 16, en 17 Articulen van die van den 8 Julii 1651 bewyſen onwederſprekelyk, dat de meening van de Bondgenooten altyd geweeſt is, dat tot verval der Lasten van de gemeene defenſie eenparige Middelen van conſumptie ſouden geheeven worden op verſcheide ſpecien over alle de Provincien, en dat deſelve ſouden directelyk verpagt, en geheeven, worden van Generaliteits weege.

Dog die manier van ophef der middelen heeft niet konnen in train gebragt worden; of is immers kort vervallen. De principaale voetſtappen, die daar van gevonden worden, ſyn; dat de middelen van Generaliteits weege verpagt, en geheeven, ſyn in de Provincien van Gelderland, Overyſſel, en Stad en Landen; voor dat die geſtelt waren op een vaſte quote nevens de vier andere Provincien; welke men van ouds alleen plagt te noemen de *contribuerende* Provincien (*a*): en dat den impoſt op het Zout ten laſte van de Pannenluiden verpagt, en geheeven, is van Generaliteits weege in de Provincien van Holland, Vries-

(*a*) Sie *Reſ. Staten Generaal* 28 *Julii*, en 18 *Septemb:* 1591, 27 *Aug:*, 5 *September* en 20 *Decemb:* 1594. *Reſ. R: van St:* 19 *Mey*, 22 *Septemb:* en 5 *Octob:* 1592, 23 *Februarii* en 24 *Septemb:* 1593. 5, 10, en 26 *Septemb:* 1594, 4 *Januarii* 1 *Febr:* en 1 *December* 1595.

Digitized by Google

Vriesland, Overyssel, en Stad en Landen, tot het jaar 1640 toe, in welk jaar de Staaten van Holland, considereerende dat sommige andere Provincien, en speclalyk die van Zeeland, dien impoft in den haare niet lieten heffen ten behoeve van de Generaliteit, resolveerden, het selve meede niet langer toe te laaten: het geen de andere navolgden. Waar op de Resolutie van de Staaten van Holland van den 2 April, en die van U Hoog Mo: van den 8 December van dat jaar, konnen nagesien worden.

Ook is de verantwoording der vyf Specien, van Wynen, Bieren, Zout, Zeep, en Laakenen wel in het jaar 1633, na veel devoiren, en deliberatien, gebragt tot conclusie (*a*), en een generaal Placaat, mitsgaders een generaale, en vyf particuliere, Ordonnancien, daar op by U Hoog Mo: geëmaneert (*b*). Maar dat werk, hoe heilsaam het ook gehouden wierd, is insgelyx vervallen.

Gelyk meede het concept, dat in het jaar 1640 door de Provincie van Holland op het tapyt gebragt wierd, om te heffen ten behoeve van de Generaliteit over alle de Provincien, geassocieerde Landschappen, Steeden, en Leeden van dien, een impoft op de zyde Laakenen, Specerien, Suikeren, Syroopen, en andere Kruidemers Waaren, mitsgaders op de Bootet ter zee uitgaande, en van buiten ingebragt wordende (*c*).

Een-

(*a*) Sie *Res. Staten Generaal* 13 *Maert*, 9 en 12 *Apr.* 27 *Juni*, en 9 *Sept.* 1633.

(*b*) Sie *Res. Staten Generaal*, 29 *Maert* 1634.

(*c*) Sie *Res. Staten Generaal*, 15 *Maart* 1640. *Raad van State* 3 en 19 *Mey* 1640.

Digitized by Google

Eindelyk, den 1 April 1665 is wel by alle de Provincien geconſenteert in den eenpaarigen ophef, en verpagting, van het Grosſiergeld van allerhande Wynen, en Wynaſynen, en de Ordonnancie, daar toe dienende, gearreſteert. Maar niet te min bleef dat werk meede ſteeken, doordien nader moſt gedelibereert worden op de executie, en doordien de Provincien niet konden malkander daar over, nog over het employ, verſtaan (a).

Soo dat de regten op de uitgaande en inkoomende Goederen de eenige middelen ſyn, welke van Generaliteits weege hebben konnen in trein gebragt worden over alle de Provincien: en dat vervolgens geen andere middelen, of conſenten, alhier in conſideratie komen, als die, welke de Provincien ſelve aanneemen te preſteeren. Waarontrent moet agt geſlaagen worden op de vier volgende pointen:

Eerſtelyk op de quotes, waar na de Provincien elk moeten contribueren tot de laſten van de gemeene defenſie:

Ten tweede, op de petitien, waar by de penningen, tot verval der laſten van de gemeene defenſie vereiſcht, verſogt worden van de Provincien:

Ten derde, op de middelen, om de Provincien te brengen tot het dragen der verſogte conſenten op die petitien:

En

(a) Sie *Reſ: Staten Generaal 1 Ap. 1665, 6 Sept. 1665: Advis van den Raad van State aan haar Hoog Mo: 14 Sept: 1666.*

Digitized by Google

En ten laaſte, op de middelen, om de onſtenten, gedragen zynde, te doen preſteren.

Van ieder van deeſe pointen ſoude veel konnen geſegt worden, dat de opmerking van deeſe extraordinaris Vergadering ſoude verdienen. Maar onſe meening is, deeſe Brief, die wy vreeſen dat evenwel vry lang ſal vallen, ſoo veel te bekorten, als de materie lyden kan.

Naa het ſluyten van den twaalfjaarigen treves, tot welke tyd toe verſcheide veranderingen gevallen waaren in de quotes van de Provincien, veroorſaakt door de rampen en wiſſelvalligheeden van den oorlog, welke de ééne Provincie meer gedrukt had als de andere, en wel langſt de Provincien van Gelderland en Overyſſel, die door den treves ontheſt wierden van de betaaling van Contributien, en van de andere gevolgen van den oorlog, drongen verſcheide Provincien op veranderingen in de quotes. het welk aanleiding gaf tot veel deliberatien tuſſchen de Vergadering van U Ho: Mo:, de Heeren Stadhouders, en den Raad van State. Waar op onder anderen de Reſolutien van U Ho: Mo: van den 13, 14, 15 en 18 November, 22 December 1608, 6 en 22 Januarii, 25 en 26 Februarii, 5 Maart, 2, 4, 5, 12, 13 en 14 Junii, 18 Auguſti, 2, 20, en 22 October 1609, 26 Januarii, en 13 Julii 1610, 10, 12, 13, en 15 December 1611, 8 October, 9, 10, 13, 19, en 23 November, en 7 December 1612, konnen nageſien worden (a).

(a) Sie *Reſ. Staten Generaal 7 Januarii 1634. Brief van den Raad van Staate aan haar Ho: Mo: 22 December 1662.*

Digitized by Google

T ging soo hoog ten opsigte van de Provincie van Zeeland, die het stysst op haar stuk stond, dat U Ho: Mo: seggen in eene van de aangetooge Resolutien (a), *naa alle mogelyke devoiren, met vriendelyke onderregtingen, en vermaaningen, by Brieven, en besendingen, gedaan, de questieuse saak nopende de quote van Zeeland te houden voor gebragt in die staat, dat om de staat van 't Land eens buyten onseekerheid, en apparente ruine, te stellen, sonder langer uytstel daar van, naa alle regulen en redenen van staat, aequiteit, en justitie, mitsgaders het regte verstant van de Unie, en andere Tractaten, voor de conservatie van den Staat van den Lande gemaakt, een decisie soude behooren te geschieden, en by syne Excellentie, Genade, en Raad van Staate verklaaring gedaan te worden, wat de Provincie van Zeeland, benevens de andere Provincien, behoord te draagen.*

Hier op volgde den 10 December van het selve jaar de Acte van uitspraak en verklaaring van de beide Stadhouders, en van den Raad van Staate, waar by de quotes van de Provincien gereguleert zyn in dier voegen, als de Provincien nog heeden ten daage onderling contribueeren, uitgesondert dat in het jaar 1616 de quote van Zeeland eenigsins vermindert is, en die van de andere Provincien na advenant verhoogt, gelyk hier na breeder sal aangeweesen worden.

Deselve Acte verdiend (onses oordeels) in verscheide opsigten de attentie van deese extra-

or-

(a) *Res.* 10 *November* 1612.

ordinaris Vergadering, en is van den volgenden inhoud.

Alſoo de Hoog Mog. Heeren Staaten Generaal by haar Hoog Mog. Reſolutien van den 10. en 13 der voorleede maand van November; omme de hoogwigtige redenen in deſelve Reſolutien verhaalt, en beſonder ook omme eenmaal te moogen voorkoomen de confuſie en verloop van 's Lands ſaaken; teegenwoordig op het uitterſte gekoomen zynde door de langduurige wanbetaling en groote agterſtallen van verſcheide Compagnien te paart en te voet, en van andere partyen van den Staat van oorloge; alles gecauſeert door de ſchadelyke disputen, nu een lange tyd onder de Provincien op haarlieder onderlinge quote gevallen, mits dien verſogt hebben ſyn Excellentie, de Welgeboore Heere Grave Wilhem Ludewyk van Nasſau Stadhouder, &c. en den Raad van Staate, omme op deſelve quote van de Provincien, en in 't beſonder mede van de Provincie van Zeeland (daar over wel de meeſte disputen waaren vallende) haare nadere meenige te willen openen, daar toe rypelyk, en met alle conſideratien letteude op 't regte verſtant van de gemeene Unie, mitsgaders van de Tractaaten, met Engeland, en anderſins particulierlyck tuſſchen Holland en Zeeland gemaakt, en namentlyk mede op de natuurlyke en innerlyke obligatie, daar mede de Provincien aan malkanderen gehouden en verbonden ſyn tot bevorderinge van haarlieder welſtandt, defenſie, en beſchermenisſe, het welk ſonder gemeene conformiteit niet en kan geſchieden, en dat in allen gevalle daar inne een uitkomſte moet weeſen; dewelke in deſe en diergelyke differenten by het ééne Tractaat geſtelt word aan de Stadhouders, en by het andere

aan de Gouverneurs en den Raad van Staate, ſoo is 't dat ſyn Exellentie, ſyn G., en den Raad van Staate, overmerkende in wat periculen door deeſe ruïneuſe diſputen tegenwoordig de Landen ſyn ſtaande, en voorts wel rypelyk hebbende gelet op de verklaaringen, eertydts by de Gecommitteerden van de Vereenigde Provincien ten overſtaan van de Heeren Ambasſadeurs van de Koningen van Vrankryk en Groot-Brittannien tot welſtand en notelyke verſeekeringe van de Vereenigde Landen op 't ſtuk van de conſenten en contributien voor het beſluit van het beſtant gedaan, en naamentlyk, dat die van Holland voorgeſlaagen hadden, en te vreeden waaren, geduurende het beſtant te contribueeren maandelyx 300000 ponden, Utregt 30000 ponden, Vriesland 60000 ponden, en de andere Provincien na advenant, waar op de voorſchreve Heeren Ambasſadeurs van weegen heure Koningen, de Provincien onderlinge, de Heeren Gouverneurs, eenſaamentlyk den Raad van Staate, heur vertrouwen hebben geſtelt, en voords wel, en met alle inſigten, overwoogen 't gene van tyd tot tyd daar naa ſoo ter Vergaderinge van de Hoog Mog. Heeren Staaten Generaal, als in verſcheide Provincien, en naamentlyk meede in Zeeland, op 't ſtuk van de conſenten, quote, en middelen is gepaſſeert, hebben goed en noodig gevonden, dat tot weeringe van alle verder onheil, by proviſie voor den geheelen loopende jaare 1612, en den aanſtaande jare 1613, in betaalinge van des Generaliteits lasten onder de ſeven Provincien gehouden ſal worden deeſe navolgende proportie, genoomen na de inwillinge en conſenten derſelver reſpective, ſoo naa doenlyk is geweeſt, als te weeten, dat in de ſomme van honderd duyſent ponden, de Land-

Digitized by Google

Landſchappe van Gelderland met de Graaffchap Zutphen, voor de Quartieren, Steeden, en Landen, onder de Generaliteit altans weeſende, ſal contribueeren de ſomme van 5500 *ponden, Holland en Weſtvriesland* 57142 *ponden* 17 *ſchellingen* 8 *penningen, Zeeland* 11000 *ponden, Utregt* 5714 *ponden* 5 *ſchellingen* 8 *deniers, Vriesland* 11428 *ponden* 11 *ſchellingen* 5 *penningen, Overyſſel* 3500 *ponden, en de Stad Groningen en Ommelanden* 5714 *ponden* 5 *ſchellingen* 8 *penningen, ob.: en dat na deeſe proportie en quote de voorſchreve Provincien draagen ſullen niet alleen de ordinaris geſette laſten van den Staat van oorlog, alreede beraamt, of nog te beraamen, maar ook alle andere geconſenteerde en nog te conſenteeren Contributien, mits dat van de betaalinge van dien telken voor de expiratie van de dry maanden by de reſpective Provincien liquidatie gedaan ſal worden naar behooren. en ten einde de Provincien haare reſpective quoten met gelykheid, ruſte, en vreede onder de goede Ingeſeetenen, opbrengen moogen, ſal in de Provincien daar toe gearbeid worden, dat onder andere middelen op ten opheve van de Wynen en Brandewynen, binnen ende buiten gebrouwen Bieren, het Gemaal, Beſtiaal, mitsgaders de Hoornbeeſten en beſaayde Landen, ſoo naa als 't doenlyk is, gelyken taux ende ordonnancie mag gebruykt worden als in Holland en Weſt-Vriesland, alwaar deſelve hooger als in andere Provincien geheeven worden, ende in treyn ſyn. Aldus gedaan in den Raad van Staate in 's Gravenhage, den X dag December* 1612.

Deeſe Acte wierd geſonden aan alle de Provincien, en by deſelve aangenomen, uitgeſondert by de Provincie van Vriesland, waar van

Digitized by Google

twee quartieren blyvende wygeren deſelve aan te neemen, wierd, na het doen van een beſending aan deſelve door twee Heeren uit den Raad van State, by U Ho: Mo: verſtaan, dat de Raad de Provincie, of wel de twee onwillige Quartieren, ſoude bedwingen by executie tot het aannemen van de Acte, en de manier der executie gereguleert: uitwyſens U Ho: Mo: Reſolutien van den 13 en 27 Maart, 1 en 7 Mey, 15, 19, en 31 Julii, 3, en 5 Auguſti 1613, en die van den Raad van den 4 Mey, 3 Junii, 19 Julii, 3, en 5 Auguſti desſelven jaars.

De eenige verandering, welke ſedert gevallen is in de voorſchreve Acte, en welcke verandering nog ſtant grypt, beſtaat daar in, dat Prins Maurits en de Raad van Staate in het jaar 1616, naa ontfange compleete opening van de ſtaat der financien van de Provincie van Zeeland, ſoo hier in den Haage, als in Zeeland, waar heen Gecommitteerden van den Raad ten dien einde geſonden wierden, de quote van die Provincie proviſionelyk vermindert hebben van 11 op 9 in 't 100, en de 2 in 't 100, die afgenomen wierden van de quote van Zeeland, verdeelt hebben over de andere Provincien: gelyk te ſien is onder anderen uit de Reſolutien van den Raad van den 5 en 7, en uit die van U Ho: Mo: van den 6 December 1616.

Want hoewel de Provincien van Gelderland en Overyſſel, naa het uitgaan van den twaalfjaarigen treves, vermindering van haare quotes verſogten (a), met dat ſucces, dat die den 30 Junii 1622

(a) Sie ook *Reſ. Staaten Generaal* 31 *Januarii* en 29 *Junii* 1622.

Digitized by Google

1622 door de Heeren Stadhouders en den Raad van Staate gemodereert wierden op 4½ en op 2½ in het hondert, reſpectivelyk: ſoo wierd in het jaar 1634, naa dat die Provincien door de reductie van 's Hertogenboſch, Weeſel, en andere Plaatſen, tegen invaſie gedekt waaren, de Provincie van Gelderland wederom gebragt door U Ho: Mo:, met overleg en deliberatie van den Prins van Orange, en van den Raad van Staate, op haar oude quote van 5½ in 't 100, en de Raad geauthoriſeert, om de Provincie by executie te brengen tot het aanneemen derſelve.

U Ho: Mo. Reſolutie van den 7 Januarii 1634, waar by ſulx vaſtgeſtelt is, houd ſoo veel particulariteyten in, tot deſe materie dienende, dat ſe ſoude verdienen hier geïnſereert te worden, indien ſe daar toe niet te lang was.

Den 13 Maart van het ſelve jaar wierd de Raad van Staate nader verſogt, collegialiter te gaan naa Gelderland tegen de Landdag, die U Ho: Mo: verſogten dat mogt beſchreven worden, om te reſolveren over het aanneemen van de oude quote, met byvoeging, *dat indien de Heeren Staaten van Gelderland daar van als noch ſouden blyven in gebreeke, de Raad van Staate expreſſelyk gelaſt wierd, haar Ho: Mo. Reſolutie van den 7 Januarii als dan reelyk in 't werk te ſtellen: verklarende U Ho: Mo: deſelve Reſolutie met 5 eenſtemmende Provincien te confirmeeren* (a).

In November van dat jaar, wanneer de Staaten van Gelderland voor de eerſtemaal vergaderden,

(a) Sie ook *Ref. Staaten Generaal* 14 *Maart* 1634.

Digitized by Google

den, wierden eenige Heeren uit den Raad derwaarts geſonden, die de Provincie niet konden disponeeren tot het aanneemen der oude quote, nog verder brengen, als dat die preſenteerde, opening te doen van haar middelen, en inkomſten, mitsgaders van de laſten, tot bewys dat het haar ondoenlyk was de oude quote aan te neemen (*a*).

Deeſe preſentatie wierd in het volgend jaar ſoo ver aangenoomen, dat dry maanden tyd gegeven wierd aan de Provincie tot het doen van de opening, ſonder ondertuſſchen aftegaan van de voorige Reſolutie, waar by de Provincie weder was gebragt op haar oude quote (*b*).

Het Quartier van Nymwegen ſond vervolgens Gecommitteerden aan den Raad van State (*c*), om oopening te doen van haar middelen en laſten, aan welke de Raad wel Commiſſariſſen toevoegde, maar met byvoeging, dat geen reſolutie ſoude genoomen worden, voor dat de twee andere Quartieren meede ſouden haar Gecommitteerden geſonden hebben ten voorſchreven einde. dog die bleeven agter, en de Provincie ſubmitteerde naar aan de oude quote, gelyk die van Overyſſel meede deed (*d*).

Wat belangt de Petitien, waar op boven geſegt is dat in de tweede plaats moet agt geſlaagen

(*a*) Sie *Reſ. Staten Generaal* 25 *Nov.* en 23 *Dec.* 1634. *Reſ. Raad van State* 20 *Nov.* en 22 *Decemb.* 1634.
(*b*) Sie *Reſ. Staten Gen.* 11 *Januarii*, 23 *Mey*, en 26 *Junii* 1635. *Reſ. Raad van Staate* 21 *Julii* 1634.
(*c*) Sie *Reſ. Raad van Staate* 2 *Februarii* 1636.
(*d*) Sie *Reſ. Raad van Staate* 20 *Junii* 1634.

Digitized by Google

gen worden in de verhandeling der conſenten: de Raad van Staate plagt van ouds tegen het uitgaan van elk jaar te vervatten in eene petitie, welke men daarom noemde de *Generale Petitie*, of *Generale Propoſitie van Petitien*, al wat vereiſcht wierd voor het volgend jaar tot de defenſie en ſeekerheid van den Staat, ſoo veel als de Raad daar van konde oordeelen uit de conſtitutie van ſaaken, ſoo binnen, als buiten 's Lands, waar van een beknopte opening gegeven wierd by de Generale Petitie

Soo dat wynig Petitien buiten de Generale Petitie gedaan wierden, en de Provincien, delibereerende in het begin van ieder jaar over het ſtuk der middelen, konden formeeren uit de Generale Petitie een compleete overſlag van de laſten, welke ſy in elk jaar voor haar quote hadden te draagen: reſolveerende vervolgens op ieder point van de Generale Petitie, en haar Conſenten, en conſideratien, op ieder point overſendende aan haar Gedeputeerden ter Generaliteit.

Het geen ſeer veel verſchilt van het heedensdaagsch gebruik, volgens het welk de Provincien doorgaans alleen delibereren, en haar Conſenten draagen, op de Staat van Oorlog, en niet op de generale Petitie, welke doorgaans maar word aangeſien voor een discours, dienende tot geleide van den Staat van Oorlog, en tot het geeven van de nodige onderregting ontrent de veranderingen, die van jaar tot jaar daar in gemaackt worden: in plaats, dat de Staat van Oorlog niet, of naaulyx, genoemd word in de generale Petitien en Conſenten voor het jaar 1648.

Digitized by Google

En geen wonder, dewyl niet alle jaaren een nieuwe Staat van Oorlog gemaakt, en nevens de generale Petitie aan de Provincien geſonden wierd, gelyk ſeedert ingevoert is. men hield voor het jaar 1648 de Staat van Oorlog voor geen Petitie, waar op van jaar tot jaar moſt gedelibereert worden, maar voor een repartitie der geconſenteerde laſten, welke repartitie de Raad van Staate reſumeerde, en redreſſeerde, wanneer 'er verandering viel in de quotes, of in de laſten.

Om niet hooger te klimmen als tot het twaalfjaarig beſtant, men vind geen nieuwe Staat van Oorlog naa die voor het jaar 1610 als in het jaar 1613, wanneer de uitſpraak over de quotes, in December 1612 door den Raad gedaan, aangenoomen zynde, de Raad door U Hoog Mog. verſogt wierd, den Staat van Oorlog, naa verhoor van de Gedeputeerden van de Provincien, te reſumeeren, en te redreſſeeren volgens de voorſchreve uitſpraak, ten meeſten contentemente van de Provincien (*a*): het geen de Raad vervolgens deed, de geredreſſeerde Staat overleeverende aen U Hoog Mog. den 3 Auguſti van dat jaar, dog ſonder de generale Petitie, welke niet overgeleevert wierd als den 1. November. deeſe geredreſſeerde Staat wierd in het jaar 1617 andermaal geredreſſeert na de verandering, 's jaars te vooren gevallen in Zeelands quote, en daar door in die van de andere Provincien, waar van boven geſprooken is, en bleef ver-

(*a*) Sie *Reſolutie Staten Generael* 30 *Maart*, 16, en 29 *Junii* 1613.

Digitized by Google

vervolgens loopen tot het jaar 1621, wanneer; vermids het uitgaan van den Treves, een nieuwe Staat van Oorlog gemaakt wierd, welke geloopen heeft tot de Vreede van Munſter, ſonder dat die verandert is om de Wervingen, die gedaan zyn in de jaaren 1626, en 1628, waar van twee aparte repartitien gemaakt wierden, en gevoegt agter den Staat van Oorlog; en ſonder ſelfs, dat de geredreſſeerde Staat van Oorlog, welke de Raad van Staate opſtelde in het jaar 1643 ter oorſaak van de reductie van de Militie, welke in dat jaar geſchiede, aangenoomen wierd door de Provincien: werdende in de generale Petitien tuſſchen de jaaren 1621 en 1648 (*a*) geen ander gewag gemaakt van den Staat van Oorlog, als dat de Provincien jaarlyx verſogt zyn *te continueeren in de aanhouding, en betaaling, van het Krygsvolk, ſoodanig als het begreepen is in de Staaten van Oorlog, en repartitie, van de jaaren* 1621, 1626, *en* 1628.

Het point van de Middelen, dienende om de Provincien te brengen tot het draagen der verſogte Conſenten, zynde het derde point, waar op boven geſegt is dat agt gegeeven moet worden in de verhandeling van de Conſenten, is ſoo klaar, en ſoo conform aan de oude ordre, gededuceert in een Brief, door deeſe Raad geſchreven aan U Hoog Mog. den 21 December 1662, by geleegentheid dat deſelve aan den Raad geſonden hadden by Reſolutie van den 16 derſelve maand het advis, of Provinciaal conſent, van

(*a*) Sie *generaale Petitien* voor de volgende jaaren, inſonderheid voor de jaaren 1647 en 1648.

Digitized by Google

van Gelderland op de Staat van Oorlog van dat jaar, het welk een ſaak ſonder exempel, en van gevolg, was, dat wy hoopen, dat het U Hoog Mog. niet ſal verveelen, dat wy een gedeelte van dien Brief hier inſereren, meedebrengende. *dat het afſenden der Provinciale Reſolutie tot naarigting van den Raad een nieuwigheid was, voor deeſe noit op die wyſe gepractiſeert, en dat die buiten twyffel ſal na ſig ſleepen ſoodanige conſequentie, dat men voortaan geen eenparige Conſenten en Adviſen van de reſpective Provincien meer ſal te verwachten hebben, en dat het geheele werk van de Petitien, en van den Staat van Oorlog, ſtukxwyſe ſal moeten verhandelt worden, 't welke de Raad vertrouwde dat haar Hoog Mog. nevens haar ten dienſte van den Staat, en tot onderhoudinge van goede ordre in alles, ſouden willen helpen weeren: dat de Provincien van ouds tydelyk haare reſpective Conſenten, en conſideratien, op de generale propoſitie van Petitien, ende ſpecialyk op den Staat van oorlog, ingebragt hebben in haar Hoog Mog. Vergaderinge: dat deſelve ingekomen zynde, de éene voor, de andere naar, t'elkens opgeſlooten, ende geſeponeert zyn, ter tyd en wyle toe dat de geſaamentlyke adviſen van alle de Provincien waaren uitgebragt: ende dat dan haar Hoog Mog. den Raad van Staate* en Corps *in haar Vergaderinge hebben doen verſchynen, ende die reſpective Conſenten ende Adviſen doen openen, leezen, ende reſumeeren, daar op verſogt ende gehoort de conſideratien van den Raad, ende naar gelegentheid van ſaaken wel ter ſelver inſtant ſalutaire Reſolutien ten beſte van den Staat daar op genomen, ende daar meede die uitgeſchrevene Petitien gebragt tot Con-*

Digitized by Google

Conſenten, ende het geheele werk tot finale concluſie, of wel by notoire discrepantien, en andere difficulteiten ontrent die Conſenten, den Raad verſogt, daar op te beſoigneeren, de Gedeputeerden van de Provincien te hooren, conciliatoire adviſen uit te brengen, of de ſaaken te adjuſteeren, ſoo als de gelegentheid van deſelve; ende de omſtandigheeden van de tyden, ſcheenen te vereiſſchen: ende dat daar op doorgaans gevolgt zyn ſalutaire effecten by interpoſitie van goede officien by de discrepeerende, ende by accommodement ontrent de Petitien, en de pointen derſelve, dewelke waren uitgeſchreeven: ende dat als de ééne of de andere Provincie in het particulier, ofte over particuliere poſten, haar hebben gegraveert gevonden, ofte eenige conſideratien aan den Raad van Staate hebben willen voordraagen, dewelke den Raad tot naarigtinge ontrent het ſtuur van des Lands ſaaken dienen mogten, deſelve doorgaans door haare Gedeputeerden haar aan den Raad hebben geaddreſſeert, en aldaar ſoodanige openinge van haare grieven, ofte van haare bedenkingen, gedaan, als ſy geraaden vonden, en dat den Raad deſelve ook tot allen tyden daar toe acces gegunt, ende haar met ſoodanige regtmatigheid, en billikheid, bejegent heeft, ook derſelver conſideratien ſoo verre in agtinge genoomen, als de natuur van de ſaaken hebben konnen lyden: gelyk wederom aan de andere zyde, als de Raad eenig particulier defect ontrent de conſenten, ofte furniſſementen, van eenige Provincien, of eenige andere bedenkingen, gevonden heeft, die den Raad in 't byſonder ontrent het ſtuur en beleid van des gemeene Lands ſaaken conterneeren mogten, deſelve doorgaans verſogt heeft de Gedeputeerden van de reſpective Provincien in haar Hoog

Mo:

Digitized by Google

Mo: Vergaadering, om die defecten, of andere bedenkingen, te willen koomen hooren, en daar over aan de Heeren hare Principaalen ſoodanige officien te doen, als ten beſte van het gemeene Land van noode was.

En na dat de Raad vervolgens aangeweeſen had, dat die goede voet en ordre, waar op alles in de ſwaarſte en bekommerlykſte tyden was gedirigeert geweeſt ten beſte van den Staat, en tot genoegen van de Provincien, ſeedert weynig jaaren had beginnen te vervallen, beſluit ſe de Brief met ernſtelyk te verſoeken, *dat het niet alleenlyk in alle de voorſchreve pointen mogt blyven, en gelauten worden, by die oude wel gepractiſeerde obſervantie, maar dat haar Hoog Mog: ſpecialyck wilden voorſien tegen die traagheid ende nalaatigheid der conſenten, ende tot dien eynde wilden reſumeren, ende op nieuws weeder vaſtſtellen, die heylſaame Reſolutie, die voor deeſen op den 27 December des jaars 1629 met goede kenniſſe van ſaaken, ende op gelyke klagten van den Raad, genoomen was, dat namentlyk de Provincien geſaamentlyk daar toe gehouden worden, dat ſy voor den 1 April dies jaars als de generale propoſitie van petitie nevens den Staat van oorloge in haar Hoog Mo: Vergaderinge ſal weeſen ingebragt, ofte op eenige anderen bequaamen ende competenten dag, haar conſenten ende conſideratien ſullen moeten overbrengen, ofte dat men deſelve ſal moogen daanſien, gelyk of die effective, ende ſonder eenige exceptie, ofte remarques, gedraagen waaren, ende dat haar Hoog Mog. dan de verdere ingebragte conſenten doen openen naa ouder gewoonte, op dat alſoo het beleit van ſaaken moge blyven gedirigeert op de oude en goede gronden, daar by men ſig in alle voorgaande tyden ſoo wel gevonden heeft.*

Dog

Dog om nog een klaarder begryp te geeven van de oude, en heilſaame, maar nu bynaa vergeete, practyq omtrent dit wigtig ſtuk: gelyk alle de petitien voor yeder jaar door den Raad begreepen wierden, in de generale propoſitie, uitgeſondert wanneer 'er tuſſchen tyden ſaaken opquaamen, waar op men niet had konnen bedagt ſyn ten tyde van het opſtellen van de generale propoſitie, ſoo bragten ook de Provincien tydelyk haar conſideratien, en conſenten, in op alle de ingredienten van deſelve: gelyk geſien kan worden uit de oude Reekeningen van de Vereenigde Nederlanden, in 't hooft van welke de jaarlyxe Petitien en Conſenten geregiſtreert zyn; als het fondament van de verantwoording der adminiſtratie van de Ontfangers Generaal.

Maar wanneer de Provincien begonden te vertraagen in het inbrengen van haar conſideratien en conſenten op de generale propoſitie, wierd een tyd vaſtgeſteld met gemeene bewilliging, naa verloop van welke de Provincien, die haar conſideratien en conſenten niet hadden ingebragt, ſouden gehouden worden geconſenteert te hebben in den inhoud der generale propoſitie, en midsdien in alle de particuliere petitien, daar in begreepen: waar op, booven de voorſchreve Reſolutie van U Hoog Mo: van den 27 December 1650, die van den 31 Maart en 15 Junii 1638, en 25 April 1663, konnen nageſien worden.

De conſenten wierden vervolgens, na verloop van die geſette tyd, geopent ter preſentie van den Raad, en doorgaans aan deſelve overgegeven,

ven, welke daar uit aanſtonds formeerde den Memorie van defecten, en de Gedeputeerden ter Generaliteyt van de defectueuſe Provincien, de ééne voor, de andere naa, beſcheide in den Raad, en door dat middel op een korte, en gemakkelyke, wyſe onderregting gaf, en ontfong, op de difficulteiten, welke gevonden wierden in de ingebragte conſenten, en veeltyds dezelve daar door bragt tot eenpaarigheid. Waar op meng onder anderen, kan naaſien de Reſolutien van den Raad van den 28 October 1593, 21 Julii 1598, 25 en 26 Februarii 1599, 4 en 5 Januarii 1610, 9, 10, en 16 December 1626, 30 en 31 Maart, 25 Julii, 16 en 18 September 1628, 5 en 10 Januarii 1630, en 15 en 17 November 1631, maar inſonderheid die van den 5, 6, 8, en 9 Aug. 1611, 17, 20, en 21 Aug. 1630, en 25, 26, en 31 Januarii en 4 Feb. 1633.

Dog wanneer de difficulteiten in de conſenten niet konden op die wyſe geconcilieert, en wegenoomen worden, en ſe van ſonderlinge importantie waaren, deed men beſendinggen aan de difficulteerende Provincien, welke beſendingen gedeceerneert wierden, of door den Raad van Staate, het ſy uit haar ſelf en ampts halven, het ſy op verſoek en reſolutie van U Hoog Mog:, of door U. Hoog Mog:, en welke in het laaſte geval doorgaans beſtonden uit Gedeputeerden uit derſelver Vergadering en uit den Raad van Staate. U Hoog Mog: ſeer ſelden beſendingen gedeceerneert hebbende geduurende den oorlogh met Spagnien, en ſelfs voor het jaar 1672, over het werk van de conſenten met uitſluiting van den Raad van Staate.

En

En geen wonder, dewyl van ouds altyd verſtaan is, dat de bevoordering der conſenten het werk is van den Raad van Staate.

Soo ſeggen U Hoog Mo: den 8 Januarii 1605, wanneer de Raad ſig excuſeerde op haar incompleetheid van het doen van een beſending naa Vriesland, *dat de Heeren Staaten vertrouwt hadden, dat de Raad op de verſcheide vermaaningen, aan haar gedaan, die deputatie tydelyck ſouden hebben geffectueert, als aen den Raad incumbeerende, dewyl de Raad de propoſitie hadt gedaen, en de Gedeputeerden ter Vergaadering van de Heeren Staaten Generaal genoeg ſouden hebben te doen met de Provintien reſpective, om de conſenten te vordereh, en de redenen, daar toe weeſende, te doen begrypen* (a):

En den 15 Junii 1635, *dat de Raad van Staate het geheel maniement van de Generaliteits Financien in handen heeft, en dat ook den Raad van Staate eigentlyk incumbeert, de Provincien met ſchryven, als ook met beſendingen, na gelegentheit, te beweegen tot conſent op de gedaane Petitien, als ook tot furniſſement van dien:*

En den 17 Julii 1638, *dat het den Raad van Staate eigentlyk incumbeert, de Provincien te houden tot furniſſement, en preſtatie, van de conſenten: en dat haar Hoog Mo: overſulx verſoeken, dat den Raad van State daar toe alle goede officien en devoiren wil aanwenden.*

In voegen, dat het ſoude overtollig weeſen, iets anders by te brengen tot bewys van het geſegde ontrent de vooreſchreve dryderley beſendingen, het geen anders ligt te doen waar.

On-

(a) Sie *Raſ: Staaten Generaal* 6, 8, en 17 *Januarii* 1605.

Ontrent de middelen, dienende om de gedraage conſenten te doen preſteeren, ſynde het laaſte point van de vier, waar op in het begin geſegt is dat agt gegeeven moet worden in de verhandeling van het ſtuk van de conſenten, is te remarqueeren, dat de conſenten ter Vergaadering van U. Hoog Mo:, na het inkoomen der Reſolutien, of adviſen, van alle de Provincien op de Petitien van den Raad van Staate, gedraagen, en aan den Raad afgeſonden ſynde, vervolgens daar op door den Raad decharges, of Quitantien van Staat, gedepecheert wierden, en ter handen geſtelt aan den Ontfanger generaal, welke gedebiteert wierd met de verantwoording der decharges, om de voldoening der conſenten daar op te vorderen van de Provincien, de betaalingen aan te teekenen op de rug der decharges, en deſelve, na de compleete voldoening, over te leeveren, om te dienen tot de liquidatien van de Provincien. waar op de oude Inſtructien, en reekeningen, van de Ontfangers generaal konnen naageſien worden.

De betaaling niet ſpoedig volgende op de conſenten, wierden op de repreſentatie van den Ontfanger generaal de Gedeputeerden van de defectueuſe Provincien ontbooden in den Raad, gelyk onder anderen blykt uit de Reſolutien van den Raad van den 13 Februarii 1629, 19 en 27 December 1631, 24, 29, 30, en 31 Mey 1634, 18 en 19 April, 10, 12, en 21 Julii, en 8 October 1635, 23, 25, en 26 Januarii, en 12 Junii 1636, 26, 27, 28, en 29 Auguſti 1637, 26, 28, en 29 October 1638, 2, 4, en 11 Februarii, 11, en 15 Julii 1639, 24 Februarii, 31

Maart,

Digitized by Google

Maart, en 9 Junii 1640, 13, en 14 December 1641, 11, en 12 December 1648, 20 Maart, 26 Auguſti, en 2 December 1649, en 6 Auguſti 1650.

Vervolgens, wanneer het noodig was, wierden devoiren gedaan door Brieven, en door beſendingen aan de Provincien, van welke laaſte boven geſprooken is, en veel exemplen ſouden konnen bygebragt worden.

En dat alles niet helpende, trad de Raad van Staate eindelyk tot de executie, een ſtuk, dat te meer verdient op ſyn dag geſtelt te worden, om dat het geheel in ongebruik geraakt, en als vergeeten is, ſchoon dat men het van ouds hield voor den band van de confederatie. en ſal het daarom niet ondienſtig weeſen, hier te inſereeren het berigt, welk de Raad den 29 December 1662 aan U. Hoog Mo: op die materie gaf in een wydluftig, en wel leeſenswaardig, advis op het ſtuk van de generaale liquidatie, met den gevolge van dien.

In het jaar 1579, *omtrent een half jaar na het vaſtſtellen, en ſluyten van de Unie en het eeuwig Verbond* (ſegt de Raad in dat advis) *is een ſolemneele Acte, by forme van verband en ſubmiſſie, opgeſtelt, en geteekent, daar by de Staaten van de Provincien van Gelderland met het Graafſchap Zutphen, van Holland, Zeeland, Vriesland, Utregt, en van de Vrieſche Ommelanden tuſſchen de Eems en Lauwers, haar onderling tot het furniſſement van hare conſenten en quoten verobligeert hebben, en tot verſeekeringe van dien verbonden haare eygene Perſoonen, haare Inwoonderen, en Ingeſeetenen, ſoo van de geheele Provincien, als van ieder Stad*

Digitized by Google

en lidtmate van dien, elk in 't byſonder, mitsgaders alle hare Goederen, ſoo geeſtelyke als weereltlyke, roerende en onroerende, actien, en crediten, waar en tot wat Plaatſe, en in wat Heeren Landen, die geleegen mogten ſyn, en men die ſoude weeten te bekoomen, om realyken en metter daad, ſonder eenige forme van proces daar om te houden, op, en aan, de voorſchreve Perſoonen, en Goederen, verhaalt te worden, by arreſt, ſaiſiſſement, becommeringe, of verkoopinge van haarluyder, en een ieder van de Ingeſeetenen, en Inwoonderen van de onwillige Provincien, Steeden, ofte Leeden van dien, perſoonen, en Goederen, reſpectivelyk, ofte ook met inlaage van Ruyteren, of Soldaaten, of ſulke andere weegen, als die willige Provincien ſouden weeten te adviſeeren, om de onwillige en defectueuſe Provincien tot haaren pligt, en tot preſtatie van haare conſenten, te conſtringeren, met ſubmiſſie van de reſpective Provincien, Steeden, en Leeden van dien, mitsgaders van de Perſoonen, en Goederen van de Ingeſeetenen, en Inwoonderen derſelver, t'ſamentlyk, en byſonder, tot coërcie van allen Heeren, Hoven, Regteren, Wetten, en gerégten van gantſch Nederland, &c: met renunciatie van alle exceptien van diviſie, excuſie, en van alle andere gracien, privilegien, en behulp van regten, die haar, of haer Ingeſeetenen, eenigſins ter contrarie mogten konnen dienen &c: den 2 December 1586 werden ſyn Excellentie en den Raad van Staate by expreſſe Reſolutie geautoriſeert, de Provincien, dewelke ontrent het furniſſement van haar quote ſouden gebreekig ſyn, te executeeren, reëlyk, en by feite, volgens de autoriſatien tot dien einde aan haar gegeven; — en hebben haar Hoog Mo: op het fondament van die voorſchreve

Digitized by Google

ſchreve Acten en Reſolutien tot verſcheide tyden op die voet aan de defectueuſe Provincien doen ſchryven, en deſelve met die en diergelyke middelen van executie gedreygt: en heeft ook de Raad van Staate ſelve nu en dan, hoewel ſeer traaglyk, en met groote circumſpectie, als alle andere aangewende devoiren te vergeefs waaren, ſoodanige executien gedecerneert, Gedeputeerden van de Provincien hier in den Haage doen gyſelen, Officieren en Ingeſeetenen van deſelve Provincien ten platten Lande doen ophaalen, en diergelyke, daar mede dan deſelve Provincien tot reeden en tot haaren pligt gebragt ſyn.

Men ſoude dit kunnen illuſtreeren met exemplen, en met verſcheide Reſolutien van U. Ho: Mo:, waar by de Raad verſogt is, de defectueuſe Provincien te houden tot preſtatie der gedraage conſenten. dog het ſal genoeg ſyn tot het jegenwoordig oogmerk, te quoteeren eenige Reſolutien van den Raad, welke aanwyſen, dat deſelve doorgaans geprocedeert heeft in het dirigeeren der executie by inleegering van Krygsvolk, of by ophaaling van Gyſelaars; en namelyk die van den 26 Januarii, 12, 17, en 27 October, 3 en 22 November 1599, 2, 8, 9, 10 en 28 Februarii, 1 en 2 Maart 1600, alle raakende een executie tot laſte van de Provincie van Stad en Landen: 3, en 5 Auguſti 1613, raakende een executie ten laſte van twee Quartieren van Vriesland: 2, 3, en 30 Mey, 7, en 8 Junii 1622, raakende een executie ten laſte van de Landſchap Drente: 24 Januarii, 18, 19, en 28 Februarii, 6, en 12 Maart 1625, raakende een executie ten laſte van het Nymweegſche Quartier: 9 en 11 April 1626, en 21 April

 1637,

Digitized by Google

1637, raakende twee executien ten laste van de Provincie van Vrieslandt: 20 Maart, 22 Mey, en 11 Junii 1638; 24, en 25 Februarii, 23 en 24 Maart, 12 April, 3, 10, 12 en 20 Mey, en 18 Junii 1639, raakende een executie ten laste van het Quartier van Nymweegen.

Dan het verdient ſonderlinge opmerking, dat hoewel de Raad van Staate volgens haar inſtructie bevoegt is te procedeeren by executie tot inning der conſenten, ſonder daar toe noodig te hebben andere autoriſatie, egter genoegſaam geen exempten van executien gevonden worden, die de Raad ondernoomen heeft ſonder voorgaande reſolutie van U Ho: Mo:, het geen ook aanleyding gaf aan den Raad om op den 21 December 1658 aan U Ho: Mo: voór te draagen: *dat deſelve behoorden verdagt te ſyn op eenige convenable expediënten, om de gebreekige Provincien in het furneeren van haar gedraage conſenten tot haar devoir te houden: dat de Raad ſeer wel wiſt, wat by het 23 articul van de Unie, ook by het 17 articul van haar Inſtructie, dien aangaande is ter neder geſtelt, en wat nadere Reſolutien by U Hoog Mo: op dat ſubject genoomen ſyn: maar dewyl de Raad evenwel wynige exempten van ſoódanige parate executien voor haar had, en de gèſamentlyke Bondgenooten in de illuſtre Vergadering, op de groote Zaal Anno 1651 gehouden, op de materie, en op de expediënten, daar ontrent verſcheidentlyk voorgeſlaagen, niet volkoomen waaren geworden van één ſentiment; dat de Raad daarom meende, dat onder anderen ook ſerieuſelyk by U Hoog Mo: daar op diende gedelibereert te worden, om ſonder prejudicie van de voorſchreve articulen van*

Digitized by Google

van de Unie, en van de Inſtructie van den Raad; en ſonder deſelve eenigſins te luxeeren, eenig generaal expediënt daer in te vinden.

En gewiſſelyk indien het werk van de executie beter, en ſoodanig als de natuur van een wel geſchikte ſocieteit medebrengt, was gereguleert geweeſt, het ſoude niet ſoo ver verloopen weeſen met de voldoening der conſenten, dat de Raad al in het jaar 1662, wanneer U Hoog Mog: het advis van den Raad vraagden *over een generale liquidatie tuſſchen de Provincien, en in ſpecie over de middelen, om de liquidatie, met het geen daar van dependeert, volkoomen effect te doen ſorteeren*, ſig genoodſaakt vond in bedenken te geven *of de Provincien tot welker voordeel de balance van de voorgeſlage liquidatie met eenige millioenen ſoude overſlaan, ſouden geholpen weeſen met de ruine, en ondergang van haar defitiërende Bondtgenooten: en of de deficiërende Provincien haar notoiren ondergang goedwillig ſouden aanſien, om te voldoen het geen, dat ſy nogtans regtmaatig ſchuldig waaren:* daar door aanwyſende, dat de defecten van verſcheide Provincien ſoo groot waaren, dat het remedie door de tyd erger geworden was als de quaal: en verſoekende vervolgens, dat U Ho: Mo: na haar wyſheid wilden overleggen, *of het niet beter waar, het werk van de liquidatie te handelen met discretie, en moderatie, en liever verdagt te weſen op ſoodanige vaſte, en onbreekelyke, middelen, voor het toekoomende op het draagen, inbrengen, liquideeren, en executeeren der conſenten, als door den Raad by haar advis van den 5 Januarii 1630. en by de Generale Petitie van den*

8 *November* 1636, *voorgeſlaagen waaren* (*a*): een voorſlag, welke te wenſchen waar geweeſt, dat ſoo veel ingangh had gevonden by alle de andere Provincien, als ſe vond by de Provincie van Holland en Weſtvriesland, ſchoon ſynde de Provincie, tot wiens voordeel de balance van de voorgeſlaage liquidatie meeſt ſoude overſlaan.

De Reſolutie, of het Provinciaal Advis, van de Heeren Staaten van Holland en Weſtvriesland op het voorſchreve Advis van den Raad van Staate, en op de voorſlag, daar by gedaan, heeft ſoo veel relatie tot de deliberatien van deeſe extraordinaris vergadering, en verdient ſoo ſeer U Ho: Mo: ernſtige overweeging, dat wy nodig geagt hebben deſelve hier nevens te ſenden.

Wy ſullen, *Ho: Mo: Heeren*, hier meede afſcheyden van dit verhaal, welk wy gewenſt hadden meer te konnen bekorten, ſonder te kort te doen aan de materie, en welk wy (gelyk in het begin geſegt is) bepaalt hebben tot den tagtigjaarigen oorlog met Spagnien, om dat de vreede met die Kroon het waare tydperk is met welk de Unie haar voorige klem verlooren, en het groot verval ontrent het ſtuk der conſenten, ſoo niet begonnen, ten minſte hand over hand toegenoomen heeft: gelyk overvloedig blykt uit het boovenſtaand verhaal.

U Ho: Mo: ſullen daar in, als in eenen Spiegel, ſien, hoe ver de Republyq met der tyd is afgeweeken van haar oude, en loffelyke, gronden ontrent het ſtuk der conſenten, dat is, ontrent het ſtuk, welk men met regt de Spil mag noemen, waar op het ganſche werk van de gemee-

(*a*) *Advis van den Raad* 29 *Decemb.* 1662.

Digitized by Google

meene defenſie, en midsdien van de Unie, draaid, als welke nergens toe is aangegaan, als om met gelyke ſchouders te draagen de laſten van de gemeene defenſie.

Sonder dat het nodig weſen ſal, dat wy van point tot point taxeeren, en optellen, de jegenwoordige desordres ontrent dat ſtuk, of aanwyſen de middelen van redres; ons verſekert houdende, dat U Ho: Mo:, naa een aandagtige overweeging van het voorenſtaande verhaal, ſullen toeſtemmen, het geen wy in het begin ſeiden, dat als de ſaaken door langheid van tyd geraakt zyn in een ſoo groot verval, en desordre, als het werk van de conſenten in al ſyn deelen is, geen ding ſoo ſeer dient om de weg te baanen tot de waare middelen van redres, als te rug te ſien naa de tyden, wanneer de ſaaken ordentelyk, en naa de gronden van de Unie, gehandeld wierden.

Behalven, dat wy niet ſouden konnen treeden in die aanwyſing, ſonder te gaan buiten de paalen, die wy ons in het begin van deeſe Miſſive voorgeſchreven hebben, ten eynde om te blyven buiten alle vermoeden van ongevraagt ons te willen indringen in de deliberatien van deeſe extraordinaris Vergaadering.

Maar wy konnen deeſe Miſſive niet eindigen, ſonder U Ho: Mo: te hebben doen remarqueren, als een ſaak, welke haar overweeging ſonderling verdient, dat men in de tyden, wanneer de Unie nog in vigeur was, en wanneer het werk van de conſenten gehandeld wierd op de wyſe, die booven aangeweeſen is, ſoo wel voorſag, dat de Unie haar kragt verlieſen en ver-

Digitized by Google

vallen ſoude, als de vrees voor Spagnien, welke met regt de band van de Unie mag genoemt worden, eens ſoude verdweenen weeſen, dat U Ho: Mo: al in het jaar 1607, by den aanvang van de vreedehandel met Spagnien, welke twee jaaren daar naa eindigde in de twaalfjaarige treves, aan alle de Provincien, onder andere ſaaken, waar op by die tyds gelegentheid diende gelet te worden tot dienſt en verſeekertheid van den Lande, recommandeerden, *dat de Unie van Utregt, in den jaare* 1579 *tuſſchen de Provincien opgeregt, mogt vernieuwt, en na de nood vermeerdert, en verſterkt worden.* (*a*): en dat in het jaar 1643, doe de vreedehandel met Spagnien hervat wierd, de Heeren Stadhouders en den Raad van Staate, ſoo mondelyk, als by geſchrifte, voordroegen aan U. Ho: Mo:, onder andere pointen, *dat voor het ſluiten van een vreede, of treves, het getal van de militie, in vreedenstyd aan te houden, vaſtgeſteld, en de gemeene Unie, ſoo als die eertyds was gemaakt, by de geſamentlycke Provincien van nieuws geconfirmeert mogt worden* (*b*).

Had ſoo ſalutaire raad meerder uitwerking gehad, als dat in het jaar 1607 naa verloop van ettelyke maanden *eenpariglyk by alle de Provincien goedgevonden wierd de reſumtie van de Unie, om die te maintineeren, en de verloopen daar teegen te dreſſeeren* (*c*): en dat in het jaar 1645 de Heeren Stad-

(*a*) Sie *Miſſive van haar Ho: Mo: aan de Provincien* 12 *April* 1607, geïnſereert in *het Regiſter van Holland* 1 *Mey* 1607.
(*b*) Sie *Reſ. Raad van Staate* 21 en 23 *Mey* 1643.
(*c*) *Reſolutie Staten Generaal* 22 *October* 1607.

Digitized by Google

Stadhouders, en de Raad van Staate, *ten hoogſte bedankt wierden over en ter ſaake van derſelver goede voorſorg* (a), en dat derſelver propoſitie met een ernſtige recommandatie geſonden wierd aan de Provincien: ſonder dat daar op iets anders volgde: de ongelukkige tweeſpalt van het jaar 1650, en de ſchadelyke influentie, welke het gepaſſeerde in dat jaar gehad heeft in de deliberatien en meſures van volgende tyden, ſouden ſeekerlyk voorgekoomen zyn geweeſt, en, om te blyven by het ſtuk van de Conſenten, het ſoude daar meede niet ſoo ver verloopen weſen, dat 'er maar al te groote reede is om met U Ho: Mo: Reſolutie van den 7 Auguſti laaſtlede te ſeggen, *dat de ſaaken, relatie hebbende tot de ſecuriteit en gemeene defenſie van den Staat, onmooglyk koomen blyven ſtaan op dien voet, als deſelve ſeedert eenigen tyd behandelt ſyn, en nog behandelt worden: dat de Provincien daar in, ieder in het byſonder, de eene meerder de andere minder, te werk gaan buiten gemeen overleg, alleen na haar eige en byſondere conveniëntie, en welgevallen, ſonder genoegſaame reflectie te maken op de gronden van de Unie, op ſolemneele Tractaaten, met vreemde Moogentheeden gecontracteert, op de regels van billikheid, en op de dienſt en het welweeſen van den gemeenen Staat: dat daar uit niet anders kan volgen, als dat de banden van de Unie moeten worden gebrooken, de goede harmonie, de eenigheid, en het vertrouwen tuſſchen de Bondgenooten vernietigt, het aanſien en het ontſag van den Staat, en van*

(a) *Reſolutie Staten Generaal* 23 *Mey* 1643.

Digitized by Google

van de regeering, ſoo binnen als buiten 't Lands verlooren, de middelen van defenſie verſwakt, de ſaaken in desordre en confuſie gebragt, en de diergekogte panden van de vryheid en religie, met de ganſche Republicq, in gevaar geſtelt van in ſig ſelve, of by de minſte toeval, verlooren te gaan.

Tegen ſoo groote, en ſoo preſente, ſwaarigheeden wagt de Raad van Staate, en wagten alle, waar aan het welvaaren van de Republicq, en ſoo diere panden als Vryheid en Religie, ter herte gaan, het remedie van deeſe extraordinaris Vergadering, en hoopen, dat 'er na het ſcheyden derſelve geen reede overblyven ſal, om op deeſe Republicq toe te paſſen het geen, dat Titus Livius in ſyn tyd ſeer opmerkelyk ſeide van de Roomſche: *ad haec tempora, quibus nec vitia noſtra, nec remedia, pati poſſumus, perventum eſt.*

Hoog Mogende Heeren, wy beveelen U Ho: Mo: in Godes heylige protexie, in den Hage den 14 December 1716.

Was geparapheert,
Will. van Egmont van der Nyenburgh.
Onder ſtond,
Ter ordonnantie van den Raad van Staate der Vereenigde Nederlanden.
Was geteekend,
S. van Slingelandt.

Extract

Digitized by Google

Extract uyt de Reſolutien van de Heeren Staten van Hollandt en Weſt-Vrieslandt, in haer Edele Groot Mog. Vergaderinge genomen op

Woensdagh den 2 Mey 1663.

By reſumptie gedelibereert zynde op 't Advis van de Heeren Gecommitteerde Raaden, hebbende in gevolge en tot voldoeninge van haar Edele Groot Mog. Reſolutie in date den één en twintigſten Martii leſtleeden geëxamineert en overwoogen de conſideratien by den Rade van Staate deſer Vereenigde Nederlanden, ende de Gecommitteerden in des Generaliteits Reekenkamer tot voldoeninge van haar Hoog Mog. Reſolutie van den veertienden December des voorleeden jaars geſamentlyk opgeſteldt, raakende de ordre en forme te houden in 't ſtuck van de generale liquidatie tuſſchen de geſamentlyke Provincien te doen, in voorgaande Notulen onder date den vier en twintigſten Aprillis leſtleeden geïnſereert, is goedgevonden en verſtaan, dat van wegen haar Edele Groot Mog: ter Generaliteit de ſaake daar heenen ſal worden gedirigeert, ten einde de reſpective Provincien by haar Hoog Mog: ernſtelyk mogen werden verſogt ende aangemaant, haar op de Staten van de reſtanten ofte onbetaalde deſcharges van tyd tot tyd uit de overgebragte reekeningen van den Ontfanger Generaal getrokken en henluiden toegeſonden, ten ſpoedigſten by reſcriptie te willen verklaren, ende ſulks deſelve reſtanten ofte onbetaalde deſcherges

te

Digitized by Google

te advouéren of te disavouéren, op dat de voorſchreve generale liquidatie daar door als door een noodſaakelyk praeparatoir tot deſelve, des te beter moge werden bevordert.

Ende gemerkt ontrent het uitgeven van de deſcharges by de Ontfangers Generaal in der tyd geprocedeert is met een ſeer notabel onderſcheid ten aanſien van haar Edele Groot Mog:, ende van alle de andere Provincien, ende namentlyk dat deſelve deſcharges op de gedaane petitien by den Ontfanger Generaal geformeert, vervolgens in den Rade geëxhibeert, ende by twee van denſelven Rade, ende den Theſaurier Generaal, met ende nevens den voorſchreven Ontfanger ondertekent, ende ſulx in forme van quitantien van Staat voor de reſpective Provincien aan denſelven Ontfanger wederom ter handen geſteld, ende by daar vooren comptabel gemaakt zynde, de ſucceſſive Ontfangers in der tyd die van deſelve deſcharges die op deeſe Provincie waren ſtaande altyds in eenvoudigheid overgegeven, ende vervolgens daar op betaalinge verwagt ende ontfangen hebben na gelegentheid van tyd ende ſaaken, ende dat ten aanſien van de andere Provincien de voorſchreve deſcharges gelaaten en gehouden zyn geworden onder de reſpective Commiſen van den Ontfanger in deſelve Provincien reſiderende, daar op de betalinge t'elkens geteekent ende geene overleveringe van dien aan de Provincien gedaan is, als na volle en abſolute betalinge, dat derhalven tot meerder gerustheid en dienſt van haar Edele Groot Mog. voor 't toekomende alle ſodanige deſcharges op deeſe Provincie ſtaande meede gelaaten ſullen werden onder

Digitized by Google

der den Ontfanger Generaal, ende dat soo wanneer op 't consent daar over deselve geslaagen zyn, eenige Ordonnantien tot betalinge sullen werden gedepescheert; den inhoud ofte somma van dien t'elkens onder deselve descharges by de eygene hand van den Commis van haar Edele Groot Mog. Finantie geteekent sal worden, met expressie van den dag van de voorschreve Ordonnantien omme het geheele contenu van de deschatges voldaan zynde, als dan ende eerder niet deselve deschatges overgendomen ende als een behoorlyk Document ende Quitantie van Staat ter gelegener tyd tot de reekeningen ofte liquidatien tegens de Generaliteit gepplicéert te mogen werden: ende belangende den tyd van welken den aanvang der voorschreve liquidatien sal werden gemaackt, ende de materie ofte 't subject van dien met het geene daar aan dependeert, dat van wegen haar Edele Groot Mog. ter Generaliteit sal worden geconsenteert ende aangenomen te liquideren agtervolgens en, in conformité van den Staat dienthalven by den welgemelden Raad van State geformeert, en in den jaare 1651 de respective Provincien toegesonden: voorbehoudens nogtans, dat de andere Provincien mede aanneemen ende bereid zyn van gelyken te doen, ofte byaldien by deselve in deese of goede petitien ofte posten souden mogen werden gedifficulteert, dat in sulken gevalle haar Edele Groot Mog: haar daar naar meede sullen voegen, in dien verstande nogtans, dat haar Edele Groot Mog: ten profyte geleeden sal moeten werden, 't geene wegens deselve in de gedifficulteerde petitien ofte posten van de Provincien, bevonden sal worden

ge-

gecontribueert, ofte anderſints boven de gewoonlyke quote ten over betaalt te weſen.

Ende aangeſien het principaalſte poinct. ontrent deſe materie is het middel om voor het toekomende te geraaken tot ſuivere conſenten op de Petitien by de meer-welgemelden Raade van State te doen, dat derhalven van wegen haar Edele Groot Mog. ter Generaliteit ſal werden bewilligt, ten einde by haar Hoog Mog: voor den tyd van ſes agter een volgende jaaren moge werden geairveſteert het project in den jaare 1651 by Gecommitteerden van haar Hoog Mog: geformeert op 't beſlagten van de differenten, die tuſſchen de Provincien onderlinge ſouden mogen ontſtaan, in voegen ende manieren als 't ſelve project hier na volgt geïnſereert.

I.

Te weten, dat by ſoo verre het mogte komen te gebeuren ('t welk Godt verhoeden moet) dat tuſſchen de Geünieerde Provincien eenig dispuit, onverſtand, twiſt of te tweedragt geviele in ſaaken welkers deliberatie ſpecteert tot de gemeene Unie, in den jaare 1579 gemaakt, ende daar over volgens dieſelve Unie de diſpoſitie ſpecteert aan haer Hoog Mo:, ende daar inne niet te min geene overſtemminge plaatſe mogte hebben, ende daar inne ſyluiden den anderen niet en konnen verſtaan, in ſulken gevalle ſeven onpartydige bequame, vreedelievende, ende in 't ſtuk van Staat wel ervaren Perſoonen, te weten uit ieder Pro-

vin-

vincie één, onder welke ſullen weſen de Stadhouders van de Provincien, daar deſelve jegenwoordig zyn, ofte namaals ſouden mogen weſen, ende die de reſpective Provincien daar toe ſullen gelieven te gebruiken, ſullen te ſamen komen, omme tusſchen de discreperende partyen den weg van vrundſchap te tenteren, ende deſelve niet ſuccederende, ſullen de verſchillende partyen wederzyds tot ende by de voorſchreve ſeven Perſoonen, eenige nieuwe Arbiters verkieſen, in ſulker voegen, dat deſelve nieuwe gekooren Arbiters gevoegt by de voorſchreve reſpective eerſt-geëligeerden ten wederzyden een gelyk ende esgaal getal komen uit te brengen: te weten, by ſoo verre het geſchil tusſchen ééne Provincie ter eenre, ende de ſes Provincien ter andere zyde ſal weſen gereeſen, dat in ſulken gevalle deſelve ééne Provincie nog elf, ende de voorſchreve ſes Provincien nog ſes Arbiters verkieſen ſullen, in voegen dat als dan ten wederzyden het getal van twaalf Segs-luiden gebruikt ſal worden, ende by ſoo verre het geſchil mogte weſen gereſen tuſſchen twee Provincien ter eenre, ende de vyf Provincien ter andere zyde, dat in dien gevalle deſelve twee Provincien nog agt, ende de voorſchreve vyf Provincien nog vyf Arbiters aſſumeeren ſullen, ſulx dat als dan ten wederzyden tien Segs-luiden ſullen worden geëmployeert, eindelyk by ſoo verre de questie ſal weſen ontſtaan tuſſchen drie Provincien ter eenre, en de vier Provincien ter andere zyde, dat als dan deſelve drie Pro-

vincien nog negen, ende de voorſchreve vier Provincien nog agt Arbiters eligeren ſullen, in voegen dat by ſodanigen voorval wederomme ten wederzyden twaalf Seghsluiden ſullen werden gebruikt.

II.

Ende ſullen de voorſchreve alſoo verkooren Segs-luiden tot henluiden aſſumeeren, ende by pluraliteyt van ſtemmen eligeren een Super-arbiter; edog by aldien de ſtemmen van deſelve Segs-luiden daar inne mogten komen te ſteeken, ſal de deciſie van dien by lotinge werden getermineert, en op dewelke van de Perſoonen daar tuſſchen de ſtemmen geſteeken ſullen hebben het lot valt, ſal deſelve Super-arbiter zyn.

III.

Ende ſullen de voorſchreve Segs-luiden ende Super-Arbiter haare ſeſſie en rang hebben, mitsgaders ſtemmen na de ordre van de Provincien, wegens dewelke deſelve reſpectivelyk ſullen komen, ende ook voor eerſt en voor al *viam concordiae* tuſſchen de verſchillende partyen tenteren, ende by faulte van ſucces onpartydiglyk oordeelen ende uitſpreken 't geene Syluiden in conſcientie, reden, regt ende billykheid bevinden ſullen te behooren, ſullende tot dien einde by eede belooven, dat ſy geene ſugt ofte affectie tot eenige Provincie of Leden van dien dragen, ne-

Digitized by Google

nemaar haar uitſpraake als vooren onpartydelyk doen ſullen.

IV.

Welverſtaande by ſoo verre eenige partyen mogten oordeelen redenen van recuſatie jegens eenige van de voorſchreve Segsluiden ofte den Super-arbitrum te hebben, dat deſelve de voorſchreve redenen ſullen mogen allegeren, ende dat op ſuffiſantheid van dien by de reſteerende van de voorſchreve Segs-luiden geoordeelt ende uitſpraake gedaan ſal worden, mids dat aanſtonds in plaatſe van den geenen, die met redenen gerecuſeert ſal zyn, een ander geſurrogeert werde.

V.

Hebbende de reſpective Provincien belooft, gelyk deſelve belooven by deeſen, de voorſchreve te doene uitſpraake na te gaan ende te agtervolgen, doen naargaan ende agtervolgen ſonder daar jegens te doen doen, nog gedogen gedaan te werden, directelyk of indirectelyk in eeniger wyſe ofte manieren, ſonder dat daar van wyder beroep ofte andere proviſie van regten, 't zy van appel, relief, reviſie, nulliteit ofte eenige andere querellen, hoedanig die ſouden mogen weſen, verſogt ofte gebruikt ſouden mogen werden, ende ſoo verre by iemandt ter contrarie gedaan ofte geattenteert werde, te ſelve verklaren ſy van nu als dan nul, egeen, ende van onwaarden, daar onder verbindende haarluiden ende aller Ingezete-

Digitized by Google

nen van haarluider reſpective Provincien, Steden ende Leden van dien, Perſoonen ende Goederen, om deſelve in gevalle van contraventien ende by gebreke van voldoeninge van de voorſchreve uitſpraake, tot preſtatie van 't effect van dien, met 't geene daar van dependeert, gearreſteert, gehouden, ende bekommert te mogen werden t'allen plaatſen, ende by allen Heeren, Regter ende Regteren, daar men die ſal konnen ofte mogen bekoomen, renunciërende ende vertyende tot dien einde van alle exceptien, gratien, privilegien, relivementen, ende generalyk alle andere beneficien van regten, die henluiden eenigſints ter contrarie van deſen ſouden mogen dienen, ende byſonder den regten, ſeggende generale renunciatie geen plaats te hebben daar ſy eerſt ſpeciale voorgegaan.

Ende aangeſien niet genoeg is dat de Provincien door de voorgeroerde middelen gedisponeert werden tot het inbrengen van ſuivere conſenten op de reſpective te doene petitien, ſoo wanneer deſelve conſenten gedragen weſende niet opgevolgt, ende dienvolgende daar over gedeclareert, gerekent ende met effectuéle betaalinge geſuivert werden, ende dat de defectueuſe Provincien door geene bequaame ende genoegſaame middelen tot de voorſchreve ſuiveringe konnen ofte mogen geconſtringeert werden; dat overſulx de ſaake daar heenen ſal worden gedirigeert, ten einde by de gemeene Bondgenooten geadmitteert, geamplecteert, ende vervolgens gepractiſeert mogen werden alle de middelen begreepen in het

23 Ar-

23 Articul van de Unie, ende nader geëxpresſeert by Acte van den 13 Juli des jaars 1579 alhier mede van woorde te woorde geïnſereert.

Wy Johan Grave tho Nasſauw, Catzenellebogen, Vianden, Dieſt, &c. Heer tho Bylſtein, Stadhouder des Furſtendoms Geldre ende Graaffchap Zutphen, en wy Georg van Lalaing Grave tho Rennenberg, Vry- ende Baanreheere tot Ville, Heer tot Villeroe, Imbrechies, &c. Stadthouder over Vriesland, Overyſſel, Ommelanden, &c. Hooft van ſyn Majeſteyts Financien, &c. mitsgaders d'ondergeſchreeven Gedeputeerden van 't Landſchappe ende Staaten, van Furſtendomme Gelre met den Graaffchappe Zutphen, van den Graaffchappe van Hollandt, Zeelandt, Vrieslandt, Utregt, ende de Vrieſſche Ommelanden tuſſchen de Eems ende Lauwers, onlangs met malkanderen onderlinge vereenigt en verbonden in kragte der naarder Unie binnen Utregt opgerigt: Doen te weeten, alle ende eenen yegelyken die deeſen ſullen ſien ofte hooren leeſen; alſoo de gemeene Vyanden des Vaderlands die Spangiaarden ende haare Adherenten niet aflaaten te gebruiken alle wegen van geweld ende looſe practyquen om deeſe Landen onder haare moedwillige ſlavernye ende tyranniſche Regeeringe te brengen, dewelke alle goede ende vroome ten hoogſten ſchuldig zyn te helpen afkeeren, ende wederſtaan, ende met alle haare middelen die hen Godt daar toe heeft verleend: Soo is 't, dat wy begeeren te voorſien tot die noodelyke defenſie van 't gemeene Vaderlandt, eendragtelyk met onſen vryen wille belieft, geconſenteert, ende ingewilligt hebben, believen,

Digitized by Google

conſenteeren ende inwilligen mits deeſen, dat wy elx in ons reguard ende qualiteit voorſchreeve van nu voorts aan, aan handen van den Ontfanger generaal van de geünieerde Provincien, die nu is, of naarmaals geſtelt ſal worden, furneren en opbrengen, doen furneren ende opbrengen ſullen alſulke penningen als by gemeenen adviſe ende conſent van ons ofte onſe Gecommitteerden over de voorſchreeve geünieerde Provincien ingewilligt ende geconſenteert ſullen zyn, ende dat op de dagen ende termynen als des veraccordeert ſal weſen, ende ſoo verre eenige van de voorſchreeve Provincien, Steden ofte Leden van dien, 't zy Quartieren, Dorpen, Gemeinte of particuliere Perſoonen van hen voorſchreve quote op ſyn behoorlyke dagen ende termynen op te brengen, in gebreeke bleven, ſullen in dien gevalle de andere willige Provincien, Steden, ofte Leden van dien of andere des laſt, actie, of authoriſatie van hen hebbende, die penningen, die daar ontbreeken ſullen, mogen opligten ofte furneeren op alſulken intereſt als zy die weten te bekoomen, ende dat tot laſte van de onwillige Provincien, Steden, ofte Leden van dien, die gehouden ſullen weſen ſoo wel die principale ſchuld, als de intereſſen van dien op te brengen ende te betaalen; tot verſeekertheid van 't welke wy, in de qualiteit als boven, verbonden hebben, ende verbinden mits deſen ons, ende alle die Perſoonen, Inwoonderen ende Ingezeetenen van de voorſchreve Provincien, ende ook van ieder Stad ende Litmate van dien, elx in 't byſonder, mitsgaders alle heure Goederen, ſoo geeſtelyke als

Digitized by Google

als werekdlyke, roerende ende onroerende, actien, ende crediten, waar ende tot wat plaats ende in wat Heeren Landen die geleegen mogen zyn, ende men die ſal weeten te bekoomen, omme die voorſchreve penningen met de intereſſen van dien, ende de onkoſten die ter oorſaake van dien gedaan ſullen weſen, met ook die ſchade daar inne de voorſchreve Provincien door 't gebrek van 't opbrengen der voorſchreve penningen in gevallen ſullen mogen zyn, reëlyk en met ter daad ſonder eenige forme van proces daer omme te houden, op ende aan de voorſchreve Perſoonen ende Goederen verhaalt te werden by arreſt, ſaiſiſſement, bekommeringe ofte verkoopinge van haarluider, ende een ieder van de Ingeſeetenen ende Inwoonderen van de onwillige Provincien, Steeden, ofte Leden van dien, Perſoonen ende Goederen reſpectivelyk, ofte ook met inlaagen van Ruiteryen ofte Soldaten, ofte ſulke andere wegen als die willige Provincien tot promte reſtitutie van de uitgeleide penningen ſullen weten te adviſeeren, ende ten dien einde ſubmitteeren wy onſe reſpective Provincien, Steden ende Leden van dien, mitsgaders die Perſoonen ende Goederen van de Ingeſeetenen ende Inwoonderen, derſelver t' ſamentlyke, ende een ieder van dien in 't byſonder ende in 't geheel, tot correctie van alle Heeren, Hoven, Regteren, Wetten, en Geregten van ganſch Nederlandt, ook van alle Furſten, Princen, Potentaten, Heeren, Hoven, Regteren ende Geregten, conſenterende onwederroepelyk dat alle deſelve by ofte van wegen de willige Provincien, ofte haare Gecommitteer-

Digitized by Google

den verſogt zynde, ſullen mogen procederen tot de executie van de voorſchreve uitgeleide penningen, intereſt, koſten ende ſchaden daar omme gedaan en geleeden, mits alleenlyk daar toe hebbende verklaringe onder de hand van den Griffier of Secretaris van 't Collegie van de Gedeputeerden van de voorſchreve geünieerde Provincien; ende of 't ſoo waar dat eenige Provincien, Steden ofte Leden van dien, hen by de voorſchreve executie, arreſt, ſaiſiſſement, bekommeringe, ende verkoopinge van haarluider Perſoonen of Goederen lieten dunken beſwaart te zyn, ſoo dat ſy hen daar van ſouden willen doleren, of by eenige proviſie van juſtitie verſien, ſoo en ſullen ſy daar toe niet ontfangen nog in regten gehoord mogen werden, ten zy ſylieden eerſt reëlyk ende metter daad de penningen, des queſtie is, genamptiſeert ende opgebragt ſullen hebben, om by de willige Provincien by proviſie geligt te werden, onder beloſte van die te ſullen reſtitueeren, ſoo verre naarmaals bevonden werd ſulx te behooren; Wel verſtaande, dat by ſoo verre de executie, arreſt, ſaiſiſſement, bekommering of verkooping op de voorſchreve Perſoonen, ofte haarluider Goederen geſchiede binnen de geünieerde Provincien, dat die queſtie daar op vallende ſtaan ſal by proviſie tot deciſie van de Heeren Stadhouders van de Provincien nu ter tyd zynde, in die forme als van andere differenten die tusſchen deeſe Provincien ſullen mogen vallen by nadere Unie geſeid is; tot welken einde wy bovengemelde Gedeputeerden aan die van de voornoemde Stadhouders de voorſchreve ſaake van

als

Digitized by Google

als nu geſubmitteert, ende henluiden voor ſoo veel des nood doet, deſelve ſpecialyk gecommitteert hebben, ende tot meerder vastigheid van deſen, hebben wy verteegen ende te buiten gegaan, vertyen en gaan te buiten mids deeſen, ſoo voor ons als van wegen de voornoemde Staten ende Landſchappen die exceptie van diviſie, excuſie, ende alle andere exceptien, gratien, privilegien, ende behulp van regten dat ons of d'Ingeſeetenen, ende Inwoonderen van de voorſchreve reſpective Provincien, Steden ofte Leden van dien, eenigſins ter contrarie van deeſe dienlyk ſoude mogen weſen, ende ſonderling den regten ſeggende generale renunciatie geen plaatſe te hebben daar en zy eerſt ſpeciale voorgegaan, en onder gelyke beloften, verbant, ſubmisſie ende renunciatie geloven wy mids deſen op te brengen en te doen opbrengen elke maand den tyd van twee maanden aan een geduurende, als van Julius ende Auguſtus de ſomme van hondert twee en tnegentig duiſend ponden, onder alſulke verdeylinge of repartitie als tot laſte van de voorſchreve Landſchappen reſpective onlangs binnen Utregt gedaan, ende beſlooten is geweeſt, te weeten voor die van

Gelderlandt — — veertig duiſend ponden.
Hollandt — — — tagtig duiſend ponden.
Zeelandt — — — twintig duiſend ponden.
Utregt — — — twaelf duiſend ponden.
Vrieslandt — vier en twintig duiſent ponden.
De Vrieſſche Ommelanden—ſestien duiſend ponden.

Des hebben wy Johan Grave tho Naſſauw, en wy Georg van Lalaing Grave tho Rennenburg, &c. Stadhouders, beloofſt, en belooven by deeſen de goede hand elx by de Provincie van onſe Gou-

Digitized by Google

vernementen reſpective te ſullen holden dat ieder Provincie ſyn quote agtervolgende de voorſchreve repartitie in tyds ſurneren, en ook d'onwillige met alle behoorlyke middelen van bedwang tot ſulx te helpen conſtringeren, is 't noot, dat wy meede die voorſieninge doen ſullen, dat by alle andere Provincien, Leden ofte Quartieren van deſelve onſe Gouvernementen (hoewel als nog buiten de nader Unie zynde) haar gewoonelyke quote ter gemeene defenſie der Landen verſtrekt ſal worden neffens de penningen en quote van de andere Provincien boven verhaalt; des hebben wy Gecommitteerden van de voorſchreve Staaten en Landſchappen reſpective elkanderen belooft en verbonden, belooven en verbinden mits deeſen (onvermindert en blyvende in ſyn volkomen effect 't geene voorſchreve is) binnen den tyd van drie weeken of één maand ten langſten ſuffiſant en by procuratie ofte commiſſie te doen blyken, van 't gunt voorſchreve is in bevel of vermogen gehad te hebben als ſulx te verhandelen en te verlyden, ofte ten minſten by onſe principale Staten en Landſchappe reſpective te doen agreëren en ratificeeren onder de behoorlyke Brieven of Acten in forma. Des t'oirkonde hebben wy Stadhouders en Gedeputeerden ondergeſchreeven elx in onſe reguard en qualité als boven deeſe met onſe reſpective handen onderteekent op den 13 Julii 1579. Was onderteekent *Johan Grave zu Naſſau, Catzenellebogen*; *Georg van Lalaing*; van wegen 't Furſtendom Gelre, *A. Boeymenberiche*; *Gerrit van Holſtein*; *Engelbertus van der Burg*; *Gerrit van Loen*; van wegen die van Holland *Boetſelaer*; *P. Buis*; *W. Stoop*; *Diderick van der Maade*; *Reynier Cant*;

Digitized by Google

Cant; *D. Jansz. Lonk*; *François Maalſon*; van wegen die van Zeeland *Jacob Valken*; van wegen die van Vriesland, *Carel Roerda*; *Jan Aitzma*; van wegen die van Utregt *Gerard Knoop*; *Reinhard van Aiſſebemy*; *Johan van Drunen*; *F. Thin*; van wegen de Vrieſſche Ommelanden, *E. Jarges*: ende was van blade te blade geteekent *V. Fudelandt*. Onder ſtondt gecollationneert jegens ſyne principalen, geteekent als boven, en daar meede bevonden te accordeeren.

Was geteekent,

G. van Zuylen.

Des dat daar van afgeſondert werde de conſtrainte by inlegeringe van Militie in de voorſchreve Acte meede influerende, dewyle volgens 't gereſolveerde van den jare 1651 geene Militie in eenige der Geünieerde Provincien kan ofte vermag geſonden ofte gebragt te werden, nogte ook ten aanſien van de Militie ſelfs, de gemelde Provincien in te trekken ſonder voorgaande Patent van de Staten derſelver Provincie.

Dat wyders tot een nader middel van conſtrainte, te appliceeren ten aanſien van de geene, die het ſtuir van de Regeeringe aan de hand hebben, en veeltyds oorſaake weſen konnen tot het vorderen ofte wederhouden van de gerequireerde ſuiveringe der gedragene conſenten, de defectueuſe Provincien mogen werden gehouden, en metter daad geweert uit alle ſubalterne Collegien van de Generaliteyt, en ſulx alleen toegelaaten tot ſeſſie ter Vergaderinge van haar Hoog Mog:, omme de Staatsgewyſe deliberatien, aldaar voorvallende, by te woonen.

Alles boven ende behalven het middel van bedwang en conſtrainte den 7 December des jaars 1660

1660 by haar Edele Groot Mog. gearreſteert, ende in volgende Notulen onder dates den 22, 26, en 28 September des voorleeden jaars breder gementioneert.

Ende wat eindelyk aangaat de ordre en methode, dewelke ten aanſien van de voorſchreve liquidatie ſal dienen geobſerveert te worden, dat, omme het werk te vorderen, ende ten beſten te faciliteren, 't ſelve ſoo veel eenigſins mogelyk is vervolgt moge worden van onderen op, ſonder interminſſie van jaaren; edog dat dien onvermindert een nieuw jaar daar by gevoegt werde, en dat van 't ſelve nieuw jaar den aanvang geraamt, ende den *terminus a quo* genomen moge werden met het eerſte jaar naar het finaal arreſt van de Reſolutie over 't voorſchreve ſubject van liquidatie by haar Hoog Mog. te nemen; des dat de reekeninge of declaratie over het voorſchreve nieuwe jaar gedreſſeert ende ingeleverd werde voor 't verloop van vier jaren, te reekenen van het jaar daar op de declaratie ſal koomen te ſlaan.

Ende dat omme de Provincien tot obſervantie van 't geene voorſchreve ſtaat praeciſe te houden, den welgemelden Raad van State by haar Hoog Mog. geauthoriſeert en verſogt moge worden, ſonder aanſien van Provincien, de geene die naar d'expiratie van den voorzeiden tyd van vier jaren, ſouden mogen defectueus blyven haare reekeninge ofte declaratie van de ſucceſſive nieuwe jaren in te leveren, door de voorgeroerde middelen van conſtrainte daar toe te compelleren, ende tot haar devoir te houden als naar behooren.

Accordeert met de voorſz. Reſolutien.

Dat.

Digitized by Google

Dat. } 18 Januarii 1717. Extraordinaris Vergadering.
Rec. }

Hoogh Mog. Heeren.

Het heeft U Ho: Mo: gelieft te verſoeken by Reſolutie van den 11 deeſer ons advis over de wyſe, waar op de Provincien ſullen konnen aan den anderen, en aan de Unie, geruſtheid geeven, dat het te fixeeren getal van Militie ſal compleet gehouden worden, en over de middelen, waar door de gebreekige in cas van nálatigheid, en van defect daar in, ſullen konnen verpligt, en, des noods, geconſtringeert worden tot het preſteeren van haar vol contingent.

Ho. Mo: Heeren, ſoo wy dit reeden hebben gehad om ons te excuſeeren van het geeven van advis, het ſoude weeſen in deeſe gelegentheid.

Niet alleen hebben wy, voorſiende, dat ons advis ſoude konnen over het voorſchreve point gevraagt worden, U Ho: Mo. gepreveniëert met daar op te geeven ſoo breede informatie in onſe Miſſive van den 14 der voorleede maand, dat wy hadden mogen hoopen, dat die informatie U Ho: Mo: ſoude hebben in ſtaat geſtelt om op dat point te reſolveeren ſonder voorgaand advis van deeſen Raad.

Niet alleen zyn onſe Adviſen van den 5 der voorleede maand, betreffende de nodige ſecuriteit van den Staat, en van den 17 daar aan volgende, betreffende het brengen van de Militie op een onkoſtelyker voet, geweeſt van ſoo weynig ſucces, dat wy ons niet veel konnen beloo-

looven van het advis, welk jegenwoordig van ons verſogt word.

Maar, het geen vooral by ons in conſideratie komt, het point, waar over ons advis verſogt word, is ten uytterſte delicaat, ſoo in ſig ſelfs, als inſonderheid met relatie tot den Raad van Staate.

Niet, of wy ſouden gemakkelyk konnen ontgaan alle onaangenaame reflexien met ons ſimpelyk te gedraagen tot het 17 art: onſer Inſtructie, den Raad van Staate qualificeerende om in het innen en executeeren der Conſenten van de Provincien te procedeeren tegen de Ingeſeetenen van de Provincien, en Steeden, gelyk men in deeſe Landen gewoon is voor 's Princen beeden en penningen.

Wy ſouden ſelfs ons konnen dekken met de authoriteyt van de groote Vergadering van het jaar 1651, welke ſoo goed als eens geweeſt is, dat de conſtrainte ten laſte van de gebroekige Provincien ſoude daar in beſtaan, dat de Perſoonen, en Goederen van derſelver Ingeſeetenen ſouden moogen gearreſteert, gehouden, en bekommert worden t'allen plaatſen, en by alle Heeren, Regten, en Regteren, daar men die ſal konnen, of mogen, bekoomen: en dat de Provincien ten dien einde ſouden renunciëeren, en verteyen, van alle exceptien, gratien, privilegien, &c.

Wy ſouden 'er konnen byvoegen uit U Ho: M: Reſolutie van den 15 Juli 1688; dat de Provincien, die haar contingent in de Militie betaalen, ſullen mogen den Raad van Staate houden, en obligeeren, tot de executie, en dat de

de Heeren Gecommitteerden van weege de gebreekige Provincien in de Vergaderinge van U Ho: Mo:, of in eenige van de Generaliteits Collegien, daar uit ſullen geweerd worden.

Maar, om de waarheid te ſeggen, wy ſouden beeter geheel ſwygen, als niet klaar en rondelyk onſe meening te uitten over een ſaak van ſoo groote aangelegentheid, in een tyd dat de ſaaken, relatie hebbende tot de ſecuriteit en gemeene defenſie van den Staat in een ſoo groot verloop zyn, dat daar van geſegt word in U Ho: Mo: Reſolutie van den 7 Auguſti laaſtleede, *dat deſelve onmogelyk konnen blyven ſtaan op dien voet, als ſe ſedert eenige tyd behandelt zyn, en nog behandelt worden: dat de Provincien daar in, ieder in het byſonder, de eene meerder de andere minder, te werk gaan buiten gemeen overleg, alleen naa haar eige en byſondere convenientie, en welgevallen, ſonder genoegſame reflexie te maaken op de gronden van de Unie, op ſolemneele Tractaaten, met vreemde Mogentheden gecontracteert, op de reegels van billikheid, en op den dienſt en het welvoeſen van de gemeenen Staat:* en het geen verder daar by gevoegd word in de voorſchreve Reſolutie, tot bewys der noodwendigheid van een ſpoedig redres.

En het is uit dit inſigt alleen, dat wy, alle andere inſigten aan een zyde ſtellende, ſullen onbeſwaart weeſen om openhartig aan U Ho: Mo: meede te deelen onſe conſideratien over het voorſz. delicate point.

Maar wy konnen niet naalaaten vooraf te remarqueeren, eerſtelyk, dat de voorſchreve Reſolutie van U Ho: Mo: van den 11 deeſer alleen

leen ſpreekt van de middelen van geruſtheid omtrent het ſtuk van de Militie, in plaats dat die van den 7 Auguſti des voorleede jaars, welke de grondſlag is van de deliberatien van deeſe extraordinaris Vergadering, in het generaal ſpreekt *van de middelen van geruſtheid, dat het geen, dat eenmaal vaſtgeſtelt is door de Bondgenooten in de ſaaken van het gemeen, opregtelyk ſal gehouden worden, en dat geene Provincie in het byſonder ſig daar aan ſal onttrekken:*

En ten anderen, dat de Reſolutie van den 7 Auguſti, ſoo wel als de concept Reſolutie van de groote Vergadering van het jaar 1651, en het Advis van de Provincie van Holland en Weſtvriesland van den 2 Mey 1663, daar toe relatif, het point *van de middelen van geruſtheid* vaſt maken aan het point *van de middelen, om nu, en naamaals, weg te neemen de discrepante ſentimenten tuſſchen de Provincien over het getal van de Militie, en over andere ſaaken, de gemeene defenſie en ſeekerheid betreffende.*

En gewiſſelyk, met groote reeden. Want het ſoude weinig baaten, *Ho: Mo: Heeren*, dat de Provincien aan den anderen, en aan de Unie, geruſtheid gaaven voor de betaaling van elx contingent in de Militie, ſoo die geruſtheid ſig niet ſoude uitſtrekken tot de Generaliteits renten en intereſſen, en tot alle de Conſenten, welke ſucceſſivelyk gedraagen ſullen worden tot ſtuur van 's Lands ſaaken te Water en te Lande: en nog minder, ſoo geen middel gearreſteert wierd om de discrepante ſentimenten van de Provincien over ſaaken, betreffende de gemeene defenſie en ſeekerheid, weg te neemen: dewyl immers

de

de middelen, dienende om de Conſenten te doen preſteeren, niets ter weereld beduiden, wanneer de vryheid van het draagen, of niet draagen, van Conſenten onbepaalt is, of verder gaat, als beſtaan kan met de natuur en het oogmerk van de conſoederatie tuſſchen de Provincien.

Dog om te komen tot het uitten van onſe conſideratien over de middelen, om de Provincien, des noods, te houden tot preſtatie van haare reſpective contingenten in het total van de Militie: Wy remarqueren in de eerſte plaats, dat 'er een ſeer weſentlyk onderſcheid is tusſchen de middelen van conſtrainte, welke gebruikt zyn geduurende de tagtigjaarigen oorlog met Spagnien, het einde van welke wy in onſe Miſſive van den 14 der voorlede maand getoond hebben het waare tydperk te weeſen, met welke de Unie haar klem verlooren, en het verval omtrent het ſtuk der conſenten, ſoo niet begonnen, ten minſte hand over hand toegenoomen heeft: en de middelen van conſtrainte, welke ſedert die tyd, wy ſeggen niet, *gebruikt* (want, hoe groot de defecten van ſommige Provincien ſedert ook geweeſt zyn, is het altyd gebleeven by Brieven, en Beſendingen) maar voorgeſlagen, en in ſommige particuliere gevallen gearreſteert zyn, hoewel met geen volkomen eenpaarigheid.

De middelen van conſtrainte, welke gebruikt zyn geduurende den oorlog met Spagnien, hebben doorgaans beſtaan in inleegering van Krygsvolk, of in het ophaalen van Gyſelaars, gelyk beweeſen is in de meergemelte Miſſive van den 14 der voorlede maand, en overeenkomt met

de acte van parate executie van den 13 Julii 1579, geïnfereert in het advis van de Provincie van Holland en Weſt-Vriesland, welk wy geſonden hebben aan U Ho. Mo. nevens de voorſchreve Miſſive, mitsgaders met de gewoonte, ſoo oude, als hedendaagſe, van het invorderen van 's Princen beeden en penningen, wanneer de minſte feytelyke oppoſitie ontmoet, of gevreesd word.

Maar de dwangmiddelen, door de groote Vergadering in het jaar 1651 ontworpen, beſtaan alleen in het bekommeren van de Perſoonen, en Goederen, van de Ingeſeetenen der gebreekige Provincien, door middel van de Geregten van de Plaatſen, daar die konnen agterhaald worden: een manier van executie, niet, of weinig, verſchillende van die, welke particulieren tegen den anderen gebruiken uit hoofde van de overgiften van willige condemnatie, en van het decreteeren derſelve: ſonder dat in het ontwerp van het jaar 1651 gewaagt word van militair bedwang.

En wanneer de Provincie van Holland en Weſt-Vriesland by het gemeld Advis in het jaar 1663 amplecteerde het ontwerp van de groote Vergadering, mitsgaders de ſoo eve aangetooge Acte van den 13 Julii 1579, deed ſe het niet anders als met uitgedrukte uitſondering *van de conſtrainte by inlegeringe van Militie, in de voorſchreve Acte meede influeerende, dewyle volgens 't gereſolveerde van den jaare* 1651 *geene Militie in eenige der geünieerde Provincien kan of vermag geſonden oſte gebragt te worden, nogte ook ten aanſien van de Militie ſelfs, de gemelte Provincien in*

te

Digitized by Google

te trekken, ſonder voorgaande patent van de Staaten derſelver Provincie.

Wy ſullen U Ho: Mo: niet ophouden het te onderſoeken, of het gereſolveerde van het jaar 1651 ontrent het ſtuk van de patenten de Provincien kan te ſtaade koomen, welke ſig ſoo ver onttrekken aan haar verplighting, ſpruitende uit de Unie, en uit haar gedraage conſenten, dat men genoodſaakt is teegen haar te gebruiken de middelen, die in de Unie, en in ſoo ſolemneele Acte als die van den 13 Julii 1579, gefondeert zyn: en of de meening van de Bondgenooten in het jaar 1651 kan verſtaan worden geweeſt te zyn, ſtilſwygende te derogeeren aan de Unie, en aan de voorſchreve Acte, door de ordre op het ſtuk van de Patenten. dewyl het in alle gevallen vaſt gaat, dat de Bondgenooten ſoo wel konnen uitdrukkelyk derogeeren aan de ordre op het ſtuk van de Patenten ten opſigte van Provincien, welke manqueeren aan de pligt van het Bondgenoodſchap, als ſtilſwygende aan de Unie, en aan de meergemelde ſolemneele Acte.

Dog wy konnen niet manqueeren in bedenken te geeven aan U Ho: Mo:, of het bekommeren van de Perſoonen, en Goederen, van de ingeſeetenen van de gebreekige Provincien door middel van de Geregten van de Plaatſen, daar die konnen agterhaalt worden, kan aangeſien worden voor een genoegſaam middel om de gebreekige Provincien te brengen tot haar devoir.

Immers word de executie op het territoir van de gebreekige Provincien geheel en al daar door weggenomen: dewyl men geen aſſiſtentie, nog regtsbedwang ſoude te wagten hebben van Ge-

regten, dependerende van de gebreekige Provincien ſelve, welke niet ſouden dulden, dat haar Ingeſeetenen, op haar eige territoir, door haar eige autoriteit, ſouden geëxecuteert worden voor haar eige ſchult.

En wat te wagten ſoude weeſen van het arreſteeren van de Perſoonen, en Goederen, van de Ingeſeetenen der gebreekige Provincien buiten derſelver territoir, konnen wy U Ho: Mo: niet beter doen begrypen, nog ſekerder voorſpellen, als door het volgend exempel van den Landraad, welke in ſeeker Verhaal, dienende tot juſtificatie van haar gehoude conduite, den 21 September 1584 ingelevert ter Vergadering van U Ho: Mo:, onder anderen ſegt, dat ſy niet lang na haar inſtelling ſig genoodſaakt vindende de executie by de hand te neemen teegen de gebreekige Provincien, en te denken op de voet van de executie: *en bevindende, dat men die moſt doen met aanhouding van Scheepen, en Goederen, in Steeden, daar toe bequaam, deshalven aan Antwerpen, Dordregt, Amſterdam, en andere, geſchreeven heeft, die het plat geweigert hebben, ſeggende ſulx te ſullen veragteren haar negotie, behalven de Stad van Dordregt, die den Deurwaarder van den Landraad arreſt op die van Zeeland toegelaaten heeft: maar dat die van Zeeland voor een dankbaarheid repreſſalien op die van Dordregt gegeeven hebben: ſulx dat hier door het ſelve arreſt by die van Dordregt is afgedaan.* een des te opmerkenswaardiger exempel, om dat daar uit blykt, wat te wagten is van diergelyke wyze van executie, het zy dat de arreſten verleend, of dat ſe geweigert worden.

De

De Provincie van Holland en Weſt-Vriesland heeft wel in het meergemelde Advis, om een ander middel, na het ſchynt, te ſubſtitueren in de plaats van het militair bedwang, voorgeſlagen *dat de defectueuſe Provincien ſouden werden gehouden en metter daad geweert uit alle ſubalterne Collegien van de Generaliteit, en ſulx alleen toegelaaten tot ſeſſie ter Vergadering van U Ho: Mo:, om de Staatsgewyſe deliberatien, aldaar voorvallende, by te woonen*: U Ho: Mo: hebben by derſelver Reſolutie van de 15 Juli 1688, raakende de negotiatie van de bekende vier millioenen tot de Fortificatien, dat middel niet alleen geampleeteert, maar ook geëxtendeert tot de Gedeputeerden in derſelver Vergadering: en wy erkennen geern, dat de reeden, welke gegeeven word in het meergemelde Advis van de Provincie van Holland en Weſtvriesland, dat namelyk *de geene, die het ſtuur van de regeering aan de hand hebben, veeltyds oorſaak weſen konnen tot het vorderen, off weederhouden, van de gerequireerde ſuivering der gedraage conſenten*, haar gewigt heeft.

Maar, om voor jegenwoordig niet te examineren, hoe ver de Gedeputeerden in de Generaliteits Collegien het ſtuur van de Provinciale Regeeringen in handen hebben, wy laten U Ho: Mo: oordeelen, derſtelyk, of het aangeſien kan worden voor een ſeer efficatieus middel, ſoo niet in reguard van alle, immers in reguard van verſcheyde, Provincien, derſelver Gedeputeerden, welke door haar, en niet door de Generaliteit, betaald worden, te weeren uit de Generaliteits Collegien: en ten anderen, of het weeren der Gedeputeerden van de gebreckige Provincien uit

de Vergadering van U Ho: Mo: geen aanleiding ſoude konnen geeven, ſoo niet tot een ſcheurring onder de Provincien, en tot verbreeking van de band der Unie, ten minſte tot een groote confuſie in de Regeering.

Wy remarqueeren in de tweede plaats, dat de Raad van Staate, het Collegie, dat na de ordre van de Regeering ſoude moeten de gebreekige Provincien houden tot haar devoir, ſig niet als ſeer beſwaarlyk ſoude konnen acquiteeren van dien laſt, van hoe goede wille ſe anders zyn mag, en hoe getrooſt, om ten beſte van het gemeen te ondergaan de hatelykheid, die daar aan vaſt is.

Miſſchien, dat de Raad in het begin geſags genoeg daar toe gehadt heeft, maar U Ho: Mo: weeten met al de weereld, dat de Raad hand over hand van haar geſag verlooren heeft, van de tyd af dat men genoodſaakt is geweeſt daar in ſeſſie te geven aan Engelſche Raden: en dat deſelve noit weder gekreegen heeft het geſag, welk ſe eens verlooren had.

De Raad, bewuſt van dat defect, heeft wel in het executeeren van de Provincien doorgaans gegaan met overleg, en ſelfs ſig gemuniëert met Reſolutien, van de ordinaris Vergadering van U Ho: Mo:, om te meerder klem en nadruck te geeven aan de executien.

Maar kan men nalaten te remarqueren, ſonder te kort te doen aan de waarheid, en aan de dienſt van het Land, dat dit één van de voornaame oorſaaken is, waarom het werck van de executie altyd mank gegaan heeft: de hooggemelde Vergadering beſtaande uit Gedeputeerden,

Digitized by Google

den, welke veel meerder relatie hebben, elck tot ſyn principalen, als tot het gemeene lighaam van de Republicq. Het geen Prins Willem den Oude al in ſyn tyd deed ſeggen, *que les Deputez ſervoient à l'aſſemblëe pluſtôt pour excuſer les Provinces, comme Procureurs & Advocats de leurs conſtituans & Maitres, que pour avancer le bien commun:* welke, en meer andere, nadrukkelyke woorden U Ho: Mo: konnen vinden in derſelver Reſolutien van den 24 November 1579.

De ſaken konnen ſedert gebetert zyn. maar, *Ho: Mo: Heeren*, wat ook daar van zy, kan de Raad van Staate genoegſaame hulp omtrent dit laſtig ſtuk verwagten van een Vergadering, welke de Raad door al haar inſtantien, eenige jaaren agter den anderen onophoudelyk gedaan, niet heeft konnen brengen, wegens de verſcheidentheid der ſentimenten, tot het doen van een eenige beſending aan de gebreekige Provincien, ſchoon dat het Comtoir Generaal van de Unie gevaar liep van geſlooten te worden, gelyk het ook een tyd lang geſlooten is geweeſt, en ſchoon dat de eene Provincie voor, de andere naa, door ſeparate caſſatien, en reductien, den Staat ontblooten van haar noodige ſecuriteit, en haar meede Bondgenooten verongelykten.

Wy remarqueren in de derde plaats, dat indien het gebruiken van de ſterke hand ſoude weſen onder de middelen, die voortaan, gelyk van ouds, ſouden gebruikt worden om de gebreekige Provincien te houden tot haar devoir, noodſaaklyk eenige verandering ſoude moeten gemaakt worden in de ordre op het ſtuk van de Patenten, dewyl anderſins het gebruik van

Digitized by Google

dat middel ſoude afhangen, ten deele van de Provincien ſelve, tegen welke het ſoude moeten gebruikt worden, ten deele van de meerderheid van ſtemmen ter Vergadering van U Ho: Mo:.

Wy ſullen hier mede eindigen, hoewel wy ſeer wel weeten, dat all het geen, welk wy tot hier toe geſegt hebben, conſideratien zyn, en geen advis.

Maar, *Ho: Mo: Heeren*, behooren wy niet te volſtaan met ſoo veel geſegt te hebben, ſoo in deeſe Miſſive, als in die van den 14 der voorleede maand, op een point, dat ſoo delicaat is in ſig ſelff, en ſoo delicaat met opſigt tot den Raad van Staate, als noodig is om aan U Ho: Mo: te geven een beſeffen van de ſaaken, waar op gelet moet worden in de determinatie van het ſelve? en hebben wy geen reeden om te denken, dat de geene, die niet genoegſaam ſullen conſidereren, dat alle middelen een behoorlyke proportie moeten hebben tot haar einde, en die miſſchien niet hebben het regte begryp van de natuur van de Unie, en van de gronden, en gevolgen, van deſelve, ſullen oordeelen, dat wy reeds te veel geſegt hebben, en door de bovenſtaande conſideratien de vryheid van de Provincien te naa gekomen zyn?

Hoewel diergelyke remarques niet te paſſe koomen, ſoo lang als wy geen andere taal voeren, als die van de loffelycke Voorouders. Het ſoude gewiſſelyck vreemd in haar ooren geklonken hebben, ſoo men in haar tyd had willen ſuſtineeren, dat iets met de vryheid ſtryd, dat overeenkomt met de letter, ſoo wel als met het oogmerk, van de Unie. en inderdaad, men ſoude moe-

Digitized by Google

moeten een wonderlyk begryp hebben van de vryheid, om in goeden ernſt te meenen, dat die belet, de Leeden van een politicq lichaam te houden door van ouds gebruiklyke middelen tot het geen de natuur, en het einde, van alle Societeiten, en Regeeringen, meedebrengen.

Ho: Mo: Heeren, wy beveelen U Ho: Mo: in Godes heylige protectie. In den Haage den 18 Januarii 1717.

Was geparapheerd,

P. Schatter, vt

Onder ſtond,

Ter ordonnantie van den Raad van Staate der vereenigde Nederlanden.

Geteekent,

S. v. Slingelandt.

Digitized by Google

Hier op zoude moeten volgen het Advis van den Raad van Staate aan de Extraordinaris Vergadering van Haar Hoog Mogende in dato 27 January 1717; doch vermids het zelve in het Eerste Deel agter *het Discours over de defecten in de jegenwoordige conſtitutie der Regeering* Bylaage A *bl.* 251 *ſeqq.* reeds gedrukt is, gelieve de Leezer het zelve daar te vinden.

AAN-

Digitized by Google

AANWYSING

VAN

EEN KORTE, EN GEREEDE, WEG

OM TE KOOMEN TOT HERSTEL

DER VERVALLE SAAKEN

VAN

DE REPUBLICQ.

Opgeſteld in October 1722.

Digitized by Google

Digitized by Google

Aanwyſing van een korte, en gereede, weg om te koomen tot herſtel der vervalle ſaaken van de Republicq.

Niets is gemeener als de defecten in de jeegengenwoordige conſtitutie van de Regeering te ſetten op reekening van de wyſe, waar op de Republicq geformeert, en ſaamengeſteld is. Maar niets is ongegronder, niets toond klaarder de weinig kennis, welke veele hebben van de waare form van Regeering van de Republicq, welkers primitive conſtitutie ſoo ſeer overeenkomt met die van een wel geſchikte Staats-regeering, als de heedensdaagſche conſtitutie veel daar van verſchilt.

De Provincie van Holland, van welke Provincie men hier alleen ſal ſpreeken, als van de voornaamſte, is van het begin der troublen, welke de geboorte gegeeven hebben aan de Republicq, geregeert door een Staatsvergadering, beſtaande uit Eedelen, en Steeden, welke, elk afſonderlyk aangemerkt, onderdaanen zyn, maar ſaamen oeffenen alle de deelen van de Souverainiteit, en wel ſodanig, dat zy op alle ſaaken reſolveeren by *meerderheid van ſtemmen*, weinige ſaaken uitgeſondert, waar in wel geen *overſtemming*, maar waar in *ſubmisſie aan Arbiters* plaats heeft volgens de klaare letter der Ordonnancien op de Vergadering van de jaaren 1574, 1581, en 1585:

En tot uitvoering der Reſolutien, en Decreeten, van de Staaten, ſoo den opheſ der Middelen, als alle andere ſaaken, raakende, zyn Collegien

gien ingeſteld met pertinente Inſtructien, en met genoegſaam geſag.

Alle Regeeringen, en by gevolg ook de veelhoofdige, hebben haar defecten, die onafſcheidelyk zyn van de form, of conſtitutie, derſelve. Maar buyten die ſoort van defecten, defecten, welke hier niet in conſideratie koomen, wilde men wel gevraagt hebben, wat 'er manqueert aan een ſodanige Staatsregeering als de bovenſtaande, het zy met, of ſonder Stadhouder, of ander eminent hoofd?

Men ſegt, *met*, *of ſonder*, *Stadhouder*, *of ander eminent hoofd*. Want hoewel de Stigters van de vrye Staatsregeering voor een Stadhouder waaren: miſſchien uit gewoonte: miſſchien om de Prins van Orange, die zy niet konden miſſchen, niet voor het hoofd te ſtooten: miſſchien om dat de geleegentheid des tyds een Stadhouder vorderde: ſoo laat het daarom niet naa een klaare ſaak te weeſen, dat een eminent hoofd niet behoord tot het weeſen van een vrye Staatsregeering (*a*).

In tegendeel heeft de ondervinding meer als eens getoond dat een eminent hoofd door ſyn overmagt gevaarlyk is aan de Vryheid.

Immers, en in alle gevallen, is een eminent hoofd eigentlyk dan maar volſtrekt noodig, wanneer in een Staatsregeering nog *overſtemming* plaats heeft, nog *ſubmiſſie der verſchillen*, maar de *perſuaſie* het eenig middel is om te koomen tot een afkomſt van ſaaken:

Een

(*a*) Sie *Reſ: Staaten van Overyſſel* 22 *April* 1707, geinſert in *haar Ho: Mo: Notulen* 4 *Aug:* 1707.

Digitized by Google

Een Miniſter, hoe bequaam, en hoe vol van expediënten, hy ook zyn mag, niet wel konnende gewigts genoeg hebben in een Staatsvergadering, beſtaande uit ſoo veel Leeden, en uit Leeden, die ſoo verſcheide intereſſen hebben, als de Vergadering van Holland, om deſelve te brengen tot *eenpaarigheid*, en de ſaaken, waar toe *eenpaarigheid* vereiſcht word, dat is, *bynaa alle deliberatien van importantie*, tot beſluit, ſonder een van beiden, een middel van deciſie, of het appui van een Stadhouder, of ander hoofd, die in ſtaat is om te konnen dienſt, en ondienſt, doen aan de Regenten.

Of, indien iets weeſentlyx manqueert aan de oude form van de Staatsregeering van Holland, ſoo als ſe booven geſchetſt is, het beſtaat daar in, dat de uitvoering der Reſolutien, en Decreeten, van de Staaten, en byſonderlyk van die, welke den opheff der Middelen raaken, aanbevoolen is, niet aan één en het ſelve Collegie over de geheele Provincie, maar aan twee Collegien, één in het Zuider en één in het Noorderquartier, en wel aan twee Collegien, beſtaande uit Raaden, die om de twee of dry jaaren veranderen: die ondertuſſchen blyven in de Regeering van de Steeden: die gedurende de twee of dry jaaren van haar dienſt gediſtraheert worden door veelerley commisſien, trouwens ten grootſten deele onbekend aan de Voorouders: en die ten einde der twee of dry jaaren wederkeeren naa de Steeden, waar door ſe voor die korte tyd als geleend waaren aan de Provincie.

Hoewel niet kan ontkent worden, dat dit defect, anders een weeſentlyk defect, niet ſoo groot

groot is met, als ſonder, een Stadhouder, om dat een Stadhouder aan de eene kant een eguale betrekking heeft tot de beide Quartieren, en aan de andere concurreert met de Collegien van de Gecommitteerde Raaden ontrent de uitvoering der Reſolutien en Decreeten van de Staaten, immers geliouden is deſelve Collegien door zyn geſag daar in te aſſiſteeren.

Met de primitive conſtitutie van de generaale Regeering van de ſeeven Vereenigde Provincien is het bykans geleegen op deſelve wys als met die van de Provincie van Holland, en byſonderlyk ontrent het capitaale point der overſtemming en ſubmisſie der verſchillen: ſoo als klaarlyk blykt uit het negende Articul van de Unie.

Twee ſaaken, in der daad, manqueerden in de Unie, *het middel van de conſtrainte tegen de gebreekige Provincien*, en *een Collegie tot uitvoering der Reſolutien, welke de Bondgenooten ſucceſſivelyk ſouden neemen tot bereiking der einden van de Unie.*

Maar op het eerſte wierd kort naa het ſluiten van de Unie voorſien door de bekende Acte van parate executie van den 13 July 1579.

Met het tweede is langer gedraalt. Maar de Prins van Orange, welke by zyn leeven had gehad het voornaam beſtier der ſaaken, uit de Unie proſlueerende, was niet dood, of de Raad van Staate wierd ten voorſ: einde ingeſtelt op een wel beſchaafde Inſtructie (1), en met een ſeer breede magt,

(1) Deeſe Inſtructie is te vinden in *het Regiſter van de Raad van St.* van 't jaar 1584, en in dat van *Holl.* 30 *Aug:* van 't ſelve jaar. De Copie, of Extract, in *de Hiſtorie* van BOR is ſeer defectueus.

Digitized by Google

magt, ſoo wel over *de ſaaken te Waater*, als over *de ſaaken te Lande*.

Naa het vertrek van de Graaf van Liceſter, welke wat meer als één jaar naa de inſtelling van den Raad van Staate ſig had ingedrongen in het generaal gouvernement, wierd de Raad van Staate op nieuws gecommitteert tot de *generaale Regeering van de Vereenigde Nederlanden, in ſaaken de gemeene beſchermenisſe, en Unie derſelve aangaande* (*a*):

Sodanig nogtans, dewyl de Engelſche bleeven ſitten in de Raad van Staate vermoogens het Tractaat van den 10 Aug: 1585, dat de *ſuperintendentie van de ſaaken van de Zee*, waar van men booven al jalours was, geligt wierd uit de Inſtructie van de Raad van Staate, en een Admiraal Generaal, een Amptenaar tot die tyd toe in de Republicq onbekend, aangeſtelt, ten einde om, gelyk desſelfs Commisſie (1) meedebrengt, *opſigt en ſuperintendentie te hebben over alle ſaaken, en affairen, het ſtuk der Zee, Admiraliteit, en den oorlog te Waater, eenigſins raakende*, met byvoeging van een Collegie ſuperintendent, welk nevens den Admiraal Generaal ſoude houden *goede correſpondentie, ſoo met de Staaten Generaal, als met de Raad van Staate*, en nevens zyn Excellentie ſoude hebben *de ſuperintendentie, bevel, en geſag, over alle de particuliere Collegien van de Admiraliteit, in alle ſaaken, aangaande den oorlog te Waater, mitsgaders de directie, en be-*

(*a*) Sie *Reſ*. *Staaten Gen*l. 5 *Febr*:, en *Placaat* 12 *Apr*l 1588.
(1) De Commiſſie is van den 31 Aug: 1588.

Digitized by Google

beleid, van de equipagie, en de middelen, daar toe dienende (*a*).

Welk Collegie weinig jaaren daar naa vervallen zynde, is *de ſuperintendentie van de ſaaken van de Zee* onder de Vergadering van haar Ho: Mo: gebleeven in handen van den Admiraal Generaal, welke men dienvolgens ongelyk heeft van aan te ſien voor een ſimpel militair Officier, en niet voor een notabel Amptenaar van Staat, eeven als in Vrankryk en in Engeland.

Gelyk dan ook de nadere Inſtructie, eenige tyd daar naa, en namelyk den 13 Aug: 1597, gearreſteert voor de Collegien ter Admiraliteit, meedebrengt, dat den Admiraal Generaal „ over „ alle die voorſ: Collegien, en een ieder derſelve, „ het hoofd ſal weeſen (*b*)": en dat de Raaden ter Admiraliteit onder eede ſullen belooven „ te „ reſpecteeren, en gehoorſaamen, de Staaten Ge„ neraal, en den Heer Admiraal Generaal, in haar „ bevoelen conform haar laſt en Inſtructie (*c*):" Dat de Collegien ſullen „ reſolveeren in twee „ jaarlyxe Vergaderingen van de Gedeputeerden „ der Collegien, ten overſtaan van den Admiraal „ Generaal, hoe men ſal procedeeren op de be„ veiliging van de Zee, en op 't beleid van den „ oorlog te Waater:" waar, en hoe veel Scheepen van oorlog, in de reſpective Quartieren geëquipeert, en hoe die verdeeld, en gebruikt ſullen worden (*d*):

Item

(*a*) Sie *de Inſtructie van het Collegie ſuperintendent* van den 22 *April* 1589.
(*b*) *Art:* 2.
(*c*) *Art:* 60.
(*d*) *Art:* 25.

Digitized by Google

Item dat de Collegien ſullen leeveren van dry tot dry maanden aan de Staaten Generaal een Staat van ontfang en uitgaaf: dat den Ontfanger Generaal van elk Quartier alle ſes maanden ſal reekenen aan deſelve, of aan haar Gecommitteerden: en dat op derſelver ordonnantie het overſchot van het één Quartier ſal verſtrekt worden ten voordeel van het ander; daar te kort komt (*a*).

Al het welk ſaamen gevoegd zynde de Collegien ter Admiraliteit maakt tot één lichaam onder het beſtier van een gemeen hooſd, en wegneemd de jalouſien, en ſtrydige intereſſen, tuſſchen de reſpective Collegien, ſoo ruïneus voor de Commercie, en voor de middelen, tot protectie van de Commercie gedeſtineert.

Soo men wat lang geweeſt is ontrent het ſtuk van de Zee, het is om dat het ten uiterſten important is, te weeten, welk het begryp en ſchikking der Voorouders geweeſt is ontrent een ſtuk, waar op het welvaaren van den Staat beruſt, en hoe ver, ſpecialyk meede ontrent dat ſtuk, afgeweeken is van de oude gronden.

Nu wilde men wederom wel gevraagt hebben, wat aan een Regeering, ſodanig als de generale Regeering van de Vereenigde Provincien nu beſchreeven is, manqueert?

Maar ſoo klaar, en ſoo ſeeker, als het is, dat de oude en primitive conſtitutie, ſoo van de Provinciale, als van de generaale, Regeeringen goed is, en niets minder als oorſaak van de defecten, welke jeegenwoordig in de Regeering be-

(*a*) *Art.* 27.

Digitized by Google

beſpeurt worden, ſo klaar, en ſoo ſeeker, is het ook, dat genoegſaam in alle opſigten afgeweeken is van de oude gronden:

En het is niet minder klaar, en ſeeker, dat dit de voornaame oorſaak is van het jeegenwoordig groot verval, en ongeleegentheid: en dat het eenig middel om de vervalle ſaaken te redden is, de Regeering te reformeeren na het plan der Voorouders, ſoo veel de geleegentheid des tyds eenigſins toelaat, en ſonder daar in te maaken eenige weeſentlyke verandering.

Ten welken einde, eerſt en vooral, nodig is, dat de Provincie van Holland, met welke dog de andere Provincien moeten ſtaan of vallen, en ſonder welke alle redres vergeefs is, vernieuwe, en in trein brenge, het veertiende Articul der Ordonnantie op de Vergadering van den 19 Febr: 1585, zynde de Ordonnantie, waar op de Staaten nog ten huidigen daage vergaderen, en welke gearreſteert is in een tyd, wanneer ſe meede waaren ſonder Stadhouder, en weinig inclinatie hadden om 'er weeder een aan te ſtellen, gelyk ligt te gelooven is, doordien het gevaar, dat zy in het laaſt van het leeven van Prins Willem den Oude hadden geloopen van de Souverainiteit voor altyd te verlieſen, in verſche geheugenis was: meedebrengende, dat wanneer de Leeden niet ſouden konnen *vereenigen of verdraagen*, ontrent ſaaken, waar in geen overſtemming plaats heeft, „ de verſchillen deshalven weeſende, als „ de twee derde deelen van de ſtemmen, of ad„ viſen, overeendraagen, geſubmitteerd en ge„ ſtelt ſouden worden ter deciſie van alſulke „ neutraale Heeren, of Perſonagien, binnen de

„ geü-

Digitized by Google

„ geünieerde. Provincien, als zy onderling ſou-
„ den konnen verdraagen, die men ten weder-
„ ſyde gehouden ſoude weeſen te nomineeren
„ binnen de tyd van veertien daagen, of dry
„ weeken, naa dat de verſchillen ontſtaan ſou-
„ den weeſen."

Hoewel het miſſchien ſoude dienſtig weeſen deeſe of geene verandering te maaken in het ſelve Articul, gelyk als, dat onder de twee derde deelen van de ſtemmen, of adviſen, welke volgens dat Articul ſouden moeten overeendraagen om een verſchil te ſubmitteeren, niet minder als twee derde deelen van de groote Steeden ſouden moeten weeſen: of, ſoo men ſoude willen in dit ſtuk de Ridderſchap, Rotterdam, en één van de Steeden van het Noordérquartier voegen by de groote Steeden: het geen niet onreedelyk ſchynt: twee derde deelen van dat neegental:

Ten anderen ſouden de twee Collegien van Gecommitteerde Raaden behooren in één geſmolten te worden; ten minſte, en in alle gevallen, te beſtaan, gelyk de Hooven van Juſtitie; uit Raadsperſoonen, die gecommitteerd wierden voor haar leeven: die niet vermogten te blyven in de Regeering van de Steeden, nog eenige andere Ampten te bekleeden: en die in het generaal moſten afleggen alle andere relatie als alleen tot het Gemeene Land: en die daar tegen genooten ſoo veel hooger tractementen als jeegenwoordig, dat voornaame Regenten ſouden willen voor altyd opſtaan uit de Regeering van de Steeden.

Ten derde is ten ſelven einde ten hoogſte nodig, dat de geſamentlyke Provincien tot con-

Digitized by Google

cluſie brengen het Advis over de *ſubmiſſie der verſchillen*, en over *de executie der gebreekige Provincien*, ter Vergadering van haar Ho: Mo: uitgebragt den 12 April 1721, en het eerſte lid van dat Advis extendeerden tot alle ſaaken, waar in geen overſtemming plaats heeft volgens het neegende Articul van de Unie.

En ten vierde, dewyl de ſaaken jeegenwoordig geenſins geconſtitueert zyn tot het aanſtellen van een Admiraal Generaal, met genoegſaame magt om aan de eene zyde de Collegien ter Admiraliteit te maintineeren by het onbelemmert gebruik van haar Inſtructie, en aan de andere zyde deſelve te verpligten tot het beter naakoomen derſelve: dat ten eerſte getreeden worde tot het maaken van een bondige Inſtructie voor de Vergadering van haar Ho: Mo: op het ſtuk van het opperbeſtier, of ſuperintendentie, van de ſaaken van de Admiraliteit, als geheel ſpecteerende tot de tafel van haar Ho: Mo:, ſoo lang de Staat is ſonder Admiraal Generaal.

Van een hoedanige Inſtructie een Schets hier neevens gaat, waar in ſorg gedraagen is, niet alleen om te geeven genoegſaam geſag aan de Vergadering van haar Ho: Mo: over de Collegien ter Admiraliteit, maar met een ook om te beletten, dat geen misbruik van dat geſag gemaakt kan worden.

Waar by men nog ſal voegen, als twee ſaaken van de uiterſte noodſaaklykheid, eerſtelyk, het weder in practyq brengen met de nodige eclairciſſementen, en ampliatien, van den eed, door de Regenten van de Provincien, en Steeden, te doen volgens deſelve Acte, waar by in

het

het jaar 1582 de Convoyen en Licenten gemaakt zyn van Provinciale tot Generaliteits Middelen, meedebrengende, „ dat de Staaten, en de „ Regeerders van de Steeden, der respective „ Provincien haar by eede sullen verbinden, dat „ zy hen den ontfang en administratie van de „ Convoyen en Licenten, nog het verminderen, „ of vermeerderen, van de lyste van dien, niet „ sullen onderwinden, maar de hand daar aan „ houden, dat de voorſ. collectatie eenpaarlyk „ ende gelykelyk geschiede, op poene van ge„ houden en gestraft te worden als perturba„ teurs van de gemeene ruste" (a):

En ten anderen, het meede weder in practyq brengen van den eed, by Resolutie van haar Ho: Mo: van den 8 Aug: 1687 opgelegt aan de Raaden ter Admiraliteit, Advocaaten Fiscaal, Secretarissen, en Commisen Generaal, „ van sig „ niet te sullen reguleeren, nog in eenigen dee„ le obtempereeren, aan eenige beveelen, op„ positie, resistentie, of andersins, wat het ook „ soude moogen weesen, die haar souden moo„ gen worden gegeeven, of gedaan, by, of „ van weegen, de Heeren Staaten van eenige „ Provincien, of de Magistraaten van eenige „ Steeden, afsonderlyk, sonder Resolutie van „ haar Ho: Mo:, of contrarie aan het Placaat „ en Ordonnancie op den ophef der Middelen „ te waater: maar van die voorſ. beveelen, op„ positie, resistentie, of wat het ook soude

„ moo-

(a) Sie *Res: Stn Gent.* 29 *Octob.* 1582, *Reces*, geïnsereert in *'t Register van Holl.* 14 *Jun:* 1583 *Articul* 24.

„ moogen weeſen, aanſtonds kennis te ſullen „ geeven aan haar Ho: Mo:, en dien onvermin- „ dert, en niet tegenſtaande de voorſ. beveelen, of „ oppoſitie, reſiſtentie, of anderſins, haar, voor „ ſoo veel in haar is, praeciſelyk te ſullen ge- „ draagen naa het voorſ. Placaat en Ordonnan- „ cie, ſonder eenige diſſimulatie, of conniven- „ tie".

Men pretendeert niet, dat alle defecten ſullen geredreſſeert weeſen door het vaſtſtellen van deeſe weinig pointen. Geenſins. Al, wat men pretendeert, is dat het vaſtſtellen van die weinig pointen de weg ſal baanen tot het verder redres, en dat ſonder het vaſtſtellen van die pointen alle hoop van weeſentlyk redres niet anders als een ydle waan is, waar meede men te vergeefs ſig vleyen ſoude:

En men meend ſonder ſchroom te moogen ſeggen, dat hy willens blind moet zyn, die de ondervinding van deeſe laaſte jaaren niet heeft klaar doen ſien, dat het vergeeſſche moeyte is te delibereeren over het redres der financien, over het brengen van het Land in beter poſtuur van defenſie, en over al wat het gemeene beſt betreft, ſoo lang als de capitaale defecten in de conſtitutie van de Regeering, booven aangeweſen, ongeredreſſeert blyven, dat is, ſoo lang als niet vaſtgeſteld is, hoe men ſal koomen, ſoo in de Vergadering van Holland, als ter Generaliteit, tot beſluit in ſaaken, waar in geen overſtemming plaats heeft, en hoe men de Leeden, ſonder onderſcheid van groot off klein, ſal doen naakoomen de genoome Reſolutien.

Soo voor het ooverige iets evident is in materie

Digitized by Google

rie van Regeering, het is, dat geen ſaak ſoo regelregt leid tot een totaale omkeering der Regeering, of ten minſte, in een Regeering gelyk die van deeſe Republicq, tot een Stadhouder, als de ſaaken te laaten in wanorder, en het Land buyten poſtuur van defenſie:

En daarom is het ook ſeer wel te vatten, dat geen meerder drift om weg te neemen de capitaale defecten in de jeegenwoordige conſtitutie der Regeering beſpeurd word in Regenten, welke naa een Stadhouder hellen.

Maar ſoo dit ſeer wel te vatten is, het is integendeel ten hoogſte te verwonderen, dat het gros der Regenten, welker gedrag uitwyſt dat zy afkeerig zyn van een ſodanige verandering, drie en twintig jaaren hebben laaten verloopen naa de dood van de laaſte Stadhouder, en daar onder twaalf jaaren van vreede, ſonder dat in al die tyd een eenige Reſolutie genoomen, nog ſelfs meer als een enkeld Advis (1) uitgebragt, is, buiten de Adviſen van de Raad van Staate aan de laaſte extraordinaris Vergadering, dienende tot wegneeming der boven aangeweeſe defecten in de jeegenwoordige Regeering, en by gevolg tot handhaaving van deſelve.

Immers die voorige exemplen vergelykt met de jeegenwoordige geſteldheid van ſaaken, gelyk het alle Regenten paſt, kan in geen twyffel trekken, dat indien de hand niet anders geſlaagen word aan 't werk als gedaan is ſeedert de dood van

(1) Nᵃ. Het Advis, hier gemeld, raakt alleen de Generaliteit, of de Provᵉ in het gemeen, en is van den 12 April 1721.

Digitized by Google

van de laaſte Stadhouder, de gemeente, gaande gemaakt by de eerſte ramp, die de Staat ſal overkoomen, door luiden, die ſig nu ſtil houden, maar die dan het hoofd ſullen opſteeken, en ten breedſte ſullen uitmeeten de defecten in de Regeering en de oorſaaken en gevolgen van die defecten, ſal een Stadhouder, en wel een Stadhouder met ſoo onbepaalde magt als de laaſte, opdringen aan de Provincien, welke nog geen Stadhouder hebben, en vooral meede aan de Provincie van Holland.

En dat in tegendeel niets ſoo ſeer aan ſodanige luiden ſal beneemen de plauſibelſte pretexten, waar door de gemeente ſoude konnen tegen de Regeering opgeſet, en in faveur van een Stadhouder gaande gemaakt, worden, als ſonder uitſtel te verbeeteren de defecten in de conſtitutie der Regeering, en daar door de weg te baanen, gelyk geſegt is, tot het verder redres.

Tegen de bovenſtaande voorſlaagen, tendeerende tot handhaaving der jeegenwoordige vrye Staatsregeering *ſonder eminent hoofd*, ſoo wel als tot herſtel der vervalle ſaaken, ſullen de geene, die Stadhoudersgeſind zyn, niet manqueeren in te brengen, dat de Voorouders, ſtigters van de Republiq, en ieverige voorſtanders van de Vryheid, nergens minder om gedagt hebben als om een Regeering ſonder Stadhouder: in tegendeel, dat ſy van begryp geweeſt zyn, en meer als eens ſolemneelyk verklaard hebben, *dat de Regeering niet konde weeſen ſonder hoofd* (a): en dat de-

(a) Sie *de Acte van de Gouvernem. van Holl.* 21 *Jul.* 1575. *de Unie tuſſchen Holl. en Zeel.* 28 *April* 1576, en *de Acte van de Hooge Overheid* 23 *Dec.* 1581.

Digitized by Google

deſelve niets anders verſtaan hebben door de Vryheid, waar voor ſe vogten, als de Regten, en Privilegien, van de Staaten, en van de Ingeſeetenen, ſoo als beide die hadden beſeeten onder de voorige Landsheeren: in plaats dat het woord *Vryheid* heedensdaags in veeler mond beduid *een Staatsregeering ſonder Stadhouder, en een independentie van de Prov^en van malkander*, ſoo niet een volſlaagen anarchie:

En dat niet alleen, maar dat de ondervinding van volgende tyden geleerd heeft, dat de Stadhouders veel gecontribueert hebben om de Provincien, ſoo elk in den haare, als onder malkander, te houden in ruſt en eenigheid: en niet minder om ſpoed, vigueur, en ſecreteſſe, by te ſetten, beide aan de deliberatien, en aan de executie der genoome Reſ^en.

Maar die ſoo raiſonneeren beſinnen niet, dat de Stigters van de Republiq geen gelyke ondervinding hadden als de tyd ſedert gegeeven heeft van het misbruik, dat gemaakt kan worden van het Stadhouders ampt:

Dat deſelve, ſchoon geen gelyke ondervinding hebbende, egter klaar genoeg getoond hebben naa doode van Prins Willem den Oude, wat haar begryp was van het Stadhouders ampt; dewyl ſe het Ampt niet vervulden, als doe ſy het niet durfden langer oopen laaten, uit vrees dat de Graaf van Leiceſter er ſig ſoude indringen:

Dat wanneer de tyd doed ſien, dat een middel, welk men in het begin aanſag voor het beſte om vreede, eenigheid, ſpoed, vigueur, en ſecreteſſe, te bevorderen, een gevaarlyk middel is, het niet vreemd is, dat men denkt om,

andere middelen, die minder gevaarlyk, en misſchien, wanneer daar van regt gebruik gemaakt wordt, eeven nuttig zyn:

En dat voor de reſt, de meening van de Stadhouders daar gelaaten zynde: dewyl een goede meening kan ſaamen gaan met een verkeerd begryp, of met het gebruik van ongeoorloſde middelen: de eclatantſte, en daarom de meeſt bekende, geleegentheeden, waar in de Stadhouders hebben gebruik gemaakt van haar autoriteit, geleegentheeden zyn, waar in ſe om te koomen tot haar oogmerk, ſig nergens minder aan gebonden hebben als aan 's Lands Wetten, en Privilegien, en aan de ordre van de Regeering:

En dat principalyk daar aan toe te ſchryven is, dat de jeegenwoordige Regenten, reflecteerende op gepaſſeerde ſaaken, en niet ſonder reeden bekommert, dat volgende Stadhouders, voortgaande op het ſpoor der voorige, meede ſouden konnen haar autoriteit misbruiken, en (gelyk het veeltyds gaat) nog verder uitſpatten, generalyk een ſoo groot weerſin hebben tegen een Stadhouder, dat de voorſlag van een Stadhouder by ſeer weinige ſoude ingang vinden.

Maar ſoo dit alles bewyſt genoegſaam het ongelyk der geenen, welke op het exempel der Voorouders ſouden willen denken om een Stadhouder: ſonder dat het nodig is meer redenen daar by te voegen: maar het bewyſt niet minder, dat des te ernſtiger moet gedagt worden op andere geneesmiddelen van de quaalen van de Republiq: de quaalen niet minder gevaarlyk zynde, nog minder roepende om ſpoedige, en efficacieuſe, remedien, om dat een voorgeſlaage re-

Digitized by Google

remedie niet goed is in ſig ſelf, of niet practicabel in ſeekere omſtandigheeden.

Indien gevraagt mogt worden naa de reeden, waarom niet geſprooken is in dit Geſchrift van het Ampt van *Capitein Generaal van den Staat*, welk ſoo wel gevaçeert heeft ſeedert twintig jaaren als de andere Ampten, waar meede de laaſt overleede Koning van Groot-Brittannien is bekleed geweeſt: ſoo dient daar op tot onderregting:

Eerſtelyk, dat het oogmerk van dit Geſchrift niet verder gaat als te ſpreeken van de defecten in de conſtitutie, of form, van de Regeering: en dat daarom heeft moeten geſprooken worden van het Ampt van *Stadhouder*, als weeſende een notabel ingrediënt van de conſtitutie der Provinciale Regeering: en van het Ampt van *Admiraal Generaal*, als beſtaande ten principaale in het *hebben van opſigt, en ſuperintendentie over alle ſaaken, het ſtuk der Zee, Admiraliteit, en den oorlog te Waater, eenigſins raakende*, en derhalven ſonderling te paſſe koomende in het generaal beſtier der Zeeſaaken: maar niet van het Ampt van *Capitein Generaal van den Staat*, als welk ſoo ver is van eenig deel te geeven aan de Regeering, of aan de deliberatien, dat de laaſt overleede Koning van Groot-Brittannien in het jaar 1672 aangeſteld zynde tot *Capitein Generaal*, haar Ho: Mo: nodig oordeelden, by Reſolutie vaſt te ſtellen, dat hy, „ onaangeſien het voorſ. employ „ ſoude blyven behouden de ſeſſie, en ſtem, in „ de Raad van Staate (*a*):"

En ten andere, dat het Ampt van *Capitein Ge-*

(*a*) *Reſ: St.ten Gen.* 24 *Febr:* 1672.

Digitized by Google

Generaal van den Staat geen Ampt van ſoo groote conſideratie is als doorgaans gemeend word, oft dat men het doorgaans confundeerd met dat van *Provinciaal Capitein Generaal*, welk een gedeelte, of een gevolg, is van het Ampt van *Stadhouder*: het Ampt van *Capitein Generaal van de Staat* alleen beſtaande in *het opperſte commandement van de Legers, of Militie, buiten de Provincien, en te velde zynde*, immers naa het gevoelen van de Heeren Staaten van Holland, in het breede geadſtrueert in de Deductie door deſelve overgegeeven in de Groote Vergadering van de Bondgenooten den 30 Janry: 1651.

Maar behalven die vraag kan 'er een andere veel importanter vraag op dit Geſchrift gedaan worden, en die niet ſoo ligt is te beantwoorden, of men naamelyk verſeekert zyn kan dat de voorgeſlaage middelen ſodanig ſullen remedieëren aan de defecten in de jeegenwoordige conſtitutie der Regeering, dat niets weeſentlyks daar aan ſal ontbreeken: en dat men geen eminent hooft ſal noodig hebben om aan die middelen te geeven de vereiſchte kragt en uitwerking.

Waar op diend, dat uit de ſchets van de oude conſtitutie der Regeering, gegeeven in het begin van dit Geſchrift, ſchynt te volgen, dat het werkſtellig maaken der voorgeſlaage middelen ſoo ver ſal remedieëren aan de defecten in de jeegenwoordige conſtitutie, dat 'er geene ſullen overblyven, als die onafſcheidelyke gevolgen zyn van een Staatsregeering, welke, gelyk alle formen van Regeering, haar defecten heeft:

Dat miſſchien het voornaamſte defect van alle Staats-

Digitized by Google

Staatsregeeringen is, dat ſe meer of min manqueeren aan vigueur, en aan ſubordinatie:

Dat bekend is, hoe ſeer dat defect ſeedert een geruime tyd de overhand genoomen heeft in deeſe Republicq:

En dat daarom niemand kan verſeekeren, dat de voorgeſlaage middelen ſullen hebben ſoo compleete uitwerking, als ſe behoorden te hebben uit haar natuur:

Dog dat in het voorſlaan der bovenſtaande middelen van redres gelet is, gelyk notoirlyk moet gelet worden in het voorſlaan van remedien tegen politique quaalen, ſoo men wil dat die ſullen ingang vinden, op twee generaale maximen, waar van de eerſte is, dat, dewyl alle Staatsregeeringen niet van ééne ſoort zyn, de middelen van redres moeten gepaſt worden na die byſondere ſoort van Staatsregeering, welke ſoude moeten daar van gebruik maaken:

Middelen, welke ſouden van nut weeſen in een Staatsregeering, beſtaande uit een vergadering van het geheel Volk, of van volmagten ſonder rugſpraak, konnen ondienſtig, of niet practicabel, zyn in een Regeering, beſtaande uit Leeden, die van malkander independent zyn, of uit Leeden van ſeer ongelyk vermoogen, en nog meer, wanneer die beſtaat uit Leeden, waar in de independentie, en de ongelykheid van vermoogen, beide plaats hebben:

De tweede, dat in het voorſlaan van middelen van redres moet onderſogt worden, niet alleen, welke middelen de beſte zyn met opſigt tot de conſtitutie van die Staatsregeering, welke ſoude moeten daar van gebruik maaken, maar ook,

en

Digitized by Google

en wel inſonderheid, wat middelen apparenſt ſullen ingang vinden, ſchoon miſſchien in haar ſelve niet ſoo goed zynde als andere, mids dat in alle gevallen het beoogt redres daar door kan uitgewerkt worden.

Wanneer men deeſe twee generaale maximen toepaſt op de voorgeſlaage middelen, ſal men moeten toeſtaan, ſoo vertrouwd word, dat die de beſte, ſoo niet de eenige, ſyn, welke konden voorgeſlaagen worden tot redres der defecten in de jeegenwoordige conſtitutie der Regeering.

Het ſoude lang zyn dit te toonen van elk der voorgeſlaage middelen. Maar om het te toonen van het eerſte, en voornaamſte, derſelve, te weeten van de deciſie der verſchillen over ſaaken, waar in geen overſtemming plaats heeft, ſal men vooraf, tot affnyding van cavillatien, toeſtaan al, wat met eenige ſchyn van reeden ingebragt kan worden tegen het middel van deciſie, ſodanig als het boven voorgeſlaagen is:

En naamelyk ſal men in de eerſte plaats toeſtaan, dat 'er beeter middelen konnen zyn als het middel van deciſie om in een Staatsregeering te koomen tot een afkomſt der deliberatien over de gewigtigſte ſaaken van Staat en financien: by exempel, de overſtemming, het zy met een ſimple, of met een groote, meerderheid, of het geeven van meerder, of minder, ſtemmen aan de byſondere Leeden naa de verſcheidentheid van elkx vermoogen en belang: op welke verſcheidentheid geoogt is in het getal van Raaden, welke de Provincien reſpectivelyk nomineeren tot de Raad van Staate, en tot de Collegien ter Admiraliteit:

Ten

Digitized by Google

Ten anderen, dat de voorgeſlaage manier van deciſie ſubject is aan veel, en groote, inconveniënten, gelyk als, dat ſe van langer train is als Staatsdeliberatiën meenigmaal toelaaten, en van veel te onſeekere uitſlag om te konnen beſtaan met de vaſte maximen, en met de eguale conduite, welke ſoo nodig zyn tot een goed, en gelukkig, beſtier der ſaaken van Regeering:

En ten derde, dat men op een eenvoudiger wys ſoude remedieëren aan die inconveniënten door het aanſtellen van één, of meerder, vaſte Deciſeurs van alle voorvallende verſchillen over ſaaken, waar in geen overſtemming plaats heeft, gelyk gedaan is by de Unie van Utregt, en by de Ordonnancien op de Vergadering van Holland van de jaaren 1574 en 1581.

Want, wanneer deeſe ſwaarigheeden getoeſt worden aan de twee bovenſtaande maximen, ſal men vinden, dat ſe niet beletten, dat het middel van deciſie, en wel ſodanig als het voorgeſlaagen is, het beſte middel is, dat voorgeſlaagen konde worden, hoewel ſe anders van ſonderling gewigt zyn.

Men overweege ten dien einde, dat het regt van niet overſtemd te worden in pointen van belaſting, en meer andere, by de oude Privilegien, by de Unie van Utregt, en by de Ordonnantien op de Vergadering van Holland van de jaaren 1574, 1581, en 1584, vaſtgeſteld, en altyd voor een ſoo weeſentlyk deel van de conſtitutie der Regeering gehouden, is, dat het ſeer vreemd en onaangenaam ſoude voorkoomen daar in te willen veranderinge maaken door in de plaats in te voeren een generaale overſtemming

Digitized by Google

ſonder onderſcheid van ſaaken, hoedanig die overſtemming ook mogt gemodificeert weeſen:

Dat het middel van deciſie meede, in ſig ſelf aangemerkt, gegrond is in de Unie, en in de voorſ: dry ſucceſſive Ordonnantien op de Vergadering van Holland, en, aangemerkt met opſigt tot de voorgeſlaage manier van deciſie, overeenkomſtig is met de gedagten, welke men voor deeſe daar over gehad heeft in tyden, wanneer de Staat, en wanneer de Provincie van Holland in het byſonder, meede waaren ſonder eminent hoofd, en naamelyk in de jaaren 1585, en 1651:

Dat, ſoo het middel van deciſie eens van nieuws was vaſtgeſteld, ongetwyffelt ſeer weinig geleegentheeden ſouden voorkoomen, waar in men ſoude genoodſaakt weeſen daar van gebruik te maaken, om dat de veelvuldige discrepantien tuſſchen de Leeden, en het gebrek van toegeevendheid, ten grooten deele daar van daan koomen, dat men jeegenwoordig de ſaaken kan houden buiten beſluit door ſtyf te blyven ſtaan op zyn gevoelen, in plaats dat men als dan daar door niets anders ſoude uitwerken, als dat het verſchil ſoude gedecideert worden door Arbiters: en by gevolg, dat de inconveniënten in de voorgeſlaage manier van deciſie niet ſeer te vreeſen zyn:

Dat tegen de ſwaarigheeden in de voorgeſlaage manier van deciſie moeten geſteld worden de ſwaarigheden, waar in men uit de conſtitutie der Regeering ſoude vallen door het aanſtellen van één of meerder vaſte Arbiters, wat naam ſe mogten draagen, en naamelyk dat ſodanige Arbiters ſouden meeſters weeſen van alle impor-

tan-

Digitized by Google

tante deliberatien: waar toe ſe maar ſouden behoeven credits, en beleids, genoeg te hebben om tweeſpalt, of verſcheidentheid van ſentimenten, te verwekken tuſſchen de Provincien, of Leeden van dien: het geen weinig moeite koſt in een Regeering, ſaamengeſteld uit ſoo veel Leeden en uit Leeden van ſoo verſcheide vermoogen en intereſſen;

Dat die ſelve verſcheidentheid meede oorſaak ſoude weeſen, ſoo men, in plaats van het middel van deciſie, ſoude willen voorſtaan een overſtemming, waar in op de eene, of andere, van de bovenſtaande wyſen ſoude worden agt geſlaagen op het meerder of minder vermoogen en belang van de Leeden, dat men naa alle apparentien ſig noit verſtaan ſoude over de proportie.

En eindelyk, dat de geenen, welke ſouden willen een vaſt Arbiter, of Scheidsman, aanſtellen, het zy met of ſonder adjunctie van Raaden, immers ver uit de meeſte, een Prins in 't oog hebben, welke nog in ettelyke jaaren niet kan daar toe gebruikt worden: dat de ſaaken van de Regeering onmooglyk konnen ſoo lang blyven in de jeegenwoordige verwerring: en dat daarom in alle gevallen de voorgeſlaage manier van deciſie behoorde vaſtgeſteld te worden by proviſie voor eenige jaaren, welke ſouden doen ſien, of het beeter weeſen ſal, daar by te blyven, of verandering daar in te maaken: eeven als de Provincie van Holland in het jaar 1663 (*a*) voor-

(*a*) 2 *Mey* 1663.

Digitized by Google

voorſloeg het arreſteeren by proviſie voor ſes jaaren van de concept Reſolutie van de Vergadering op de groote Saal van het jaar 1651 over de deciſie der verſchillen tuſſchen de Provincien, en over de middelen van conſtrainte.

Uit het geſegde noopende het voorgeſlaage middel van deciſie kan genoegſaam afgenoomen worden, wat men ſoude konnen ſeggen tot eclairciſſement, en juſtificatie, der verdere voorſlaagen. Soo dat het overtollig ſchynt, ſig breeder daar op uit te laaten.

Schets,

Digitized by Google

Schets, of Concept, van een Inſtructie, te geeven aan de Vergadering van haar Ho: Mo: op 't ſubject van de ſuperintendentie der ſaaken van de Admiraliteit, meerendeels genoomen uit de Inſtructie van het Collegie ſuperintendent van den 22 April 1589, uit de Inſtructie van de Collegien ter Admiraliteit van den 13 Aug: 1597, uit de Inſtructie van de Gener.s Reekenkamer van den 21 Jann: 1622, en uit die van de Raad van Staate van den 18 Juli 1651.

1.

De Vergadering van haar Ho: Mo: ſal hebben en gebruiken de ſuperintendentie, bevel, en geſag, over alle ſaaken, raakende het ſtuk der Zee, Admiraliteit, en Oorlog te waater, mitsgaders de Middelen, daar toe gedeſtineert: inneemende op alles de conſideratien van de Collegien ter Admiraliteit, en ten dien einde beſchryvende Gecommitteerden uit deſelve, ſoo wanneer, en ſoo dikwils, als het nodig weeſen ſal.

2.

In het exerceeren van welke ſuperintendentie, bevel, en geſag de voorsz: Vergadering ſal

Digitized by Google

volgen de Inſtructie, den 15 Aug: 1597 gearreſteert voor de Collegien ter Admiraliteit, voor ſoo veel deſelve Inſtructie daar op applicabel is, en de verdere Reglementen, en ordres, by de geſamentlyke Bondgenooten gearreſteert op het ſtuk van de Admiraliteit, neemende vooral goed reguard, dat de voorsz. Collegien alleſins nakoomen haar Inſtructie, en de voorsz: Reglementen, en ordres, in het geen dat haar aangaat.

8.

En om efficacieuſelyk te weeren de abuiſen, welke in ſwang gaan, ſoo ontrent den ophef der Middelen te waater, als ontrent de verdere ſaaken, zynde van de adminiſtratie, en van het bewind der Collegien ter Admiraliteit, ſal de voorsz: Vergadering byſonderlyk goed reguard neemen, en met der daad beletten, eerſtelyk, dat geen Ampten, of bedieningen, van de Admiraliteit dependeerende, groot, nog klein, gegeeven worden aan kinderen, of aan andere perſoonen, welke in geen ſtaat zyn om deſelve Ampten, of bedieningen, in eigener perſoon waar te neemen: ten anderen, dat geene van de voorsz: Ampten, of bedieningen, verkoft, of met penſioenen, of andere uitkeeringen, belaſt, worden, of, in het generaal, dat eenig voordeel daar van genooten worde als alleen by die geene, welke daar toe geregtigt zyn volgens commiſſie en Inſtructie: en ten derde, dat de voorsz: Ampten, en bedieningen perſoonlyk waargenoomen worden door de beampten ſelve, en door niemant anders, onder wat naam, of praetext, het ſoude moo-

Digitized by Google

moogen weesen: en dat ten dien einde de beampten, van de Admiraliteit dependeerende, geene uitgesondert, houden haar vaste woonplaats, en gewoone residentie ter plaatse, alwaar haar respective ampten, en bedieningen, moeten waargenoomen worden, en nergens elders: wordende de voorsz: Ampten, en bedieningen, by deese verklaart incompatibel met eenige Staaten, Ampten, of bedieningen, welke in eeniger wyse souden beletten de voorsz: vaste en gewoone residentie.

4.

En sal de Vergadering, het tegendeel van eenige der bovenstaande pointen bevindende, gehouden zyn sodanige beampten aanstonds te suspendeeren van haar Ampten, en bedieningen, en ordre te stellen op de provisioneele waarneeming derselve, sonder andere forme van proces, als dat de Vergadering vooraf sal inneemen het berigt van den Advocaat Fiscaal van het Collegie ter Admiraliteit, waar onder sodanige beampten resorteeren, en de beampten sommierlyk sal doen hooren door Commissarissen: mids doende, aanstonds naa de suspensie, contendeeren tot cassatie door den Fiscaal van de Generaliteit (1), en

(1) N^a. Men weet naaulyx sedert 50 jaaren, dat 'er een Fiscaal van de Generaliteit is. Maar voor die tyd is hy seer bekend in de Registers van haar Ho: Mo:, en van den Raad van Staate. Men gebruikt tegenwoordig Adv: van het Land *ad certas causas*: maar die hebben noch geduurige toesigt op de naakoming der Placaaten, Reglementen, Ordonn^ce, Instructien, &c:, noch qualiteit om kennis te neemen, of te geeven, van de contravensien, en abuisen, of om eenige ordre daar ontrent te versoeken.

Digitized by Google

en door den Fiscaal van het reſſort als Gevoegde, en ſendende het proces, in ſtaat van wyſen gebragt weeſende, aan een Hof van Juſtitie, om te formeeren een dictum van Sententie, welke onveranderlyk gevolgt, en op de naam van de Vergadering gepronunciëert ſal worden (*a*).

5.

Saaken voorkoomende, waar over crimineelyk ſoude moeten geprocedeert worden tegen eenige van de Raaden ter Admiraliteit, of Miniſters van de Collegien, en naamelyk de Advocaaten Fiscaal, Secretariſſen, en Ontfangers Generaal, of ook tegen Commiſen Generaal, en Equipagiemeeſters, ſal de Vergadering ſodanige ſaaken ſtellen in handen van de Fiscaal van de Generaliteit, en van de Fiscaal, of Procureur Generaal, van de Provincie, waar in het Collegie ter Admiraliteit reſideert, tot welk de Raaden, Miniſters, Commiſen Generaal, of Equipagiemeesters, tegen welke ſoude moeten geprocedeert worden, behooren, ten einde om ter ordonnantie van het hoogſte Collegie van Juſtitie aldaar ſig tegen de voorsz: perſoonen te informeeren: deſelve te dagvaarden voor het voorsz: Collegie van Juſtitie: hunluiden te maaken haar proces: het ſelve te inſtrueeren, en te brengen in ſtaat van wyſen: en, ſoo de ſaak raakt eenige van de bovengenoemde Miniſters, Commiſen Generaal, of Equipagiemeeſters, deſelve voor het voorsz: hoog-

(*a*) Sie *de Inſtructie van het Collegie ſuperintendent* 22 *April* 1589.

Digitized by Google

hoogſte Collegie van Juſtitie te vervolgen ten diffinitive (*a*).

6.

Maar, ſoo de ſaak raakt iemand van de Raaden, ſal het proces, behoorlyk geïnſtrueert zynde, geſonden worden door het Hoff, voor welk het geïnſtrueert is, aan de Staaten van de Provincie, uit welke de aangeklaagde Raad, of Raaden, in het Collegie gecommitteert zyn, welke aangenoomen hebben, en by het arreſteeren deeſer Inſtructie aanneemen, en belooven, het ſelve proces aldaar by de ordinaris Juſtitie, of ordinaris dagelykſche Regter van de aangeklaagde, te ſullen doen termineeren by finale deciſie binnen de tyd van ſes weeken naa den ontfang (*b*).

7.

En ſullen de Sententien, uit kragte van de dry bovenſtaande articulen te wyſen, aan geen appel, of reformatie ſubject zyn, maar alleen aan reviſie, te weeten, wanneer ordinaris geprocedeert, en niet op confeſſie regt gedaan is (*c*).

8.

Ontrent alle crimineele ſaaken, raakende de mindere Officianten, en bedienden, van de Collegien ter Admiraliteit, ſal preventie plaats hebben

(*a*) *Inſtructie Raad van Staate Art*. 40.
(*b*) *Ibidem.*
(*c*) *Ibidem.*

Digitized by Google

ben tuſſchen de Fiscaal van de Generaliteit, en de Fiscaal van het Collegie, waar onder de voorsz: mindere Officianten, en bedienden, reſorteeren: ten dien effecte, dat de preventie ſal worden geintroduceert door de reſolutie, of ordre, van de Vergadering van haar Ho: Mo: om te inſormeeren, en dat de Fiscaal van de Generaliteit, in cas van preventie, ſal moeten procedeeren voor het voorsz: Collegie, en dat de Fiscaal van het Collegie ſig ſal moogen voegen ten proceſſe, en, in dat geval, ſal genieten portie, aan hem volgens de Placaaten toekoomende in cas van pecunieele mulcten.

9.

De Ontfangers Generaal van de voorsz: Collegien in gebreeke blyvende van jaarlyx, binnen behoorlyke tyd, te reekenen van haar geheelen ontfang, en adminiſtratie, ſoo ordinaris, als extraordinaris, aan de Generaliteits Reekenkamer, ſal de Vergadering, op de advertentie, daar van door de Reekenkaamer gegeeven, de gebreekige Ontfangers Gen'. daar toe houden by middel van parate executie. ten welken einde de Staaten van de Provincien, waar in de gebreekige Ontfangers Gen'. reſideeren, onwygerlyk ſullen verleenen Acte van territoir.

10.

De voorsz: Vergadering ſal, naa ingenoome ſchriftelyk berigt van de reſpective Collegien ter Admiraliteit, en naa gehoude conferentie met Ge-

Digitized by Google

Gecommitteerden uit de Generaliteits Reekenkaamer, reſolveeren op de partyen, welke door deſelve Kaamer in het opneemen der reekeningen van de reſpective Ontfangers Generaal van de voorsz: Collegien geroijeert, of met *loquaturs* beſwaart zyn, ſoo als bevonden ſal worden te behooren ten meeſten dienſte van den Lande (*a*).

II.

En om met het vereiſte effect de hand te konnen houden aan de ſaaken van de Admiraliteit, ſal de Vergadering van haar Ho: Mo: bevorderen, en door alle bequaame middelen uitwerken, dat de Raaden en Magiſtraaten van de Steeden daar eenigen ontfang van Convoijen en Licenten is, preſteeren den eed, geordonneert by de Reſolutie, of Acte, van den 23 October 1582, by welke de Convoijen en Licenten gemaakt zyn van Provinciale tot Generaliteits Middelen, en op heeden van nieuws gearreſteert: en ſal ſonder oogluiking doen procedeeren tegen de Raaden, en Magiſtraaten, welke ſouden moogen in gebreeke blyven van het preſteeren van den voorsz: eed; of welke die ſouden moogen overtreeden, voor het hoogſte Hoff van Juſtitie van de Provincie, waar onder deſelve reſorteeren, door den Fiscaal van de Generaliteit, en door den Fiscaal, of Procureur Generaal van de Provincie als Gevoegde, als tegen *perturbateurs van de gemeene ruſte*, in conformiteit van de voorsz: Reſolutie, of Acte.

12. Ge-

(*a*) Sie *Inſtructie van de Generaliteits Reekenkaamer* 21 *Jany* 1622 *Art:* 6.

Digitized by Google

12.

Gelyk de Vergadering meede ten ſelven einde de Raaden ter Admiraliteit, Advocaaten Fiscaal, Secretariſſen, en Commiſen Generaal, by derſelver aanſtelling ſal doen belooven onder ſolemneelen eede agtervolgens en in conformiteit van haar Ho: Mo: Reſolutie van den 8en Auguſti 1687, „ ſig niet te ſullen reguleeren, off „ in eenigen deele obtempereeren aan eenige be„ veelen, oppoſitie, reſiſtentie, of anderſins, „ wat het ook ſoude moogen weeſen, die haar „ ſoude moogen worden gegeeven, of gedaan, „ by of van weegen de Heeren Staaten van ee„ nige Provincien, of de Magiſtraaten van ee„ nige Steeden, offonderlyk, ſonder Reſolutie „ van haar Ho: Mo:, of contrarie van het Pla„ caat en Ordonnantie op den opheff der Mid„ delen te waater: maar van die voorſ: bevee„ len, oppoſitie, reſiſtentie, off wat het ook „ ſoude mogen weeſen, aanſtonds kenniſſe te „ ſullen geeven aan haar Ho: Mo:, en dien „ onvermindert, en niet tegenſtaande de voorſ. „ beveelen, off oppoſitie, reſiſtentie, off ander„ ſins, haar, voor ſoo veel in haar is, preciſe„ lyk te ſullen gedraagen na het voorſ: Placaat „ en Ordonnantie, ſonder eenige diſſimulatie off „ conniventie."

DIS-

Digitized by Google

DISCOURS

OVER DE CONSTITUTIE

DER

VERGADERING

VAN DE HOOG MOGENDE HEEREN,

STAATEN GENERAAL

DER VEREENIGDE NEDERLANDEN,

EN

OVER DE MATERIE, EN FORME,

VAN HAARE DELIBERATIEN.

Opgeſtelt in het Jaar 1719.

Digitized by Google

TAFEL DER CAPITTELEN.

Eerſte Capittel. Generaale beſchryving van de natuur, en conſtitutie, der Vergadering van haar Ho: Mo:. . . . . *fol:* 145.
Tweede Cap:. Van de oude forme en conſtitutie der Vergadering van de Staaten Generaal, en hoe met de tyd een permanent Collegie daar uit geſprooten is. . . . . *fol:* 151.
Derde Cap:. Van de ſaaken behoorende tot de deliberatien van haar Ho: Mo:. . *fol:* 166.
Vierde Cap:. Hoe ver de ſaaken, welke zyn van het departement van den Raad van Staate, en van de Collegien ter Admiraliteit, behooren tot de deliberatien van haar Ho: Mo:. . *fol:* 203.
Vyfde Cap:. Van de meerder, of minder, magt, welke de Vergadering van haar Ho: Mo: heeft naa de verſcheidentheit der ſaaken, waar over gedelibereert word. . . *fol:* 221.
Sesde Cap:. Off de Vergadering van haar Ho: Mo: kan retracteeren de Reſolutien, en Decreeten, van de Generaliteits Collegien. . *fol:* 237.
Sevende Cap:. Off, en in wat ſin, de Souverainiteit van den Staat reſideert in de Vergadering van haar Ho: Mo:, en van het onderſcheit tuſſchen deſelve, en een meer eigentlyk ſoo genaamde Vergadering van de Staaten Generaal der Vereenigde Nederlanden. . *fol:* 243.
Agtſte Cap:. Van het maaken van een Inſtructie voor de Vergadering van haar Hoog Mog:. *fol:* 255.

In-

Digitized by Google

Inleiding tot het volgend Discours over de conſtitutie der Vergadering van de Hoog Mogende Heeren Staten Generaal der Vereenigde Nederlanden, en over de materie, en forme, van haare deliberatien.

Die niet geheel onkundig is van de oude conſtitutie der Regeering van de Republicq weet, dat *de generaale directie der gemeene ſaaken van de geünieerde Provincien*, of, om te ſpreeken de taal der Voorouders, *de generaale Regeering* veel meer als een eeuw geleeden overgebragt is van de Raad van Staate, waar aan ſe gedefereert was by Inſtructie, aan de Vergadering van haar Ho: Mo:.

En die daar neevéns eenige kennis heeft van de jegenwoordige conſtitutie van de Regeering kan niet ignoreeren, dat de Provincien al ſeedert veel jaaren, maar ſpecialyk ſedert de laasten oorlog, een ſodanig gebruik gemaakt hebben van de magt, welke ſe hebben elk over haar Gedeputeerden ter Vergadering van haar Ho: Mo:, een Vergadering ſonder Inſtructie, dat deſelve jegenwoordig onder de pompeuſe naam van *Staaten Generaal der Vereenigde Nederlanden* niet veel meerder, ſoo geen minder, weſentlyk geſag heeft, buiten ſpeciale laſt en autoriſatie van de Provincien op de ſaaken, ſoo als die ſucceſſivelyk voorvallen, als de Raad van Staate.

Waar dit heenen leid, kan niemand nalaaten te

Digitized by Google

te ſien, die oogen in het voorhoofd heeft, en eenigſins bedreeven is in Staats-ſaaken, te weeten na een geheele vernietiging der Unie, en naa een volſlaagen Anarchie in alle ſaaken, welke de Provincien in het gemeen betreffen:

Onmogelyk zynde uit de natuur der ſaake, dat de Unie beſtaa ſonder een Collegie, of een Vergadering, die *de generaale Regeering*, of het generaal beſtier der gemeene ſaaken van de geünieerde Provincien, in handen heeft, en die daar toe voorſien is met het nodig geſag:

En niets ſig ſoo klaar opdoende, wanneer men met de minſte opmerking naaſpeurt de oorſaaken van het groot verval in alles, wat betrekkelyk is tot de Unie, als dat het miſſen van een ſodanige Vergadering, of Collegie, de capitaale oorſaak daar van is;

Het geen ligt ſoude zyn van ſtuk tot ſtuk te toonen, ſoo ontrent de ſaaken te Waater, als ontrent de ſaaken te Lande, ſoo ontrent de buitenlandſche, als ontrent de binnenlandſche, indien een ſaak, ſoo klaar als deeſe, ſpecifiquer aanwyſing behoefde.

'T is waar, dat dit een oude quaal is: en dat veele, misſchien uit wanhoop aan de geneſing van een quaal ſoo diep gewortelt, ſe willen aangeſien hebben voor minder gevaarlyk, om dat ſe oud, en, ſoo men haar gelooven mag, van dat ſoort van qualen is, waar aan alle Regeeringen ſubject zyn, dewyl 'er dog geene is, die niet in haare conſtitutie deeſe, off geene, defecten heeft.

Maar die ſig daar meede vleyen, overdenken niet, dat ſoo weinig als quynende ſiekten daarom

om minder doodelyk zyn, om dat haar uitwerking langſaam, en ongevoelig, is, de Republicq ſoo weinig buiten gevaar is van door de aangeweeſe oorſaak verlooren te gaan, om dat haar waggelend geſtel niet voor lang onder de voet gevallen is:

Se overdenken niet, dat, gelyk een ſwak, en uitgeteerd, lichaam beſwykt onder quaalen, waar aan een ſterk, en wel geſtelt, lichaam weder-ſtaat, ſoo ook de Republicq, ſoo ſeer verſwakt in haar financien, in haar credit, en in haar aanſien, jegenwoordig onvergelykelyk meer te dugten heeft de gevolgen van de defecten in haar conſtitutie als doe het beeter geſtelt was met haar financien, met haar credit, en met haar aanſien:

Se overdenken niet, het geen egter palpabel is, dat de defecten in de conſtitutie van de Republicq ſeer toegenoomen, en verſlimmert, zyn in deeſe laaſte jaaren, en dat de gevolgen daar van ſig veel meer hebben doen gevoelen, als voor deeſe:

Eindelyk, ſe overdenken niet, dat die defecten in geene deelen ſoo gevaarlyk waaren, doe een eminent hooft door ſyn groot geſag (wettig, of geüſurpeert, is van een ander onderſoek) in veel opſigten ſuppleerde aan het gebrek van genoegſaam geſag in de Vergadering van haar Ho: Mo:.

Soo dat, om de Unie tuſſchen de Provincien te maintineeren, en de Republicq ſtaande te houden, ſonder een eminent hooft, het geen uit vrees van gevolgen, welke ligter te voorſien als te voorkoomen zyn, de wenſch en toe-

toeleg van alle goede Patriotten is, niets ſoo volſtrekt noodſaaklyk ſchynt te weeſen, als een nieuw leeven by te ſetten aan het ſoo goed als verſtorve geſag van de *generaale Regeering*:

Het geen geſchieden kan, of door de Raad van Staate te herſtellen in haar oud geſag, met de nodige verandering in haar jegenwoordige Inſtructie, die in veele deelen afwykt van de eerſte van het jaar 1584, en met afſchaffing der ordinaris Vergadering van haar Ho: Mo:.

Het geen weeſen ſoude, de *generaale Regeering* te herſtellen op de primitive voet:

Of wel, door te geeven aan de Vergadering van haar Ho: Mo: een ſodanige Inſtructie, en by die Inſtructie ſoo veel magt, als haar konnen bequaam maaken tot uitvoering van het geen, waar toe de Raad van Staate in het voorſ: jaar 1584, na doode van Prins Willem den Oude, origineelyk ingeſtelt is.

Tot geen van beiden, hoe nodig ook, ſal het ligt te brengen weeſen: maar, ſoo 'er nog eenige hoop is, ſe is gewiſſelyk meer tot het laaſte als tot het eerſte: en daarom kan het niet ondienſtig zyn, uit de Regiſters by een te ſamelen het geen, dat daar in gevonden word van de waare conſtitutie van de Vergadering van haar Ho: Mo:, en van de magt, die van ouds daar aan gecompeteert heeft, op hoop van daar door eenige aanleiding te ſullen geeven tot het delibereeren over een Inſtructie, gebouwt op de oude gronden van de Regeering, waar door de Vergadering ſoude konnen in ſtaat geſtelt worden om de ſaaken van de geünieerde Provincien met de nodige autoriteit te beleiden, en te beſtie-

Digitized by Google

ſtieren, ten gemeenen beſte, en dat (waar op ſonderling te letten is) buiten kommer van misbruik der meerder magt, welke te dien einde ſoude aan de Vergadering in handen geſtelt worden.

Hier toe is het volgend Discours gerigt, in welk men met een getragt heeft op te helderen al, wat ſoo de materie, als de forme, der deliberatien van de Vergadering betreft.

Dan op dat klaarder blyke, van wat noodſaaklykheid het is meerder autoriteit te geeven aan de *generaale Regeering*, en met dat oogmerk te onderſoeken de waare conſtitutie der Vergadering van haar Ho: Mo:, en wat verandering ſoude behooren daar in gemaakt te worden, is het dienſtig, deeſe Inleiding te beſluiten met de Propoſitie, of Memorie, welke die van de Landraad deeden overgeeven aan haar Ho: Mo: in het jaar 1584, wanneer een *nieuwe Regeering* onder de naam van Raad van Staate ingeſtelt, en, dat gedaan zynde, de Landraad afgeſchaft wierd.

Die Propoſitie is wel wat lang, en ſchynt eer te dienen tot bewys, dat de Raad van Staate behoord herſtelt te worden in de *autoriteit*, welke men in het jaar 1584 begreep dat ſe hebben moſt om de gemeene ſaaken te beleiden, als tot bewys, dat die *autoriteit* behoord gegeeven te worden aan de Vergadering van haar Hoog Mog:, het welk het oogmerk is van het volgend Discours.

Maar daarom laat ſe niet naa te toonen op een overtuigende wys, en dat niet door raiſonnementen, maar door eige ondervinding van de

Digitized by Google

Landraad, dat het gebrek van autoriteit in de *generaale Regeering* van het begin af de hoofdquaal van de Republicq geweeſt is, en dat men doe begreep, daar aan te moeten remedieëren door het inſtellen van een Collegie *van meerder autoriteit:*

Hoewel de autoriteit van dat Collegie meede kort daar na verviel, niet, om dat een ſodanig Collegie niet het regte remedie was, maar door de handeling met Engeland, en door de jalouſie, die men vervolgens met reeden ſchepte van een Engelſch Gouverneur Genl., van Engelſche Raaden van Staat, en van Engelſche beſettingen, jalouſie, die miſſchien de Republicq bevreid heeft van een uitheemſch jok, maar die de innerlyke conſtitutie van de Republicq bedorven, en daar door de gronden tot haar ondergang gelegt heeft.

Overgegeven by de Heeren *Roerda* en *Verdoes* van wegen den Landraad den 21 Septemb: 1584.

Kort verhaal hoe de Landraad zyn begin genoomen, wat beleidingen de Gecommitteerden in heuren dienſt gehad, ende hoe zy begeeren van denſelven dienſt ontſlaagen te weeſen.

Myne Heeren naadien Uwe E: belieft eenen anderen of *nieuwen voet van Regeeringe* te ſtellen tot bewaaringe van de geünieërde Provintien, ſal de tegenwoordige of *oude maniere van regeeren* moeten ophouden.

Ende aangeſien alle veranderinge, ende inſonderheit van *Regeeringe* ſeer gevaarlyk zyn, be-

Digitized by Google

behoort men hier in voort te vaaren met ſulke voorſigtigheit, dat 't geene men tot welvaart van de Landen voorneemt, niet tot verderff van deſelve en gedeye.

'T welk beſtaat (ons bedunkens) in een bequaame en gevoeglyke afdankinge van de tegenwoordige Raad, ende in een wyslyk, manlyk, ende ordentlyk begin van den nieuwen.

Van welke twee pointen gemerkt het eerſte den tegenwoordigen Raad aangaat, van wiens wegen wy hier voor U: E: erſcheinen, om een behoorlyke afdankinge te vorderen, ende te vertoonen, hoe die op het bequaamſte tot vorderinge van de gemeene ſaake geſchieden ſal mogen, ende dit op verbeetering van U: E:, ſullen wy daarom van dit point hier alleen ſpreeken.

Overmits dan dit Vertoog ſchynt te beſtaan in drie ſtukken, te weeten, hoe de Landraad zyn begin genoomen; wat beleydinge de Gedeputeerden tot denſelven gehad; en hoe deeſe afgedankt behooren te worden; bidden wy Gecommitteerden van den voorſz. Landraade ſeer distinctelyken, dat U E: gelieve met aandagt en leydſaamheid te hooren, 't geene van ons in het korte van de voorn: drie ſtukken geſeyt ſal mogen worden, ende, gehoort hebbende, ſulken afſcheit te verleenen, als de welvaart des gemeenen beſtens (waar op men naaſt God het ooge behoort te hebben) is vereiſchende.

De Landraad is geſprooten uit de faulten, offte feylen, van den Raad der naarder Unie. Want hoewel de Provincien doe ſig willig lieten vinden in het dragen van de Conſenten, hebben nogtans eenige van hen geenſlaats willen

Digitized by Google

conſenteeren, in de *executie* van deſelve Conſenten, waaromme, dewyle de willige Provincien in de *executie* conſenteerden, niet anders dan met voorbeſcheit ſoo verre alle de andere van gelyke deden, heeft de Raad van de naader Unie het conſent van de *executie* niet mogen bekoomen, niet tegenſtaande alle moeyte en arbeid, daarom gedaan.

Waar uit die geene dan, die de naader Unie tegen de borſt ſcheen te weeſen, oorſaak genoomen hebben omme te practiſeeren een anderen voet van Regeeringe, ſeggende, dat die *executie* moeſte geſchieden door eenen Raad van grooter autoriteit.

'T welk hoewel 't veele ſagen, ende ook ſeyden, niet dan een pretext, of vercierde voorſtel, te weeſen om het voorſ: Verbond van Uytregt den rugge te breeken, (want hoe kan een Raad grooter autoriteit hebben, dan by den geenen is, van dewelke die ſelve Raad geſtelt word?) is nogtans deeſe ſaake met verſcheide middelen, ende kunſten, ſoo om ende wederom geleit omtrent agtien maanden lang, dat ten laaſte in Auguſti 1581 in 's Gravenhage den Raad van de naader Unie verandert is in den Landraad, ende dit met wat verbeeteringe ſal men uit het navolgende verhaal van de beleydinge mogen verſtaan.

Ende, om dat alle veranderingen vol gevaar zyn, heeft men hier in alle voorſigtigheit aangewent, om deſelve voor de gemeene crediteuren, die meeſters van oproer plagten te weeſen, te verduyſteren, ende daarom gelaaten alle de oude Officiers, die ſig wel hadden gedraagen, ende ook begeerden te blyven; item alle

de

Digitized by Google

de ſchulden van den Raad der naader Unie op den Landraad overgeſet, waar door de gemeene crediteurs denſelven toegang om te manen, ende vertrooſting van betaaling, vindende, die veranderinge geen ſwaarigheid heeft voortgebragt, hoewel die Landraad den crediteuren van de naader Unie meeſtendeel met goede woorden, ende hoope van betaalinge, tot nóg toe opgehouden heeft, 't welk, ſoo men den crediteuren alle addres van maninge ende vertroostinge van betaalinge afgeſneeden hadde, onmogelyk ſoude zyn geweeſt, maar daatlyk hebben moeten betaalen, of een oproer verwagten. Hoe alreede die gemeene crediteuren (hoorende dat men Apoſtillen geeft, aan geene ſchulden, voor den eerſten Septemb. gemaakt, gehouden te weeſen) de ooren beginnen op te ſteeken; konnen die van den Landraade betuigen, als naa breeder geſeyt ſal worden.

Omme dan nu te koomen tot het tweede ſtuk, te weeten wat beleydinge die Landraad in haaren dienſt van drie jaaren gehad heeft, is te vooren verklaart, dat die Raad van de naader Unie door gebrek van de voorſz. *executie* is afgegaan, ende in de plaatſe geſtelt die Landraad, op hoope dat deeſe de *executie* met grooter *autoriteit* uitvoeren ſoude, als daar toe beſonder geautoriſeert.

Maar ſal blyken uit navolgende reeden, dat die Landraad niet alleen niet beeter, maar veel erger, de executie van de Conſenten te werk heeft konnen leggen.

Terſtond naa dat zy ingeſtelt was, heeft die Landraad ſig vervoegt in Vriesland, vermits

daar den kryg doe was vallende, ende van daar aan de Provincien geſchreven, ten einde zy een ieder haare Conſenten wilden voldoen, offte dat anderſints de Raad, volgende hun ſpeciaal bevel, de *executie* ſoude moeten in het werk ſtellen, welk ſchryven voor het meeſtendeel vergeefs zynde, heeft men beginnen te denken op den voet van de *executie*, ende bevindende dat men die moeſte doen met aanhoudinge van Scheepen, en Goederen, in Steeden daar toe bequaam, heeft men deshalven aan Antwerpen, Dordregt, en Amſterdam, en andere geſchreven, die het plat geweigert hebben, ſeggende ſulx te ſullen veragteren houre Negociatie, behalven de Stad van Dordregt, die den Deurwaarder van den Landraad arreſt op die van Zeeland toegelaten heeft; maar hebben die van Zeeland voor een dankbaarheid repreſſalie op die van Dordregt gegeeven, ſulx dat hier door het ſelve arreſt by die van Dordregt is afgedaan. Waar door ook het geld, dat die van den Landraad doe opnam op hoope van voorſpoet van de voorſz. *executie*, noch op denſen dag onbetaald ſtaat, hoewel ſonder het ſelve opgenoome geld den Landraad onmogelyk ſoude zyn geweeſt, ons Leger, by Noordhorn nedergelegt, in ſoo korte tyd weder op te regten, ſulx dat daar door den vyand deeſe zyne victorie geheel onvrugtbaar gemaakt wierde.

Daar naa in Decemb. 1581 voorſ:, den vyand ſig verſterkkende op Gelderland, ende de Engelſche terſtond ten verſoeke van de Gelderſche derwaards volgende, is den Landraad uit Vrieslant vertoogen naar den Hage, om met de Staaten van Holland op de voorſz. *ſwarigheid van exe-*

executie wat naarder te raadſlaan, ende is voords op goede hoope uit den Hage getoogen naa Uytregt, om wagt te neemen 't geen den vyand ſoude willen onderſtaan, maar heeft die winter niet ſonderlings aangeleyt.

Als men daar naa in Maert 1582 de Engelſche ſeer ernſtig was verſoekende tot het ontſet van Oudenaarden, is de Landraad, om deeſe ſaake te vorderen, van Utregt vertoogen op Arnhem, ende daar boven de ſes weeken met deſelve handelende, ten laaſte met groote moeite en arbeid hen tot trekken gebragt, mits tellende gereed omtrent agt en twintig duiſent gulden, ende nog daarenboven toeſeggende vyftien duiſent gulden, welke penningen niet met *autoriteit van executie*, maar, gelyk alle andere, met bidden, ſmeeken, vermaanen, en proteſteeren, met ſtukken en brokken by een gebragt zyn, ende dat niet ſonder particuliere obligatie ende belaſtinge van die van den Landraade ſelve.

Dit gedaan zynde is de Landraad weder na Utregt getoogen, om met de Provincien te liquideeren, ende *het point van executie* te vorderen, dan al te vergeefs, als te vooren.

Middelerwyle den vyand het beleg van Lochum onderſtaande, heeft ſig de Landraad in Junis vervoegt tot Campen, van hier tot Zwoll, van hier tot Haſſelt, en van hier wederom tot Campen voorſz., om daar uit Vriesland, en andere oorden, het Crygsvolk te vergaderen, ende ook eensdeels te monſteren, tot het ontſet van Lochum voorſ:.

Op welke tyd Nyenvoorts Regiment op ſes vaandelen gemonſtert wierd van twee ordinaris

Digitized by Google

Commiſſariſſen, ende twee Burgermeeſteren van Zwoll, in welke monſteringe den Vryheer van Donouw Overſte Lieutenant van het ſelve Regiment ſulke oproer onder de Soldaaten maakte, dat de Commiſſariſſen en Burgermeeſteren by avonture om 't leven gekoomen ſouden hebben, ten waare deſelve Vryheer den oproer weder geſtilt hadde.

Ende hoewel dit Regiment gemonſtert en betaald wierde op ſeeven hondert hoofden min één, is 't nogtans gebeurt, dat als Graaff Willem van Naſſauw, doe Veldoverſte, dit ende het andere Crygsvolk, van Zwoll naa Deventer trekkende, eens overſag, dit Regiment geen drie hondert ſterk bevonden heeft, gelyk S: E: dat in den Landraad heeft gerapporteert.

Hier op de Landraad informatie nemende, hebben bevonden, dat de Vryheer voorſz. ende twee Hopluyden deſſelven Regiments haare Knegten hadden pasport gegeeven, en dat de meeſte van hen geen 40 knegten onder het vendel hadden behouden.

Dit is de manier van de Hopluiden. Tegen dat zy monſteren ſullen, rapen alles by een, wat zy vinden konnen, ende naa de monſtering laaten ſy ſe loopen, ende ſteeken des Heeren geld in heuren buidel, met verlies van Landen en luyden, 't welk duuren ſal ſoo lange den Hopluyden toegelaaten word af te danken, en aan te neemen, naa haaren welgevallen.

Nu de Vryheer ende Hopluyden van den Landraad verſeekert zynde, om voor 't maleſeyts te ſtellen, is den Landraad gedwongen geworden denſelven Vryheer los te laaten, en dit niet

van

van heer *omnes*, maar van den geenen, die den Landraad met *autoriteit* behooren te *ſtyven*, en *ſterken*.

Het heyr, als voorſeit, naa Deventer trekkende, is de Landraad terſtond gevolgt, om de ſaake daar na hun vermogen, ende middelen, te ſtuuren, ende dirigeeren.

Wat moeite en arbeid de Landraad hier gehad heeft, is te lang om vertellen. Het Leeger duurde lange, door dat het ontſet tweemaal mislukte, ende ons krygsvolk eens gedevaliſeert wierd. Sulx dat men een groot deel van nieuws moeſte wapenen, ende dat al ſonder ordinaris middelen, door *faulte van executie*, als dikmaal geſegt, maar hier toe alleenlyk gebruikende alle het geene, dat men van dé liberaalſte Provintien met bidden, vermanen, en proteſteeren konde trekken, ook met belaſtinge van dé Convoyen opneemen, ende met borgen, ende lortſen, heeft mogen bekoomen, dikwils met obligatie van die van den Landraad ſelve.

Waaromme dit ontſet, meer door Gods wonderbaarlyke hand, dan menſchelyke middelen, geëindigt zynde, is de Landraad weder na Utregt verreiſt.

Ende overleggende, dat zy door *faulte van executie* van dage tot dage meer in ſchulden verliepen, ende op hoope van voorderen alle dagen meer en meer verägterden, ende daarom niet wel mogelyk was, die ſaake langer ſtaande te houden, hebben zy in Septemb: 1582 voorſ: vier uit den haare geſonden na Antwerpen, om dit zyne Hoogheit, Ex^tie, en Generaale Staaten te vertoonen, maar hoewel zy een geheel half jaar

Digitized by Google

daar inſtantelyk geſolliciteert hebben, zyn nogtans door verſcheide ſwaarigheeden, in die tyd vallende, vergeefs wederomme gekoomen.

Sulx dat hierom de Provincien op de ooſtzyde der Maaze in Majo 1583 tot Uytregt Vergaderinge gehouden hebben, ende geraamt eenige articulen op rapport, 't welk binnen weinig daagen daar naa in Junio weeder tot Uytregt innegebragt is ſeer ſchoon, want alle de Provincien accordeerden in de Conſenten van negen maanden, en diergelyke pointen, 't welk noit te vooren geſchiet is.

Maar eer dit Reces afgeſponnen was, is die cat in 't gaarn geworpen, ende deeſe Vergadering van Uytregt tot Dordregt, van Dordregt tot Middelburg, van Middelburg weder tot Dordregt, van Dordregt in den Hage, ende van den Hage tot Delff, over ende weder over gejaagt, tot wat einde mogen de geleerde weeten, behalven dat men middelertyd een *nieuwe Regeeringe* heeft beginnen te ſmeeden op de naam van alle geünieerde Provincien, maar daar naa op den naam van drie Provincien willen eindigen, ende voort onderſtaan den Landraad die kleine reſteerende middelen met 'er tyd te ontrekken.

Middelertyd is Zutphen in de kaers gevlogen, 't welk met Gods hulpe by avonture niet geſchiet ſoude zyn, by ſoo verre de Landraad middelen hadde gehad om hier tegens te voorſien: want den Landraad die handelinge van Zutphen niet alleen ſuſpect, maar ook te vooren daar van geadverteert was, en daarom wel ar-

Digitized by Google

arbeyden om dat ongeluk te voorkoomen, dan door gebrek van middelen te vergeeffs.

De Staaten van Utregt, door de veroveringe van Zutphen beweegt zynde, hebben de Landraad verſogt te beſchryven de drie naaſtgelege Provincien, als Gelderland, Uytregt, en Overyſſel, om ordre te ſtellen op de bewaaringe van hun Frontieren, ende dit by proviſie, ter tyd by de Heeren Generaale Staaten anders gedisponeert ſoude weeſen.

Welke beſchryvinge is geſchiet op Wageningen, alwaar de Vergaderinge is begonnen, ende tot Arnhem naa de verſeekeringe van den Graaff van den Berg de rapporten ingebragt, ende geëindigt.

Maar al eer dit Reces ter executie gelegt was, heeft men die van Overyſſel, en eenige van Gelderland, den voet gegeeven om de executie van het ſelve Reces weder te ſtaan, ende alſoo ook dit middel den Landraad onvrugtbaar gemaakt. In ſomma, men heeft den Landraad dit leſte jaar ſoo getracteert, regt ofte aan den ondergang van deſelve de welvaart van den Lande was hangende, ende ſoude by avonture met ſchande als bankerotiers hebben moeten ſcheiden, ten waare Myne Heeren de Staaten van Utregt met raad, en geld (t welk men nog ſchuldig is) den Landraad geſtyft en geſterkt hadden.

Men ſoude nog wel andere dingen tot dit propoost mogen voortbrengen, maar willen om beeters wille, tot vermydinge van argerniſſe, alle het ſelve verſwygen, met vaſte hoope, dat UE. uit dit kort verhaal genoegſaam verſtaan ſul-

ſullen hebben, hoe die Landraad zyn begin heeft genoomen uit de *faulte van de executie* in den Raad der naarder Unie, ende nogtans deeſe executie van den Landraad veel minder heeft mogen te werk gelegt worden, item wat arbeid, moeite, en gevaar die van den Landraade door gebrek van deſelve *executie* in haaren dienſt gehad, ende wat ſchulden zy daaromme hebben moeten maaken, daar vooren ook haare perſoonen verbindende.

Ende ſoo dien den Provincien, om te voorkoomen die verſcheide *gebreeken van autoriteit*, ſchynt te believen een *nieuwe Regeeringe* in te ſtellen, behoord eerſt de tegenwoordige afgeſtelt te weeſen.

Bidden, ende begeeren, hierom: ſeer dienſtelyk, uit den naam ende van weegen die van den Landraade onſe Meeſters, dat Uw: E: gelieve hen een eerlyk afſcheit te verleenen, 't welk beſtaat in de ontlaſtinge der ſchulden, en wettelyke afdankinge.

Aangaande de ſchulden ſoude nu geen ſwarigheid konnen weeſen, by ſoo verre deeſe nieuwe Raad, met overneeminge van ſchulden, hadde mogen ſuccedeeren, gelyk de Landraad in de plaatſe van den Raad van de naader Unie is getreeden, als te vooren verhaalt is.

Maar nadien U: E: belieft heeft, deeſe *nieuwe Regeringe* met geen ſchulden, voor den eerſten September tegenwoordig gemaakt, te belaſten, ſal hoog noodig weeſen hier toe andere middelen te gebruiken.

Ende zyn die ſchulden van twee naturen, de éene van ſulke, dat men den crediteuren da-

datelyk contentement ſal moeten geeven, als van opgenoome penningen, acten van obligatien voor amonitie van oorloge, proviand, laken, tot betaalinge van de Crygsluyden, van gegevene ordonnantien, inſonderheid op Comptoiren, die nu ophouden moeten, tractementen van Officieren, Commiſſariſſen, Secretariſſen, Clercquen, Deurwaarderen, Boden, Poſten, en diergelyke.

Want ten waare dat men deeſe crediteuren datelyk vernuge, ſal men een oproer moeten verwagten, behalven dat die van den Landraade overal aangeſprenkt, ende als banquerotiers geagt, ſullen worden tot haar eeuwige ſchande en bederff.

Wat eere de Provincien hier van ſouden hebben kan een ieder bedenken, als die met ſulke recompenſe, offte vergeldinge, haare dienaers loonen.

Wat credit de *nieuwe Regeeringe* hier door ſoude winnen, kan men ligtelyk giſſen, gemerkt by eenige alreede geroepen word *nieuwe Regeeringe*, nieuwe banqueroute.

Nu is 'er nog een ander aart van ſchulden, als afreekeningen van Ruiteren en Knegten, en diergelyke; ende aangeſien die van den Landraade hierom ook, hoewel met onverſtand, gemoleſteert mogen worden, ende beſonder van welke die ſlooten van afreekinge geteikent zyn, ſal UE: gelieven hier van te verleenen Acte van indemniteit naar behooren.

Deeſe ontlaſtinge gedaan zynde, verſoeken die van den Landraad ordentelyk afgedankt te weeſen, dat is, gelyk zy door ſpeciale laſt van de reſpective Provincien haare Meeſters zyn geroe-

Digitized by Google

roepen, van gelyken ook door ſpeciale laſt gedeporteert te worden.

Leſtelyk bidden, en begeeren, die van den Landraade ſeer dienſtelyk, dat UE: gelieve de vryheid, die zy by avontuur mogen ſchynen in dit Vertoog te gebruiken, niet te neemen als uit eenigen oevel moet te ſpruiten, maar vaſt te gelooven, dat die ſelve vryheit voortcomt uit eene vrye conſcientie haares dienſtes, ende ieverig gemoet, dat zy tot welvaart van haar arme bedroeft Vaderland zyn dragende.

Dat hierom ook UE: ſal gelieven (aanſiende hoe qualyk die van den Landraade in haare Commiſſie gehouden zyn) haare gedaane dienſt, die zy wel wilden dat grooter geweeſt waare, in 't beſte te verſtaan, ende den goeden wil voor de werken aan te neemen.

Ende wenſchen van God Almagtig, dat de *nieuwe Regeering* meerder *geſtyft* en *geſterkt*, ende alſoo tot zyns naams eere, ende bewaaringe van de Landen, beter bedient mag worden, ten einde de leſte dwalinge niet zy de ergſte.

Onder was geteekent. *Carel Roerda. D: van Does.*

Dis-

Digitized by Google

Discours over de conſtitutie der Vergadering van de Ho: Mo: Heeren Staaten Generaal der Vereenigde Nederlanden, en over de materie, en forme, van haar deliberatien.

EERSTE CAPITTEL.

Generaale beſchryving van de natuur, en conſtitutie, der Vergadering van haar Ho: Mo:.

De naam, of titul, welke de Vergadering van haar Ho: Mo: voert, niet alleen, gelyk de Raad van Staate (*a*), *in depeches van ſodanige importantie, dat die voor de troublen ſouden zyn gedepecheert geweeſt op de naam van de voorige Princen van de Landen*, maar in alle de depeſchen, groot en klein, en ſonder in de onderſchryving by te voegen de woorden *ter relatie*, of diergelyke, is die van *de Staaten Generaal der Vereenigde Nederlanden:* een titul, welke men kan twyffelen of alleſins overeenkomt met de waare conſtitutie van de Vergadering van haar Ho: Mo:. Immers de Groote, off extraordinaris, Vergadering van het jaar 1651 (*b*), waar op verſcheide Provintien Staatsgewys verſchenen, en welke daarom meerder bevoegt was ſig te noemen *de Staaten Generaal*, geeft geen andere naam aan de Vergadering van haar Ho: Mo: als die van *de Ver-*

ge-

(*a*) Sie *Inſtruktie Raad van Staate Art:* 47.
(*b*) Sie *Cap:* 7.

Digitized by Google

gadering van de ordinaris Gecommitteerden ter Generaliteit.

En misschien dat de naam, of titul, welke meest overeenkomt met de constitutie van de Vergadering van haar Ho: Mo:, soude weesen die van *het Collegie der Gecommitteerden van de nader geünieerde Provincien*, van welk Collegie sal gesprooken worden in het volgende Capittel.

Dog om van de naam, off titul, en de bevatting, welke die bequaam is te verwekken, voort te gaan tot de beschryving van de Vergadering selve, de Vergadering van haar Ho: Mo: is een lichaam, bestaande uit een onbepaald getal van Gedeputeerden (die van elke Provintie, hoe veel ook in getal, saamen maar één stem uitbrengende) van de Provintien van Gelderland, Holland, Zeeland, Utregt, Vriesland, Overyssel, en Stad Groningen en Ommelanden, saamen vervangende de Landschap Drente, en misschien meede de Baanderheeren, Edelen, en Steeden van dat gedeelte van de Provintie van Brabant, welk onderhoorig is aan den Staat (1): dog een lichaam, welk sodanig saamengestelt is, dat de Leeden geen Commissie, nog Instructie, hebben van de gesaamentlyke Provintien, nog eed doen aan deselve, maar vergaderen op bloote credentialen van de bysondere Provintien, haar respective Committenten, welker last zy ieder moeten volgen,

(1) De redenen, waar mede de Landschap Drente, en die van Brabant, beweeren niet te konnen uitgeslooten worden van de generaale Regeering, zyn te vinden in *'t Reg: van de Gr: Vergad:* van 't jaar 1651, en in *de herstelde Leeuw.*

Digitized by Google

gen, gelyk die wederom moeten geſtant doen al, wat haar Gedeputeerden van haaren't weege adviſeeren, en helpen beſluiten.

Sonder dat de Vergadering eenige generaale magt, of qualificatie, heeft van de geſamentlyke Provintien, om te reſolveeren, of te ſtatueeren, over derſelver gemeene belangen: eenige ſaaken uitgeſondert, waar over de diſpoſitie gegeeven is aan de Vergadering, ten deele ſonder, ten deele *met en nevens*, de Raad van Staate: van welke ſaaken ſal geſprooken worden in het vervolg.

De Unie van Utregt word doorgaans geſegt te dienen voor Inſtructie aan de Vergadering van haar Ho: Mo:, en niet ſonder reeden, ſoo door dat ſeggen gemeend word, dat de Vergadering van haar Ho: Mo: dient om te deliberee-ren over de gemeene belangen, en verpligtingen, uit de Unie ſpruitende: en dat de Staaten van de Provintien gebonden zyn aan de Unie in het geeven van laſt en Inſtructie aan haar reſpective Gedeputeerden:

Maar ſeer ten onregte, ſoo men ſoude willen daar door verſtaan, dat de Gedeputeerden ter Generaliteit ſouden bevoegt zyn uit kragte van de Unie, welke nergens minder van ſpreekt als van de Vergadering van haar Ho: Mo:, om ſonder nadere, en ſpeciale, laſt, elk van zyn Committenten, de Unie, off eenig deel van dien, te executeeren: of wel, dat zy niet verder ſou-den gebonden zyn aan de laſt van haar re-ſpective Committenten, als die overeenkomt met de Unie.

Niets is in tegendeel bekender, als dat zy

ſimpelyk moeten volgen de laſt van haar reſpective Committenten, buiten de weinige ſaaken, welke overgegeeven, en ter diſpoſitie van de Vergadering geſtelt zyn: en dat zy in alle andere ſaaken moeten laaten aan het oordeel, en verantwoording, van haar reſpective Committenten, off derſelver laſt overeenkomt met de Unie, of niet.

Selffs waaren in het jaar 1643, wanneer de Staaten van Holland en Weſtvriesland gemaakt hebben de Inſtructie voor haar Gedeputeerden ter Generaliteit (*a*), en wanneer deſelve gaern geſien hadden, dat de Staaten van de andere Provintien gelyke Inſtructie hadden gearreſteert voor haar reſpective Gedeputeerden, die daar toe niet te beweegen, ſchoon dat het oogmerk van de Hollandſche Inſtructie geen ander was, als te verhoeden het misbruik, dat de Gedeputeerden ſouden konnen maaken van haar Volmagten om aan te gaan tegen de Unie, en tegen de Inſtructien van de Generaliteits Collegien en andere grondwetten van den Staat, of tegen de hoogheit, vry- en- geregtigheeden van haar Committenten.

Gelyk ook de voorſlag geen ingang vond, welke de Vergadering den 30 Mey 1671 deed aan de Provintien, om voortaan eensluidende Creditiven, off Commiſſien, te geeven aan haar Gedeputeerden, tot wegneeming der diverſiteiten, welke daar in gevonden wierden: en ten dien einde te kieſen uit de dry formulieren, wel-

(*a*) Sie *Reſ: St.en van Holl.* 10 *Dec.* 1638, en 14 *Maert* 1648.

Digitized by Google

welke nevens de voorſlag geſonden wierden aan de Provintien.

Soo omſigtig zyn de Provincien altyd geweeſt, om geen de minſte voet te leggen, waar door haar Gedeputeerden ter Generaliteit ſouden ſchynen af te hangen van iemant anders als alleen van haar reſpective Committenten!

Ook dient hier aangemerkt te worden, dat niet voorſien is by de Unie op de executie derſelve, veel min, dat eenige Vergadering, of Collegie ſoude daar toe ingeſtelt, of geautoriſeert, weeſen by de Unie: maar dat na verloop van eenige jaaren, en namelyk in het jaar 1584 na doode van Prins Willem, en nader in het jaar 1588 na het vertrek van de Graaff van Liceſter, de Raad van Staate, een Collegie dat in eed is van de geünieerde Provincien, en niet de Vergadering van haar Ho: Mo:, gecommitteert is tot *de generaale Regeering in ſaaken, de gemeene beſcherming en Unie derſelve aangaande.*

Uit al het welk ſchynt te mogen beſlooten worden, eerſtelyk, dat de Vergadering van haar Ho: Mo: veel eer, en meer, gelykt naa een congres van Afgeſanten, of Gevolmagtigden, van ſeeven naauw aan den andere verknogte Staaten, dienende om ſaamen te concerteeren over de belangen van haar Committenten, voor ſoo veel die door de Unie zyn gemeen gemaakt, als naa een Staatsvergadering, of na een Collegie van Regeering:

En ten anderen, dat geene van de Provincien behoeft te gedoogen, dat ſaaken op het tapyt gebragt worden in de Vergadering van haar Ho: Mo:, welke geen ingrediënten, of immers

Digitized by Google

geen noodſaakelyke gevolgen, van de Unie zyn.

Om van dit alles een klaarder begryp te geeven, ſal het noodig zyn, in eenige volgende Hoofdſtukken aan te wyſen:

Eerſtelyk, welke geweeſt is de oude forme, en conſtitutie, der Vergadering van de Staaten Generaal van de Nederlandſche Provincien, en hoe de Vergadering van haar Ho: Mo: daar uit geſprooten, en met de tyd een permanent Collegie geworden is.

Ten tweede, over welke ſaaken kan gedelibereert worden in die Vergadering, en over welke niet.

Ten derde, hoe vet de dispoſitie van de Vergadering gaat over de ſaaken, behoorende tot haar deliberatien.

En eindelyk, of, en hoe ver, de Souveraineiteit van den Staat kan geſegt worden te reſideeren in de Vergadering van haar Ho: Mo:, en wat verſchil 'er is, ſoo in dat als in andere opſigten, tuſſchen de ordinaris Vergadering en een meer eigentlyk geſegde Vergadering van de Staaten Generaal der Vereenigde Nederlandſche Provincien.

TWEE-

Digitized by Google

TWEEDE CAPITTEL.

Van de oude form en conſtitutie der Vergadering van de Staaten Generaal, en hoe met de tyd een permanent Collegie daar uit geſprooten is.

Sedert dat de meeſte, en de voornaamſte, Provincien van de Nederlanden door huwelyken, en andere middelen, gekoomen zyn onder *één hoofd*, hebben de Landsheeren toegelegt om die te maaken tot *één lichaam*, ſchoon hebbende van ouds haar aparte Wetten, Vryheeden, en Staatsvergaderingen.

Het is ongetwyffelt met dat inſigt dat de Landsheeren, wanneer ſe iets hadden voor te ſtellen, waar in de Provincien ſcheenen eenigſins te hebben een gemeen belang, op eene tyd en plaats beriepen de Staaten van alle de Provincien, en aan deſelve gelaamentlyk deeden een propoſitie, welke daarom de *generaale propoſitie* genaamt wierd: hoewel ſe daar by voegden een *particuliere propoſitie* aan de Staaten van elke Provincie, om dat de Staaten van de reſpective Provincien gewoon waaren, elk in de haaren te delibereeren op de propoſitien van de Landsheer, als buiten haar gemeene Landsheer niets gemeens hebbende: en ten dien einde tyd, of, gelyk men het noemde, *reces* te neemen, om naa huis te gaan (a).

Sonder dat 'er eenige verbintenis was tuſſchen de

(a) Sie *Reſ: Sta van Hollant* 6 *Nov:*, 31 *Aug:* 1545, 25 en 26 *Octob:* en 14 *Nov:* 1548, 5 *Nov:* 1549, 6 *Maert* 1553, 3 *Aug:* 1557.

Digitized by Google

de Provincien, welke deſelve verpligte tot gemeene deliberatien op de propoſitien van haar gemeene Landsheer: of een proportie van quotes, op welke de Provintien ſouden hebben moeten agt geeven in haar Conſenten (*a*).

De Landsheer ſoo veel vorderende van elke Provintie by de *particuliere propoſitien*, als hy meende te ſullen konnen verkrygen naa gelegentheid van tyd en ſaaken, en daarom wel oope leggende by de *generaale propoſitie* de oorſaaken van de vergadering der Generaale Staaten, maar ſig onthoudende van het bepaalen der ſomme, welke de geſaamentlyke Provintien ſouden behooren in te willigen: En de Staaten van elke Provintie van haar zyde meerder, of minder, inwilligende, naa zy by aparte deliberatie te raade wierden, en meenigmaal na zy konden te dier geleegentheid deeſe of geene ſaaken van de Landsheer bedingen ten voordeele van haar, of van haar Ingeſeetenen.

Alleen vind men, dat de Staaten Generaal in het jaar 1558 genoomen hebben tot haar gemeenen laſte het onderhoud van 2000 paerden, en van nog 6000 in waertgeld, voor negen jaaren, tot bewaaring der Grenſen van de Nederlanden tegen Vrankryk (*b*); het welk neemen tot gemeenen laſte noodſaaklyk vereiſchte een proportioneele contributie, en een verdrag tuſſchen de

(*a*) Sie *Reſ: St^en van Holl^d* 12, 27, en 28 *Feb:* 1552, 26 *Feb:*, en 15 *April* 1558.

(*b*) Sie *Reſ: St^en van Holl^d* 17 *Juny* 1559, en 10, 26, en 27 *April* 1560.

de Provincien over die contributie, en over de administratie der penningen: welk verdrag in de Registers de naam draagt van *Unie*, *Verband*, en *Confoederatie nonennale* (*a*), dog waar in Vlaanderen, te dier tyd de vermogenste van de Provincien, niet wilde treeden (*b*); gelyk Holland, dat spoor volgende, 'er weder uitsprong in het jaar 1561 (*c*).

Die van dit alles bewys begeert, doorbladere de Registers van de Staaten van Holland, waar in hy sal vinden verscheide generaale, en particuliere, propositien (*d*): de wyse, op welke de Staaten van de respective Provincien daar op afsonderlyk elk in den haare delibereerden: de klagten over de weinig proportie, welke gehouden wierd tusschen de Provincien in opsigt van de sommen, die van haar respectivelyk gepetitioneert wierden: en eindelyk het gepasseerde in de jaaren 1558 en volgende ontrent de nonennale beede, en het Verdrag, of Unie, daar over tusschen de Staaten van de gesaamentlyke Provintien: en hy sie particulierlyk naa de Resolutien, hier onder aangetekent: de Registers ter Griffie van haar Ho: Mo: eerst beginnende met het jaar 1576, in welk jaar de Vergadering van de Staaten Generaal gekreegen heeft een gansch andere gedaante als te vooren.

Want de Staaten van de gesaamentlyke Provin-

(*a*) Sie *Res*: *Sten van Holl*. 4 en 18 *Jan*:, 10 *Maert*, en 3 *April* 1562.
(*b*) Sie *Res*: *Sten van Holl*. 12 *Aug*. en 28 *Octob*: 1561.
(*c*) Sie *Res*: *Sten van Holl*. 28 *Oct*: 1561, 18 *Jan*:, en 3 *April* 1562.
(*d*) Sie *Res*: *Sten van Hollant* 17 *Juny* 1559, 5 *Aug*: 1562.

Digitized by Google

vincien den 8 Novemb. van dat jaar ſig verbonden hebbende by de Pacificatie, of *generaale Unie*, van Gent om malkander by te ſtaan met goed, en bloed, om uit de Landen te verdryven, en daar buiten te houden, het Spaanſch, en ander uitheemſch Krygsvolk, is het werk niet lang daar naa uitgeborſten tot een openbaaren oorlog, doordien Don Jean ſig verklaarde voor het Spaanſch Krygsvolk, en tegen de Staaten: en is vervolgens de Pacificatie van Gent geworden de grondſlag der deliberatien van derſelver volgende Vergaderingen, tot dat de Walſche Provincien afvielen, en naderhand Brabant en Vlaanderen overheerd wierden.

Van die tyd af, dat is van het jaar 1585, is de Unie van Utregt, waar in alle de onoverheerde Provincien, die doe nog overbleeven, begreepen waaren, geworden de grondſlag der deliberatien van de Vergadering van de Staaten Generaal:

Off liever, *de Vergadering van de Provincien van de nadere Unie*, en *het Collegie van derſelver Gecommitteerden*, van welke Vergadering en Collegie aanſtonds ſal geſprooken worden, is doe ter tyd gekoomen in de plaats van de *Vergadering van de Staaten Generaal*, door welke laaſte men altyd verſtaan heeft *de Vergadering der Staaten van alle de Nederlandſche Provincien.*

En ſeeker de *Unie van Utregt* konde niet weeſen de grondſlag der deliberatien, ſoo lang als de Vergadering beſtond uit Gedeputeerden van Provincien, welke wel alle waaren begreepen in *de Pacificatie van Gent*, maar waar van verſcheike waaren gebleeven buiten *de Unie van Utregt.*

Ook

Digitized by Google

Ook vind men in de Regiſters van de Staaten Generaal van die tyd geen gewag van de Unie van Utregt: en de Provincien, welke de Unie van Utregt aangingen, begreepen ſoo wel, dat die eenigſins geleek naa een ſcheiding van de andere Provincien, dat ſe de voorſigtigheid hadden van te verklaaren in het hoofd derſelve, dat het geenſins haar meening was, *ſig te ſcheiden van de generaale Unie, by de Pacificatie te Gent gemaakt:*

Een verklaaring, welke gewiſſelyk niet ontydig, nog overtollig, was. Want, ſchoon dat de nader geünieerde Provincien bleeven delibereeren ter Vergadering van de Staaten Generaal over de ſaaken, betreffende de gemeene defenſie, gelyk geſien kan worden uit de Regiſters van die tyd (*a*), beruſtende ter Griffie van haar Ho: Mo:, welke zyn de Regiſters, niet van de nader geünieerde Provincien, maar van de Staaten Generaal, of van de Gedeputeerden van de Provincien, begreepen in de Pacificatie van Gent, uitgeſondert de Walſche Provincien, welke kort naa het ſluiten van de nader Unie wedergekeert waaren onder de gehoorſaamheid van den Koning van Spagnien: ſoo hielden de nader geünieerde Provincien bovendien ſeparate Vergaderingen te Utregt (*b*), om te reſolveeren *op alle voorvallende ſaaken, dienende tot defenſie van den Lande en onder-*

(*a*) Sie ook *Reſ: St^en van Holl^d.* 21 *Maert*, 28 *Mey*, en 15 *Nov:* 1579.

(*b*) Sie *Reſ: St^en van Holl^d.* 19 *Febr.*, 7 en 10 *Jul.*, 28 *Aug:*, 23 *Sept:* en 10 *Nov:* 1579, 26 *Jan:*, 25 *July*, 15 *Aug:*, en 11 *Nov:* 1580.

Digitized by Google

derhoud van den oorlog; en reguleerden aldaar, onder andere ſaaken, de onderlinge quotes van de nader geünieerde Provincien, en ſelfs de proportie in de laſten tuſſchen haar en de andere Provincien, begreepen in de Pacificatie van Gent (*a*):

Als weeſende van begryp, en intentie, dat de laſten van de nadere Unie ſouden afflag ſtrekken op de quotes der nader geünieerde Provincien in het geen, dat die gehouden waaren te contribueeren tot behoef van de *Generaliteit* (*b*):

En bovendien aanſtellende *een Collegie van Gecommitteerden der nader geünieerde Provincien* tot beleid der ſaaken.

Al het welk geſien kan worden in de Hollandſche Regiſters van de jaaren 1579, en 1580, de Regiſters van de Vergaderingen der nader geünieerde Provincien, en die van het voorſt Collegie, niet voor handen weeſende.

Het welk ook de reeden is, waarom niet net kan bepaalt worden, hoe lang die ſeparate Vergaderingen geduurt hebben. Maar uit het twaalfde Artt. van het Reces van de Vergadering der nader geünieerde Provincien, gehouden te Utregt in April 1583, welk Reces geïnſereert is in het Regiſter van Holland op den 14 Juny van dat jaar, blykt, dat doe *eendragtelyk gereſolveert is, dat*, buiten de extraordinaris beſchryvingen, *de Provincien, en Steeden, nader geünieert, alle jaar eens gehouden ſullen weeſen by een te koomen, en te vergaderen.*

Uit

(*a*) Sie *Reſ: Stn van Holl.* 6 en 16 *Mey*, 16, 22, en 30 *Jan:*, en 14 *Nov:* 1579, 4 *Febr:* 1580, 24 *Mey*, en 15 *Augt* 1581.

(*b*) Sie *Reſ: Stn van Holl.* 8 en 14 *Sept:*, en 15 *Octob:* 1580.

Uit al het welk niet duisterlyk is af te neemen, dat de nadere Unie van Utregt, gelyk boven gesegt is, niet begonnen heeft te weesen de grondslag der deliberatien van de Vergadering van de Staaten Generaal, als na dat die alleen bestaan heeft uit Gedeputeerden van de Provincien, begreepen in de nadere Unie: en dat tot die tyd toe, dat is tot het laast van het jaar 1585, *de generale Unie*, of de Pacificatie van Gent, de grondslag daar van geweest is.

Voords staat ontrent de oude form, en constitutie, van de Vergadering van de Staaten Generaal aan te merken:

Eerstelyk, dat deselve geen vaste plaats had om by een te koomen, maar nu in deese, dan in geene Provincie, en Stad, beschreven wierd, tot dat de Staaten den 15 January 1585 resolveerden, in den Haage te vergaderen, tot dat daar in anders voorsien sal weesen: van welke tyd af 's Gravenhage geworden is de sitplaats van de generaale Regeering.

Ten anderen, dat de Gedeputeerden van de respective Provintien voorsien waaren van speciale procuratien tot elke Vergadering, welke procuratien sy aan malkanderen vertoonden by het openen van de Vergaderingen: gelyk onder anderen kan gesien worden uit de Resolutien van haar Ho: Mo: van den 13, 15, 16, en 19 Decemb. 1580, 7 July 1582, 30 Aug: 1583, 7, 11, en 22 Decemb. 1583, 23 Maart 1592, en 24 July 1593, na welke tyd de Vergadering by een gebleeven is (*a*).

Kon-

(*a*) Sie ook *Resolut. van Holl.* 4 *Nov.* 1557, 7 en 8 *April* 1558.

Digitized by Google

Konnende het formulier van ſodanige procuratien, immers voor die van de Gedeputeerden van de Provincie van Holland, nageſien worden in de Reſolutien van de Staaten van die Provincie van den 29 April en 1 Mey 1581, 11 en 19 February 1583, 21 January 1592, en 6 Mey 1593, autoriſeerende de Gedeputeerden van Holland om „ op de pointen van het laaſte Receſ, „ mitsgaders op de voorvallende ſaaken, te be„ ſoigneeren, adviſeeren, en helpen reſolveeren, „ (N. B.) volgende de Reſolutien", by de Staaten „ daar op genoomen, en noch te neemen, „ en voords gelyk zyluiden ten meeſten dienſte van den Lande," (dat is, van den Lande van Holland en Weſtvriesland) „ en vorderinge „ van de gemeene ſaake, ſullen bevinden te be„ hooren" (a).

Sonder dat de Staaten van de Provincien in die tyden te beweegen waaren tot het geeven van ruimer, veel min van onbepaalde, magt aan haar Gedeputeerden, hoewel dat veel moeite daar toe aangewend wierd, gelyk geſien kan worden uit de Reſolutien van de Staaten Generaal van den 23 Sept., 7 Octob., 13, 15, 16, en 19 Decemb. 1580, en uit die van de Staaten van Holland van den 14 en 17 December 1580, 22 Mey, en 25 Nov. 1581, in welke laaſte de Staaten ſeggen, „ dat het te laſtig, en te dangereus, „ ſoude zyn, generaale, en abſolute, procura„ tien agtervolgens den Receſſe te verleenen".

Ten derde, dat ten tyde wanneer de Staaten Ge-

(a) Sie ook *het derde Regiſter der ord.* Depechen van de St. Gen. fol. 65. en fol. 172 en volgende.

Generaal beſchreeven wierden door de Landsheeren, of door de Gouverneurs Generaal, de generaale, en particuliere, propoſitien, van welke booven geſprooken is, geweeſt zyn het ordinaris voorwerp der deliberatien: maar dat naa de Pacificatie van Gent, en naa het aanneemen van den oorlog teegen Don Jean, en deſſelfs aanhang, heeft begonnen gedelibereert te worden op pointen van beſchryving, welke pointen doorgaans beraamt wierden by het ſcheiden van de eene Vergadering om verhandelt te worden in de volgende, en welke daarom genoemt wierden de *pointen van het Reces* (*a*).

Konnende de geene, die begeerig zyn een ſodanig Reces te leeſen, 'er een vinden in het gedrukt Regiſter van Holland van het jaar 1586 fol: 351 en volgende: want in de Regiſters van de Staaten Generaal manqueeren de Receſſen, onder veel ſaaken, de Generaliteit aangaande, die gevonden worden in de Hollandſche Registers.

Ten vierde, dat hoewel ſedert de Pacificatie van Gent doorgaans gedelibereert is ſoo wel op voorvallende ſaaken, gelyk 'er veele voorvallen in trouble tyden, als op de pointen van beſchryving, egter gecontinueert is tot het jaar 1593 toe met het beroepen van de Vergadering op pointen van beſchryving: gelyk onder anderen geſien kan worden uit de Reſolutien van de Raad van Staate van den 17 en 30 Septemb. 1588,

(*a*) Sie *Reſ: Sten Gen*l. 17, en 23 *Jan:* 1581, 4 *Mey*, 27 *Aug:* en 29 *Nov:* 1582, 5, 6, 7, 11, 13, en 14 *Jan:* 30 en 31 *Aug:* 1583, 19 *Decemb:* 1587, 18 *Decemb.* 1592.

Digitized by Google

1588, en uit de Procuratien, den 24 Juny 1593 by het openen van de Vergadering vertoond door de Gedeputeerden van de reſpective Provincien.

Ten vyfde, dat de Staaten Generaal, haar Vergadering ſcheidende, veeltyds eenige weinige Gedeputeerden by een lieten, en ſomwyl maar dry à vier, om te beſoigneeren over de loopende ſaaken, en om, eer dat ſulx bevoolen was aan den Raad van Staate, de Staaten te beſchryven by voorval van ſaaken van importantie (*a*): het geen de reeden is, waarom ſedert de Pacificatie van Gent meerendeels van dag tot dag aanteekeningen, off daagelyxe notulen, gevonden worden in de Regiſters, uitgeſondert in de jaaren 1581, 1582, 1588, 1591, 1592, en 1593: ſonder dat daarom de Staaten doorgaans vergadert zyn geweeſt:

En ten laaſte, dat de Vergadering van haar Ho: Mo: niet permanent, of ſedentair, geworden is van de tyd af, dat de Staat genoodſaakt is geworden Engelſche Raaden toe te laaten in den Raad van Staate deeſer Landen, gelyk doorgaans gemeend word, maar ettelyke jaaren laater, en naamelyk in het jaar 1593.

Want in het jaar 1588, na dat de Raad van Staate gecommitteert was tot de generaale Regeering, en meer andere ſaaken gereguleert waaren, ſcheide de Vergadering, en quam niet weeder by een als ruim dry maanden daar na, en naa-

(*a*) Sie *Reſ. St. Gen.* 9 *Jany* 1580, 14, 17, en 20 *Juni* 1581, 5 *May* 1582, 12 *May* 1583.

Digitized by Google

naamelyk den 10 December, op beſchryving van de Raad van Staate (*a*).

De Vergadering, by een gekoomen in het begin van het jaar 1591, ſcheide in November (*b*), ſedert welke tyd, wel eenige korte notulen van ingekoome Brieven, en diergelyke, gevonden worden in het Regiſter, maar geen aanteekening van preſente Leeden, nog Reſolutien, voor den 23 Maert 1592, wanneer de Vergadering eerſt weder by een quam na verloop van ruim vier maanden.

Deſelve Vergadering ſcheide den 25 Decemb: daar aan volgende, en bleef een ganſch halff jaar van malkander, waar na ſe weder by een quam op beſchryving van den Raad van Staate (*c*), en ſedert welke tyd ſe by een gebleeven is:

Hoewel afgenoomen kan worden uit het 27ſte en uit het 50ſte Art: der Inſtructie van de Collegien ter Admiraliteit, zynde van den 13 Auguſti 1597, dat men doe nog geenſins vaſtſtelde, dat de Vergadering ſoude altyd by malkanden blyven.

Voor de reſt heeft de Heer *Temple* (*d*), wiens verhaal ontrent deeſe materie in meer opſigten niet exact is, groſſelyk misgetaſt, wanneer hy teld onder de oorſaaken, waarom de Vergadering van

(*a*) Sie *Reſ: St^en Genl.* 1 *Sept:* en 10 *Decemb.* 1588. *Reſol. Raad van St^e.* 17 en 30 *Sept:*, 8 en 20 *Octob.*, en 10 *Decb.* 1588.

(*b*) Sie *Reſ: St^en Genl.* 9 *Jan.*, 21, en 29 *Nov:*, en 12 *Dec:* 1591.

(*c*) Sie *Reſ: Raad van St.* 18 *Maert*, 29 *April*, 25 *Mey* en 15 *Juny* 1593. *Reſ: St: Genl.* 24 *Juny* 1593 poſt prandium.

(*d*) *Obſerv: over de Vereenigde Nederlanden Cap:* 2.

Digitized by Google

van haar Ho: Mo: ſoude by een gebleeven weeſen ſeedert de tyd van de Graaff van Liceſter, de exceſſive ſterkte der Vergaderingen, die te vooren beſchreeven wierden door de Raad van Staate, als welke naa zyn ſchryven „ doorgaans „ ſouden beſtaan hebben uit over de agt honderd „ Comparanten:" een poſitif, dat hem ſtof geeft tot verſcheide reflexien, maar dat ganſch abuſif is.

De Regiſters van haar Ho: Mo:, waar in de Comparanten van dag tot dag aangeteekent zyn, toonen, dat de Vergaderingen niet ſterker waaren voor het jaar 1588 als naderhand. En geen wonder, dewyl de Provincien daar op ſelden, en de meeſt noit, Staatsgewys verſcheenen, maar door Gedeputeerden, gelyk heedensdaags.

De preciſe ſterkte van de Vergadering te Bergen op den Zoom in het jaar 1609, welke den Auteur der onlanx uitgekoome Beſchryving van de Regeering deeſer Landen (*a*) meede doed beſtaan uit 800 *Comparanten*, kan niet geſien worden uit het Regiſter, om dat tegen de gewoonte de Comparanten daar in niet aangeteekent zyn. Maar dat de Vergadering, ſoo als ſe uit den Haage derwaarts ging, niet overmaaten ſterk was, is onder anderen af te neemen uit het getal van maar veertien Scheepen, dat beſteld wierd voor de geheele Vergadering, en voor de Griffie (*b*).

De Vergadering van Holland, die by een was, ging wel meede naa Bergen op den Zoom. Maar uit het Regiſter blykt, dat ſe aldaar geen ſeſtig

(*a*) BASNAGE.
(*b*) *Reſ: St^en Genl. 5 Maert 1609.*

Digitized by Google

ſeſtig Comparanten uitmaakte, en dat ſe aldaar, gelyk hier, door Gedeputeerden ter Generaliteit verſcheen, uitgeſondert den 11 April, wanneer de tyding van het ſluiten van de Treves van Antwerpen gekoomen zynde, „ de Vergadering „ in de Generaliteit ging, alwaar alle de Gede„ puteerden van de Provincien, zyn Exc^e., en „ de Raaden van Staate, vergadert waaren".

Ook konnen geene van de andere Provincien Staatsgewys geweeſt zyn te Bergen op den Zoom, off het moſt die van Zeeland weeſen. Want de Reſolutie om derwaards te vertrekken wierd den 4 Maert genoomen op Brieven, dien morgen van Antwerpen gekoomen: van de Reſol. wierd geen kennis gegeeven door haar Ho: Mo: als alleen aan de Staaten van Zeeland, „of die", (ongetwyffelt om de nabyheid) „nog eenige Gedepu„teerden wilden voegen tot de geene, die hier „reſideeren"; en de Vergadering vertrok den 8^ſte.

Soo dat het groot getal der Comparanten, en de raiſonnementen, welke de beide aangetooge Schryvers daar op bouwen, geen andere grond hebben als een verkeerde informatie. Het geen doed ſien, wat ſtaat te maaken is op het verhaal, en op de raiſonnementen, van vreemdelingen ontrent ſaaken van Regeering.

Tronwens de Heer *de Groot* ſelff heeft ontrent de redenen van het perpetueeren der Vergadering misgetaſt, doende in het vyfde van zyn Jaarboeken de verandering, in, of naa het jaar 1593 gemaakt in de procuratien van de Gedeputeerden ter Generaliteit, welke te vooren bepaald waaren tot de pointen van beſchryving, en tot de ſaaken, welke ſouden voorvallen ge-

duurende de deliberatien over die pointen, voorkoomen als een vond, om door middel van een permanente Vergadering, en van Gedeputeerden *cum liberis mandatis*, prompter als te vooren te expediëeren *res majores, quae antiquitus nisi gentium singularum consensu non expediebantur.*

Geene van de Provintien sal toestaan aan den Heer *de Groot*, dat de heedensdaagsche *libera mandata*, waar van de Heer *de Groot* spreekt, meerder magt geeven aan de Gedeputeerden ter Generaliteit, off dienen tot prompter expeditie van *sodanige saaken*, tot welke *singularum gentium consensus* van ouds vereischt word, als de procuratien, welke de Gedeputeerden hadden, doe de Vergadering beschreeven wierd door den Raad van Staate.

'T geen de Vergadering, in het jaar 1593 beschreeven, heeft doen by een blyven, en 't geen heeft doen verandering maaken in de oude procuratien, is, dat men ondervonden had seedert de Pacificatie van Gent, dat is, seedert dat den oorlog gevoert is op de naam van de Staaten Generaal, dat 'er soo veel saaken dagelyx voorquamen, waar over de Provincien moften saamen delibereeren, dat het niet wel mogelyk was, langer te vergaderen op pointen van beschryving, off te scheiden voor een gerumme tyd.

Gelyk de Staaten ook seedert de Pacificatie van Gent meest altyd waaren vergadert geweest, schoon nu of dan scheidende op reces, of ook wel finalyk, wanneer namelyk de pointen van beschryving afgehandelt, en de procuratien daar meede geëindigt zynde, de form van de Regering een nieuwe beschryving eischte.

Waar

Waar by quam tot een tweede motif om de Vergadering by een te laaten, dat als de Vergadering by een bleef, verſcheide ſaaken konden door deſelve geëxpedieert worden, welke anders moſten koomen aan de Raad van Staate, het Collegie, waar aan de *generaale Regeering* in handen geſtelt was, maar waar in Engelſche Raaden ſaaten ſeedert het jaar 1586, off ook wel aan het *Collegie ſuperintendent van de Admiraliteit*, opgeregt in het jaar 1588, maar vervallen met het jaar 1593, het ſelve jaar waar in de jegenwoordige permanente Vergadering haar aanvang genoomen heeft, gelyk boven getoond is.

Digitized by Google

DERDE CAPITTEL.

Van de ſaaken, behoorende tot de deliberatien van haar Ho: Mo:.

Het geſegde in het voorige Capittel word vertrouwt genoeg te weeſen tot verklaaring van de generaale beſchryving, welke in het eerſte Capittel gegeven is van de Vergadering van haar Ho: Mog., ſoo veel belangt haar uitterlyke forme, en conſtitutie: en ſchynt derhalven te konnen overgegaan worden tot de verhandeling der ſaaken, welke het voorwerp zyn van haar deliberatien.

Waar ontrent vooraf moet aangemerkt worden, dat de vraag niet is, of 'er ſaaken zyn, waar over de Provincien niet konnen ſaamen delibereeren door haar Gedeputeerden ter Generaliteit.

De Provincien hebben ongetwyffelt, gelyk alle andere Souverainen, de faculteit om ſaamen te beraadſlagen, en te handelen, door haar Gemagtigden over alle ſaaken, geene uitgeſondert (*a*).

Maar de vraag is, welke ſaaken uit haar natuur ſodanig behooren tot de tafel van haar Ho: Mo:, dat geene van de Provincien ſig kan ontrekken van daar over te koomen in deliberatie met haar meedebondgenooten, en van ſig te onderwerpen aan het geen, dat de ordre van de deliberatien meedebrengt.

Het generaal antwoord op deeſe vraag, en welk

(*a*) Sie *Deductie St.ⁿ van Holl.* 17 *Mey* 1657. *Art*: 124 en eenige volgende.

Digitized by Google

welk antwoord geen tegenſpreeken lyd, is, dat geen ſaaken in die ſin behooren tot de tafel van haar Ho: Mo:, als de ſaaken, welke ſpruiten uit de Unie van Utregt, en by gevolg geen ſaaken, als welke raaken de ſeekerheid, en beſcherming, van de Vereenigde Provincien, en van derſelver vry- en- geregtigheeden, tegen alle uitheemſch, en binnenlandſch, gewelt.

Of, om nog accurater te antwoorden met de woorden van haar Ho: Mo:, genoomen uit het eerſte van de dry Concepten van Commiſſien, of Credentialen, voor de Gedeputeerden ter Generaliteit, welke haar Ho: Mo: den 30 Mey 1671 ſonden aan de Provintien, de ſaaken, behoorende tot de tafel van haar Ho: Mo: zyn geen andere als die, „ welke vermoogens de Unie, en „ andere delatien, daar op by eenpaarige bewilli„ ging, en overgifte, van de geſaamentlyke Bond„ genooten gevolgt, tot de deliberatie, en dispo„ ſitie van de hooggem: Vergadering ſpecteeren".

Maar, dewyl veel ſaaken konnen by connexie, of gevolg, daar toe getrokken worden, en de practycq niet altyd deſelve uitleg gegeeven heeft aan de Unie, gelyk aan meer ſaaken: ſal het nodig weeſen, wat ſpecifiquer aan te wyſen, welke ſaaken in de bovenſtaande ſin behooren tot de deliberatien van haar Ho: Mo:.

De ſaaken, welke hier eerſt en vooral in conſideratie koomen, zyn de buitenlandſche, of alle materien van Oorlog, Vreede, Beſtand, Tractaaten, Alliantien, en generaalyk alle Negotiatien met vreemde Moogentheeden, en met derſelver Miniſters, en alle deliberatien over de executie van het geen, dat met deſelve verhandelt, en geſlooten is.

Digitized by Google

Gelyk deeſe materien behooren tot de tafel van haar Ho: Mo:, worden ſe ook geprepareert door derſelver Gedeputeerden tot de buitenlandſche ſaaken, ſoo in de beſoignes, als in de conferentien met de uitheemſche Miniſters, in welke conferentien egter, wanneer ſe betreffen ſaaken van het departement van den Raad van Staate, Gecommitteerden uit den Raad plagten te aſſiſteeren, uitwyſens haar Ho: Mo: Reſolutien van den 15 Juny en 13 Auguſti 1660, 7 Febr:, 26 October, en 30 Decemb. 1661, 24 January, 4, 14, en 21 July, en 15 Aug: 1662, 8 Febr: 1663, 21 Febr., en 24 April 1664, 31 Maert, en 21 Sept: 1665, 12 Aug: 1667, 10 July, 5, en 12 Octob. 1668, alle genoomen midden in een tyd, doe de forme van Regeering deſelve was als jeegenwoordig, en waar by meer andere ſouden konnen gevoegt worden indien het nodig was.

Maar ſeedert heeft men beginnen in te voeren, dat wanneer de buitenlandſche ſaaken zyn van die natuur, dat de Raad van Staate niet kan voorbygegaan worden, voor, of naa, geconfereert word met Gecommitteerden van den Raad, en affonderlyk met de uitheemſche Miniſters. Waar door de ſaaken langſaamer, en ſomwyl niet te beeter, gehandelt worden door gebrek van genoegſaame kennis.

Dog, het geen hier meerder opmerking verdient, is, dat in het jaar 1654 vry heevig gedisputeert is, of de reſpective Provincien by het tiende Artl. van de Unie geheel overgegeven hebben aan de Generaliteit het regt van Tractaaten, en Verbonden, te maaken met vreemde

Mo-

Digitized by Google

Mogentheeden: dan of de Provincien behouden hebben het regt, om afſonderlyk te moogen handelen met vreemde Mogentheeden, ſelfs buiten communicatie van de andere Provincien, mids treedende in geen verbinteniſſen, welke aanloopen tegen de Unie.

Waar ontrent de Provincie van Hollant ſuſtineerde, en met veel exemplen bewees, dat de Provincien die magt aan ſig gehouden, en deſelve meenigmaal gebruikt, hebben (*a*).

Waar by men hier ſal voegen, dat in het Rees van de Vergadering van het jaar 1583, waar van booven geſprooken is, aangeteekent is op het tiende Art. van de Unie, dat de Gedeputeerden 's Lands van Utregt verklaaring verſogt hadden, „ alſo eenige van de nader geünieerde Pro„ vincien met den Hertog van Anjou in onder„ handeling waaren getreeden, en deſelve voor „ haaren Heere, ende Prince hadden aangenoo„ men, ſonder dat alle de Provincien, in de na„ der Unie ſtaande, ſulx hadden gevolgt, of het „ daarom gebeuren mogte, dat eenige Provincien „ van deſelve Unie, door de alteratie met eenige „ andere Heeren mogten contracteeren, off het „ die van Utregt en de andere Provincien niet vry „ ſouden ſtaan ſulx te doen, ſonder daar door de „ nader Unie te infringeeren: mids dat ſulken „ Heere daar zy meede handelen, ook gehouden „ ſouden weeſen de nader Unie in alle zyne poin„ ten ende articulen aan te neemen:" en dat de Provincie van Holland doe geweeſt is van het ſel-

(*a*) *Deductie tot juſtificatie van de Acte van Jcluſie* 25 *July* 1654 *Deel* 1 *Cap:* 5.

Digitized by Google

ſelve begryp als in het jaar 1654 (*a*), ſonder dat men ſeggen kan hoe de andere Provincien de ſaak begreepen hebben in het voorſz: jaar 1583, om dat de Regiſters van de Vergaderingen der nader geüniëerde Provincien van die tyd verlooren zyn.

De tweede claſſe van ſaaken, welke hier in conſideratie komen, zyn die, welke raaken de defenſie en ſeekerheid van het Land, gelyk als het vermeerderen, of verminderen, van de Militie: het te veld brengen van Legers, met haar toebehooren: het uitruſten van vlooten: het verſterken der Frontieren: het aanbouwen van Scheepen van oorlog: en andere ſaaken van die natuur.

Dat het aan haar Ho: Mo: toeſtaat, haar ſorg en deliberatien naa tyds geleegentheid te laaten gaan over diergelyke ſaaken, en ſig daar over te beraaden met den Raad van Staate, met den Admiraal Generaal, wanneer 'er een Admiraal Generaal is, en met de Collegien ter Admiraliteit, is buiten alle bedenken. Maar naadien Conſenten van de Provincien tot diergelyke ſaaken nodig zyn, eer dat ſe konnen gebragt worden ter uitvoering: en, om die Conſenten te verkrygen, de ſaaken by weege van Petitie van den Raad van Staate moeten gebragt worden ter deliberatie van de Provincien: ſoo kan niet alleen gevraagt worden, maar is voor deeſe meer als eens gedisputeert, of de Petitien, wanneer haar Ho: Mo: en de Raad van State oneens zyn over de ingrediënten,

(*a*) Sie *Reſ: St: van Holl.* 14 *Juny* 1583 op de kant van het 9de *Art: van het Reces van de Vergadering*, te Utregt gehouden in April deſſelven jaars.

Digitized by Google

ten, ſodanig moeten geſonden worden aan de Provincien als ſe opgeſteld zyn door den Raad, dan of haar Ho: Mo: daar in konnen verandering maaken, off immers den Raad verpligten om ſe te redreſſeeren.

Waar ontrent de Raad altyd gemeent heeft, dat nademaal ſy het is, die de Petitien doed, en niet de Vergadering van haar Ho: Mo:, de Petitien moeten inhouden het geen, dat de Raad, en niet het geen, dat de Vergadering van haar, Ho: Mo:, oordeelt te moeten van de Provincien verſogt worden, des dat het vry ſtaat aan haar, Ho: Mo:, aan welke de Raad de Petitien preſenteert, om door deſelve gebragt te worden ter deliberatie van de Provincien, daar by te ſchryven 't geen haar goeddunkt:

Haar Ho: Mo: in teegendeel, dat het voorſ: geſuſtineerde van den Raad op vaſter fondament ſoude ruſten, indien de Raad gewoon was de Petitien *omiſſo medio* over te geeven aan de Provintien, in plaats, dat die door middel van haar Ho: Mo: geſonden worden aan deſelve (*a*).

Sonder dat dit verſchil oit getermineert is, wordende gevonden, dat de Raad daar ontrent toegegeeven heeft, gelyk in het jaar 1668 (*b*), en wederom, dat ſe is blyven ſtaan op haar ſtuk, gelyk in de jaaren 1644 en 1666 (*c*).

Voor de reſt kan deeſe conteſtatie geen plaats hebben als ontrent de generaale Petitie en den Staat

(*a*) Sie *Reſ: Staaten Gen*l. 16 *Decemb:* 1644.
(*b*) Sie *Reſ: St.s Gen*l. 14 *Febr:* en 9 *April*, en *R: van St:* 17 *Febr:* en 17 *Mey* 1668.
(*c*) Sie *Reſ: St.s Gen*l. 16 *Decb:* 1644, *R: van St:* 18 *Decb:* 1666.

Digitized by Google

Staat van oorlog, en ontrent andere Petitien tot de ſaaken te Lande. Want, ſchoon dat de Petitien tot de ſaaken van de Zee meede gedaan worden door den Raad van Staate, is dat ten opſigte van den Raad niet veel meer als een bloote formaliteit, miſſchien overgebleeven van de tyd, doe de Raad volgens Inſtructie (*a*) de *ſuperintendentie* had *van den oorlog te Waater, en van de Middelen daar toe gedeſtineert.*

In de derde plaats, komt alhier in conſideratie de *generaale directie, en diſpoſitie in ſaaken van oorlog, en over het volk van oorlog*, welk point door de Groote Vergadering van het jaar 1651 geſubdivideert is in twee onderdeelen, te weeten, in het point van de *Patenten*, en in dat van de *generaale diſpoſitie in ſaaken en over het volk van oorlog.*

En heeft deſelve Vergadering de diſpoſitie over het verleenen van de Patenten, buiten prejuditie van het regt, aan de Provincien, en aan derſelver Provinciale Capiteins Generaal, toekoomende om de Militie te verleggen op haar territoir, mids geevende daar van kennis aan haar Ho: Mo:, en aan de Raad van Staate, gedefereert aan de Vergadering van haar Ho: Mo: by Reſol: en Inſtructie van den 16 Juny 1651, ſodanig egter, dat die geen Patenten ſouden mogen verleenen als naa ingenoomen advis van de Raad van Staate, nog de verleende Patenten afſenden als door middel van den Raad, welke de Patenten, na de ordre verleent zynde, meede ſoude teekenen, en ſeegelen: en onder de ver-

(*a*) *Inſtructie* 18 *Aug:* 1584.

Digitized by Google

verdere precautien, die naageſien konnen worden in de aangetooge Inſtructie, en in een Brieff van den Raad van den 17 Febr: 1717 aan de extraordinaris Vergadering.

Maar het tweede point, of de *generaale diſpoſitie in de ſaaken en over het volk van oorlog*, is door de hooggem: Vergadering by het vyfde Articul der Inſtructie van den Raad van Staate van den 18 July 1651 gedefereert aan den Raad van Staate, *met en nevens de Vergadering van de ordinaris Gecommitteerden ter Generaliteit.*

Soo dat het beleid van den oorlog, en der krygsſaaken, van die tyd af in het gemeen gecompeteert heeft aan haar Ho: Mo:, en aan den Raad van State.

Dog deeſe materie eiſcht breeder eclairciſſement, als gevoeglyk kan gegeeven worden in dit Capittel, en word daarom het geeven van het ſelve gereſerveert tot het volgende.

Gelyk daar toe meede gereſerveert word het geeven van het noodig eclairciſſement ontrent de *ſuperintendentie*, off het opperbeſtier, der ſaaken van de Admiraliteit, en van den oorlog te Waater, zynde de vierde ſoort van ſaaken, behoorende tot de deliberatien van haar Ho: Mo:, inſonderheid, wanneer de Staat geen Admiraal Generaal heeft, welke anders volgens zyn Commiſſie, en de Inſtructie van de Collegien ter Admiraliteit, veel deel heeft in die *ſuperintendentie.*

Ten vyfde competeert aan haar Ho: Mo: de diſpoſitie over de ſwaarigheeden, door de Generaliteits Reekenkamer gevonden wordende in de Declaratien van de Provincien, en in de Reekeningen van de Ontfangers Generaal van de Collegien ter Admiraliteit: het vierde en agtſte Arti-

Digitized by Google

ticulen der Inſtructie van de Generaliteits Rekenkamer (*a*) meedebrengende, dat de Kaamer ſal overleeveren aan haar Ho: Mo:, binnen één maand na de liquidatie der Declaratien van de Provincien van elken jaare, een Staat van de loquaters, en ſwaarigheeden, daar in bevonden, „ op dat by „ de Heeren Staaten Generaal daar op mooge „ worden gelet, en gereſolveert, ſulx in goede „ equiteit, en gelykheid, ſal bevonden worden te „ behooren": en het ſesde Articul, dat de Kaamer voor het ſluyten der Reekeningen van de Ontfangers Generaal van de Collegien ter Admiraliteit ſal rapport doen aan haar Ho: Mo: van de partyen, door haar beſwaart met loquaters, „ om „ by haar Ho: Mo: daar op gereſolveert te wor„ den, als tot meeſten dienſte van den Lande by „ deſelve bevonden ſal worden te behooren".

Sonder dat by de voorſ: Inſtructie, voor, of naa, iets diergelyks geſtatueert is in opſigte van de Reekeningen van den Ontfanger Generaal der Vereenigde Provincien.

In tegendeel hebben haar Ho: Mo: verſtaan, ſoo meenigmaal als daar toe geleegentheid geweeſt is, dat den Ontfanger Generaal, meenende beſwaart te weeſen by de ſlooten van de Generaliteits Reekenkamer, moet koomen in oppoſitie voor den Raad van Staate: uitwyſens haar Ho: Mo: Reſolutien van den 13 Decemb. 1672, 4 April en 26 July 1673, en 15 Novemb. 1718: hoewel de Reekenkamer ſeedert het jaar 1673 getragt heeft haar Ho: Mo: te perſuadeeren, dat de Ontfanger Generaal niet anders kan gehoord wor-

(*a*) *Inſtructie* 21 *Januæ*: 1622.

Digitized by Google

worden tegen haar ſlooten als in cas van Reviſie, en wel op de voet van het 50ſte Articul der Inſtructie van de Collegien ter Admiraliteit, en dat die Reviſie moet verſogt worden van haar Ho: Mo:: wanneer de Reekenkamer met adjuncten Reviſeurs ſoude revideeren de Reekeningen van den Ontfanger Generaal, met uitſluiting van de Raad van Staate. Waar op de Brieven van de Reekenkamer van den 2 en 28 October 1673, en 26 November 1718, midsgaders die van den Raad van Staate van den 6 Decemb. 1718, alle aan haar Ho: Mo:, konnen nageſien worden.

Ten ſesde behoord aan de tafel van haar Ho: Mo: de beſtelling van ſeer veel importante, ſoo Militaire, als politique, Staaten, en Ampten, de Generaliteit, of de Provincien in het gemeen, aangaande, gelyk als, (om de voornaamſte van ieder ſoort by te brengen uit de Lyſt, geïnſereert in haar Ho: Mo: Reſol. van den 1ſte October 1661) de Ampten van Capitein en Admiraal Generaal, Veldmaarſchalk, en andere Generaals perſoonen, Gouverneurs, en Commandeurs van de Frontieren, geleegen buiten de ſtemmende Provincien, Theſaurier Generaal, Griffier van haar Ho: Mo:, Ontfanger Gen.l, Secretaris van den Raad van Staate, en veel andere van minder importantie, welke in de voorſ. Lyſt konnen nageſien worden.

Dog het is de moeite waerd, alhier twee à dry remarques op die Lyſt te maaken, en eerſtelyk, dat hoewel onder de Militaire Officieren geen hooge nog laege Regiments Officieren gevonden worden, niet te min gerecipieert is, dat haar Ho: Mo: aanſtellen, niet alleen de hooge

Re-

Regiments Officieren, maar ook de Capiteinen, van de Militie, welke niet op de Provincien gerepartitieert is by den Staat van Oorlog, maar betaald word uit de kaſſe van de Generaliteit, mids dat de aangeſtelde Officieren aan de Raad van State preſenteeren haar Acten van aanſtelling, eeven als de Officieren, door de reſpective Provincien aangeſteld, om in eed van de Generaliteit genoomen, en van Commiſſie voorſien te worden.

Gelyk de Commiſſien, welke haar Ho: Mo: verleenen aan de Generaals perſoonen, Gouverneurs, en Commandeurs, meede moeten gepreſenteert worden aan den Raad van Staate, om geregiſtreert, en geſeegelt, te worden.

Ten anderen, dat ſeer weinig Ampten, de Admiraliteit raakende, gevonden worden in de voorſ: Lyſt, en naamelyk geen andere onder de Militaire Ampten als dat van Admiraal Generaal, en onder de Politique alleen die van de Commiſſen Generaal van de Convoyen en Licenten, Commis op het Comptoir der Convoyen en Licenten te Amſterdam, Fiscaals, en Secretariſſen van de Vloot, en nog twee mindere Ampten: waar van de reeden is, dat de Ampten van de Admiraliteit begeeven worden ten deele door de Provincien, waar in de Collegien der Admiraliteit reſideeren, en naamelyk de Ampten van Lt. Admiraal, Viceadmiraal, en Schout by Nagt, welke, ſchoon weſende Generaliteits Officieren, noch eed doen aan de Generaliteit, noch Commiſſie van deſelve ontfangen: ten deele wel door haar Ho: Mo:, maar uit een nominatie van de reſpective Collegien, en naamelyk de Ampten van

Digitized by Google

van Fiscaals, Secretarissen, en Ontfangers Generaal van de Collegien, en die van Schieeps Capiteinen: en ten deele door de Collegien selve, gelyk als die van Scheeps-Lieutenants, Equipagiemeesters, Vendumm., Ontfangers van de Convoyen en Licenten, Commissen ter recherche, en meer andere.

En ten derde, dat hoewel de Ampten van Capitein Generaal, en Velmaarschalk (om te swygen van dat van Admiraal Generaal) gebragt zyn op de voors: Lyst onder de Ampten, staande ter begeeving van haar Ho: Mo., het selve egter niet sodanig moet opgenoomen worden, als off haar Ho: Mo: by vacature konden disponeeren van die hooge Ampten, eeven gelyk zy disponeeren van een vaceerent Gouvernement, off Commandement: maar alleen sodanig, dat die Ampten niet anders konnen begeeven worden als ter Vergadering van haar Ho: Mo:, wanneer de Provincien gesaamentlyk goedvinden deselve te vervullen.

Want immers soude de Provincie van Holland en Westvriesland niet gedoogt hebben in het jaar 1661, dat men de voorsz. hooge Ampten in een andere sin gebragt had op de voorsz. Lyst, na dat se in het jaar 1657 met veel ernst beweerd had, „ dat het regt, welk de Provin„ cien, elk in het bysonder, hebben over de „ Militie van haar repartitie, soo ver gaat, dat „ het niet soude weesen in het vermoogen van „ de Staaten Generaal, by overstemming aan te „ stellen een Overhoofd over de Militie van „ de Vereenigde Nederlandsche Provincien ge„ saamentlyk, welkers gelag sig meede soude

„ ex-

„ extendeeren over de Militie, ſtaande ter be-
„ ſoldiging van een Provincie, off Provincien,
„ niet geconſenteert hebbende in de aanſtelling
„ van dat Overhoofd (a)".

Het is hier de plaats niet om te treeden in de discuſſie van de reedenen, welke ten wederzyden bygebragt wierden, maar de dry volgende onbetwiſtbaare conſideratien konnen ten minſte doen twyffelen, niet alleen, of by overſtemming kan geprocedeert worden tot de aanſtelling van een Overhoofd over de Militie, maar ſelfs, of ter Generaliteit daar over kan gedelibereert worden in weerwil van ééne van de Provintien.

Eerſtelyk, dat nog by de Unie, nog by eenige opgevolgde Reſolutie, oit verklaart of vaſtgeſtelt is, dat de Militie ſal gecommandeert worden door een vaſt, en perpetueel, Overhoofd, het zy onder de naam van Capitein Generaal, Veldmaarſchalk, of andere.

Ten tweede, dat de practyq meede geen ſodanig vaſt en perpetueel Overhoofd ingevoert heeft, de Staat geweeſt zynde ſonder Capitein Generaal van het jaar 1588 tot het jaar 1625, van het jaar 1650 tot het jaar 1672, en van het jaar 1702 tot nu toe: en ſonder Veldmaarſchalk van het jaar 1589 tot het jaar 1607, van het jaar 1655 tot het jaar 1668, en nu wederom ſedert het jaar 1708.

Dienende tot onderregting ontrent het vaceêren van het Capitein Generaalſchap van het jaar 1588 tot het jaar 1625, dat Prins Mauritz wel ſuc-

(a) Sie *Deductie van de St^en van Holl^d. 17 Mey 1657.*

ſucceſſivelyk geworden is Gouverneur en *Provinciaal Capitein Generaal*, van Holland, Zeeland, Overyſſel, Utregt, Gelderland, en Stad en Ommelanden: en in die reſpective qualiteiten gehad heeft het oppergeſag over de Militie in de Provincien, waar van hy Gouverneur, of Stadhouder, was: gelyk hy meede gehad heeft een Commiſſie als Capitein Generaal over het volk van oorlog in Brabant en Vlaanderen, reſſort van deeſen Staat: maar dat hy noit is aangeſtelt tot Capitein Generaal over de Militie van den Staat, gelyk de Graaf van Liceſter, en gelyk Fredk. Hendrik, en volgende Princen van Orange:

En ten derde, dat in een Regeering als die van de Vereenigde Nederlanden te conſidereeren ſtaat, dat ſoo de Militie niet wel in goede ſtaat te houden is ſonder een Overhoofd, bekleed met genoegſaame autoriteit om de Militie te gebieden tot nut van den Staat, en om te weeren de abuiſen, welke uit de natuur en conſtitutie van de Regeering ontrent de Militie in ſwang gaan, de vrye Regeering niet al te wel bewaard is met een ſodanig Opperhoofd: inſonderheid, om dat de Capiteins Generaal noit een Inſtructie gehad hebben, de Inſtructie, welke naa veel overlegs den 24 February 1672 gearreſteert is voor de laaſt overleede Capitein Generaal, weinig maanden daar naa eerder vernietigt zynde, als geampliëert, hoewel men het de naam van ampliatie gaff, door te confereeren aan den Capitein Generaal „ tot kennelyk wederſeggen toe ſodanige „ vrye magt over de Patenten, en andere ſaa„ ken tot de Militie ſpecteerende, als voorgaan„ de Heeren Princen van Orange als Stadhouders,

» en Capiteins Generaal, ten reſpecte van de » Militie geëxerceert hadden (*a*)": en om dat de Staat nóit Capitein Gener^{l}. gehad heeft, die niet teſſens geweeſt is of *Gouverneur Generaal van alle de Provincien*, gelyk de Graaff van Liceſter, of *Provinciaal Gouverneur en Capitein Generaal* van de meeſte, gelyk Fredrik Hendrik, en de volgende Princen van Orange. Soo dat niets ligter ſoude weeſen voor een Capitein Genl. van den Staat, als ſig in te dringen in het Ampt van Provinciaal Capitein Generaal, en daar door ſig de weg te baanen tot het Stadhouderſchap.

En ten vierde ſtaat op de voorſ: Lyſt van de Ampten nog te remarqueeren, dat de Reſ: van den 1 October 1661, in welke de voorſ: Lyſt geïnſereert is, eigentlyk maar is een accoord tuſſchen haar Ho: Mo: en den Raad van Staate over de Ampten, welke te dier tyd ſtonden ter beſtelling van de Generaliteit, na verſcheide conferentien, tot weering van verdere disputen en verſchillen opgeſteld door wederzyds Commiſſariſſen op expreſſe Reſ: van haar Ho: Mo: van den 27 April 1660, ſonder eenig regt te geeven, of te neemen, ontrent Ampten, welke te dier tyd nog niet ſtonden ter beſtelling van de Generaliteit, en waar over doe geen verſchil konde weeſen: gelyk als in het breede beweeſen is in een Brief, door den Raad van Staate geſchreeven aan haar Ho: Mo: den 13 Juni 1713, by geleegentheid van het verſchil, gereeſen over het aanſtellen der Majors van de Plaatſen van de Barriere door den Raad ſonder voorgaande Reſ^{e}. van haar Ho: Mo:

Ten

(*a*) *Reſ: St^{n} Genl. 8 July 1672.*

Digitized by Google

Ten ſevende behoord tot de deliberatie van haar Ho: Mo: het werk van de Munte. Het welk volgens het twaalfde Articul van de Unie wel niet verder gaat, als dat de Provincien ſig moeten ſaamen conformeeren ontrent de cours van het geld, en dat de eene ſonder de andere niet mag veranderen de Ordonnantie, welke men met den allereerſte ſoude maaken, maar welke niet gevonden word gemaakt te weeſen: de Provincien voor de reſt hebbende behouden, en oolk altyd ieder afſonderlyk geëxerceert, het regaal van de Munte in al zyn uitgeſtrektheid; en de Steeden ſelve, welke Ryxmuntten hebben, en naamelyk Nymweegen, Zutphen, Deventer, Campen, Zwol, en Groningen, niet als by weege van uitkoop zynde te beweegen geweeſt om haar Ryxmuntten te ſluyten, of deſelve te doen volgen de ordres van de Generaliteit.

Maar, gelyk de Provincien konnen ſaamen delibereeren, en reſolveeren, over alle ſaaken, waar in ſe een gemeen belang hebben, gelyk boven aangemerkt is, ſoo blykt uit de Placaaten, en ordres, welke van tyd tot tyd geëmaneert zyn op het ſtuk van de Munte, met den aankleeven van dien, dat de deliberatien ter Generaliteit daar over ſig niet precis bepaalen tot de cours, of evaluatie, van het geld.

Een agtſte claſſe van ſaaken, behoorende tot de tafel van haar Ho: Mo:, zyn de deliberatien, ſpruitende uit de Souverainiteit over de Steeden, en Quartieren, immediatelyk reſorteerende onder de Generaliteit, in Braband, Vlaanderen, Weſtwoldingerland, en het Overquartier van Gelderland, mitsgaders over de Landen, begreepen in

de Octroijen van de Oost en Westindische Compagnien, de Souverainiteit over alle welke aan de Provincien in het gemeen, en onverdeeld, toebehoorende, konnen de deliberatien, daar uit resulteerende, notoirlyk nergens anders vallen als ter Vergadering van haar Ho: Mo:.

En het verdient hier in het voorbygaan aangemerkt te worden, dat de Vergadering van haar Ho: Mo: lange tyd sonderling de hand gehad heeft in het bestier der saaken van de Westindische Compagnie, en veel meer als in die van de Oostindische: hebbende tot de Munstersche Vreede toe, en nog eenige jaaren daar naa, gecommitteert een seeker getal van Heeren, om gesaamentlyk, off by vervanging, te presideeren in alle generaale Vergaderingen van de Westindische Compagnie, na dat de presidiale Kamer vooraf aan haar Ho: Mo: gesonden had de pointen van beschryving (*a*).

Maar na dat de saaken van de Westindische Compagnie geheel in verloop geraakt waaren, is het committeeren van Heeren uit de Vergadering van haar Ho: Mo: tot het presidie in de generaale Vergaderingen van de Westindische Compagnie nagelaaten, en ingevoert dat de besoignes geresumeert zyn in den Hage ten overstaan van Gedeputeerden van haar Ho: Mo:, en op derselver rapport geconfirmeert, en geapprobeert (*b*).

Het

(*a*) Om geen ouder Res^en by te brengen sie in *het Reg^r. der saaken, rakende de W: I: C: Res:* 21 *Aug:* en 12 *Octob.* 1648, 20 *Aug:* en 29 *Sept:* 1653, 24 en 26 *Aug:* 1654, 27 *Jun:* 1657.

(*b*) Sie in het selve *Reg^r. Res:* 23 *Sept:* 1659, 19 *Aug:* 20 en 28 *Sept:* 1660, 15 *Febr:* 1662.

Digitized by Google

Het welk egter meede van geen langer duur geweeſt is als tot het jaar 1662, ſedert welke tyd gepractiſeert is, dat, wanneer de preſidiale Kaamer nodig vind de generaale Vergadering te beſchryven, deſelve overſend aan haar Ho: Mo: de pointen van beſchryving, en kennis geeft van de dag, tegen welke de convocatie gedaan is, met verſoek van haar Ho: Mo: Reſol. daar op, en met byvoeging, „ dat ſe in alle gevallen niet „ ſullen manqueeren van naa het ſcheiden der „ Vergadering de aldaar geformeerde Reſolutien „ naa den Haage over te brengen, om by haar „ Ho: Mo:, of de Heeren derſelver Gedeputeer„ den, geviſiteert, geëxamineert, en voords ge„ daan te worden als haar Ho: Mo: ſullen vin„ den te behooren": en dat haar Ho: Mo: daar op reſcribeeren aan de preſidiale Kamer, „ dat „ haar Ho: Mo: voor die reis, en ſonder dat „ het ſelve hier na in conſequentie ſal mogen „ worden getrokken", haar wel laaten gevallen de beſchryving, „ mids dat de concepte Reſolu„ tien, by de Vergadering te formeeren, t'ſyner „ tyd herwaarts overgebragt worden, om door „ de Heeren haar Ho: Mo: Gedeputeerden ge„ viſiteert, geëxamineert, en, naa ingenoome „ rapport van deſelve, voords gedaan te worden, „ ſoo als men bevinden ſal te behooren".

Al het welk in train gebragt is in het jaar 1662, gelyk geſien kan worden uit haar Ho: Mo: Reſol. van den 1 Julius van dat jaar, welke Reſolutie tot den huidigen dag van woord tot woord gevolgt word in alle beſchryvingen van de generaale Vergaderingen der Weſtindiſche Compagnie, dog welke ſedert veel jaaren niet

Digitized by Google

anders is als een bloote ceremonie, dewyl de Resolutien van de generaale Vergaderingen van de Westindische Compagnie niet overgesonden, veel min door Gedeputeerden van haar Ho: Mo: geëxamineert, of by haar Ho: Mo: eenige deliberatien daar over gehouden worden.

Gelyk het meede niet meer als een bloote ceremonie is, dat jaarlyx na het binnenvallen der Oostindische Retourvloot Gecommitteerden van de Oostindische Compagnie, versélt met de Commandeur van de Retourvloot, mondelyk verslag doen ter Vergadering van haar Ho: Mo: van de staat der saaken van de Compagnie, en van het geen, dat in Indiën voorgevallen is sedert het voorgaand jaar, en het selve in geschrift overgeven: en dat de reekeningen van de Oostindische Compagnie van vier tot vier jaaren in de respective Cameren gehoord, opgenoomen, en geslooten worden door Gedeputeerden van haar Ho: Mo:, en dubbelden daar van overgebragt ter Griffie.

Ten negende competeert aan deselve Vergadering het emaneeren van Placaaten, en Ordonnantien, over de geünieerde Provincien, en over de Steeden, en Quartieren, daar onder gehoorende, ontrent alle saaken, welke tot hier toe getoond zyn te spesteeren tot de tafel, off tot de deliberatien, van haar Ho: Mo:, mitsgaders ontrent sodanige andere saaken, als waar op de Provincien goedvinden voor haar gemeen interest in het gemeen te voorsien, schoon anders geen gevolgen zynde van de Unie, gelyk als, by exempel, over het beletten van den invoer van goederen uit Landen, daar de pest is, een

niets

niets gemeens hebbende met het oogmerk van de Unie.

En ſoo 'er iets is, dat naa het gemeen maaken van de Souverainiteit ſmaakt, het is het emaneeren van Placaaten en Ordonnantien, op de naam van haar Ho: Mo: over de ſouveraine Provincien, en het publiceeren, en affigeeren van die Placaaten, en Ordonnantien, in deſelve. Want als men blyft in de termen van confederatie, wyſt het ſig ſelff, dat de Placaaten, en Ordonnantien, welke uit de confederatie, off uit andere verdragen, ſpruiten, ſouden moeten geëmaneert worden door de reſpective geconfereerden, ieder binnen de paalen van haar ſouverain geſag, op haar eige naam, en niet door de geſaamentlyke geconfedereerden op gemeene naam.

Dog, op dat geen Placaaten, en Ordonnantien van de Generaliteit ſouden konnen gepubliceert worden in de Provincien ſonder derſelver voorweeten, en goedvinden, en om te gelyk te conſerveeren elx ſouverain geſag, moeten de Placaaten en Ordonnantien geſonden worden aan de Staaten, om gepubliceert, en geaffigeert te worden, ſonder dat ſulx directelyk mag gedaan worden van Generaliteits weege.

Of 'er meer exempten ter contrarie zyn weet men niet. Maar het Placaat van den 12 April 1588, waar by de generaale Regeering in ſaaken raakende de beſcherming en Unie deeſer Landen geſtelt is ter adminiſtratie van de Raad van Staate, is van het Stadhuis van den Haage gepubliceert door den Griffier van haar Ho: Mo: ten overſtaan van Gedeputeerden uit derſelver

Vergadering: gelyk te ſien is uit de Reſol: van de Staaten Generaal van den 13 April 1588.

Ten tiende, hoewel de Vergadering van haar Ho: Mo: een politique Vergadering is, en ganſch niet geconſtitueert om juſtitie te adminiſtreeren, gemerkt dat de Gedeputeerden, deſelve compoſeerende, in geen eed nog pligt zyn van de geſaamentlyke Bondgenooten, nog voorſien van Commiſſie, en Inſtructie, om daar naa regt te doen uit derſelver naam: en dat de Gedeputeerden ſelfs niet ſtemmen hoofd voor hoofd, en gebonden zyn aan de laſt van haar Principaalen: ſoo moeten niet te min de regtſaaken getelt worden voor een claſſe van ſaaken, welke behooren tot de tafel van haar Ho: Mo:.

Want eerſtelyk word geappelleert aan haar Ho: Mo van de Sententien van den Raad van Vlaanderen, reſideerende te Middelburg in Zeeland. Waar van ongetwyffelt de reeden is, dat men niet heeft willen afſnyden een inſtantie aan de Ingeſeetenen van Staats Vlaanderen, gewoon voor de verandering te appelleeren aan de Grooten Raad te Mechelen. Dog wanneer de ſaaken voor haar Ho: Mo: in cas d'appel voldongen en geïnſtrueert zyn, ſenden ſe deſelve, bewuſt van de aangetooge defecten in de conſtitutie van de Vergadering, aan een Hoff van Juſtitie, om getermineert te worden.

Ten anderen verleenen haar Ho: Mo: Mandementen van Reviſie van de Sententien van de Collegien ter Admiraliteit in *civile*, maar niet in *criminele* ſaaken, en noemen adjuncten Reviſeurs, na dat de ſaak in cas van Reviſie geïn-

ſtrueert

ſtrueert is voor het Collegie, de Sententie geweeſen hebbende (*a*).

Ten derde noemen haar Ho: Mo: adjuncten Reviſeurs tot het revideeren der Sententien van den Raad van Brabant, reſideerende hier in den Haage (*b*), te weeten, ſoo die verſogt worden van haar Ho: Mo:, dewyl ſe meede konnen verſogt worden van den Raad van Brabant (*c*).

Ten vierde revideeren haar Ho: Mo: de Sententien van de Regters in het hoogſte reſſort onder de diſtricten van de Ooſt en Weſtindiſche Compagnien deeſer Landen: het welk egter, om reeden als booven, eigentlyk te ſeggen is, dat haar Ho: Mo: de Mandementen verleenen, de proceſſen voor haar laaten inſtrueeren, en, in ſtaat van wyſen weeſende gebragt, ſenden aan een Hoff van Juſtitie, om door het ſelve, en door de adjuncten Reviſeurs by haar Ho: Mo: genoemt, getermineert te worden: hoewel miſſchien geen exemplen daar van zyn.

En, in de vyfde plaats, ſenden haar Ho: Mo: om de twee jaaren Commiſſariſſen Deciſeurs na Maaſtrigt, om met twee Commiſſariſſen van de Prins van Luik te decideeren de appellen, in die tweeheerige Stad vallende.

Of van de Sententien van den Raad van Staate kan geappelleert worden aan haar Ho: Mo:, is lang, en heevig, gedisputeert. Dog dat diſput kan

(*a*) Sie *Inſtructie van de Collegien ter Admiralit. Art:* 59. *Reſ: St:n Gen:* 4 *Febr:* 1677. *Brief van de Raad van Staate aan haar Ho: Mo:* 17 *Febr:* 1719.

(*b*) Sie *Inſtructie Raad van Brabant Art:* 660.

(*c*) *Art:* 663.

Digitized by Google

ben gehouden worden voor afgedaan, soo niet door de Res: van haar Ho: Mo: van den 1 Juny 1658, gelyk egter (soo vertrouwt word) klaar bewesen is in een Brieff van den Raad van Staate aan haar Ho: Mo: van den 1 Maert 1718, een minute door derselver Resolutie van den 24 February van het selve jaar 1718, geconfirmeert, soo veel aangaat de Provincie van Gelderland, welkers Gedeputeerden nevens die van de Provincie van Utregt een aanteekening gedaan hadden op de Resol: van den 14 February, by Staatsresol: van den 8 April daar aan volgende (a). En daarom sal men sig hier genoegen met de geen, die meer begeert hier van te weeten, te remvoyeeren tot de Brieven van den Raad van Staate aan haar Ho: Mo: van den 18 Mey 1658 en 14 Febr: 1718, en tot het Advis van het Hoff van Holland aan deselve van den 31 Mey 1658, waar in deese materie in het breede verhandelt is.

Sedert is by gelegentheit van het Mandement van Revise, in het laast van het jaar 1718 door haar Ho: Mo: voor de eerste maal sedert het begin van de Republica verleent van een Sententie van den Raad van Staate, en wel van een Sententie in een criminele saak, in bedenken gekoomen, of, en hoe wer, de Sententie van de Raad van Staate Revisie subject zyn, en of in alle gevallen de Revisien souden moeten verleent worden by haar Ho: Mo:, of by den Raad. Waar op de Brief van de Raad aan haar

(a) Sie *Res: St.-Gen.* 20 *April* 1718.

haar Ho: Mo: van den 1 February 1719 nagesien kan worden (*a*).

Ook is voor deese te meermaalen gedisputeert, of de Vergadering van haar Ho: Mo: kan kennis neemen, of van Generaliteitsweege doen neemen, van delicten, begaan tegen de Generaliteit door Ingeseetenen van de Provincien.

In het jaar 1618 zyn den Advocaat Barnevelt, en andere Regenten, en Ministers, van de Provincien van Holland en Utregt te regt gesteld voor een regtbank, daar toe by haar Ho: Mo: gedelegueert: sonder dat die twee Provincien (trouwens in derselver Regeering wierd ter selve tyd merkelyke verandering gemaakt) sig daar tegen kanteden, genoegende sig met een soort van een Acte van non prejudicie, en met een verklaaring tot reservatie van haar regt: gelyk breeder kan gesien worden in het vyftiende Capittel van de Apologie van de Heer *Hugo de Groot*, in welk Capittel met veel reedenen beweert word, dat de Generaliteit geen kennis kan neemen van delicten, begaan door Ingeseetenen van de Provincien en vooral niet door sodanige Ingeseetenen, welke in eed en dienst van een particuliere Provincie, en buiten eed en dienst van de Generaliteit zynde, souden gepecceert hebben ontrent saaken, waar by de Generaliteit geïnteresseert is.

Ook weet men niet, dat het selve sedert die tyd by haar Ho: Mo: gesustineert is ten opsigte van

(*a*) Sie ook *Res: Stat: Gen:* 14 *Febr:*, en *Brief R: van St:* aan haar *Ho: Mo:* 17 *Febr:* 1719, item *Res: Stat: Gen:* 20 *Nov:* 1719.

van Regenten, of Miniſters, van de particuliere Provincien.

Maar in het jaar 1637, en naderhant weder in het jaar 1654, is disput gereeſen tuſſchen de Vergadering van haar Ho: Mo: en de Provincie van Holland, of haar Ho: Mo: konnen kennis neemen van delicten, begaan in het ſtuk van haar Ampt door perſoonen, weeſende in eed, commiſſie, en dienſt van de Generaliteit, wanneer ſodanige perſoonen ſig bevinden op het territoir van de reſpective Provincien.

Waar ontrent haar Ho: Mo: ſuſtineerden, „dat „ de kenniſſe en judicature alleen aan haar com„ peteert, conform de ſundamentele Wetten „ van deeſen Staat, en de gemeene Unie, tus„ ſchen de Provincien opgerecht, en met een „ geduurige onverbreekelyke obſervantie be„ veſtigt (a)": de Provincie van Holland het tegendeel, en namelyk, in het jaar 1637, dat Raaden in het Collegie ter Admiraliteit, reſideerende te Amſterdam, gecommitteert op de nominatie van de Provincien van Gelderland, Utregt, en Overyſſel, wel en te regt gedagvaart waaren voor Schepenen van Amſterdam over ſaken, raakende haar Ampt (b): en in het jaar 1654, dat de Raaden van de Hooge Regeering van Brazyl, van daar t'huis gekoomen, en beſchuldigt van wandevoir, moſten te regt ſtaan voor

(a) Sie *Reſ: Sta Gen.* 4, 25, en 29 *Juni*, 4, 8, 20, en 30 *Jul:* en 12 *Aug:* 1637. 18 *Sept:*, en 13 *Octob:* 1654.
(b) Sie *Reſ: Sta Gen.* 16 *July* en 14 *Aug.* 1637. *Reſ: Sta van Holl.* van reſpective datums.

Digitized by Google

voor haar domiciliairen regter, en niet voor haar Ho: Mo: (1).

De redenen voor en teegen zyn omſtandig ter neder geſtelt in een Advis van het Hoff van Holland, geïnſereert in de Notulen van de Staaten van den 1ſte October 1654, en gedrukt onder de notable Reſolutien van dien tyd, midsgaders in de Notulen van haar Ho: Mo: van den 13 derſelve Maand.

Soo haar Ho: Mo: door de *ontallyke exemplen*, waar op zy onder anderen ſig beroepen in haar Reſolutien van den 30 July en 12 Aug: 1637, geen andere meenen als die, waar van de Memorie, of Lyſt, te vinden is in het ſeventiende Boek der Hiſtorie van *Aitzema*, ſoude veel te ſeggen vallen op de meeſte van die exemplen. Maar het Hof van Holland, ſonder te treeden in een particuliere discusſie van de bygebragte exemplen, remarqueert daar op in het generaal in het voorſz. Advis, dat indien haar Ho: Mo: ſodanige judicature dikwils geëxerceert hebben, „ het ſelve „ geſchiet is, of door ſpeciaal toeſtaan van de „ Gedeputeerden van de Provincien ter Generaliteit, of van de Provincien ſelfs: indien door „ conniventien, verſuim, ofte toeſtaan van de „ Gedeputeerden alleen, ſoo hebben deſelve ſonder laſt van haare Provincie het ſouverain „ regt,

(1) N^a. In het jaar 1648 heeft Holl^t. toegeſtaan onder Acte van non prejudicie, dat dry geweeſe Hooge Raaden van Brazil ſouden te regt geſtelt worden voor het Hof van Holland op delegatie van haar Ho: Mo:. Sie *Reſ. St: van Holl^t.* 3 en 21 *July* 1648. *Advis van 't Hof*, geïnſereert in de notable *Reſ^e.* 16 *Sept:* 1654.

Digitized by Google

„ regt, of een gedeelte van dien, derſelver Pro-
„ vincie, niet vermoogen over te geeven; of
„ ook verminderen: en indien de Provincien ſelfs
„ uit eigene conſideratie ſulx mogten hebben *pro*
„ *re nata* op d'een of d'ander tyd geconſen-
„ teert, niet abſolutelyk (want ſulx ook in pre-
„ judicie van 't regt, de Ingeſeetenen en onder-
„ danen aangeboonen, om redenen" in het Advis,
„ geallegueert, niet kan geſchieden) maar in die
„ ſaake, die als dan mogt voorgebragt zyn ge-
„ weeſt, ſoo kan 't ſelve in geen conſequentie
„ getrokken worden, of in andere, en dierge-
„ lyke, geleegentheeden eenig regt geeven *in*
„ *futurum* aan de geenen, die te vooren geen
„ regt had":

Ook hebben haar Ho: Mo: in het jaar 1639 op de klagte van Vrankryk, dat de Ingeſeetenen deeſer Landen haar Scheepen verhuurden en verkoften aan Spagnien, en aan die Kroon waaren van contrabande toevoerden, doen voordragen door Gedeputeerden uit haar Vergadering, en uit den Raad van Staate, aan de Vergadering van Holland, „ dat dit een point van ordre is,
„ en dienvolgens by, en van weege, de Gene-
„ raliteit directelyk, in kragt van de Unie,
„ mag en behoord geſtraft te worden": maar dat haar Ho: Mo: nogtans ſouden „ condeſcen-
„ deeren, dat de Ingeſeetenen van Holland en
„ Weſtvriesland, hoewel zy ſig tegen de Gene-
„ raliteit directelyk in 't geen voorſ. is hadden
„ verloopen, op de aanklagte van den Fiscaal
„ van Holland, by beide de Hooven van Juſti-
„ tie, of eene van dien, daar over ſouden wor-
„ den beregt, en geſententieert, mids dat daar

„ in

„ in ſoude worden geprocedeert *de plano* (a)".
En doordien daar op niets volgde, hebben haar
Ho: Mo: den 12 Novemb. en 27 Decemb van
dat ſelve jaar verſtaan, „ dat de Ingeſeetenen
„ deeſer Landen, die haar daar in, of in ſulke,
„ en diergelyke, ſaaken albereids hadden ver-
„ loopen, of booven vermoeden nog verder ſou-
„ den verloopen, door den Raad van Staate ſou-
„ den worden beregt, en geſtraft".

Welk gereſolveerde, indien het eenig fondament heeft, het nergens anders in kan hebben als in de natuur van het delict: maar, dewyl Holland niet concurreerde met de andere Provincien in het neemen van die Reſolutie, en de Raad van Staate niet wel konde deſelve executeeren tegen de Ingeſeetenen van Holland in weerwil van de Staaten, word niet gevonden dat iets daar op gevolgt is.

Voor de reſt hebben alle deſe pretenſien van haar Ho: Mo: veroorſaakt, dat de Staaten van Holland in het jaar 1656 by een formeel Edict, zynde van den derden October, verklaart, en geſtatueert hebben, „ dat alle en een iegelyk
„ van haar Onderdanen, en Ingeſeetenen van
„ haaren Lande, van hoedanige ſoort, ſtaat,
„ qualiteit, of conditie, deſelve ſouden mogen
„ weeſen, ook die geene, die in dienſt en eed
„ van de generaale Regeering van de Unie geëm-
„ ployeert worden, of voormaals geëmployeert
„ zyn geweeſt binnen den Lande van Holland
„ en Weſtvriesland, in eenige van de andere
„ Pro-

(a) Sie AITZEMA *t.* 19 *fol:* 596. *Reſ: St: van Holl:* 26 *Febr:* 1639.

„ Provincien, of onder het district van deſelve
„ generaale Regeering, of daar buiten, en bin-
„ nen den voorſ: Lande van Holland en Weſt-
„ vriesland koomende, het zy om van haar ver-
„ handelde aan de Generaliteit rapport te doen,
„ off van haare actien reeden en reekenſchap te
„ geeven, ter ſaake van delicten, alhoewel in
„ de voorſ: dienſt en in 't ſtuk van haar officie
„ begaan, alleen in Regten aanſpreeklyk, en
„ ſtrafbaar zyn voor ſodanige competenten Reg-
„ ter, daar onder deſelve, binnen den Lande
„ van Holland en Weſtvriesland woonende, ſor-
„ teeren, of alwaar zy ten tyde van het aanneê-
„ men van haar dienſt gereſorteert hebben".

Ten elfde, en ten laaſte, competeert aan haar Ho: Mo: het verleenen van pardon, en gratie, niet alleen van delicten begaan in de Steeden, en Quartieren, welke immediatelyk reſorteeren onder de Generaliteit, als weeſende het verleenen van pardon en gratie een deel, of gevolg, van de Souverainiteit, welke de Vergadering van haar Ho: Mo: over die Steeden, en Quartieren, exerceert: maar ook van delicten, elders, en alomme, door Militairen begaan.

Want, dewyl de Militie is in eed en dienſt van de Generaliteit, en de militaire delicten begaan worden tegen de Generaliteits Placaaten, en Ordonnantien, en ſpecialyk tegen den Articulbrief: kan niemant als de Generaliteit, of de Vergadering van haar Ho: Mo:, quytſchelden de ſtraf, daar door verdient, welke egter (om dat in 't voorbygaan aan te merken) geen pardon verleent aan Militairen als op advis van den Raad van Staate als opperſte militairen Regter.

Dog

Digitized by Google

Dog hier valt een bedenking, of naamelyk dit regt van pardonneeren niet verder gaat als militaire delicten.

Wanneer men ſimpelyk reflecteert op de grondſlag van dit regt, ſoo als die ſoo even aangeweeſen is, ſchynt men te moeten ſeggen, dat het niet extenſibel is tot gemeene delicten, door Militairen begaan wordende. Maar daar tegen verdient het grootelyx ſyn conſideratie, dat het een notoire ſaak is, dat het regt van pardonneeren ſoo ver gaat als het regt van ſtraffen: dat de Krygsraaden, welke alom regt doen uit de naam van de Generaliteit, kennis neemen van gemeene delicten, begaan wordende door Militairen, in Steeden, geen ſtem in Staat hebbende, indiſtinctelyk, ten minſte by preventie, en in Steeden, ſtem in Staat hebbende, wanneer die begaan worden door militaire perſoonen *onderling, of de een tegen den ander* (*a*): en dat by gevolg in de Plaatſen, en gevallen, waar in de Krygsraaden bevoegt zyn regt te doen over gemeene delicten, haar Ho: Mo: insgelyx moeten bevoegt zyn die te pardonneeren.

Nog valt 'er een bedenking op de magt van haar Ho: Mo: om te pardonneeren, off die naamelyk ſoo vel gaat, dat haar Ho: Mo: ſouden konnen pardon verleenen aan militaire, of andere, delinquanten, gecondemneert by Sententie van de Raad van Staate.

Het geen aanleiding geeft tot deeſe bedenking is een notabel exempel, in het jaar 1636 voorgevallen. Jacob Fredrik van Renes tot Baar Ca-

(*a*) Sie *Reſ: van de Gr: Vergadering* 25 *Maert* 1651.

Digitized by Google

Canonyk te Santen, en woonende met ſauveguarde, off pasport, in de Provincie van Utregt, ondernoomen hebbende met hulp van eenige complicen een Ingeſeeten van die Provincie te leeveren in handen van den vyand, wierd gevat, en op Reſolutie van haar Ho: Mo: geſtelt ter judicature van den Raad van Staate, welke hem condemneerde ter dood, met verbeurte van zyn goederen. Niet alleen verſcheide vrienden van aanſien, die de delinquant in meer als éene Provincie had, verſogten voor hem pardon van haar Ho: Mo:, maar de Koningin van Boheemen ſchreef daar over tot twee maalen toe ſeer nadrukkelyk aan deſelve, en de Prins van Oranje was 'er meede toe geneegen. Haar Ho: Mo: reſolveerden in het eerſt, den Raad met de ſaak te laaten geworden. Maar doe het doodvonnis gevelt was, ſurcheerden ſe de executie op ſuggeſtie van de Prins, en ſcheenen te inclineeren tot het verſagten van de ſtraf (*a*). Dog de Gedeputeerden van Holland hielden de ſaak op, en de Staaten, derſelver Principaalen, verſtonden ſoo wynig, dat haar Ho: Mo: bevoegt waaren om gratie te verleenen aan een gecondemneerden by Sententie van den Raad van Staate, dat ſe ordonneerden, „ dat van haaren't weege met „ allen ernſt ſoude worden geïnſiſteert, dat in „ de voorſ: ſaak geen dispenſatie, ook geen mi„ tigatie van ſtraff, tegen de Sententie van den „ Raad

(*a*) Sie *Reſ: St^en Genl.* 26 en 28 *April*, 20 *Mey*, 19, 23, 24, 27, 28, en 30 *Juny*, 16 *Jul.*, 25 *Aug:*, 3 *Sept:* en 23 *Oct.* 1636. *Reſ: R: van St^t.* 27 en 30 *Juny*, en 13, 17, en 19 *Sept:* 1636.

Digitized by Google

„ Raad van Staate by Reſolutie van de Verga-
„ dering van de Heeren Staaten Generaal, gelyk
„ deſelve is gecompoſeert, vermag te worden
„ gedaan, als daar toe geenſins volgens de ordre
„ van de Regeering zynde gequalificeert: dat in
„ tegendeel de Raad van Staate uit kragte van
„ de Unie is geautoriſeert, om juſtitie te admi-
„ niſtreeren als in het hoogſte reſſort: ſonder ſub-
„ ject te weeſen eenige retractatie uit hoofde
„ van de Vergadering van de Heeren Staaten
„ Generaal, en ſonderling niet in crimineele ſaa-
„ ken, in welke extraordinairie is geprocedeert";
met byvoeging, „ dat in geval de Provincien
„ daar op andere Reſolutie ſouden verſtaan te
„ neemen, daar tegen uitdrukkelyk ſoude wor-
„ den geproteſteert, met inſertie van het pro-
„ teſt in de publique Reſolutien, *ad perpetuam*
„ *rei memoriam* (*a*)". Ook vind men niet, dat
haar Ho: Mo: voortgingen met het verleenen
van gratie. Hoewel, de executie der Sententie
eens geſurcheert zynde, de Raad de doodſtraf
ſchynt gelaaten te hebben buiten executie, en
die alſoo op een indirecte wyſe te hebben ge-
converteert in een eeuwigduurende gevangenis,
waar uit de gemelde Reneſſe niet lang daar naa
ontquam (*b*).

Dit zyn, ſoo niet alle, immers de voornaame,
ſaaken, ſpecteerende tot de tafel, of tot de de-
liberatien van haar Ho: Mo:.

Egter moet hier niet verſweegen worden, dat
voor deſe, en byſonder in en ontrent het jaar
1618,

(*a*) Sie *Reſ: St^en van Holland* 16 *July* 1636.
(*b*) Sie AITZEMA *d*: 2, *b*: 17, *fol*: 488.

Digitized by Google

1618, met veel heevigheid gedisputeert is tusſchen de Provincien, of het aan de Generaliteit toekomt, in de Provincien ordre te ſtellen op ſaaken, de Religie raakende, van welk ſtuk de Heer *Hugo de Groot* ſoo omſtandig handelt in het tweede Capittel van zyn Apologie, dat men alhier niets anders daar by ſal voegen als in de eerſte plaats, dat in het jaar 1583, wanneer de Gedeputeerden van de nader geünieerde Provincien, te Utregt vergadert om de Unie te reſumeeren, in bedenken gaaven aan haar reſpective Principaalen, „ of het niet geraaden is, het der„ tiende Articul van de Unie ſulx by gemeen „ conſent te veranderen, dat aangeſien alle Pro„ vincien door Gods genade de Euangeliſche „ Gereformeerde Religie nu eendragtelyk heb„ ben aangenomen, en daar by ſullen blyven, „ (N: B:) ſonder eenige verandering daar in te „ mogen doen, als met gemeen conſent van alle „ de Bondgenooten: en ook den anderen met „ lyff, goed, en bloed, daar in te maintineeren, „ en beſchermen, om alſoo te voorkoomen dat „ in toekoomende tyden door verandering van „ Religie geen ſcheuring mogt worden gepracti„ ſeert, of te weege gebragt, onder de voorſz: „ Provincien, of Leeden van dien": de Staaten van Holland in haar Reſolutie op dat Articul van het Reces uitlaaten de woorden *ſonder eenige verandering daar in te mogen doen als met gemeen conſent van alle de Bondgenooten:* ſchoon dat ſe voor de reſt ſig verklaaren voor het maintineeren en beſchermen van de Gereformeerde Religie, en voor het beletten van de openbaare oef-

Digitized by Google

oeffening van eenige andere (*a*): een klaar bewys dat de Staaten van Holland doe van begryp waaren, dat het maaken van verandering ontrent de Religie behoorde te blyven aan de Staaten van elke Provincie affonderlyk. Sonder dat men ſeggen kan of, en hoe, de andere Provincien ſig verklaart hebben op de voorgeſlage verandering van het dertiende Articul van de Unie (1): gelyk men miſſchien ſoude konnen doen, ſoo de Regiſters van de Vergaderingen van de Gedeputeerden van de nader geünieerde Provincien van die tyd voor handen waaren:

Ten anderen, dat de drift, met welke Prins Mauritz, geſtyft door de meeſte Provincien, gedreeven had in en ontrent het jaar 1618 dat het aan de Generaliteit ſtaat, ordre te ſtellen op het ſtuk van de Religie, niet gekoelt was, of de Provincien hebben getoond van begryp te weeſen, gelyk ſe ſeekerlyk nog zyn, dat de Provincien ieder in den haare alleen daar toe bevoegt zyn:

En ten derde, dat dewyl ſedert de Reformatie de Walſche Kerken van alle de Provincien, die van Stad en Ommelanden uitgeſondert, ſaamen maar één lichaam maaken, de Walſche Synode ſig ook addreſſeert aan haar Ho: Mo:, wanneer

'er

(*a*) Sie *Art:* 11 *van het Reces* geïnſereert in *het Regr. van Holl*t. 14 *Jun:* 1583.

(1) Uit het verhaal van BOR *b:* 18 *fol.* 404 ſchynt, dat de andere Prov^{n} ſig op gelyke wys als Holl^{t}. verklaart hebben. Sie ook *de Kerk: Hiſt: van* UITENBOGAART *b:* 3 *fol.* 224, en *b:* 4 *fol.* 937, 959, 963, 967, en 973.

Digitized by Google

'er ſaaken voorkoomen, die de voorſlening van de politique Overheid vereiſchen: maar dat de Gedeputeerden van de reſpective Provincien deſelve ſaaken gewoonlyk brengen aan haar Principaalen, wanneer ſe eenige relatie hebben tot de Provincien: en dat voor de reſt haar Ho: Mo: ſig ſoo weinig moeijen met de Walſche Kerken, en met het Walſche Synode, dat zy daar op geen politiq Commiſſaris ſenden, ſchoon weſende een nationaal, en geen Provinciaal, Synode, gelyk de Provincien doen op de Provinciaale Synoden.

Nog is 'er een ſaak, welke tot beſluit van dit Capittel kortelyk moet geëclairciſſeert worden, of, naamelyk, de Generaliteit bevoegt is tot het opſtellen van ſchattingen in de Provincien.

Een leevendig exempel ſchynt te toonen, dat de Generaliteit daar toe bevoegt is, te weeten, dat van de Convoyen en Licenten, of van de regten op de uitgaande en inkoomende goederen, welke regten van Generaliteitsweege geheeven worden over alle de Provincien.

Maar, om een ſodanig regt vaſt te ſtellen, word ander bewys vereischt als exemplen, en vooral als een ſingulier exempel, dewyl 'er niets is dat de Provincien niet konnen doen by gemeene bewilliging, gelyk ook de Convoyen en Licenten, welke te vooren Provinciale Middelen waaren, by eenpaarige bewilliging gemeen gemaakt zyn in het jaar 1582, uitwyſens haar Ho: Mo: Reſolutien van den 4 April en 23 Octob: van dat jaar.

Ook ruſt het regt van de Generaliteit, of van de

Digitized by Google

de geſamentlyke Bondgenooten, tot het opſtellen van ſchattingen over de Provincien op andere, en vaſter, gronden.

Als men de Unie naſiet, de grondſlag van het regt van de Generaliteit, vind men in het vyfde en ſesde Articul, dat ſeekere Impoſten, in het vyfde Articul geſpecificeert, in alle de Provincien verpagt ſullen worden, en alſulke andere, als men naderhand met gemeen advis en conſent goedvinden ſal: dat de Impoſten ſullen geheeven worden agtervolgens de Ordonnantien, daar op by de Bondgenooten te maaken: en dat deſelve ſullen verhoogt, en verlaegt, worden by gemeen advis.

En, het geen het regt van de Generaliteit in nog klaarder dag ſteld, het negende Articul van de Unie teld *het inſtellen van Impoſten, en Contributien, de Generaliteit van deeſen Verbande aangaande*, onder de ſaaken, waar over niet ſoude mogen gedisponeert worden dan met gemeen advis en conſent van de Provincien: het geen notoirlyk ſoo veel is, als te erkennen, of te onderſtellen, in de geſamentlyke Provincien een gelyk regt ontrent *het inſtellen van Impoſten en Contributien* als ontrent *het maaken van Beſtand, of Peis*, en ontrent andere ſaaken, tot de Unie ſpecteerende, waar in geen overſtemming plaats heeft.

Sonder dat men kan ſeggen, dat in het negende Articul geoogt word op *het diſtrict, of reſſort van de Generaliteit*, en niet op de Provincien: niet alleen, om dat de woorden, *de Generaliteit van deeſen Verbande aangaande*, die uitleg niet konnen lyden, maar inſonderheit, om dat

Digitized by Google

men ten tyde van het maaken van de Unie van geen Steeden, of Quartieren, wiſt, welke als een gemeen domain toequaamen aan de Provincien ſonder te weeſen Leeden van Unie, gelyk onder anderen blykt uit de onderteekening van de Unie.

De Inſtructien van de Landraad, en van de Raad van Staate, ſeggen het ſelve. In ſummâ de meening van de Bondgenooten is van ouds altyd geweeſt, dat de Bondgenooten ſouden hebben het regt om tot verval der Laſten van de Unie, of van de gemeene defenſie, te doen heffen eenpaarige Middelen van conſumtie op verſcheide ſpecien over alle de Provincien, en dat die Middelen ſouden verpagt worden van Generaliteitsweege.

Dog, wat moeite ook daar toe genoomen is, die eenpaarige Middelen hebben noit te regt konnen in train gebragt worden, ſoo dat men eindelyk geheel daar van heeft afgeſien. Gelyk breeder getoond is in een Brieff van de Raad van Staate aan de extraordinaris Vergadering van den 14 December 1716.

En dit is de reeden, waarom het opſtellen van ſchattingen over de Provincien hier boven niet geteld is onder de ſaaken, ſpecteerende tot de deliberatien van haar Ho: Mo:.

VIER-

Digitized by Google

VIERDE CAPITTEL.

Hoe ver de ſaaken, welke zyn van het departement van de Raad van Staate, en van de Collegien ter Admiraliteit, behooren tot de deliberatien van haar Ho: Mo:.

Nu ſoude konnen voortgegaan worden tot de verhandeling van de meerder, of minder, diſpoſitie, welke de Vergadering van haar Ho: Mog: heeft over de ſaaken, welke in het voorgaande Capittel getoond zyn te behooren tot haar deliberatien, naa de verſcheidentheid van den aart derſelve, indien daar by niet gereſerveert was tot een volgend Capittel het geeven van het noodig eclairciſſement ontrent de ſaaken, welke het object zyn der gemeene deliberatien van haar Ho: Mo: en van de Raad van State, mitsgaders ontrent de *ſuperintendentie*, of het opperbeſtier, der ſaaken van de Admiraliteit.

Om het welk by deeſe te doen, dient vooraf aangemerkt te worden, dat na dat de executie, en beſorging, der ſaaken, uit de Unie ſpruitende, eenige tyd gefluctueerd had (want by de Unie is niet geſorgt, hoe, en door wie, deſelve ſoude worden geëxecuteert) eindelyk na doode van den Prins van Orange in het jaar 1584 de Raad van Staate daar toe ingeſtelt is: dat de Raad van Staate uit kragte van het twaalfde Articul van haar Inſtructie Collegien van Raaden ter Admiraliteit ingeſtelt heeft, behoudende aan ſig de *ſuperintendentie*: dat die

Digitized by Google

ſuperintendentie in het jaar 1588 aan den Raad van Staate benoomen, en aan een Collegie *ſuperintendent*, ten dien einde opgeregt, en aan den Admiraal Generaal, overgebragt is: dat het ſelve Collegie vervallen zynde met het einde van het jaar 1593, ſedert welk jaar boven getoond is dat de Vergadering van haar Ho: Mo: een permanent Collegie geworden is, de ſuperintendentie van de ſaaken van de Admiraliteit als van ſelf gekoomen is aan de Vergadering: en dat de manier van die ſuperintendentie vervolgens gereguleert is by de nadere Inſtructie van de Collegien ter Admiraliteit van den 13 Auguſty 1597.

Ten anderen diend vooraf aangemerkt te worden, dat de ſaaken, welke tot executie van de Unie aanbevoolen zyn aan de Raad van Staate, en aan de Collegien ter Admiraliteit, en waar ontrent dienvolgens haar Ho: Mo: konnen in haar deliberatien met deſelve concurreeren, raaken, of *het beſtier van den oorlog te Waater en te Lande*, of *de adminiſtratie van de Middelen, daar toe by de Conſenten van de Provincien gedeſtineert.*

Om van elkx afſonderlyk te ſpreeken, en voorby te gaan de eerſte Inſtructie van den Raad van Staate, by de tweede van het jaar 1588 is *de diſpoſitie in ſaaken, en over het volk van oorlog*, waar door in die Inſtructie den oorlog te Lande alleen gemeend word, gedefereert aan den Raad van Staate: en in het jaar 1651 is geen andere verandering daar in gemaakt, als dat daar by gevoegt is „ met en nevens de „ Vergadering van de ordinaris Gecommitteerden

„ ter

Digitized by Google

„ ter Generaliteit", woorden, ſoo generaal, dat daar uit niet wel kan begreepen worden, op wat wyſe de Bondgenooten gewilt hebben dat de Vergadering van haar Ho: Mo: en de Raad van Staate ſouden concurreeren in dat gemeen beſtier der ſaaken van den oorlog.

Seekerlyk de meening van de woorden, dat de Raad van Staate „ ſal disponeeren met en „ nevens de Vergadering der ordinaris Gecom- „ mitteerden ter Generaliteit in de ſaaken, en „ over het volk van oorlog", gaat verder, als dat de Vergadering, alvoorens te disponeeren in de ſaaken en over het volk van oorlog, ſal moeten inneemen het advis van den Raad van Staate: terwyl 'er te grooten onderſcheid is tuſſchen *disponeeren*, en *adviſeeren*, om die woorden met malkander te verwiſſelen. Behalven, dat de Bondgenooten gemaakt hebbende twee ſeparate pointen van deliberatie van de *dispoſitie in de ſaaken en over het volk van oorlog*, en van de *dispoſitie over het geven van de Patenten* (*a*), het laaſte by Reſolutie en Inſtructie van den 16 Juny gegeeven hebben aan de Vergadering, *mids neemende het advis van den Raad van Staate*, en het eerſte by Inſtructie van den 18 der volgende maand aan den Raad van Staate *met en nevens de Vergadering:* waar uit noodſaakelyk volgt, dat de meening der Bondgenooten geweeſt is, iets meer te geeven aan den Raad van Staate ontrent het eerſte point, zynde de *dispoſitie in de ſaaken en van het volk van oorlog*, als een bloot advis.

Nog

(*a*) Sie *Reſ: van de Gr: Vergadering* 13 *Februa:* 1651.

Digitized by Google

Nog minder konnen de woorden *disponeeren met en neevens* beteekenen, dat de ſaaken ſullen moeten geëxamineert worden in een conferentie met Gecommitteerden van den Raad, alvoorens dat haar Ho: Mo: daar over *disponeeren:* om dat dan, ver van dat de Raad ſoude hebben eenig deel aan de *dispoſitie*, ſelfs niet gedelibereert word ter Vergadering van haar Ho: Mo: op het *advis* van den Raad, maar op dat van de meerderheit der Leeden van de conferentie, waar van die uit de Raad altyd het klynſte getal, en doorgaans geen derde part, uitmaaken.

Hoewel (om dat in het voorbygaan aan te merken) de Raad voor deeſe plagt tot ſes, en ſeeven, Heeren, jaa ſelfs nu en dan agt, te committeeren tot de conferentien over ſaaken van gewigt, en overſulx byna gelyk getal met haar Ho: Mo:. Waar op men onder anderen kan naſien de Reſolutien van haar Ho: Mo: van den 16 Dec: 1644, en van den Raad van den 2 Sept: 1645, 28 Aug: 10 en 11 Octob: 1653, 14 Mey en 17 Aug: 1655, 14 Decemb: 1658, 24 Decb. 1668, 9 Novemb. 1671, 7 Janua: 1672.

Men ſoude bynaa ſeggen, dat de meening van de Bondgenooten moet geweeſt zyn, dat haar Ho: Mo: en de Raad ſullen maaken een gecombineert Collegie in de deliberatien over de ſaaken van oorlog, eeven als in de ſecreete conferentien, van welke ſoo aanſtonds ſal geſprooken worden, waar in by meerderheid van ſtemmen van de Leeden uit de Vergadering en uit de Raad Reſolutien genoomen, en ordres gedepecheert, worden op de naam van haar Hoog Mo:.

Of

Digitized by Google

Of de Staaten mosten het oog gehad hebben op de oude manier van delibereeren, doe de Raad by de minſte gelegentheid ging ter Vergadering van haar Ho: Mo:, en aſſiſteerde by de deliberatien, welke gehouden wierden over de ſaaken, waarom ſy ter Vergadering verſchéen: en doe haar Ho: Mo: nu en dan quamen in den Raad van Staate, en veel Reſolutien genoomen wierden *met gemeen advis*, een term, die veel gevonden word in de oude Reſolutien, en gemeene bewilliging beteekend, of (gelyk haar Ho: Mo: ſpreeken in een Reſolutie van den 25 July 1602.) *met gemeen advis en eenpaarige Reſolutie van de beide Collegien.*

Dog, om gisſingen daar te laaten, ſoo de hooge agting voor de extraordinaris Vergadering van het jaar 1651 verbied te twyffelen, of die gehad heeft een nette bevatting van de manier, op welke de Raad van Staate ſoude *disponeeren met en neevens de Vergadering der ordinaris Gecommitten ter Generaliteit, in de ſaaken, en over het volk van oorlog*, ten minſte is het geoorloft te ſeggen, dat het 5de Art: der Inſtructie van den Raad een ſeer duiſter begryp daar van geeft, en niet kan gepractiſeert worden als in een ſeer oneigentlyke ſin, ſonder te veranderen de manier van delibereeren, welke doe in train was, en ſeedert in train gebleeven is:

Hebbende het gebruik gegeeven de volgende ſin aan het Articul: dat buiten de Reſolutien, welke nu en dan, meeſt in tyd van oorlog, genoomen worden in de ſecreete conferentien, gelyk geſegt is, over ſaaken van importantie, en waar van het ſucces afhangt van de ſecre-

tes-

Digitized by Google

teſſe, alle andere militaire ſaaken verhandelt worden door Gecommitte^n uit de Vergadering van haar Ho: Mo: en uit den Raad in een conferentie, en dat de adviſen, welke daar in by meerderheid van ſtemmen geformeert worden, door wederzyds Commiſſariſſen gerapporteert worden in de Vergadering, welke dan afſonderlyk op die adviſen delibereert, en reſolveert, en doorgaans de Reſolutien, genoomen zynde, ſend aan den Raad, om te geeven aan de Militie de ordres, welke daar uit proflueeren.

Maar, of die Adviſen moeten andermaal commiſſoriaal gemaakt worden, wanneer de Vergadering ſig niet daar meede conformeert: en of het effect van het bovenſtaande vyffde Articul ſoude geheel aan den Raad benoomen worden door ſulx naa te laaten: is gedisputeert in April 1719. Waar op de Brieven van den Raad van den 6 en 13 aan haar Ho: Mo:, en derſelver Reſolutie van den 11 van die Maand, behelſende de redenen voor en tegen, konnen nageſien worden: ſonder dat de conferentie, den 14 gedecerneert over de tweede Brief van den Raad, gehouden is, of na alle apparentie ſal gehouden worden, ſoo lang als 'er geen nieuwe geleegentheid voorkomt om het verſchil weder levendig te maaken.

En dewyl de ondervinding leerde, dat de generaale directie en diſpoſitie over de ſaaken van den oorlog in het jaar 1651 gemeen gemaakt was aan te veel perſoonen, om naa behooren te konnen betragten de ſpoed, en ſecreteſſe, eeven eſſentieel in krygsdeliberatien, ſoo is ſeedert ingevoert, dat van tyd tot tyd het beſtier derſelve in tyde van campagne, of van expeditie, bevoolen is aan

van weinig Heeren uit de Vergadering van haar Ho: Mo:, en uit den Raad van Staate.

Gelyk dan by Reſolutie van den 23 April 1668 „ de Heeren haar Ho: Mo: Gedeputeerden „ tot de militaire ſaaken, met en nevens eenige „ Heeren Gecommitteerden uit den Raad van „ Staate by de Raad ſelf te nomineeren, geau„ toriſeert zyn om al het geen vereischt en ge„ requireert wierd tot uitwerking van haar Ho: „ Mo: ſalutair oogmerk, geduurende de cam„ pagne te moogen adjuſteeren, beraamen, en „ arreſteeren, ook naa den uitſlag van ſaaken, „ en naar 't geene by haar Ho: Mo: in het ge„ neraal albereits is, of naarmaals nog ſoude „ worden gedecreteert, over 't employ van de „ Legers te Lande tot meerder ſterking van de „ Heeren Gedeputeerden en Gevolmagtigden te „ Velde op alle voorkoomende ſaaken en occur„ rentien in den naame van haar Ho: Mo: dispo„ neeren; wordende voords den Heer die uit „ de Provincie, in der tyd preſideerende, de „ conferentien en beſoignes tot de voorſ: mili„ taire ſaaken, en de campagne raakende, ſal „ bywoonen, mitsgaders den Griffier van haar „ Ho: Mo:, en in deſſelfs abſentie den Commis „ Spronſſen, geautoriſeert, om alle depeſches, „ uit de voorſ: beſoignes reſulteerende, op de „ naam en van weegen haar Ho: Mo: te para„ pheeren en te teekenen reſpective".

En wanneer men in het jaar 1671 beſorgt was, dat Vrankryk ſoude tragten de Stad Ceulen te occupeeren, en daar door ſig de weg te baanen na de Frontieren van deeſen Staat, wierden de Heeren haar Ho: Mo: Gedeputeerden tot de ſaa-

ken

ken van de triple Alliantie geautoriſeert by ſecrete Reſolutie van den 24 Novemb: om de Reſolutien, by haar Ed: „ van tyd tot tyd in krag„ te en tot voltrekking van de autoriſatie, by „ Reſ: van den 5 derſelver Maand aan haar „ Ed: gegeeven, rakende de executie van haar „ Ho: Mo: Reſol., ten ſelven dage over de be„ ſcherming, aſſiſtentie, en hulpe aan de Stad „ Ceulen te doen, te arreſteeren, en de Actens „ daar toe te paſſeeren, te moogen uitgeeven „ op de naam van haar Ho: Mo:: met verdere „ autoriſatie op den Heer, die uit de Provincie, „ in de tyd preſideerende, de beſoignes over de „ voorſ: ſaaken ſal bywoonen, mitsgaders op den „ Griffier van haar Ho: Mo: Vergadering, om „ alle de depeſches, uit de voorſ: beſoignes re„ ſulteerende, op de naam en van weege haar „ Ho: Mo: te parapheeren, en te teekenen re„ ſpective, en met verſoek aan den Raad van „ Staate, aan de Heeren Gecommitteerden uit „ denſelven Raad de voorſ: beſoignes aſſiſteeren„ de, voor ſoo veel den gem: Raad aangaat, „ gelyke autoriſatie te geeven".

En op den 7 April van het volgend jaar wierd niet alleen de bovengem: Reſolutie van den 23 April 1668 vernieuwt, met byvoeging van *een autoriſatie tot het depecheeren van Patenten:* maar den 11 daar aan volgende wierd die Reſolutie nader geampliëert met „ de autoriſatie, om „ in de naam van haar Ho: Mo: te disponeeren „ over het formeeren, en doen executeeren, „ van de exploicten en deſſeinen van oorloge, „ te beſorgen dat de Garniſoenen en Frontieren „ alomme met bequaame Commandeurs en Offi„ cie-

Digitized by Google

„ cieren, om haar de Plaatſen te konnen be-
„ trouwen, en voords met alle noodwendighee-
„ den, beſet, en voorſien blyven, of worden,
„ en voords generaalyk op alle ſaaken en deſſei-
„ nen van oorlog, te decreteeren, en doen exe-
„ cuteeren, 't gunt deſelve na gelegentheid van
„ ſaaken ten meeſten dienſte van den Lande
„ ſullen bevinden te behooren".

En de Raad van Staate autoriſeerde by Reſol. van den 20 derſelve Maand haar Gecommitteerden tot de voorſ: ſecreete beſoignes „ om de „ depeſches daar uit reſulteerende, en ſtaande „ ter executie van de Raad van Staate, en naa- „ melyk de vereischte Patenten voor 's Lands „ Militie, in naame van haar Ed: Mo: te pa- „ rapheeren, en door den Secretaris te doen teeke- „ nen, en af te ſenden".

Selfs vind men al exemplen van ſodanige autoriſatie in ouder tyden, gelyk als in het jaar 1631, wanneer de Prins van Orange verſogt en geautoriſeert wierd by Reſol: van haar Ho: Mo: van den 8 April, „ om uit de Heeren Gedepu- „ teerden van de reſpective Provincien eenige „ Heeren tot hem te adſumeeren, om met zyn „ Excell^e. te overleggen, prepareeren, bereiden, „ ende reſolveeren op alle 't gene tot een veld- „ leger ende 't employ van dien, nodig is, of- „ te verders na geleegentheid van tyden, ende „ occurentie van ſaaken, als nog ſoude mogen „ gerequireert worden, ende ſal de Griffier van „ haar Ho: Mo:, by de voorſz. beſoignes preſent „ zynde, van alles houden pertinente Notulen, „ en deſelve regiſtreeren in 't Secreetboek. En- „ de ſullen de beſoignes en de Reſolutien, by

„ zyn hooggem: Excell. ende de te aſſumeeren Hee-
„ ren deſes aangaande te doen, ende te neemen,
„ gehouden worden van alſulke waerde, ende
„ kragt, als of deſelve in volle Vergaderinge
„ van haar Ho: Mo: waaren genoomen".

En ſchynen deeſe ſucceſſive autoriſatien de grond en oorſprong te weeſen van de Reſolutien, welke ſedert genoomen zyn in de ſecreete conferentien over de krygsſaaken.

Gelyk ſe meede ſchynen aanleiding gegeeven te hebben tot de Reſolutien, welke uit gelykheid van reeden ſomwyl genoomen worden in de ſecreete beſoignes over de buitenlandſche ſaaken. Hoewel niet kan ontkend worden, dat dit verder gaat als de meening van de Groote Vergadering van het jaar 1651 geweeſt is, welke by Reſolutie van den 21 July geoordeelt heeft (hoe wel, of hoe qualyk, laat men daar) dat genoeg geſorgt was voor de ſecreteſſe door te ſtatueeren, dat de Miniſters van den Staat buiten 's Lands, de Gouverneurs en Commandeurs van de Frontieren, en de ſecreete correſpondenten, waar aan egter (om dat in het voorbygaan aan te merken) de meening niet was veel geld te koſte te leggen, dewyl de Reſolutie meedebrengt, dat de poſt van de ſecreete dienſten by proviſie ſoude geconverteert worden tot tractementen en onderhoud van buitenlandſche Miniſters, haar brieven over ſaaken, ſecreteſſe verciſchende, ſouden addreſſeeren aan den Griffier van haar Ho: Mo:, welke die ſoude moeten datelyk communiceeren aan ſeeven Heeren, daar toe ſucceſſivelyk te committeeren door haar Ho: Mo:, dog ſonder andere magt, of autoriſatie,

als

als om die *eenige geringe tyd* te mogen geheim houden, en dat nog anders niet, als onder verpligting van naderhant by de communicatie reeden te geeven aan de Vergadering van het agterhouden derſelve gedurende *die geringe tyd*: de Gecommitteerden anders gehouden zynde, het ſecreet datelyk bekent te maaken aan de Vergadering:

En ſonder dat voor de reſt by de bovengem: Reſolutie gereguleert is, hoe gehandelt ſal worden met ſecreete ſaaken, welke door andere weegen, gelyk 'er meer andere weegen zyn, voorkoomen als door de brieven van de buitenlandſche Miniſters, Gouverneurs, Commandeurs, en ſecreete correſpondenten.

Dog, om van deeſe digreſſie noopende de buitenlandſche ſaaken weder te keeren tot de ſaaken van den oorlog, en voort te gaan van den oorlog te Lande tot den oorlog te Water, het is, om een klaar begryp te geeven van het beſtier van dien, nodig, het ſtuk wat hoger op te haalen.

In den aanvang van de Republicq bemoeide de Generaliteit ſig niet, of wynig, met de ſaaken van de Zee, maar liet de ſorg, en het beſtier, derſelve meeſt aan de Provincien, aan de Zee gelegen: tot dat, gelyk booven reeds geſegt is, in het jaar 1584, naa doode van Prins Willem den Oude, *de ſuperintendentie te Waater, en ter Zee*, nevens de uitgaande en inkoomende regten, geſtelt is in handen van den Raad van Staate, met magt om aan te ſtellen Collegien van Raaden ter Admiraliteit, daar het ſoude van nooden weeſen: alles *by proviſie, en ſonder*

Digitized by Google

praejuditie van iemants geregtigheid, of naamaals getoogen te mogen worden in conſequentie: een reſervatoire clauſule, van welke de Staaten van Holland ſig bedienden in het volgend jaar, wanneer ſe, om de Engelſchen te houden buiten het beſtier der ſaaken van de Admiraliteit, Prins Mauritz aanſtelden tot Admiraal over Holland: een Collegie van Gecommitteerde Raden ter Admiraliteit over Holland opregteden: en aanſchreven aan de Convoymeeſters, voortaan geen betaalingen te doen als ter ordonnantie van dat Collegie *a*).

In het jaar 1588, naa het vertrek van de Graaf van Liceſter, is de ſuperintendentie van de ſaaken te Waater geligt uit de Inſtructie van de Raad van Staate, en Prinz Mauritz aangeſtelt tot *Admiraal Generaal van de Vereenigde Nederlanden*(1), ten einde om, gelyk zyn Commiſſie meedebrengt, „ opſigt, en ſuperintendentie, te „ hebben over alle ſaaken, en affairen, het ſtuk „ der Zee, Admiraliteit, en den oorlog te Waa„ ter, eenigſins raakende": met byvoeging van een *Collegie, ſuperintendent van de Admiraliteit* (*b*), beſtaande volgens het plan, 's jaars te vooren geformeert, uit dry Hollandſche, twee Zeeuwſche, en één Vrieſche Raaden (*c*), welke nevens zyne Excell: ſouden houden „ goede correſpon-

„ den-

(*a*) Sie *Reſ: St^en van Holl^d.* 1 en 2 *Novemb:* 1585.

(1) De Commiſſie is van den 31 *Aug:* 1588.

(*b*) Sie *Reſ: St^en Genl.* 20 *Mey* 1588, *Reſ: St^en van Holl^d.* van deſelve datum.

(*c*) Sie *Reſ: St^en Genl.* 19 *Febr.*, 19 en 22 *Maert* 1587, *Reſ: St^en van Holl^d.* 30 *Januar:* 6 *Maert*, en 2 *Decb:* 1587.

Digitized by Google

„ dentie ſoo met de Staaten Generaal, als met „ de Raad van Staate": ſyne Excell: ſouden „ volgen op alle zyne voyages, en van de eene „ Stad in de andere, ten waar zyne Excellentie „ maar voor ſes of agt dagen ſoude abſent „ zyn, en conſenteerde in heurluider verblyff": en nevens ſyne Excellentie ſouden hebben „ de „ ſuperintendentie, bevel, en geſag, over alle „ de particuliere Collegien van de Admiraliteit, „ in alle ſaaken, aangaande den oorlog te Waater, „ mitsgaders de directie en beleid van de Equi- „ pagie, en de Middelen, daar toe dienende"(*a*).

Het Collegie ſuperintendent eenige jaaren daar naa afgeſchaft(*b*), en de Vergadering van haar Ho: Mo: een permanent Collegie geworden zynde, in plaats dat de Inſtructie van het Collegie ſuperintendent onderſtelde, dat die maar nu en dan ſoude by een koomen, is by de nadere Inſtructie van de Collegien ter Admiraliteit (*c*) geordonneert, dat de Collegien ſouden reſolveeren in twee jaarlyxe Vergaderingen van de Gedeputeerden van de reſpective Collegien, ten overſtaan van den Admiraal Generaal, hoe men ſal hebben te procedeeren ten dienſte der Landen, en van de Ingeſeetenen, op de beveiliging van de Zee, en op 't beleid van den oorlog te Water: waar, en hoe veel Schepen van oorlog in de reſpective Quartieren geéquipeert, en hoe die verdeelt, en gebruikt, ſullen worden: dat voords de

(*a*) Sie *Inſtructie van het Collegie ſuperintendent* 22 *April* 1589.
(*b*) Sie *Regr. van Holl. Decemb:* 1593. *fol:* 168.
(*c*) *Inſtructie* 13 *Aug:* 1597. *Art:* 25 *en* 26.

Digitized by Google

de Collegien, om te ſeekerder daar in ten meesten dienſte van den Lande te handelen, altyd ſullen houden vaſte correſpondentie met de Staaten Generaal, en met zyn Excell:, en ſig ſullen reguleeren volgens de Reſolutie van deſelve, in het toeruſten, verdeelen, verleggen, en opleggen, der Scheepen van oorlog: ten waar dat de tyd niet toeliet te verwagten de Reſolutie van de Staaten Generaal, en van zyne Excellentie.

Waar uit blykt, dat de ſuperintendentie, of het opperbeſtier van den oorlog te Waater, welke ſedert het jaar 1584 had gecompeteert, eerſt aan den Raad van Staate, en naderhant aan het Collegie ſuperintendent, nevens den Admiraal Generaal, in het jaar 1597 gedefereert is aan de Vergadering van haar Ho: Mo:, en onder deſelve aan den Admiraal Generaal:

De meening niet konnende geweeſt zyn, den Admiraal te doen concurreeren met haar Ho: Mo:, van welke hy een Officier, en dienaar is: hoewel de letter van de bovengemelde Inſtructie eenigſins naa concurrentie gelykt, en aanleiding gegeeven heeft aan de Admiraals Generaal, om met de tyd aan ſig te trekken het geheel beleid van den oorlog te Waater:

Maar dit opperbeſtier van haar Ho: Mo: heeft een aanmerkenswaerdige bepaaling gekreegen door de verandering ontrent de deſtinatie, of het employ, der Middelen van de Collegien ter Admiraliteit, geſprooten uit het toeneemen der kosten van den oorlog te Waater, en byſonder van die van de protectie van de Koophandel.

Wanneer de voorſ: Inſtructie gemaakt wierd, en nog een geruime tyd daar naa, waaren de or-

Digitized by Google

ordinaris Middelen van de Collegien ter Admiraliteit, off de Convoyen en Licenten, generalyk gedeſtineert tot ſtuur van den oorlog te Waater, ſonder dat de Provincien in dien laſt quaamen, anders als by weege van ſubſidie, wanneer 'er te kort quam: en het is ligt te begrypen, dat ſoo lang dit duurde, van tyd tot tyd een generaale beraaming van het employ der ordinaris Middelen, en van de Equipagie, welke diende gedaan te worden tot protectie, ſoo van de Koophandel, als van de Kuſten, Zeegaaten, en binnen-ſtroomen, moſt gemaakt worden: en dat die aan haar Ho: Mo: gaf een generaale diſpoſitie, of ſuperintendentie, over de ſaaken van den oorlog te Waater.

Maar, na dat het toeneemen van de laſt der protectie van de Koophandel de ordinaris Middelen van de Collegien ter Admiraliteit ſodanig daar toe geaffecteert, en geeigent, heeft, dat geen Scheepen van oorlog meer in Zee gebragt worden tot eenig gebruik, niet directelyk, en alleen, raakende de protectie van den Koophandel, als die geëquipeert worden op extraordinaris Conſenten, gedragen wordende op Petitien, by welke niet ſlegts, als te vooren, een ſubſidie, dienende tot ſupplement van het kort der ordinaris Middelen, verſogt word van de Provincien, maar het geheel beloop der koſten van de extraordinaris Equipagie: is daar uit geſprooten, dat haar Ho: Mo: wel behouden hebben de diſpoſitie over het employ der Scheepen, welke uitgeruſt worden op extraordinaris Conſenten, maar dat de reſpective Collegien aan ſig getrokken hebben de diſpoſitie over het employ van die, welke zy uit-

Digitized by Google

ruſten uit haar ordinaris Middelen, naa dat de protectie van den Koophandel in tyd van Oorlog, of van Vreede, vereiſcht, en de Middelen konnen lyden:

Hoewel de defecten van de Provincien, ſoo in het draagen van conſent op de extraordinaris Petitien, als in de voldoening derſelve, meenigmaal ſoo groot zyn, dat de Collegien ter Admiraliteit genoodſaakt worden te beſteeden tot de extraordinaris Equipagien de Middelen, welke het gebruik geëigent heeft tot protectie van den Koophandel.

Wat nu in de tweede plaats belangt *de adminiſtratie der Middelen, by de Conſenten van de Provincien gedeſtineert tot den oorlog té Waater, en te Lande*, het beleid van de Generaliteits Finantien, met uitſluiting egter van de Middelen van de Collegien ter Admiraliteit, gedefereert zynde by Inſtructie aan den Raad van Staate, welke in het adminiſtreeren derſelve moet volgen *de Conſenten van de reſpective Provincien, of het geen, dat in het generaal by de Provincien ſal worden geordonneert*, kan het ſelve beleid niet behooren tot de tafel van haar Ho: Mo:, en te minder, om dat de Bondgenooten begreepen, en gewilt, hebben dat de diſpoſitie over de gemeene beurs ſoude ſtaan aan een Collegie, waar in de Provincien, welke het meeſt contribueeren, ook de meeſte ſtemmen hebben, in plaats, dat alle de Provincien gelyke ſtemmen hebben ter Vergadering van haar Mo: Mo:

Maar, hoewel dit in het generaal ſodanig is, ſoo heeft de Vergadering van haar Ho: Mo. niet te min de diſpoſitie over deeſe en geene ſaaken van financie.

By

Digitized by Google

By exempel, dewyl de Groote Vergadering van het jaar 1651 de ſecreete correſpondentie geheel geſtelt heeft ten beleide van haar Ho: Mo:, ſchynt de diſpoſitie over de poſt van de ſecreete dienſten, welke poſt te vooren ſtont ter directie van de Prins van Orange, volgens de text van de oude Staaten van oorlog, ſedert die tyd niet te konnen gedisputeert worden aan haar Ho: Mo:.

Ook is gerecipieert, dat van de poſt van de defroyementen niet gedisponeert word by den Raad van Staate als op Reſolutie van haar Ho: Mo:, aan welke de Miniſters buiten 's Lands haar declaratien overleeveren, en aan welke deſelve ſig addreſſeeren over alle poſten, welke niet klaar gedetermineert zyn by de Reglementen, en zy egter meenen haar in declaratie te moeten geleeden worden.

Dog ontrent de Middelen van de Collegien ter Admiraliteit competeert aan de Vergadering van haar Ho: Mo: een generaalder diſpoſitie: het ſevenentwintigſte Articul der Inſtructie van de Collegien ter Admiraliteit meedebrengende, dat deſelve ſullen leeveren, van dry tot dry maanden, aan de Staaten Generaal een Staat van ontfang en uitgaaf: dat den Ontfanger Generaal van elk Quartier alle ſes maanden ſal reekenen aan deſelve, of aan haar Gecommitteerden: dat op derſelver ordonnantie het overſchot van het één Quartier ſal verſtrekt worden ten voordeel van het ander, daar te kort komt: en, ſoo 'er in 't generaal overſchiet, dat het overſchot bekeert ſal worden, daar, en ſulx, als de Staaten Generaal ſullen ordonneeren.

Digitized by Google

Maar, hoewel de Inſtructie van de Collegien ter Admiraliteit ſoo generaale diſpoſitie geeft aan haar Ho: Mo: over de Convoyen, en Licenten, ſoo hebben niet te min de Provincien, welke by de Zee geintereſſeert zyn, en in welke de Collegien ter Admiraliteit reſideeren, altyt haar werk gemaakt van te beletten, dat de Vergadering van haar Ho: Mo: ſig ſoude bemoeijen met de ordinaris Middelen van de Collegien ter Admiraliteit, welke wel Generaliteits Collegien zyn, maar ſodanig gecompoſeert, dat alleen daar uit genoegſaam blykt, dat de meening altyd geweeſt is, dat de Provincien, aan de Zee gelegen, ſouden hebben de principaale directie van de ſaaken van de Admiraliteit.

Gelyk ook het *Collegie ſuperintendent*, waar van boven geſprooken is, alleen beſtont uit Gecommitteerden uit de Provincien van Holland, Zeeland, en Vriesland.

En ſeeker haar Ho: Mo: ſouden ſterker konnen ſtaan op haar regt tegen die Provincien, welke in deeſe eene lyn trekken met de Collegien ter Admiraliteit, indien de meeſte Provincien niet doorgaans ſeer agterlyk geweeſt waaren in het draagen, en ſuiveren, der extraordinaris Conſenten tot de ſaaken van de Zee, ſeedert dat de laſt van den oorlog te Waater, die lang beſtaan had in het uitruſten van eenige ligte Scheepen, en Uitleggers, tot beveiliging der Stranden, Zeegaaten, Eilanden, en binnenſtroomen, ſoo ſeer verſwaart is, als boven aangeweeſen is.

VYF-

Digitized by Google

VYFDE CAPITTEL.

Van de meerder, of minder, magt, welke de Vergadering van haar Ho: Mo: heeft naa de verſcheidenheit der ſaaken, waar over gedelibereert word.

Dog het verdient ſonderlinge opmerking, dat de Vergadering van haar Ho: Mo: niet eeven veel magt, of diſpoſitie, heeft over alle ſaaken, welke volgens de twee voorgaande Capittelen behooren tot haar deliberatien.

Want eerſtelyk zyn 'er ſaaken, waar over de Provincien wel gehouden zyn ſaamen te delibereeren, maar ſonder onderworpen te weeſen aan het goedvinden van de meerderheid: andere wederom, welke ſodanig geſtelt zyn ter diſpoſitie van de Vergadering, dat het minder getal gehouden is de meerderheid te volgen.

En ten andere zyn 'er van de laaſte ſoort van ſaaken ſommige, waar in ſelfs geen laſt van Principaalen plaats heeft, maar waar over de Heeren Gedeputeerden ter Generaliteit diſponeeren uit kragte van de generaale overgifte van de Provincien.

De ſaaken, waar in de Provincien niet onderworpen zyn aan het goedvinden van de meerderheit, of waar in geen overſtemming plaats heeft, zyn meeſt alle de importante deliberatien, uit de Unie ſpruitende, waar van het negende Articul meedebrengt, „ dat men geen accoord „ van Beſtant, of Peis, maaken, nog oorlog „ aanvaerden, nog eenige Impoſten, of Contri„ butie, de Generaliteit van deeſen Verbande

„ aan-

„ aangaande, inſtellen ſal, dan met gemeen ad-
„ vis, en conſent van de Provincien.

Ontrent welke woorden geen andere bedenkelykheid ſchynt te vallen, dan in de eerſte plaats, of het maaken van allerhande Tractaaten met vreemde Mogentheeden begreepen is onder de woorden van *geen accoord van Beſtand, of Peis, te maaken*, waar ontrent de Heer *de Groot* ſchynt van verſtant te zyn geweeſt, dat die woorden moeten genoomen worden in een enge ſin, tellende in het derde van zyn Jaarboeken, *ſocietates*, waar door hy ongetwyffeld *Alliantien* meend, onder de ſaaken, waar in overſtemming plaats heeft, terwyl hy *pacem*, *inducias*, *nova bella*, *tributa* daar van uitſluit. Gelyk het vierde Articul der Inſtructie van de Landraad meede onderſcheid maakt tuſſchen *Alliantien* en *Oorlog en Pais:* en de Ordonnantie op de Vergadering van Holland van den 17 Maert 1581, ter plaatſe daar geſprooken word van de ſaaken, waar over voortaan ſoude gehandelt worden in de Vergadering, *het maaken van Pais en Beſtand: het aanneemen van Oorlog:* en *nieuwe Alliantien of Verbonden:* voor dry verſcheide ſaaken reekend.

En, in de tweede plaats, off de clauſule, verbiedende, *Impoſten, of Contributie, de Generaliteit van deeſen Verbande aangaande, in te ſtellen dan met gemeen advis, en conſent, van de Provincien*, alleen ſlaat op het inſtellen van ſchattingen over de geünieerde Provincien, dan of die ook betrekkelyk is op het inſtellen derſelve over de Steeden, en Quartieren, onder de Generaliteit reſorteerende, welke een gemeen patrimonie van de Provincien zynde, ſchynt daar over te konnen

Digitized by Google

nen gedisponeert worden als over effecten van een ſocieteit, waar in naa Regten de meerderheit van ſtemmen gelden moet.

En ſchynt dit met te meerder fondament geſuſtineert te konnen worden, om dat in het vervolg van het aangetooge negende Articul van de Unie geſegt word, dat overſtemming plaats heeft in „ de andere ſaaken, het beleid van „ deeſe confederatie, en 't geen daar van depen- „ deert, en daar uit volgen ſal, aangaande.

Uit welke woorden, en uit de tegenſtelling derſelve tegen de voorige, noodſaaklyk ſchynt te volgen, aan de eene zyde, dat overſtemming in geen ſaaken plaats heeft, als die *dependentien*, of *gevolgen*, van de Unie zyn: en aan de andere zyde dat die plaats heeft in alle ſaaken, die uit de Unie volgen, geene uitgeſondert, als alleen de materien van Vreede en Oorlog, en van Belastingen.

Dog, hoe klaar dit laaſte ook opgeſlooten legt in de aangetooge woorden, en ſchoon dat niets ter contrarie gevonden word in de Unie, ſoo is egter niets univerſeelder gerecipieert, als dat geen verandering kan gemaakt worden als by eenpaarigheid in verſcheide ſaaken, eens door de Bondgenooten vaſtgeſteld, of geadvoueert, en aangenoomen, gelyk als in de Inſtructien van de Generaliteits Collegien, nog in de grondwetten, en Reglementen, welke met gemeen goedvinden gearreſteert zyn, nog eindelyk in de generaale ordres op het ſtuk van de Regeering, welke bekragtigt zyn door een immemoriaal gebruik, gelyk als, dat de Gedeputeerden van de Provincie van Gelderland de eerſte

zyn

zyn in alle beſoignes, en conferentien, ſchoon dat het preſidie ter Vergadering rouleert onder de Provincien: dat twee Gedeputeerden uit de Provincie van Holland en Weſtvriesland ſtemmen in alle beſoignes en conferentien tegen één uit elke van de ſes andere Provincien, ſchoon dat alle de Provincien gelyke ſtem hebben in de Vergadering: en meer andere diergelyke generale ordres op het ſtuk van de Regeering.

Een Unie, of confederatie, welkers Leeden niet konnen malkander overſtemmen in de ſaaken, om welke de Unie aangegaan is, veel eer een Unie in naam zynde, als in de daad, ſoude het gewiſſelyk een capitaal defect weeſen in de Unie, en in de deliberatien, daar uit profluëerende, dat geen overſtemming plaats heeft in de weeſentlykſte ſaaken: ten waar dat het ſelve negende Art^l. tegen dat defect voorſién had door te ſtatueeren, „ dat of het gebeurde, dat de „ Provincien in ſaaken van Beſtant, Peis, Oor„ log, of Contributie, met den anderen niet-ac„ cordeeren konden, het geſchil gerefereert, en „ geſubmitteert, ſal worden by proviſie aan de „ Heeren Stadhouders van de geüniëerde Pro„ vincien, nu ter tyd weſende, die 't voorſ: „ geſchil tuſſchen partyen ſullen vergelyken, off „ daar van uitſpreeken, ſulx als zyluiden vinden „ ſullen in billikheid te behooren".

In het jaar 1651 beweerden de Provincien van Zeeland, Vriesland, en Stad en Ommelanden (*a*), dat de meening van het voorſ: negende Articul niet

(*a*) Sie derſelver *propoſitien* in *'t Regiſter van de Gr: Vergadering* 22 en 27 *Januar:* 1651.

Digitized by Google

niet bepaalt was, in opſigt van de beſlisſing der verſchillen, tot het leeven der Stadhouders, welke in functie waaren ten tyde van het ſluiten van de Unie: en de twee laaſte Provincien meenden, te konnen beſluiten uit dat Articul, dat de Provincien ſig ſtilſwygende verbonden hebben by de Unie tot een Stadhouderlyke Regeering, om dat naamelyk de geünieerde Provincien niet konnen weeſen ſonder het vaſtgeſtelde middel van beſlisſing der verſchillen over alles, dat eſſentieel is in de Unie.

Maar, behalven dat een ſeer vreemde ſin moet gegeven worden aan de woorden *by proviſie*, en *nu ter tyd weſende*, om het Articul ſodanig te konnen uitleggen: de autoriteit, welke de Provincien by dat Articul gaaven aan de Stadhouders, door deſelve, onder de naam van het ſubmitteeren der verſchillen aan haar uitſpraak, op een indirecte wys meeſters te maken van Vreede en Oorlog, en van de beurs der Ingeſeetenen, ging ſoo ver, dat wel te begrypen is, dat de Provincien in die verleege tyden hebben willen ſoo veel toebetrouwen aan Stadhouders, welke ſy kenden, en particulierlyk aan de Prins van Orange: maar geenſins, dat ſe ſouden hebben willen eens voor al ſoo groote autoriteit geeven aan alle toekoomende Stadhoudrs.

Men ſoude misſchien met meerder fondament konnen ſuſtineeren, dat de woorden van het negende Articul van de Unie verder getrokken worden als der Bondgenooten meening geweeſt is: want dat deſelve in het aangaan van de Unie niet gedagt hebben een Republicq te ſtigten, of generaale regels en gronden van Regeering vaſt te ſtellen,

voor

voor alle toekoomende tyden, en gevallen: de afſweering van den Koning van Spagnien, met welke de Republicq haar aanvang genoomen heeft, eerſt twee jaaren daar naa gereſolveert zynde: maar alleen te verſterken, en vaſter te maaken, de generaale Unie tuſſchen alle de Nederlandſche Provincien van het jaar 1576, of de Pacificatie van Gent, gelyk af te neemen is uit de inleiding van de Unie: dat de Pacificatie van Gent, en by gevolg de Unie van Utregt, eigentlyk maar aangegaan is tot beſcherming van de oude vryheid, en van de privilegien, tegen de Spaanſche tyrannie en geweetensdwang: dat de Bondgenooten, weetende, dat veeler hooſden begonden te hangen naa een reconciliatie met den Koning van Spagnien, gelyk de Walſche Provincien nog in dat ſelve jaar wederkeerden onder deſſelfs gehoorſaamheid, hebben willen aan dat ſoort van Regenten beneemen alle hoop van die reconciliatie door te dryven, met vaſt te ſtellen by de nadere Unie, dat geen Peis, nog Beſtant, ſouden konnen gemaakt worden als met gemeene bewilliging, ſonder verder gedagt te hebben: en, wat aangaat het point van de Contributie, dat ſoo het meergem: negende Articul meedebrengt, dat geen overſtemming daar in plaats ſal hebben, vooraf by het vyfde en ſesde Articulen vaſtgeſteld is, en wel ſonder bepaaling van tyd, dat tot de gemeene defenſie verſcheide Impoſten, in het vyfde Articul geſpecificeert, geheeven ſullen worden over alle de Provincien, en dat die by gemeen advis verhoogt, en verlaegt, ſullen worden, naa dat de nood, en gelegentheid van ſaaken, ſal vereiſſchen. Het geen veel

Digitized by Google

veel verſchilt van een ſodanige vryheid van Conſenten, als doorgaans geëliciëert word uit het voorsz: negende Articul. Al het welk gewiſſelyk ſonderlinge reflexie verdient.

Dog, hoe het ook daar meede zy, het geen, dat boven aangeweeſen is geen defect geweeſt te zyn in de Unie, is met de tyd geworden een capitaal defect in de deliberatien van haar Ho: Mo:, doordien de meeſte Provincien van het jaar 1650 tot het jaar 1672 geweeſt zyn ſonder Stadhouder, gelyk ſe weder zyn ſedert het jaar 1702: en by gevolg de ſaaken, waar over de Provincien malkander niet verſtaan, niet konnen verbleven worden aan de Stadhouders, nog deſelve buiten verblyf konnen arbeiden om door haar credit, en influentie, de Provincien te induceeren tot eenpaarigheid.

Overtuigt van de noodwendigheid van eenig remedie tegen een ſoo capitaal defect in de deliberatien, heeft de Groote Vergadering van het jaar 1651 ſerieuſelyk daar over gedelibereert, en het ſoo ver gebragt, dat de ſaak ongetwyffelt voor het ſcheiden van de Vergadering tot concluſie ſoude zyn gebragt geweeſt, indien niet de Provincie van Holland en Weſtvriesland ongelukkiglyk geſtaan had op de uitſondering van het ſtuk van de Conſenten, het welk de andere Provincien met reeden niet willende nageeven, is het werk doe blyven ſteeken (*a*).

De Provincie van Holland en Weſtvriesland, haar misſlag ſiende, heeft wel eenige jaaren daar naa

(*a*) Sie *Reg: Gr: Vergadering* 19 *Aug:* 1651, en volgende.

Digitized by Google

naa gepoogt, de voorſlag van het jaar 1651 te doen brengen tot concluſie (*a*), maar doe was, gelyk men ſegt, het gety verloopen, en de andere Provincien daar toe ongeneege.

Ook is het werk wel weder op het tapyt gebragt in de extraordinaris Vergadering, gehouden in het laaſt van het jaar 1716 en in het jaar 1717: en de Raad van Staate heeft den 27 January van het laaſtgem: jaar daar op aan de extraordinaris Vergadering gegeven een ampel Advis, waar in de voorſlag van het jaar 1651 nader beſchaaft is (*b*). Maar die Vergadering is meede geſcheiden, of vervallen, ſonder Reſolutie genoomen te hebben op dat importante werk, ſchoon ſe daarom meede principalyk by een gekoomen was: en heeft vervolgens de ordinaris Vergadering beſet gelaaten met het voorſ: capitaal defect in haar deliberatien over de weſentlykſte ſaaken, uit de Unie ſpruitende.

Wel is waar, dat nu en dan, naa lang delibereeren, geſtapt word over het meergem: negende Articul van de Unie, en in materie van Tractaaten geconcludeert by meerderheid. Waar van ſoo wel oude, als leevendige, exemplen ſouden konnen bygebragt worden. Maar, in het generaal geſprooken, blyven de deliberatien over de gewigtigſte ſaaken doorgaans ſoo lang hangen, dat de tyd die buiten haar geheel brengt, of dat de party, welke andere, het zy vrienden, of vyanden, daar ontrent neemen, aan de Staat de

(*a*) Sie *Reſ: Sten van Holl.* 2 *Mey* 1663.
(*b*) Sie *Reſ: Sta Gen.* 7 *Aug:* 1716.

Digitized by Google

de keur beneemt, en haar voorſchryft de party, welke zy kieſen moet.

Ook is waar, dat dewyl niet als met eenpaarigheid geconcludeert kan worden in materie van contributie: en de tyd doorgaans niet toelaat te wagten naa eenpaarige conſenten op de Petitien: het van overlang de gewoonte is, dat de Provincien, welke geconſenteert hebben, haar penningen ſurneeren ſonder te wagten na de conſenten van haar meedebondgenooten, of naa een prudentelyke concluſie, of Staatsgewys conſent, ter Vergadering van haar Ho: Mo:, wanneer zy meenen, dat de ſaaken daar naa niet konnen wagten.

Maar daar door is het geheel werk van de Conſenten geraakt in een ſoo groote desordre, en de Unie is daar door ſoo geluxeert in haar weeſentlykſte deel, dat is, in de gelykheid tusſchen de Provincien in het draagen der Laſten van de gemeene defenſie, dat te eeniger tyd een totale diſſolutie van de Unie daar uit te wagten is.

Dit point is ſoo eſſentieel, en raakt ſoo ſeer de importantſte deliberatien van haar Ho Mo:, dat men gemeent heeft een wynig langer daar op te moeten blyven ſtaan, als misſchien overeenkomt met het oogmerk deſer Verhandeling.

Maar, om voort te gaan, in den aanvang van dit Capittel is geſegt, dat ſommige van de ſaaken, waar in by overſtemming kan geconcludeert worden, ſodanig geſtelt zyn ter diſpoſitie van de Vergadering, dat daar in ſelfs geen laſt van Principaalen plaats heeft, ſchoon dat de Heeren Gedeputeerden ter Generaliteit daar aan, in het generaal geſprooken, gebonden zyn.

Digitized by Google

Tot dit ſoort van ſaaken behoord eerſt, en vooral, de dispoſitie over het geeven van de Patenten, welke dispoſitie door de Groote Vergadering van het jaar 1651 (*a*) gedefereert is aan haar Ho: Mo: onder een Inſtructie, en eed, uitdrukkelyk meedebrengende, dat de Heeren Gedeputeerden ter Vergadering van haar Ho: Mo: „ deeſen aangaande by eede ſullen renunciëeren „ van alle particuliere correspondentie, het zy „ met de Provincien, Steeden, off Leeden van „ dien, off private, off particuliere perſoonen, „ voor ſoo ver deſelve den gemeenen beſte hinderlyk ſouden mogen weeſen, en dat ſonder „ aanſien van Provincien, off Steeden, daar uit „ zy gebooren, of verkooren zyn, of het particulier profyt derſelver, van hem ſelven, of „ van iemand anders: en beloóven, alleen voor „ oogen te ſullen houden de welvaart en conſervatie der voorsz. Landen, en van de gemeene ſaaken, en voords deeſen aangaande „ doen, dat goede en getrouwe Gecommitteerden „ gehouden en ſchuldig zyn te doen.

Ten anderen behoord tot dit ſoort van ſaaken *de dispoſitie in ſaaken, en over het volk van oorlog.*

Het waar te wenſchen, dat het vyfde Articul der laaſte Inſtructie van den Raad van Staate, by welk Articul *de dispoſitie in de ſaaken, en over het volk van oorlog* gemeen gemaakt is aan de Vergadering van haar Ho: Mo:, en aan den Raad, door ſimpelyk in te laſſen in het ſesde ar-

(*a*) Den 16 *Juny* 1651.

Digitized by Google

Articul der oude Inſtructie de woorden, *met en neevens de Vergadering der ordinaris Gecommitteerden ter Generaliteit*, wat breeder was geëxtendeert geweeſt: en dat de groote Vergadering gevolgt had het advis van die Provincien, welke begreepen, dat een Inſtructie moſt gemaakt worden voor de Vergadering van haar Ho: Mo: op het ſtuk van *de dispoſitie in de ſaaken, en over het volk van oorlog* (*a*).

En gewiſſelyk, ſoo de Staat oit het ongeluk heeft van weder in oorlog te vervallen onder een form van Regeering als de heedensdaagſche, ſal noodwendig daar voor dienen geſorgt te worden: konnende de geene, die de beſoignes en deliberatien over de militaire ſaaken bygewoont hebben geduurende den laaſten oorlog, getuigen, wat nadeel de gemeene ſaak geleeden heeft by gebrek van een ſodanige Inſtructie.

Maar, hoewel *de dispoſitie in de ſaaken en over het volk van oorlog*, in maar ſoo weinig, en ſoo generaale, woorden, aan haar Ho: Mo: en aan de Raad van Staate, in het gemeen gedefereert is: ſoo ontbreekt het egter aan geen bewyſen om buiten disput te ſtellen, dat haar Ho: Mo: aan geen laſt van Principaalen gebonden zyn in de exercitie van die dispoſitie.

Eerſtelyk is die dispoſitie niet gedefereert aan haar Ho: Mo: als in het gemeen met een Collegie, en ſelfs by de Inſtructie van een Collegie, welk niet alleen niet gebonden is aan de laſt

(*a*) Sie *het Reg: van de Gr: Vergadering* 20 en 31 *Januar.*, 21 *Febr:*, 6 *Maert*, en 12 *July* 1651.

Digitized by Google

laft van particuliere Provincien, maar in tegendeel daar aan moet renunciëeren.

Ten anderen zyn haar Ho: Mo: gebragt onder deselve verpligting als de Raad van Staate met opsigt tot de particuliere Provincien by de Instructie op het stuk van de Patenten, de dispositie over welke de Bondgenooten aangesien hebben voor een gedeelte van de *dispositie in de saaken en over het volk van oorlog*, gelyk uit het hoofd van de voors: Instructie blykt.

En ten derde is het baarblykelyk uit de natuur der saaken, dat den oorlog niet kan bestierd worden door een Vergadering, die in dat stuk soude afhangen van last van Principaalen, en die daar door soude buiten staat weesen tot het neemen van spoedige Resolutien op alle voorvallende occurentien: het bestier van oorlogssaaken incompatibel zynde met lange deliberatien.

En, dewyl deese laaste reeden niet minder betrekkelyk is tot den oorlog te Water, als tot den oorlog te Lande, soo volgt noodsaaklyk, dat de dispositie, welke in het voorgaande Capittel getoond is aan haar Ho: Mo: toe te koomen in de saaken, en over het volk van oorlog, te Waater, van deselve natuur moet weesen in deesen deele met de dispositie in de saaken, en over het volk van oorlog, te Lande:

Ten minste, dat wanneer de tyd geen sodanig uitstel lyd, de conclusie niet kan opgehouden worden onder voorgeeven van defect van last van Principaalen.

Ten derde is de executie der Tractaaten, en Alliantien, een saak, welke sodanig behoord tot dispositie van de Vergadering van haar Ho. Mo:,

dat

dat daar omtrent geen laſt van Principaalen plaats heeft, buiten die, uit kragte van welke de Vergadering de Tractaaten, en Alliantien, ratificeert, en de executie derſelve op haar neemt.

Dit volgt eerſtelyk uit de natuur der ſaake: dewyl het ongerymt zyn ſoude, dat een Vergadering, welke onder hand, en ſegel, belooft, de Tractaaten, en Alliantien, te ſullen executeeren, ſoude moeten, wanneer het aankomt op de executie, daar toe verſoeken nadere autoriſatie: en dat de Provincien, welke de Vergadering geautoriſeert hebben om ſulx te belooven, ſouden konnen nader delibereeren, of de Vergadering haar belofte ſal geſtant doen, of niet.

Maar ten anderen hebben de Bondgenooten uitdrukkelyk getoond van begryp te weeſen, dat het Collegie, of de Vergadering, welke van haarent weege ſoude in handen hebben de *generaale Regeering*, eens voor al gequalificeert moet weeſen tot het executeeren der Tractaaten, en Alliantien, wanneer zy naa het vertrek van de Graaf van Liceſter tot de *generaale Regeering* committeerende den Raad van Staate, te gelyk den Raad by Inſtructie gequalificeert hebben om „ te onderhouden alle Tractaaten, en Al„ liantien, met de nabuurige Ryken, Land„ ſchappen, en Republiquen." (*a*): een qualificatie, ſoo generaal, en onbepaalt, dat ſe geen exceptie lyd.

En wie kan twyffelen, of de meening van de

(*a*) *Reſ:* 5 en *Plac:* 12 *April* 1588.

Digitized by Google

de Bondgenooten geweeſt zy, wanneer ſe kort daar naa de *generaale Regeering*, of de weeſentlykſte deelen daar van, ſtilſwygende overgebragt hebben van den Raad van Staate aan de Vergadering van haar Ho: Mo:, meede aan deſelve over te brengen de executie der Tractaaten, en Alliantien?

Dog dit moet in een geſonde ſin verſtaan, en niet te ver getrokken, worden.

Want, ſoo de Vergadering bevoegt is om ſonder rugſpraak te executeeren de Tractaaten, en Alliantien: en ſoo de oppoſitie der Gedeputeerden van ééne of meerder Provincien niet kan beletten de executie van het geen, dat de Vergadering, op voorgaand eenpaarig goedvinden van de Provincien, onder hand en ſeegel belooft heeft te ſullen executeeren: de Vergadering is ongetwyffelt gehouden recours te neemen tot de Provincien, wanneer het twyffelagtig voorkomt aan de meerderheid, welkers oordeel volgens de Unie gelden moet in alle ſaaken, daar het oordeel van de meerderheid niet uitdrukkelyk is uitgeſlooten (*a*), of een geval begreepen, of niet begreepen, is in een Tractaat, of Alliantie, het welk de omſtandigheeden meenigmaal konnen twyffelagtig maaken: of wel, ſchoon dat het geval klaarlyk daar in begreepen is, of het Tractaat, of Alliantie, moet geëxecuteert worden, of niet, in de omſtandigheeden, waar in de Staat ſig bevind: gelyk daar op ſomtyds bedenken vallen kan.

By exempel, wanneer de geen, die van den Staat vordert de executie van een Tractaat, of Al-

(*a*) GROTIUS *de J: B: ac P:, lib: 2 cap: 5. § 17.*

Digitized by Google

Alliantie, vooraf van zyn kant gemanqueert heeft het ſelve naa te koomen, of getreeden is in engagementen, notoirlyk daar tegen aanloopende: of wanneer de Staat, van welke de executie van een Tractaat, of Alliantie, gevordert word, ſig ter dier tyd ſoude vinden in een ſituatie van eerder hulp nodig te hebben, als van te konnen geeven de hulp, welke geëiſcht word.

In ſodanige gevallen, wanneer de deliberatie eigentlyk niet is over de executie, maar over de verpligting om te executeeren, moeten de Principaalen noodwendig gekent worden door de Vergadering.

Maar die buiten ſodanige gevallen minder magt ſoude willen toeſchryven aan de Vergadering ontrent de executie der Tractaaten, en Alliantien, als booven gedaan is: of die ſoude willen aan de meerderheid betwisten het oordeel, of een Tractaat, of Alliantie, in ſeeker geval moet geëxecuteert worden, of niet: ſal moeten bekennen, ſoo hy gronden volgt, dat hy van de Republicq een Republicq maakt, waar meede niemant handelen kan. Het geen, als men ſiet op de gevolgen, een veel grooter ſwaarigheid is als die, welke men wil ontgaan met de Vergadering van haar Ho: Mo: naauwer te bepaalen ontrent dit ſtuk.

Kortom, of de Vergadering heeft een generaale magt en autoriſatie om te executeeren de geratificeerde Tractaaten, en Alliantien, gelyk beweeſen is: of ſe heeft een ſpeciale autoriſatie van de ſeeven Vereenigde Provincien nodig tot elk geval, dat voorkomt, en dan is de executie der Tractaaten, en Alliantien, ſubject aan deſelve lenteur, en aan deſelve onſeekerheid, aan

Digitized by Google

welke het ſluiten der Tractaaten, en Alliantien, na de conſtitutie van de Regeering ſubject is: dat is, dan hebben de Tractaaten, en Alliantien met de Republicq weinig te beduiden, de executie de ziel derſelve weſende.

Eindelyk zyn de regtſaaken van die ſlag van ſaaken, welke volſlaagen overgegeeven zyn aan de Vergadering, en waar in geen laſt van Principaalen plaats heeft, dewyl niemant regt kan ſpreeken tuſſchen partyen als naa zyn eigen oordeel en gemoet.

In alle andere ſaaken, welke gedefereert zyn aan de Vergadering van haar Ho: Mo:, gelyk de begeeving van Ampten, de Generaliteit, of de Provincien in het gemeen, aangaande: het ſtellen van ordre op de politique Regeering van de Steeden, en Quartieren, immediatelyk reſorteerende onder de Generaliteit: en ſoo 'er meer ſaaken van die natuur zyn: hebben de Provincien wel het regt, en vryheid, om laſt te geeven aan haar Gecommitteerden: en de goede harmonie tuſſchen de Provincien brengt wel meede, dat tyd gelaaten worde aan de Gecommitteerden van een Provincie, welke meenen te moeten inneemen het goedvinden van haar Principaalen: inſonderheit wanneer het Ampt, of de ſaak, van ſonderlinge conſideratie is met relatie tot het gemeene beſt, of tot het particulier belang van een Provincie.

Maar wanneer by pluraliteit voortgegaan word met ſodanige ſaaken, konnen de overſtemde Provincien, of derſelver Gedeputeerden, niet pretendeeren, dat de ordre van de Regeering te buiten gegaan word, nog de concluſie ſtremmen door overneeming, of anders.

SES-

Digitized by Google

SESDE CAPITTEL.

Of de Vergadering van haar Ho: Mo: kan retracteeren de Reſolutien, en Decreeten van de Generaliteits Collegien.

Naa dat aangeweeſen is, wat magt de Vergadering van haar Ho: Mo: heeft ontrent de ſaaken, welke behooren tot haar deliberatien, resteert te onderſoeken, wat magt deſelve heeft ontrent de ſaaken, welke by Inſtructie geſtelt zyn ter diſpoſitie van de Generaliteits Collegien, en namelyk, of zy de magt heeft om te retracteeren het geen, dat deſelve reſolveeren binnen de paalen van haar reſpective Inſtructien.

Men hoord ſomwylen ſuſtineeren, dat de Inſtructien wel binden de Collegien, waar aan ſe gegeeven zyn, maar niet de Heeren Gedeputeerden ter Generaliteit, welke repreſenteeren de geſaamentlyke Provincien, en welke moeten weeten wat zy konnen verantwoorden aan haar reſpective Committenten: en dat het niet ſtaat aan de Generaliteits Collegien, te onderſoeken waar toe de Heeren Gedeputeerden ter Generaliteit door haar reſpective Committenten geautoriſeert en gelaſt zyn: maar dat deſelve Collegien moeten reſpecteeren de Reſolutien van de Vergadering, ſonder ſig daar tegen te konnen behelpen met haar Inſtructien.

De Collegien ter Admiraliteit, ſchoon anders gehouden te gehoorſaamen de Reſolutien, en beveelen, van haar Ho: Mo:, volgens het 26 en 60 Artl. van haar Inſtructie, vinden een korte, en

en peremtoire, ſolutie op dit raiſonnement in het aangetooge ſeſtigſte Articul, welk haar gehoorſaamheid bepaalt tot *beveelen*, die *conform* zyn *haar laſt en Inſtructie.*

In de Inſtructien van de Raad van Staate van de jaaren 1584 en 1588 word niet geſprooken van eenige ſubordinatie van den Raad aan de Vergadering van haar Ho: Mo:, nog van de relatie van de eene tot de andere, en geen wonder, dewyl men doe nog om geen permanente Vergadering dagt, gelyk getoond is in het tweede Capittel, maar de *generaale Regeering* ſtelde in handen van den Raad, die de Vergadering van tyd tot tyd ſoude doen by een koomen.

Maar de Inſtructie van het jaar 1651 maakt onderſcheid tuſſchen de *Staaten Generaal*, dat is tuſſchen de Staaten van de geſaamentlyke Provincien, of immers een diergelyke Vergadering als die van het jaar 1651, waar op verſcheide Provincien Staatsgewyſe verſcheenen, andere gerepreſenteert wierden door een merkelyk getal van extraordinaris Gedeputeerden, en *de Vergadering van de ordinaris Gecommitteerden ter Generaliteit.*

En, het geen opmerkelyk is, ſe reſerveert wel (*a*) aan *de Staaten Generaal, en aan de Staaten van de Provincien in het particulier, elk ſoo veel hen aangaat*, het regt, om ſelve ordre te ſtellen op de ſaaken, by de Inſtructie geſtelt ter diſpoſitie van den Raad, en dat nog maar alleen „ by tyde van nood, of als de ſaaken van den „ Lande ſulx ſullen vereiſſchen": maar ſe maakt niet het minſte gewag in die reſervatoire clauſule van de *Vergadering van de ordinaris Gecommitteerden*

(*a*) *Articul* 50.

den ter *Generaliteit*, ſchoon dat die Vergadering niet ſlegts eens, off tweemaal, genoemt word in de Inſtructie, maar in negen verſcheide Articulen: het geen egter bchoord had, en ontwyffelyk ſoude gedaan weeſen, indien de meening geweeſt waar, dat de *Vergadering van de ordinaris Gecommitteerden ter Generaliteit* dispoſitie ſoude hebben over de ſaaken, by de Inſtructie geſtelt ter dispoſitie van den Raad van Staate.

Boovendien maakt de Inſtructie nog een tweede onderſcheid, welke van geen minder opmerking in deeſe is, te weeten, tuſſchen ſaaken, welke ſimpelyk worden geſtelt ter dispoſitie van de Raad van Staate, en ſaaken, ontrent welke de *Vergadering van de ordinaris Gecommitteerden ter Generaliteit* concurreert met den Raad. Uit welk onderſcheid wederom ſchynt te volgen, dat de meergemelde Vergadering geen dispoſitie heeft over de ſaaken, welke ſimpelyk, en ſonder haar concurrentie, geſtelt zyn ter dispoſitie van den Raad.

Behalven deeſe reedenen, welke alleen raaken of den Raad van Staate, of de Collegien ter Admiraliteit, zyn 'er verſcheide, welke de Generaliteits Collegien in het gemeen raaken:

En naamelyk, in de eerſte plaats, dat geen eene Reſolutie kan te voorſchyn gebragt worden, waar by oit ſoude verklaart weeſen, dat aan de Vergadering van haar Ho: Mo: eenig geſag toekomt over de Inſtructien, by de Bondgenooten gegeeven aan de Generaliteits Collegien, of over de ſaaken, by de Inſtructien geſtelt tot derſelver dispoſitie:

Ten andere, dat de reſervatoire clauſulen, in de

Digitized by Google

de voorſ: Inſtructien geïnſereert, waar by de Bondgenooten aan ſig behouden de interpretatie, vermeerdering, vermindering, en verandering, van de Inſtructien, niet duiſterlyk te kennen geven, dat de Inſtructien moeten hebben haar compleet effect, wanneer deſelve op geene van die wyſen verandert worden:

En ten derde, dewyl het een notoire ſaak is, dat geen Inſtructien konnen verandert worden als met eenpaarige bewilliging, dat in alle gevallen die Collegien, welker Inſtructien in deeſen deele niet ſoo klaar leggen als de Inſtructien van den Raad van Staate, en van de Collegien ter Admiraliteit, niet behoeven te defereeren aan de Reſolutien van de Vergadering van haar Ho: Mo: over ſaaken, by Inſtructie geſtelt tot haar dispoſitie, ten zy dat alvoorens aan haar blyke, niet alleen, dat die Reſolutien genoomen zyn met eenpaarigheid, maar boovendien dat de eenpaarige meening geweeſt is, in het geval in queſtie van de Inſtructie af te gaan.

Dog ſoo uit dit alles volgt, dat de Vergadering van haar Ho: Mog: niet bevoegt is om te retracteeren de Reſolutien en Decreeten van de Generaliteits Collegien over ſaaken, aan deſelve gedemandeert by haar reſpective Inſtructien, ſoo volgt nogtans daar uit geenſins, dat de Vergadering geen kennis altoos ſoude moogen neemen van de abuiſen, of exceſſen, welke ſouden moogen weeſen begaan in, of door, de Generaliteits Collegien.

Het minſte, dat men daar ontrent kan geeven aan de Vergadering van haar Ho: Mo:, is dat het haar ampt en pligt is, de Prov.en daar van

te

Digitized by Google

te informeeren, gelyk als van alle andere abuiſen, en exceſſen, waar in de Prov.en geſaamentlyk geraakt zyn, en waar tegen de Vergadering ſelve niet kan voorſien ſonder ſpeciale laſt en autoriſatie: vooral, wanneer ſodanige abuiſen, en exceſſen, niet van beſyden, of van particulieren, veeltyds gedreeven door eige intereſt, voorkoomen aan de Vergadering, maar van de geenen, welke amptshalven ſchuldig zyn daar tegen te vigileeren:

By exempel, wanneer die bekend gemaakt worden door de Generaliteits Reekenkamer, welke geleegentheid heeft in het opneemen der Reekeningen, en wel beſonderlyk van de Reekeningen van de Ontf.rs Gen.l. van de Unie, en van de Collegien ter Admiraliteit, om te ontdekken de abuiſen, en exceſſen, welke ſouden moogen begaan worden in de adminiſtratie der financien: of wel door den Theſaurier Gen.l., welke daar toe meede uit de natuur van ſyn ampt byſondere geleegentheid heeft, en gehouden is volgens het twintigſte Articul van ſyne Inſtructie „ naaktelyk voor te draagen daar het „ behoord alle nieuwigheeden, frauden, en abuiſen, welke hy komt te ontdekken".

En ſoo men dit niet kan tegenſpreeken, ſchynt men van gelyke niet te konnen tegenſpreeken, eerſtelyk, dat de Vergadering van haar Ho: Mo:, om op geen loſſe voet te ſchryven aan de Provincien, bevoegt is vooraf te vorderen het berigt en informatie van het Collegie, in, of door, het welk de abuiſen; of exceſſen, ſouden begaan weeſen: en ten anderen, dat de Vergadering, om te beletten, wanneer

de

Digitized by Google

de ſaaken, waar ontrent de abuiſen, of exceſſen ſouden begaan weeſen, nog in haar geheel zyn, dat die niet buiten haar geheel gebragt worden hangende de deliberatie van de Provincien, insgelyx bevoegt is, als repreſenteerende de Prov^en, en deſelve vervangende wanneer de tyd geen uitſtel lyd, by proviſie te ſurcheeren de voortgang van ſodanige ſaaken.

SE-

Digitized by Google

SEVENDE CAPITTEL.

Of, en in wat ſin, de Souverainiteit van den Staat reſideert in de Vergadering van haar Ho: Mo:, en van het onderſcheid tuſſchen deſelve, en een meer eigentlyk ſoo genaamde Vergadering van de Staaten Generaal der Vereenigde Nederlanden.

Uit het geſegde in de voorgaande Capittelen ſchynt met weinig moeite te konnen beſlooten worden, of, en in wat ſin, de Souverainiteit van den Staat der Vereenigde Nederlanden kan geſegt worden te reſideeren in de Vergadering van haar Ho: Mo:.

Dewyl egter dit ſtuk ſomwyl qualyk begreepen word, en de Provincien ſelve daar ontrent voor deeſe niet van eene bevatting geweeſt zyn (*a*), ſal het niet ondienſtig weeſen, het ſelve nog wat nader te eclairciſſeeren.

Vooraf ſtaat aan te merken, eerſtelyk, dat buiten opſigt tot de Unie de Souverainiteit, off het oppergeſag, dat voor de afſweering toebehoord heeft aan den Koning van Spagnien, als Hertog van Gelder, Graaf van Holland, en ſoo voords, notoirlyk vervallen is door de afſweering aan de Staaten van de reſpective Provincien, elk ſoo veel haar territoir aangaat, en geconſolideert is met dat gedeelte van de Souverainiteit, dat van ouds aan elk van deſelve onder haar Landsheer-

(*a*) Sie *Reſ: Sten van Holl.* 17 *Jul:* 1663. *Publicq Gebed Deel* 1, *cap.* 4. *Deel* 2 *cap:* 1.

Digitized by Google

heeren toebehoord heeft, naa de verſcheide conſtitutien van haar Regeering:

Ten anderen, dat de meening van de Provincien in het aangaan van de Unie niet kan geweeſt zyn de Souverainiteit in het geheel, off ten deele, gemeen te maaken, aangeſien dat de Unie aangegaan is meer als twee jaaren voor de afſweering van den Koning van Spagnien.

Ten derde, ſchoon de Unie aangegaan was, niet voor, maar naa, de afſweering van den Koning van Spagnien: dat egter in geenen deele ſoude konnen uit de Unie beſlooten worden, dat de Souverainiteit gemeen gemaakt is, doordien de Provincien ſoo weinig konnen verſtaan worden ſulx gedaan te hebben door ſig aan malkander te verbinden tot onderlinge defenſie, en om met dat inſigt niet te pleegen ſeekere acten van Souverainiteit anders als met gemeen conſent, het geen al is, waar toe de Provincien ſig verbonden hebben by de Unie, als andere Princen, en Staaten, welke dagelyx ſig by Tractaaten en Alliantien tot diergelyke ſaaken verbinden, ſonder de Souverainiteit gemeen te maaken.

Uit al het welk volgt, dat de Souverainiteit, met alle haar gevolgen, onaangeſien de Unie, toekomt, niet aan de Provincien in het gemeen, of aan de Staaten Generaal, veel min aan de Vergadering van haar Ho: Mo:, maar aan elke Prov^{e}. afſonderlyk, en dat vreemde Princen, wanneer ſe negotiëeren met de Vergadering van haar Ho: Mo:, negotiëeren met Gedeputeerden, niet van een enkeld Souverain, maar van ſeeven naauw verbonde, of, gelyk men doorgaans ſegt, geüniëerde Souverainen.

Dog

Digitized by Google

Dog het is ganſch anders geleegen met de Souverainiteit, in opſigt van de Quartieren, en Steeden, immediatelyk reſorteerende onder de Generaliteit, en van de Landſchappen, welke de Ooſt- en- Weſtindiſche Compagnien beſitten binnen de paalen van haar reſpective Octroyen.

Niet, dat de Souverainiteit daar over eigentlyk ſoude reſideeren in de Vergadering van haar Ho: Mo:, of toekoomen aan iemand anders als aan de Staaten van de ſeeven Vereenigde Provincien.

Maar, dewyl die toekomt, niet aan de Provincien afſonderlyk, ſodanig dat Gelderland, Holland, of eenige andere Provincie, aangemerkt buiten gemeenſchap met de ſes andere Provincien, ſoude konnen geſegt worden, in het geheel, of ten deele, de Souverainiteit te hebben over de voorſz: Steeden, Quartieren, en Landſchappen, off over eenig deel van dien, of bevoegt te weeſen om afſonderlyk daar over te pleegen eenige acte van Souverainiteit: maar in tegendeel, aan de ſeeven Provincien, in het gemeen, en *pro indiviſo*, als over gemeene goederen, en effecten: ſoo is 'er geen Vergadering, of Collegie, buiten de Vergadering van haar Ho: Mo:, welke immediatelyk repreſenteert, off kan repreſenteeren, de onverdeelde Souverainiteit van de geſaamentlyke Provincien over de voorſz: Quartieren, Steeden, en Landſchappen.

En het is een ſoo inconteſtable ſaak, dat geene van de Provincien afſonderlyk kan pleegen eenige acte van Souverainiteit over de voorſz: Quartieren, Steeden, en Landſchappen, dat, hoewel de Provincie van Zeeland van over lange

Digitized by Google

lig toegeëigent heeft een gedeelte van Staats Vlaanderen onder de naam van het *committimus*, en de Middelen aldaar trekt, deſelve Middelen niet te min nog ten huidigen dage geheeven worden op de Generaliteits Ordonnantien, en verpagt van Generaliteits weege door Gecommitteerden van den Raad van Staate, aan welke Raad ook geappelleert word van de Vonniſſen, het ſtuk van de Middelen onder het *committimus* raakende: gelyk voords in alle andere ſaaken de Placaaten, en Ordonnantien, van de Generaliteit aldaar plaats hebben, en niet die van de Staaten van Zeeland.

Om het ſtuk van de Souverainiteit nog meer op te helderen, de Vergadering van haar Ho: Mo: kan aangemerkt worden in vyf verſcheide relatien: de eerſte tot de Staaten van de reſpective Provincien: de tweede tot buitenlandſche Princen, en tot derſelver Miniſters: de derde tot de Generaliteits Collegien: de vierde tot de Militie van den Staat te Waater en te Lande, en tot de hooge en laege Officieren, deſelve gebiedende: de vyfde tot de Quartieren, en Steeden, immediatelyk reſorteerende onder de Generaliteit, mitsgaders tot de Landſchappen, welke de Ooſt- en- Weſtindiſche Compagnien beſitten binnen de paalen van haar reſpective Octroyen.

In de eerſte relatie is de Vergadering van haar Ho: Mo: alſoo weinig Souverain als een Ambaſſadeur van den Staat buiten 's Lands Souverain is, en nog minder, doordien een Ambaſſadeur zyn credentiaal, en caracter, heeft van de ſeeven Provincien, in plaats dat de Gedeputeerden, waar uit de Vergadering beſtaat, geen andere cre-

Digitized by Google

credentialen hebben als van haar reſpective Committenten.

In de tweede relatie repreſenteert de Vergadering van haar Ho: Mo: de Staaten van de ſeeven ſouveraine, hoewel naauw vereenigde, Provincien, en is, als ſodanig, bevoegt te vorderen niet alleen alle de eerbewyſing, welke toekomt aan een ſouveraine Vergadering, maar ook dat buitenlandſche Princen, en derſelver Miniſters, ſig aan haar addreſſeeren, en aan niemand anders, over alle ſaaken, welke den Staat der Vereenigde Nederlanden in het gemeen betreffen (*a*).

Dog dewyl de Vergadering de ſeeven ſouvereyne Provⁿ repreſenteert, heeft deſelve uit dien hoofde altyd gepretendeert, en ook gehad, de voorrang booven de Staaten van elke Provᶜ afſonderlyk, ſchoon op derſelver Souverain territoir. Waar van de bewyſen te vinden ſyn in een Reſ: van haar Ho: Mo: van den 1 Maart 1685, genoomen by gelegentheid dat aan derſelver Gedepᵉⁿ in een ceremonieele actie de pas wierd afgeſneeden door die van de Provincie van Holland, waar van het opmerkelyk is dat geen rapport gedaan is aan de Vergadering van Holland, immers dat niets daar van gevonden word in het Regiſter.

Men ſoude hier konnen vraagen, dewyl de Vergadering eigentlyk niet ſouverain is, maar alleen repreſenteert de ſeeven ſouveraine Provᵉⁿˢ, of de buitenlandſche Miniſters, met den Staat over

(*a*) Sie *Memoires et negotiations ſecretes de la France touchant la Paix de Munſter Tome 4 pag: 61.*

Digitized by Google

over ſeeker ſubject hebbende te negotieeren, niet ſouden konnen, ſonder te kort te doen aan de Vergadering, vooraf vorderen communicatie van de laſt en autoriſatie, welke deſelve heeft van de reſpe. Proven, om met haar te treeden in onderhandeling over het ſubject van haar Commiſſie.

Waar op men niets anders ſal ſeggen tot antwoord, als dat in een notabel voorval gebleeken is, dat de Vergadering niet gedesavoueert heeft, dat daar op konde geſtaan worden. Want men vind in het Regiſter van het jaar 1590 (*a*), dat de Ambaſſadeurs van Engeland, alvoorens te treeden in negotiatie over ſeekere pointen, welke één van haar den 14 July van het voorgaand jaar 1589 overgegeeven had, geïnſiſteert hebbende om te hebben verklaaring, off de Heeren Staaten gelaſt, en geautoriſeert, waaren om met haar daar over te handelen, deſelve wel in het eerſt daar aan tragteden te voldoen met by monde te geeven „ particuliere berigting van de qua„ liteit, en magt, van het Collegie of *corpus* „ van de Staaten Generaal, gecompoſeert wee„ ſende by de Gedepen van de geünïeerde Pro„ vincien, en dat het ſelve Collegie, alſoo ge„ formeert weeſende, is het ſouverein Collegie „ van den Lande, het welk geen Overheer „ heeft, maar die Gedepen van de Proven, te „ weeten die Staaten van deſelve, aan dewelke „ zy heure actien en Reſolutien moeten verant„ woorden: dat het geen de Heeren Staaten met „ hen

(*a*) Sie *Reſ:* 25 en 26 *Julii* 1590.

Digitized by Google

„ hen op haar propoſitie ſullen handelen by de
„ Prov^en^ en een iegelyk valide gehouden ſal
„ worden, gelyk ook de antwoorden, henluyden
„ alreede gegeeven, na de magt die de Gedepu-
„ teerden van de Prov^en^ elk hebben van hun
„ Principaalen, alſoo zy geautoriſeert zyn om te
„ maintineeren de welſtand van den Lande, de
„ Vryheeden, Geregtigheeden, en Privilegien van
„ deſelve in 't generaal en particulier, en by-
„ ſonder meede te onderhouden het Tractaat met
„ haar Maj^t^. gemaakt: dog ſoo de voorſ. Heeren
„ in laſt ſouden hebben, eenige ſaaken te propo-
„ neeren teegen de voorſ: heure Geregtighee-
„ den, Vryheeden, Privileegien, en het voorſ.
„ Tractaat, dat die Gedep^en^ van de Provincien
„ hen rondelyk wel wilden verklaaren, dat zy
„ daar op niet ſullen reſolveeren, of iets con-
„ cludeeren, ſonder voorgaand rapport aan heure
„ Principaalen: "

Maar wanneer de Ambaſſadeurs geen genoegen naamen met die verklaaring, maar aanhielden om te weeten, of de voorſ. Art^en^ gecommuniceert waaren aan de reſp^e^. Prov^en^, en of de Heeren Staaten Generaal by deſelve geautoriſeert en gelaſt waaren met hen daar op te handelen, en te concludeeren, verſoekende daar op ſchriftelyk antwoord, bleeven de Staaten niet by de voorſ: gegeeve onderregting, maar antwoordden nader, en wel in geſchrifte, „ dat de Art^en^ aan
„ de Prov^en^ geſonden waaren, en dat die haar
„ Reſol^en^ en laſt daar op geſonden hadden aan
„ hun reſp^e^ Gedeputeerden, en dat zy in con-
„ formiteit van dien ſouden beſoigneeren, en
„ tracteeren met de gem^e^. Heeren Ambaſſadeurs."

In de dry overige relatien repreſenteert de Vergadering ingelyx de Staaten van de Vereenigde Provincien, met die modificatie nogtans, dat die repreſentatie in reguard van de Generaliteits Collegien bepaalt is door de reſpective Inſtructien, gelyk breeder aangeweeſen is in het vierde Capittel, en in reguard van de Militie door den eed, die de Militie gehouden is te preſteeren op het ſluk van de Patenten, volgens het formulier gearreſteert by de Groote Vergadering den 16 Juny 1651, dog welke buiten gebruik is, en door het regt der territoriale Overheeden, waar van het hier de plaats niet is om breeder te ſpreeken.

Dog in reguard van de Quartieren, en Steeden, immediatelyk reſorteerende onder de Generaliteit, en van de Landſchappen, welke de Ooſt- en- Weſtindiſche Compagnien beſitten binnen de paalen van haar reſpective Octroyen, heeft de repreſentatie geen andere paalen als die van de Souverainiteit, uitgeſondert voor ſoo veel eenige derſelve by capitulatie, en verdrag, gekoomen zyn onder de gehoorſaamheit van den Staat.

Al, wat tot hier toe geſegt is, van de Vergadering van haar Ho: Mo: in opſigt van de Souverainiteit, heeft notoirlyk meede plaats ontrent extraordinaris Vergaderingen, uitgeſondert wanneer de Provincien daar op Staatsgewys verſchynen, waar van egter geen exempel is ſedert dat de Vergadering van haar Ho: Mo: een permanent College geworden is, of het moſt dat weeſen van de Groote Vergadering van het jaar 1651, een exempel, waar meede in de jaa-

Digitized by Google

jaaren 1716 en 1717 veel geſchermt is om nieuwigheeden goed te maaken: en ſal het daarom niet quaad weeſen, alhier kortelyk aan te wyſen, waar in die Vergadering verſchilt heeft van de ordinaris Vergadering van haar Ho: Mo:.

Men kan niet poſitif ſeggen, dat alle de Provincien Staatsgewyſe verſcheenen zyn op die Vergadering. Want hoewel de Provincien van Zeeland, Vriesland, en Stad en Landen door deſelve by Miſſive verſogt zyn, Staatsgewyſe in den Haage te koomen (*a*): en daar uit ſoude ſchynen te volgen, dat de andere Provincien Staatsgewyſe aldaar vergadert waaren: ſoo ſal men egter vinden, dat in het Regiſter van die Vergadering wel noit geſprooken word van Gedeputeerden, maar altyt van de Staaten *van Holland*, en verſcheide maalen van de *Staaten van Zeeland* (*b*), maar dat de Gedeputeerden van de andere Provincien nergens de *Staaten* van die Provincien genoemt worden: als alleen, dat in een Reſolu van den 27 January geſprooken word in het generaal van de *Staaten van de reſpective Provincien*.

Dog het zy dat alle, of maar ſommige Provincien Staatsgewyſe verſcheenen zyn op de Groote Vergadering van het jaar 1651, uit het geheel beloop der deliberatien van die Vergade-

ring

(*a*) Sie *Reſol.* 26 en 29 *April* 1651.
(*b*) Sie *Reſ.* 28 en 31 *Janry.*, 1, 6, 8, 9, 17, en 22 *Febr.* 1651.

Digitized by Google

ſing is af te neemen, dat alle de Provincien van begryp waaren, dat de pointen, waar over die Vergadering beſchreeven was, in deſelve moſten afgehandelt, en niet door de Vergadering ſelve aan de Provincien ter deliberatie geſonden, off door de reſpective Gedeputeerden overgenoomen, worden.

En gewiſſelyk niets komt minder over een met het waar oogmerk van een extraordinaris Vergadering, als maar adviſen, off projecten, te formeeren, om geſonden te worden aan de Provincien, ten einde dat die daar op elk afſonderlyk delibereeren.

Het ſoude konnen aangeſien worden voor een tweede onderſcheid in de manier van delibereeren tuſſchen de voorſ: en de ordinaris Vergadering, dat deſelve gedecerneert hebbende een conferentie tot het formeeren van een advis conciliatoir over de pointen, op welke de Vergadering beſchreeven was, een gelyk getal, en namelyk dry, van elke Provincie daar toe genoemt zyn, en verſtaan is, dat die *Provinciatim*, en niet *capitatim*, ſouden adviſeeren (*a*).

Dan, dewyl tot alle andere beſoignes agt Commiſſariſſen naa de gewoone wys genoemt wierden, en daar onder twee uit de Gedeputeerden van Holland (*b*): ſoo ſchynt het, dat er een particuliere reede moet geweeſt zyn, om in het deputeeren tot de conferentie conciliatoir af te wyken van de gewoone voet: welke reeden mis-

(*a*) Sie *Reſ*: 22, 23, en 28 *Maert* 1651.
(*b*) Sie *Reſ*: 9, 30, en 31 *Maert*, en 15 *Juny* 1651.

Digitized by Google

misschien geweest is, dat men het meer aansag als een conferentie tusschen de Provincien ten fine van accoord, dan als een besoigne van Commissarissen, en daarom begreep, dat 'er een perfecte gelykheid most weesen.

Veele meenen, dat men voor een derde onderscheid tusschen de voors: en de ordinaris Vergadering moet houden, dat de Groote Vergadering van het jaar 1651 geen conferentien soude hebben doen houden met den Raad van Staate.

Dog die dit voorgeeven, vergissen sig in het feit, terwyl 'er verscheide conferentien met den Raad gedecerneert zyn door die Vergadering (*a*):

Het is waar, dat deselve Vergadering sonder overleg met den Raad van Staate geresolveert heeft op saaken, waar in de Raad had behooren gekent te syn geweest, naa de gewoone manier van delibereeren. Maar, welke ook de oorsaak daar van mag geweest zyn, se is gewissely niet geweest, dat die Vergadering begreep, dat het niet overeenkomt met de constitutie, of met de waardigheid, van een extraordinaris Vergadering, conferentien te houden met den Raad van Staate: want dan soude se niet hebben de boven gemelde conferentien gedecerneert gehad.

Of, soo een extraordinaris Vergadering geen conferentien kan houden met den Raad van Staate over saaken, specteerende tot het ampt van den Raad, om dat de Groote Vergadering van het jaar 1651 het niet gedaan heeft over het stuk van de Patenten, over de Instructie van

(*a*) Sie *Res*: 11 *Mey*, 17 en 19 *July* 1651.

Digitized by Google

van den Raad, en over de beſliſſing der verſchillen onder de Provincien, ſoo moet een extraordinaris Vergadering, om deſelve reeden, niet inneemen het ſchriftelyk advis van den Raad van Staate over ſodanige ſaaken: waar in egter de geene, die de conferentien met den Raad tegenſpreeken, geen ſwaarigheid vinden.

AGT-

Digitized by Google

AGTSTE CAPITTEL.

Van het maaken van een Inſtructie voor de Vergadering van haar Ho: Mo:.

Men ſoude hier konnen eindigen, indien het niet dienſtig was aan te wyſen het voornaam gebruik, welk ſoude konnen gemaakt worden van het voorenſtaand Discours, beſtaande in het maaken van een Inſtructie voor de Vergadering van haar Ho: Mo:, gebouwt op de gronden, in het Diſcours gelegt.

Niet alleen is daar in aangeweeſen, dat nu en dan gedisputeert is over verſcheide ſaaken, raakende ſoo de materie, als de forme, der deliberatien van de Vergadering, en onder anderen, of ſeekere ſaaken behooren, of niet behooren, tot de tafel van haar Ho: Mo:: of, en hoe ver, haar Ho: Mo: bevoegt, of niet bevoegt, zyn om te reſolveeren over ſeekere ſaaken met, of ſonder, de Raad van Staate: en hoe ver de magt van Commiſſariſſen tot de militaire, en buitenlandſche, en andere ſecreete ſaaken, gaat in ſommige geleegentheeden.

Maar in het byſonder is aangeweeſen in het vyfde Capittel, dat, hoe ſeer anders de Heeren Gedeputeerden ter Generaliteit gebonden zyn aan de laſt van haar reſpective Committenten ontrent meeſt alle de importante deliberatien, uit de Unie ſpruitende, deſelve des niet te min disponeeren uit kragte van generaale, of ſpeciale, delatie van de gefaamentlyke Bondgenooten, over veele, en ſelfs over ſeer gewigtige, ſaaken, en dat ontrent die

Digitized by Google

die ſaaken de handen niet konnen aan deſelve gebonden worden door Provinciale ordres.

De Staaten van de reſpective Provincien van tyd tot tyd vergaderende, en derſelver Gedeputeerden, off Gecommitteerde Raden, gelaſt zynde op veel ſaaken in abſentie van de Staaten: is het niet te verwonderen, ſoo ſommige Provincien geen particuliere Inſtructien gemaakt hebben voor haar Gedeputeerden ter Generaliteit, en ſoo andere Provincien deſelve geen eed daar op doen afleggen.

Maar, dewyl de geſaamentlyke Provincien ſelden, of noit, vergaderen, nog op voorvallende ſaaken konnen op gelyke wys laſt geeven aan de Vergadering als de particuliere Provincien laſt geeven elk aan haar Gedeputeerden ter Generaliteit: en boovendien de ſaaken, welke gedefereert zyn aan de dispoſitie van de Vergadering, meerendeels van dien aart zyn, dat ſe geen langwylige deliberatien toelaaten, veel min het uitſtel, dat onafſcheidelyk is van het ſchryven om laſt aan Principalen: is het ongetwyffelt een groot gebrek in de conſtitutie van de generale Regeering, dat geen ſorg gedragen is om de Vergadering van haar Ho: Mo: te voorſien van Inſtructie naa maate dat daar aan gebragt zyn het beſtier, en geſag, van, en over, ſeekere ſaaken by expreſſe, of by ſtilſwygende, delatie:

By exempel, dat naa de afſchaffing van het *Collegie ſuperintendent van de Admiraliteit*, welk Collegie een ſeer ample Inſtructie had, en door welkers afſchaffing de *ſuperintendentie van de ſaaken van de Admiraliteit* gedevolveert is aan de Ver-

Digitized by Google

Vergadering van haar Ho: Mo:, (*a*) geen Inſtructie gegeeven is aan de Vergadering op het ſubject van die *ſuperintendentie*, maar alleen een nieuwe Inſtructie gemaakt voor de particuliere Collegien ter Admiraliteit. Het welk eerſt aanleiding gegeeven heeft aan den Admiraal Generaal in der tyd, om die *ſuperintendentie* geheel aan ſig te trekken, als weeſende *het hoofd van de Collegien ter Admiraliteit* (*b*), en naderhand niet weinig gecontribueert heeft tot de jegenwoordige confuſie in het beſtier der ſaaken van de Zee.

En, om nog een tweede, en niet min opmerkelyk, exempel by te brengen, dat in het jaar 1651, doe de diſpoſitie over de ſaaken en over het volk van oorlog gedefereert is aan de Vergadering van haar Hoog Mo: met en nevens den Raad, meede geen Inſtructie op het ſubject van ſoo importante diſpoſitie gemaakt is voor de Vergadering, hoewel dat eenige Provincien daar op drongen, voorſiende ongetwyffelt, onder meer andere inconveniënten, de disputen, ſtrekkende tot nadeel van 's Lands dienſt, welke ſonder een ſodanige Inſtructie noodſaaklyk moſten volgen uit die gemeene diſpoſitie.

De Inſtructien van den Raad van Staate en van de Collegien ter Admiraliteit, de oude Inſtructie van het bovengemeld Collegie ſuperintendent, en meer andere, wyſen wel eenigermaaten aan, wat het ampt en het devoir, en welke de paa-

(*a*) Sie boven *Cap*: 4.
(*b*) *Inſtr*: *van de Collegien ter Admir*t. *Art*: 2.

Digitized by Google

paalen van het geſag, van de Vergadering van haar Ho: Mo: zyn ontrent de ſaaken, die de Bondgenooten uitdrukkelyk, of ſtilſwygende, geſteld hebben ter diſpoſitie van de Vergadering.

Maar, behalven dat die Inſtructien ſulx niet als indirectelyk, en ſtukswys, aanwyſen, de Heeren Gedeputeerden ter Generaliteit houden ſig niet, off naauwlyx, te weeſen gebonden aan Inſtructien, waar op zy geen eed gedaan hebben: En ſe konnen ook met geen gelyk effect ſig dekken tegen Provinciale ordres van haar reſpective Committenten met Inſtructien, welke niet aan haar, maar aan andereh, gegeeven zyn.

Alleen is in het jaar 1651. een Inſtructie gemaakt voor de Vergadering op het ſtuk van de Patenten, een exempel, welk toond, dat het geen nieuwe, nog ongerymde, ſaak ſoude weeſen een Inſtructie te geeven aan de Vergadering van haar Ho: Mo: op het ſtuk van alle de verdere ſaaken, waar over, gelyk over de Patenten, de diſpoſitie aan haar gedeſereert is door de Bondgenooten.

Niemand, die eenige kennis van de Regeering heeft, ſal ontkennen, dat de Unie tuſſchen de Provincien niet beſtaan kan, vooral, onder de jegenwoordige forme van Regeering, nog de ſaaken, de gemeene defenſie betreffende, langer konnen beſorgt worden, ſoo geen meerder geſag als jegenwoordig gegeeven word aan de Vergadering van haar Ho: Mo:, of aan den Raad van Staate, of aan beiden: en dat het eerſte gemakkelyker ſal weeſen uit te werken als het tweede, ſoo als de ſaaken jegenwoordig ſtaan.

Maar

Maar ook ſal niemand, die eenige kennis van de Regeering heeft, inclineeren om meerder geſag te geeven aan de Vergadering, ſonder voorafte ſorgen dat geen verkeerd gebruik van dat geſag gemaakt kan worden.

En ſchynt derhalven ten hoogſte nodig te weeſen, dat de Bondgenooten by een pertinente Inſtructie voorſchryven aan de Vergadering, aan de eene ſyde, wat deſelve ſal moogen, en moeten, doen uit haar gemeene naam tot bevordering van het gemeene beſt, en, aan de andere ſyde, welke de paalen zyn, waar in de Vergadering ſal hebben ſig te houden, ſoo met opſigt tot de geſaamentlyke Bondgenooten, als met opſigt tot de Generaliteits Collegien.

Sonder dat een ſodanige Inſtructie ſoude behoeven veel ſaaken te behelſen, welke niet reeds geſtatueert zyn by deeſe of geene Inſtructie, of daar uit konnen getrokken worden als gevolgen: ſoo als kan blyken uit het volgend Concept, welk als een ſchets onderworpen word aan wyſer oordeel.

Concept van Inſtructie voor de Vergadering van haar Ho: Mo:.

Niemand ſal moogen compareeren in de voorſz. Vergadering, het zy als ordinaris of als extraordinaris Gedeputeerde, die ſeſſie heeft in eenige van de Generaliteits Collegien, of die bekleed is met eenig employ, politicq, of militair, uit welkers hoofde hy eed gedaan heeft, of gehouden is eed te doen, aan de Generaliteit, of aan eenig Vaſalheer, van de Generaliteit dependeerende: uitgeſondert, dat Ambaſſadeurs, extraordinaris

Digitized by Google

den Raad van Staate der Vereenigde Nederlanden, neemen goed reguard ten einde dat de Landen en vereenigde Provincien, Steeden, en Leeden van dien, onderling, en in conformiteit van de Verbonden, tuſſchen deſelve gemaakt, en opgeregt, als meede dat deſelve met de Gouverneurs, en Krygsoverſten, derſelve, daar die zyn, midsgaders deſelve Gouverneurs en Krygsoverſten onder den anderen, worden geſtelt, en gehouden, in goede eendragt (*a*).

Sullen onderhouden alle Tractaaten en Alliancien, tuſſchen de vereenigde Landen, de Provincien, Steeden, en Leeden van dien, gemaakt met nabuurige Ryken, Landſchappen, en Republiquen, en ſullen ten ſelven einde, en tot avancement van de Neeringen en Trafycq deeſer Landen, onderhouden goede correſpondentie, vriendſchap, en nabuurſchap, met de uitheemſche Princen, en Heeren, omleggende Koningryken, Republiquen, Landen, en Steeden, by de beſte middelen, die zy daar toe ſullen ordonneeren (*b*).

En, naademaal de ſecreteſſe de ziel is van de Staatsdeliberatien, en vooral van die, welke buitenlandſche Mogentheeden raaken, ſullen de Gedeputeerden ter Vergadering op haar eed gehouden zyn, ſecreet te houden alle ſaaken, welke uit haar natuur ſecreteſſe vereiſſchen, of welke de meerderheid van ſtemmen van de Provincien ſal goedvinden dat geſecreteert ſullen worden: ſonder ſodanige ſaaken te oopenbaaren aan wie het

(*a*) *Inſtr: R: van St: Art:* 8.
(*b*) *Inſtr: R: van St: Art:* 28.

Digitized by Google

het ook ſoude moogen weeſen, uitgeſondert aan de Heeren Staaten haar reſpective Committenten, of aan derſelver geautoriſeerden tot de ſecreete ſaaken.

En om te beeter het ſecreet te bewaaren, ſullen de Gedeputeerden van de Vergadering tot de buitenlandſche ſaaken, ſoo wanneer ſaaken aan haar gecommuniceert worden, welke ſonderlinge ſecreteſſe vereiſſchen, en welke zyn van die natuur, dat niet finalyk daar op kan gereſolveert worden ſonder voorgaande communicatie aan de Provincien, vermoogen ſodanige ſaaken directelyk te brengen tot kennis en deliberatie van de Provincien, ſonder vooraf daar van rapport te doen aan de Vergadering, of daar van kennis te geeven aan iemand buiten de Leeden van het beſoigne.

Maar, wanneer in tegendeel ſodanige ſecreete ſaaken zyn van die natuur, dat naa de ordre van de Regeering finalyk daar op kan gereſolveert worden ter Vergadering ſonder voorgaande kennis en deliberatie van de Provincien, ſullen de Gedeputeerden tot de buitenlandſche ſaaken daar van rapport doen aan de Vergadering onder voorgaande aanſegging van ſecreteſſe op den eed: of, wanneer in het beſoigne eenpaariglyk mogt geoordeelt worden, dat der Landen dienſt vereiſcht de ſaak proviſioneelyk te houden onder de Leeden van het beſoigne, ſullen zy ſulx mogen doen een geringe tyd van agt, of ten uiterſte veertien, dagen, of ſelfs op de ſaak (desnoods zynde, en anders niet) reſolveeren op de naam van de Vergadering, mids dat de Heer ter Vergadering preſiderende preſent zy in het

Digitized by Google

beſoigne nevens den Griffier, en mids dat rapport daar van gedaan worde ter Vergadering na verloop van de voorsz. geringe tyd van agt, of ten uiterſte veertien, daagen, na geleegentheid, met byvoeging van de reedenen, waarom de ſaak heeft moeten ſoo lang geheim gehouden worden (*a*).

Dewyl niets ſoo veel kan contribueeren om de Provincien te brengen tot ſpoedige, vrugtbaare, en eenpaarige, Reſolutien op buitenlandſche ſaaken, en op andere gewigtige materien, welke door de Vergadering gebragt worden ter deliberatie van de Provincien, als dat de Provincien ſpoedig, en exactelyk, geïnformeert worden van de waare geſchapentheid, en omſtandigheeden, der ſaaken, midsgaders van de conſideratien, en redenen van Staat, ſoo voor, als tegen, waar op dient gereflecteert te worden in de deliberatie over ſodanige ſaaken: ſal de Vergadering inſonderheid haar werk maaken, ſoo by het communiceeren der ſaaken aan de Provincien, als by vervolg, van de Provincien compleetelyk, en op de klaarſte wyſe, te informeeren van al, wat dienen kan om deſelve bequaam te maaken om met volkoome kennis te konnen reſolveeren, en haar Gedeputeerden ter Vergadering inſtrueeren, op ſodanige ſaaken.

De ſaaken, welke door de Vergadering gebragt zyn ter deliberatie van de Provincien, weſende van ſonderlinge aangeleegentheid, ſal de Vergadering, ſoo wanneer de Provincien, of een-

(*a*) Sie *Reſ:* 21 *July* 1651 *van de Gr: Vergadering.*

Digitized by Google

eenige derſelve, geen ſpoedige, of vrugtbaare, Reſolutien, en adviſen, daar op inbrengen ter Vergadering, ſodanig dat een concluſie daar op kan genoomen worden naa de ordre van de Regeering, de Provincien, die het noodig weeſen ſal, beſenden, ten einde om door mondelyke onderregting, en perſuaſie, de ſwaarigheeden weg te neemen, en de Provincien te brengen tot eenpaarigheid. En ſullen de beſendingen over ſaaken, raakende de Financien, Militie, Fortificatien, off andere pointen, weeſende van het departement en competentie van den Raad van Staate, beſtaan uit Gedeputeerden uit de Vergadering, en uit denſelven Raad.

De beſendingen van geen ſuccez zynde, en de ſaaken weſende van die natuur, dat geen overſtemming daar in plaats heeft volgens de Unie, ſal voor het uitgaan van de derde, of, wanneer de ſaak ſoo lang uitſtel lyd, van de vierde maand naa dat deſelve gebragt is ter deliberatie van de Provincien, geprocedeert worden ter Vergadering tot het noemen van Arbiters, om uitſpraak te doen over het verſchil. Waar ontrent gevolgt ſal worden de voet der concept Reſolutie van de Groote Vergadering van het jaar 1651, zynde van den 19 Aug: van dat jaar, met byvoeging van de clauſulen, vervat in het Advis van de Raad van Staate van den 27 January 1717 aan de extraordinaris Vergadering, welke clauſulen nevens de voorſ: concept Reſol: by deeſe worden gehouden voor gearreſteert.

En ten einde dat de genoome Reſolutien, en gedane uitſpraaken, over het ſtuk der Conſenten op de Petitien van den Raad van Staate

Digitized by Google

moogen hebben haar behoorlyke executie, ſonder welke geen Regeering kan beſtaan, ſal de Vergadering de Provincien; welke ſouden moogen in gebreeke blyven van de Reſolutien, en uitſpraaken, over het ſtuk der Conſenten naa te koomen, daar toe ernſtelyk aanmaanen door brieven, en beſendingen, gecompoſeert in voegen als booven, en, die van geen effect weeſende, ſal de Vergadering gehouden zyn te treeden tot een poſitive, en finale, Reſolutie over de executie ten laſte van de gebreekige Provincien op de eerſte requiſitie van den Raad van Staate, en na ontfangen te hebben van denſelven Raad in een conferentie de noodige informatie: ſonder dat de Gedeputeerden van de gebreekige Provincien, over het executeeren van welke gedelibereert word, ſullen ſtem hebben in de deliberatie, en ſonder dat, na het vaſtſtellen der executie, de Raad van Staate ſal mogen belet worden door ſurceantien, of andere inhibitoire Reſolutien, van de Vergadering, in het uitvoeren der executie volgens haar Inſtructie en de Acte van parate executie van den 13 July 1579.

En, naademaal ten hoogſte daar aan gelegen legt, dat het waar oogmerk van de Unie, en de gemeene dienſt van de geſaamentlyke Bondgenooten, eeniglyk en alleen gevolgt worden in de deliberatien over de executie ten laſte van de gebreekige Provincien, ſullen de Gedeputeerden ter Vergadering van haar Ho: Mo:, boven en behalven de generaalen eed op deeſe Inſtructie, ſpecialyk ſweeren, en belooven, dat ſy in het delibereeren, adviſeeren, en reſolveeren, over het ſtuk der executie van de gebreekige Provincien

Digitized by Google

cien preciſelyk ſullen agtervolgen de Unie, en de Conſenten, dien conform gedraagen ter Vergadering op de Petitien van de Raad van Staate: ſonder daar buiten te gaan uit gunſt, of ongunſt, of uit eenige andere conſideratien, directelyk, of indirectelyk: en ſonder aanſchouw te neemen op eenige Provincien, Steeden, of Leeden van dien: en ſullen haar naamen teekenen onder het bovenſtaand formulier van eed in een boek, of regiſter, dat ten dien einde ſal gehouden worden ter Griffie, voor dat zy ſullen moogen participeeren aan eenige deliberatien.

De voorſ: Vergadering ſal met en nevens de Raad van Staate hebben, en gebruiken, de autoriteit, om te disponeeren in de ſaaken van oorlog, en over het volk van oorlog, weſende in dienſt van de Vereenigde Neederlanden (*a*), ſonder dat ſy in het gebruik der voorsz: autoriteit iets ſullen mogen doen, of attenteeren, dat ſoude moogen ſtrekken tot prejudicie van de Privilegien, Regten, Vrydommen, Tractaaten, Contracten, Ordonnantien, Statuten, Decreeten, en Uſantien van deſelve Landen in het generaal, of van eenige Provincien, Steeden, of Leeden van dien, in het particulier (*b*).

En ten einde om in het gebruik der voorsz: autoriteit, en diſpoſitie, in de ſaaken en over het volk van oorlog te procedeeren ten meeſten dienſte der Vereenigde Neederlanden, en tot onderhouding van goed verſtant en eenigheid met den Raad van State, ſullen de ſaaken, raakende den

(*a*) *Inſtr: Raad van Staate Art:* 5.
(*b*) *Inſtr: Raad van Staate Art:* 6.

Digitized by Google

den Oorlog, en de Militie, met den aankleven van dien, geëxamineert, en geprepareert, worden in conferentien met Gecommitteerden uit den Raad van Staate, alvoorens daar op te reſolveeren ter Vergadering: en ſullen de Reſolutien, ter Vergadering genoomen op de adviſen, in de conferentien geformeert, geſonden worden aan den Raad van Staate, om te geeven aan de Militie de ordres daar uit proflueerende, en deſelve voords te doen executeeren.

Behoudelyk nogtans, dat ſoo de Vergadering ſoude vinden ſig niet te konnen conformeeren met een uitgebragt rapport, of advis, de ſwaarigheeden ſullen overwoogen worden in een nadere conferentie met Gecommitteerden uit de Raad van Staate, en op het nader rapport ter Vergadering gedelibereert in preſentie van den Raad, ten einde om, des noods zynde, te konnen geeven nader eclairciſſement aan de Vergadering.

Gelyk ook ten allen tyde aan den Raad *en corps* audientie ſal verleent worden ter Vergadering, en, als van ouds, gedelibereert, en gereſolveert, in deſſelfs preſentie op het geen, dat de Raad *en corps* ſal voordraagen, het zy over ſaaken van oorlog, of andere, weſende van haar departement.

Ontrent de manier der deliberatien over oorlogsſaaken van ſonderlinge importantie, en ſecreteſſe vereiſchende, ſal gebleeven worden by het oud gebruik (*a*), en ſal dienvolgens daar op ge-

(*a*) Sie boven *Cap:* 4.

Digitized by Google

gedisponeert worden in ſecreete conferentien by meerderheid van ſtemmen van de preſente Leeden uit de Vergadering, en uit de Raad van Staate, mids dat de Heer ter Vergadering preſideerende nevens den Griffier preſent zyn in de conferentien, en ſullen vervolgens de Reſolutien, en ordres, uitgegeeven worden op de naam van de Vergadering.

In het verleenen der Patenten, met den aankleeven van dien, ſullen de Gedeputeerden ter voorsz: Vergadering preciſelyk agtervolgen de Inſtructie, den 16 Juny 1651 by de geſamentlyke Bondgenooten gearreſteert op het ſtuk van de Patenten, welke hier gehouden word voor geïnſereert, en waar op weder eed gedaan ſal worden door alle de Gedeputeerden als voor deeſe.

De Vergadering ſal, met en nevens den Raad van Staate, ſorg draagen, dat de Frontieren van den Staat in het gemeen met ſuffiſant garniſoen moogen zyn beſet, en dat de verdere Militie, ſoo veel doenlyk, en de geleegentheid toelaat, verdeelt, en gelegt, worde in de naaſte en geleegenſte Plaatſen ontrent deſelve Frontieren, om te alle tyden in geval van ſubite nood, ſoo binnen, als buiten, by de hand te konnen weeſen (*a*).

De voorſ: Vergadering ſal hebben de ſuperintendentie, bevel, en geſag, over alle ſaaken, raakende het ſtuk der Zee, Admiraliteit, en Oorlog te Waater, midsgaders de Middelen, daar toe gedeſtineert (*b*): inneemende op alles de conſi-

de-

(*a*) *Inſtr: Raad van St: Art:* 7.
(*b*) Sie boven *Cap:* 4.

Digitized by Google

deratien van de Collegien ter Admiraliteit, en ten dien einde beſchryvende Gecommitteerden uit deſelve, ſoo wanneer, en ſoo dikwyls, als het nodig weeſen ſal.

In het exerceeren van welke ſuperintendentie, bevel, en geſag, de voorſ: Vergadering ſal volgen de Inſtructie, den 13 Auguſti 1597 gearreſteert voor de Collegien ter Admiraliteit, voor ſoo veel deſelve Inſtructie daar op applicabel is, en de verdere Reglementen, en ordres, by de geſamentlyke Bondgenooten gearreſteert op het ſtuk van de Admiraliteit, neemende voorał goed reguard, dat de voorſ: Collegien alleſins naakoomen haar Inſtructie, en de voorſz: Reglementen, en ordres, in het geen dat haar aangaat.

En om efficacieuslyk te weeren de abuiſen, welke in ſwang gaan, ſoo ontrent den opheſ der Middelen te Waater, ałs ontrent de verdere ſaaken, zynde van de adminiſtratie en van het bewind der Collegien ter Admiraliteit, ſal de voorſ: Vergadering byſonderlyk goed reguard neemen, en met der daad beletten, eerſtelyk, dat geen Ampten, of bedieningen, van de Admiraliteit dependeerende, groot, nog klein, gegeeven worden aan kinderen, of aan andere perſoonen, welke in geen ſtaat zyn om deſelve Ampten, of bedieningen, in eigener perſoon waar te neemen: ten anderen, dat geene van de voorsz. Ampten, of bedieningen verkoft, of met penſioenen of andere uitkeeringen belaſt, worden, of, in het generaal, dat eenig voordeel daar van genooten worde ałs alleen by die geene, welke daar toe geregtigt zyn volgens Commisſie en

In-

Digitized by Google

Inſtructie: en ten derde, dat de voorsz. Ampten, en bedieningen, perſoonlyk waargenoomen worden door de beampten ſelve, en door niemand anders, onder wat naam, of pretext, het ſoude moogen weeſen: en dat ten dien einde de beampten, van de Admiraliteit dependeerende, geene uitgeſondert, houden haar vaſte woonplaats, en gewoone reſidentie, ter plaatſe, alwaar haar reſpective Ampten, en bedieningen, moeten waargenoomen worden, en nergens elders: wordende de voorſ: Ampten, en bedieningen, by deeſe verklaart incompatibel met eenige Staaten, Ampten, of bedieningen, welke in eeniger wyſe ſouden beletten de voorsz. vaſte en gewoone reſidentie.

En ſal de Vergadering, het tegendeel van eenige der bovenſtaande pointen bevindende, gehouden zyn ſodanige beampten aanſtonds te ſuſpendeeren van haar Ampten, en bedieningen, en ordre te ſtellen op de proviſioneele waarneeming derſelve, ſonder andere forme van proces als dat de Vergadering vooraf ſal inneemen het berigt van den Advocaat Fiscaal van het Collegie ter Admiraliteit, waar onder ſoodanige beampten reſorteeren, en de beampten ſommierlyk ſal doen hooren door Commiſſariſſen: mids doende, aanſtonds naa de ſuſpenſie, contendeeren tot caſſatie door den Fiscaal van de Generaliteit, en door den Fiscaal van het Collegie ter Admiraliteit van het reſſort als Gevoegde, en ſendende het proces, in ſtaat van wyſen gebragt weeſende, aan een Hoff van Juſtitie, om te formeeren een dictum van Sententie, welk onveranderlyk gevolgt,

Digitized by Google

volgt, en op de naam van de Vergadering gepronunciëert, ſal worden (*a*).

Saaken voorkoomende, waar over crimineelyk ſoude moeten geprocedeert worden tegen eenige van de Raaden ter Admiraliteit, of Miniſters van de Collegien, en namelyk de Advocaaten Fiscaal, Secretariſſen, en Ontfangers Generaal, of ook teegen Commiſen Generaal, en Equipagiemeeſters, ſal de Vergadering ſodanige ſaaken ſtellen in handen van den Fiscaal van de Generaliteit, en van de Fiscaal, of Procureur Genl, van de Provincie, waar in het Collegie ter Admiraliteit reſideert, tot welk de Raaden, Miniſters, Commiſen Genl., of Equipagiem^{rs}, tegen welke ſoude moeten geprocedeert worden, behooren, ten einde om ter ordonnantie van het hoogſte Collegie van Juſtitie aldaar ſig tegen de voorsz. perſoonen te informeeren: deſelve te dagvaarden voor het voorſ: Collegie van Juſtitie: hunlieden te maaken haar proces: het ſelve te inſtrueeren, en te brengen in ſtaat van wyſen: en, ſoo de ſaak raakt eenige van de boven genoemde Miniſters, Commiſen Genl, of Equipagemeeſters, deſelve voor het voorſ: hoogſte Collegie van Juſtitie te vervolgen ten definitive (*b*).

Maar, ſoo de ſaak raakt iemand van de Raaden, ſal het proces, behoorlyk geïnſtrueert zynde, geſonden worden door het Hoff, voor welk het geïnſtrueert is, aan de Staaten van de Provincie, uit welke de aangeklaagde Raad, of Raa-

(*a*) Sie *de Inſtr: van het Collegie ſuperintendent* 22 *April* 1589.

(*b*) *Inſtr: Raad van St: Art:* 40.

Digitized by Google

Raaden, in het Collegie gecommitteert zyn, welke aangenoomen hebben, en by het arreſteeren deeſer Inſtructie aanneemen, en belooven, het ſelve proces aldaar by de ordinaris Juſtitie, of ordinaris dagelykſche Regter van de aangeklaagde, te ſullen doen termineeren by finale deciſie binnen de tyd van ſes weeken na den ontfang (a).

En ſullen de Sententien, uit kragte van de dry bovenſtaande Articulen te wyſen, aan geen appel, nog reformatie, ſubject zyn, maar alleen aan reviſie, te weeten, wanneer ordinaris geprocedeert, en niet op confeſſie regt gedaan, is (b).

Ontrent alle crimineele ſaaken, raakende de mindere Officianten, en Bedienden, van de Collegien ter Admiraliteit, ſal preventie plaats hebben tuſſchen de Fiscaal van de Generaliteit, en de Fiscaal van het Collegie, waar onder de voorſz. mindere Officianten, en Bedienden, reſorteeren: ten dien effecte, dat de preventie ſal worden geïntroduceert door de Reſol., of ordre, van de Vergadering van haar Ho: Mo:, om te informeeren, en dat de Fiscaal van de Generaliteit, in cas van preventie, ſal moeten procedeeren voor het voorſ: Collegie, en dat de Fiscaal van het Collegie ſig ſal mogen voegen ten proceſſe, en, in dat geval, ſal genieten de portie, aan hem volgens de Placaaten toekoomende in cas van pecunieele mulcten.

De Ontfangers Generaal van de voorſchreeve Collegien in gebreeke blyvende van jaarlyx, binnen behoorlyke tyd, te reekenen van haar geheelen ontfang, en adminiſtratie, ſoo ordinaris, als

(a) Ibidem.
(b) Ibidem.

Digitized by Google

als extraordinaris, aan de Generaliteits Reekenkaamer, ſal de Vergadering, op de advertentie, daar van door de Reekenkaamer gegeeven, de gebreekige Ontfangers Generaal daar toe houden by middel van parate executie. Ten welken einde de Staaten van de Provincien, waar in de gebreekige Ontfangers Generaal reſideeren, onwygerlyk ſullen verleenen Acte van territoir.

En om met het vereischte effect de hand te konnen houden aan de ſaaken van de Admiraliteit, ſal de Vergadering van haar Ho: Mo: bevorderen, en door alle bequaame middelen uitwerken dat de Raaden, en Magiſtraaten van de Steeden, daar eenigen ontfang van Convoyen en Licenten is, preſteeren den eed, geordonneert by Reſolutie, of Acte, van den 23 October 1582, by welke de Convoyen en Licenten gemaakt zyn van Provinciale tot Generaliteits Middelen, en op heeden van nieuws gearreſteert (*a*): en ſal ſonder oogluiking doen procedeeren voor het hoogſte Hof van Juſtitie van de Provincie, waar onder deſelve reſorteeren, door den Fiscaal van de Generaliteit, en door den Fiscaal, of Procureur Generaal, van de Provincie als gevoegde, tegen de Raaden, en Magiſtraaten, welke ſouden mogen in gebreeke blyven van het preſteeren van den voorſ: eed, of welke die ſouden mogen overtreeden, als tegen *perturbateurs van de gemeene ruſte* in conformiteit van de voorſz. Reſolutie, of Acte.

Gelyk de Vergadering meede ten ſelven einde de

(*a*) Sie ook *het Reces*, geïnſereert in *het Regt. van Hollant* 14 *Juni* 1583 *Art*: 24.

Digitized by Google

de Raaden ter Admiraliteit, Advocaten Fiscaal, Secretarissen, en Commisen Generaal, by derselver aanstelling sal doen belooven onder solemneelen eede agtervolgens en in conformiteit van haar Ho: Mo: Resol: van den 8 Aug: 1687, „ sig niet te sullen reguleeren, of in eenigen „ deele obtempereeren aan eenige beveelen, „ oppositie, resistentie, of anderssins, wat het „ ook soude mogen weesen, die haar souden „ mogen worden gegeven, of gedaan, by, of „ van wegen de Heeren Staaten van eenige „ Provincien, of de Magistraaten van eenige „ Steeden, afsonderlyk, sonder Resolutie van „ haar Ho: Mo:, of contrarie aan het Placaat „ en Ordonnantie op den ophef der Middelen „ te Waater: maar van die voorsz. beveelen, „ oppositie, resistentie, of wat het ook soude „ mogen weesen, aanstonds kennis te sullen geeven aan haar Ho: Mo:, en dien onverminder, en niet tegenstaande de voorsz. beveelen, of oppositie, resistentie, of anderssins, „ haar, voor soo veel in haar is, preciselyk te „ sullen gedraagen naa het voorsz. Placaat en „ Ordonnantie, sonder eenige dissimulatie of conniventie".

De voorsz. Vergadering sal, naa ingenoome schriftelyk berigt van de respective Collegien ter Admiraliteit, en naa gehoude conferentie met Gecommitt.en uit de Generaliteits Reekenkamer, resolveeren op de partyen, welke door deselve Kaamer in het opneemen der Reekeningen van de respective Ontfangers Gen.l. van de voorsz: Collegien geroyeert, of met *loquaturs* beswaart

zyn, ſoo als ſal bevonden worden te behooren ten meeſten dienſte van den Lande (*a*).

Op gelyke wys ſal de voorſz: Vergadering meede reſolveeren op de *loquaturs* van de Generaliteits Rekenkaamer op de liquidatien van de Provincien wegens derſelver jaarlyxe betaalingen van de Militie, en andere laſten, de Generaliteit raakende, en namelyk, naa ingenoome ſchriftelyk berigt van de Gedeputeerden van de reſpective Provincien tot het overleevereu en vervolgen der liquidatie, op welke de *loquaturs* gemaakt zyn, en na gehoude conferentie met Gecommitteerden uit de Raad van Staate en Generaliteits Reekenkamer (*b*).

De voorſ: Vergadering ſal den Raad van Staate, en andere Generaliteits Collegien, laaten by het volkoome gebruik van haar reſpective *Inſtructien*, ſonder daar in te doen eenige verandering, of inbreuk, of te gedoogen by iemand anders gedaan te worden: en ſal insgelyx gehouden zyn reguard te neemen, dat deſelve Raad, en andere Generaliteits Collegien, haar Inſtructien wel naakoomen (*c*).

De voorsz: Vergadering ſal niet moogen verkoopen, vervreemden, nog belaſten, eenig regt, of geregtigheeden, Domynen, Goederen, actien, of crediten, toebehoorende aan de Generaliteit en gemeene Unie, anders als naa voorgaande Pe-

(*a*) Sie *Inſtr: van de Generlts: Rekenk*r. 21 *Jan*: 1622. *Art*: 6.
(*b*) Sie *de* bovengem: *Inſtr*: *Art*: 1 en 4.
(*c*) *Inſtr: voor de Hollandſche Gedep*te *ter Generl*. *Art*. 15.

Digitized by Google

Petitie van de Raad van Staate, en eenpaarig conſent van de Provincien, Staatsgewys daar op gedraagen (*a*).

Gelyk ſy meede niet ſal vermoogen het inkoomen van eenige Comptoiren, generaale, of particuliere, onder de Generaliteit gehoorende, te diverteeren, nog te belaſten, met aſſignatien, negotiatien, verpandingen, of eenige andere verbinteniſſen, ſonder voorgaande Petitie, en conſent, als boven (*b*):

Nog ook te verleenen eenige pasporten tot vrye uit- of invoer van eenige Goederen, Koopmanſchappen, Meublen, of anderſins, van wat ſaaken het ook ſoude moogen zyn, uitgeſondert alleen de ordinaris Wynen volgens de lyſt, daar van beruſtende ter Griffie, midsgaders ook de Meublen van uitheemſche Miniſters, en van die van haar trein, welke deſelve tot haar commoditeit met ſig voeren, voor uit ſenden, of immediatelyk doen volgen (*c*).

De voorſ. Vergadering ſal alle penningen, en voorbaaten, de Generaliteit van buiten toekoomende uit kragte van Tractaaten, Alliantien, ſubſidien, met vreemde Princen, of Republiquen, gecontracteert, laaten koomen tot voordeel van de gemeene Unie in handen van den Ontfanger Generaal, en ter diſpoſitie van de Raad van Staate: ſonder dat de Vergadering ſal moogen daar van disponeeren, off eenige betaaling daar

(*a*) Deſelve *Inſtr: Art.* 5.
(*b*) Deſelve *Inſtr: Art:* 6.
(*c*) Deſelve *Inſtr: Art:* 7.

Digitized by Google

daar uit doen, als alleen op ordonnantie van de Raad van Staate (*a*).

De voorſ: Vergadering ſal gänſch geene Jurisdictie aan haar neemen, nog die exerceeren, het ſy by haar ſelve, óf by commiſſie, of delegatie, over proceſſen, en ſaaken, welke ſouden mógen voorkoomen tuſſchen eenige partyen contendenten, woonende binnen de geünieerde Provincien: maar ſal ſodanige proceſſen, en ſaaken, ſoo veel die de Generaliteit konnen aangaan, laaten, of renvoyeeren, aan de Raad van Staate, of aan de Collegien ter Admiraliteit, naa de natuur en gelegentheid der ſaaken (*b*).

Belangende het revideeren der Sententien, uit naam van de Generaliteit geweeſen in het uiterſte reſſort, ſal de Vergadering volgen het geen, dat daar ontrent vaſtgeſteld is by de Inſtructien, of by opgevolgde nadere Reſolutien, met eenpaarige bewilliging van de Provincien gearreſteert, en genoomen.

De voorſ: Vergadering ſal haar niet aanneemen, by autoriteit te ſurcheeren, of te ſuſpendeeren, de executie van eenige Sententien, het zy in het civil, of in het crimineel, geweeſen by eenige Collegien, en Regters, van Generaliteitsweege. Maar ſullen deſelve Collegien, en Regters, moogen voortvaaren met de executie van haar Sententien, niet tegenſtaande de voorſ: ſurceantie, of geïnteenteerde ſuſpenſie: uitgeſondert, wanneer pardon verſogt word van delicten, begaan tegen de Generaliteit. Des ſal geen verſoek

(*a*) Deſelve *Inſtr*: *Art*: 8.
(*b*) Deſelve *Inſtr*: *Art*: 9.

Digitized by Google

ſoek om pardon mogen aangenoomen worden als in capitaale delicten, nog het ſelve mogen verleent worden als met *committimus* aan den Regter, tot wiens judicature het delict in het uiterſte reſſort ſpecteert (*a*).

De Vergadering ſal geen reſignatien, of overdragten, van eenige Ampten, of bedieningen, moogen toeſtaan, nog ſelfs moogen aanneemen de afſtand van Ampten, en bedieningen, welke purelyk, en ſimpelyk, afgeſtaan worden, ſonder dat de geen, welke ſyn Ampt, of bediening, afſtaat, verklaard op ſyn gedaanen eed by de Requeſte, waar by hy ſyn ontſlaaging verſoekt, dat hy niets genooten, nog bedongen heeft, nog in eeniger maniere genieten ſal, voor, of ter occaſie van, het afſtaan, en verlaaten, van zyn Ampt, of bediening: boven en behalven den eed van ſuivering, te preſteeren door den geene, welke daar meede voorſien word: en ſonder dat ſal konnen gedisponeert worden van een afgeſtaan Ampt, of bediening, als de vyftiende dag naa dat de afſtant aangenoomen is (*b*).

Ook ſal de Vergadering geen nieuwe Ampten moogen creëeren, nog verhoogen de tractementen, wedden, of emolumenten, tot de Ampten ſtaande, nog ſelfs accordeeren merkelyke vereeringen, het zy aan uitlanders, of aan Ingeſeetenen van den Staat, waar door de Staat van oorlog, of de Generaliteits Middelen, en Inkomſten, ſouden worden beſwaart, of vermindert, ſonder voorgaande Reſol. en conſent van de ge-

ſa-

(*a*) Deſelve *Inſtr. Art.* 11.
(*b*) Sie deſelve *Inſtr. Art.* 16.

Digitized by Google

amentlyke Provincien: nog ook toeſtaan eenige exorbitante defroyementen, of ſurrogatien van andere perſoonen in verſtorve tractementen, of penſioenen (a).

En naademaal de particuliere correſpondentien, en kuiperyen, onder de Regenten over de beſtelling der Ampten, Commiſſien, en andere voordeelen, dependeerende van de Regeering, ten uiterſte naadeelig, jaa ruineus, zyn voor het gemeene beſt, ſullen de Heeren, in de voorſ: Vergadering gedeputeert, by een ſpecialen eed, boven de generaalen eed op deeſe Inſtructie, belooven, ſig te ſullen onthouden van alle correſpondentien, en overeenkomſten, met haar meedegedeputeerden ter Vergadering, of met eenige van dien; of met wie het anders ſoude mogen weeſen, over de begeeving der Ampten, Commisſien, off andere Beneficien, dependeerende van de Vergadering, by weege van verdeeling, tourbeurten, of op eenige andere wyſe: onverkort nogtans de tourbeurten, ſedert een geruime tyd van jaaren vaſtgeſtelt, en gepractiſeert, tuſſchen de Provincien ontrent ſeekere Commisſien, en ontrent eenige kleine Ampten (b), ſullen insgelyx geen deel mogen hebben in eenige Waaren, of Koopmanſchappen, welke aan 't Land worden verkoft, of geleevert, nog ook in eenige verpagting van de Generaliteits Middelen, veel min mogen koopen eenige Ordonnantien ten laſte van de Generaliteit, of van de particuliere Provincien, of in deſelve Ordonnan-

(a) Sie het ſelve *Art:*
(b) Sie *Reſ: St:en Gen:* 30 *Jan:* en 10 *Febr:* 1665.

Digitized by Google

nantien participeeren; alles directelyk, nog indirectelyk (*a*).

Sullen genieten ſodanig tractement, of daggeld, ten laſte van de reſpective Provincien elx Committenten, als de reſpective Provincien ſullen goedvinden: en, reiſende in commisſie, ſullen ſy ſig preciſelyk reguleeren na het Reglement op de binnenlandſche deputatien, gearresteert, of nog te arreſteeren: ſonder daar buiten te gaan, of te moogen aan malkander toevoegen eenige byſlaagen, off vereeringen, in eeniger manieren (*b*).

Sullen eed doen op het Placaat van den 10 Decemb. 1715 tegen de corruptien, in conformiteit van het ſelve, en ſig preciſelyk daar naa reguleeren, gelyk meede naa alle de Placaaten, Reglementen, Reſolutien, en ordres, welke gearreſteert zyn, off hier naa ſullen gearreſteert worden, by eenpaarige bewilliging, en goedvinden, van de geſamentlyke Provincien.

Alles by proviſie, en onverkort de verdere laſt, en Inſtructie, welke de Bondgenooten ſouden moogen t'eeniger tyd goedvinden by nadere deliberatie, te geeven aan de voorſz. Vergadering, gelyk meede onverkort de particuliere laſt en Inſtructie van de reſpective Provincien voor de Heeren derſelver Gedeputeerden ter Vergadering, voor ſoo veel die particuliere laſt en Inſtructie niet ſtryd met deeſe gemeene Inſtructie, als welke de geſamentlyke Bondgenooten by deeſe eenſtemmelyk verſtaan, willen, en ordonneeren,

(*a*) Sie *Inſtr: voor de Hollandſche Gedep^n Art:* 17.
(*b*) Sie *de* bovenſtaande *Inſtr: Art:* 18.

Digitized by Google

ren, dat in alle haar deelen onverbreekelyk ſal haagekoomen en agtervolgt worden door de voorſ: Vergadering, en door alle en een iegelyk van de Heeren, daar in gedeputeert, het ſelve by deeſe elk aan de haaren wel ernſtelyk, en onwederroepelyk, beveelende uit kragte van haar Souverain geſag.

De geſamentlyke Bondgenooten behouden aan ſig het regt, en de magt, om deeſe Inſtructie te interpreteeren, en te expliceeren, in geval van duiſterheid: en om daar by en af te doen, ſoo als ſy met gemeen advis ſullen vinden te behooren voor de meeſte ſeekerheid, welvaart, en eenigheid van de geſaamentlyke Provincien, en van de Leeden van dien.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

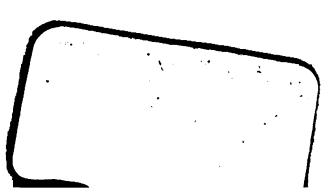

Digitized by Google

Digitized by Google